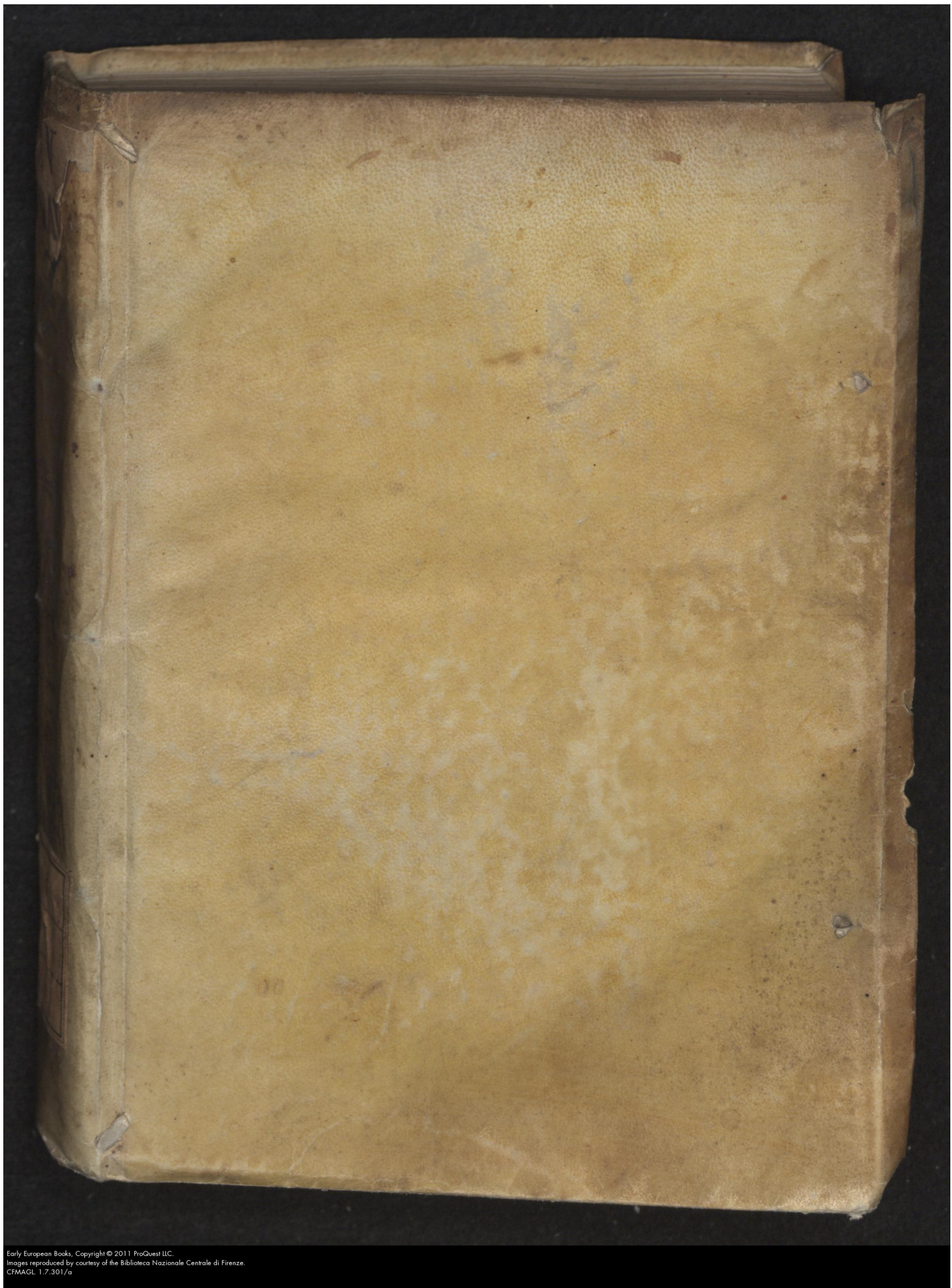
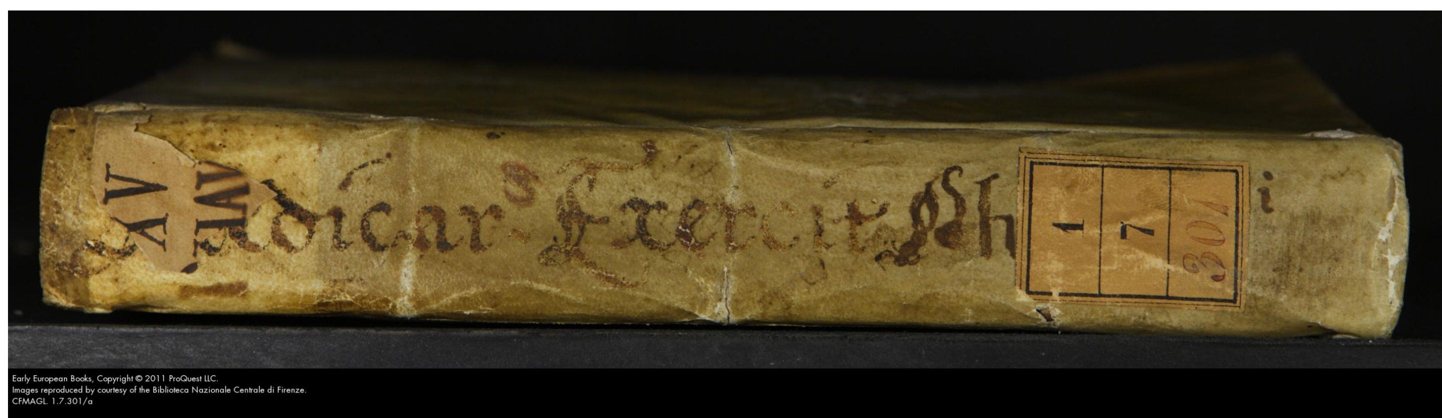
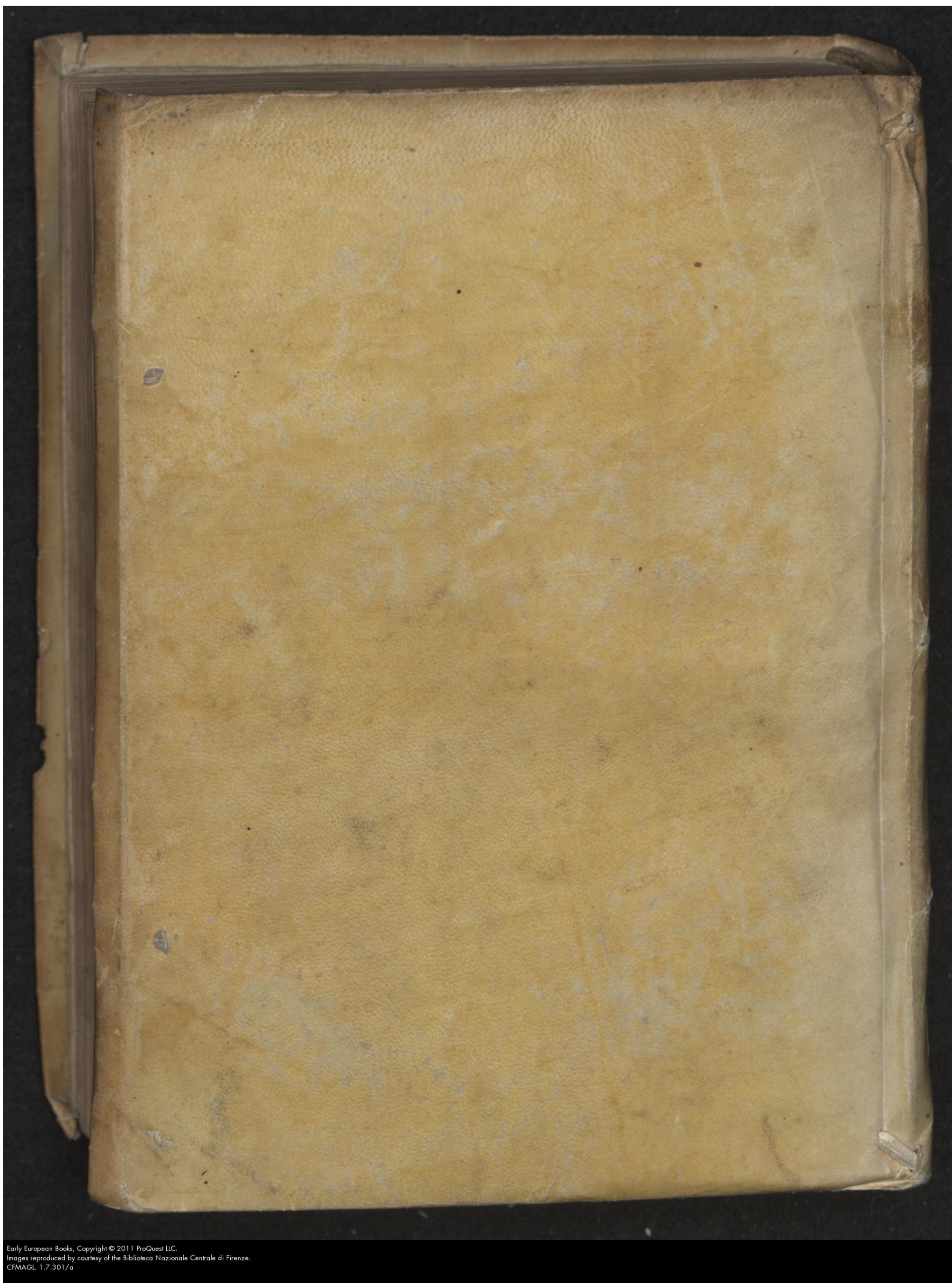












# IOSEPHI PHAVORINI

## A CLAVARIIS FABRIANENSIS,

MEDICI PHYSICI APVD CAMERTES;

# PHILOSOPHICARVM EXERCITATIONVM LIBER;

*IN Quo mixtorum penè omnium naturalium corporum, in genere, & specie indagantur principia; Communes inanimatis proponuntur affectiones; principes discutiuntur; Philosophicæ complures in naturali Philosophia expenduntur sententiæ; & multiplex ad libros de generatione, & corruptione attinens affertur doctrina.*

CVM INDICE RERVM MEMORABILIVM FIDELISSIMO.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.
D. D. EVANGELISTAM PALLOTTVM S. R. E.
Card. Ampliss. Patronum colendissimum.

DA DEXTRAM, ATQVE ANIMVM



PRÆSENTI PIGNORE FIRMA.

*CAMERINI, Apud Franciscum Ioiosum.* M. D. IC. Superiorum permissu.

**IN IOSEPHI PHAVORINI, MEDICI,**
*ac Philosophi clarissimi Exercitationes Philosophicas;*

**LIVII VITALIS OROSII, VARIA**
atq; multiplici doctrina exculti.

**EXASTICON.**

*VERBA Hominum, sapiens glutit patientèr amara,*
*Quæ stomachus recipit, viuificusq; calor.*
*Tum reuomit concocta simul: veriq; latentis*
*Elicit indicium: virus, & inde quatit.*
*Tale* PHAVORINVS, *veri studiosus, ab alto*
*Patroni ductus Numine, promit opus.*

**OCTAVII TIPTOSTOMI CAMERTIS ERVDITISSIMI,**
*& vndiq; absolutissimi Adolescentis.*

**TETRASTICON.**

*MOMVS, Vulcani quondam, castæq; Mineruæ,*
*Inuidus, audaci dente momordit opus.*
*Quid mirum, stygius Momus si carpere tentet*
*Docta Phauorini Dogmata, scripta manu?*

Εἰς τὰ Φιλοσοφικὰ Γυμνάσματα τοῦ Φαβωρίνου
Ἀδήλου.

Τῆλε Φαβωρῖνος βαρυπήμονα νοῦσον ἀλάλκει
Ψυχῶν, καὶ ῥεθέων, ψεῦδος ἀποσκεδάων.
Ὅστις ἐτήτυμίην ἐπεμαίετο ῥεῖα δαῆναι,
Ἐμπλείην ἰδέτω δέχτον ἐτητυμίης.

ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΙΣΤΙΚΟΝ.

Ἐχθρὸς γὰρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλησιν,
Ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ ἔπῃ.

# ILLVSTRISSIMO, ET REV.^mo D. D. EVANGELISTAE PALLOTTO S. R. E. PRAESBITERO CARDINALI CVSENTINO SACROSANCTÆ BASILICÆ PRINCIPIS APOST. DE VRBE ARCHIPRÆSBITERO.

## *IOSEPHVS PHAVORINVS A CLAVARIIS FABRIANENSIS, Medicus Physicus apud Camertes. S. D.*



*VID Boni humano generi, in immensa, & uasta hac Mundi machina, à Dijs esset concessum, diutiùs conuoluens animo (Cardinalis Amplissime) in eam tandem deueni sententiam, uel solam Philosophiam esse, quæ bonarum artium existens mater, bonum omne, omneq; commodum, sibi extat in terris; uel nil boni prorsùs, commodiq; eidem fuisse largitum. Tripartita etenim cum ea sit, in diuinam, naturalem, atq; moralem (Θεολογικὴν Græci dicunt, Φυσικὴν, & Ηθικὴν) unaquæq; contendit hominem, eius Creatori DEO Trino, & Vni assimilem facere, ac constituere; bonum inquam moralis: sapientem, quæ de natura disceptat, & potentem diuina: Atquè hanc ipsam ueritatem cognoscens etiam latinæ eloqoentiæ Princeps. Tuscul. 5. Hæc nos (ait) ad Deorum cultum, ad modestiam, magnitudinemq; animi erudiuit, eademq; ab animo, tanquàm ab oculis, caliginem dispulit, ut omnia supera, infera, prima, ultima, media uideremus. Quam sanè præclari Oratoris, atq; Philosophi sententiam, ab ineunte ætate admirans ego, adeò philosophiæ creuit in me ardor, ac desiderium; ut me beatissimum fore, in his inferioribus intelligerem, si minimum quidpiam, illius assequi ualuissem. Cumq; nonnulla quadam ex parte, longo temporis interuallo, animi, corporisq; laboribus, ipsius tantillum fuerim assequutus, statìm mecum cogitare cœpi, quid sibi Philosophia uelit, quid petat, quid optet. Vbi sapientiæ studium, hoc unum, cum esse compererim; huic, toto uitæ curriculo magìs, atq; magìs animum adijcere attentaui: Animaduertensq; nil dulcius, aut iucundius literario Philosophiæ ocio mihi futurum, ijs dico literis, quibus infinitâs rerum naturæ cognoscitur, & pulcherrimum illud (utì doctissimus Varinus Phauorinus, Nucerinus Episcopus, in suo magno Græcæ linguæ comm: asserebat) συςημα ἐξ ὐρανȢ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ, indagatur: ei me totum tradidi, eiq; (ut tempus dedit) addixi: ita ut, cum nacta occasione, περὶ τῶν φυσικῶν disceptarem, satiùs duxerim, uigilias nonnullas meas Typis mandare, quàm conticescere, nulliq; nec mei, nec aliorum esse exercitationi. Atq; de singulari patrono, magnificentissimoq; defensore, consilium capere, cum attentassem, Vnus sese obtulit Illustrissimus, ac Reuerendiss. EVANGELISTA PALLOTTVS, Cardinalis grauissimus, sub cuius nomine, Exercitationes hæ meæ, & reliquis enunciarentur, & bonum, suaueq;, de eisdem mihi nuncium afferretur. Is enim ueram semper, potentissimamq; amplexatus cum fuerit Philosophiam, potentissimum in Christianæ Religionis, Terrarum Orbis uniuersi, administrandis sese reddidit gubernaculis: sapientissimum, in his, quæ sub lunæ conspiciuntur flexu, effecit; & optimum, in his, quæ*

*uniuersam politiam repræsentant, constituit. Neuè, ullo unquàm tempore mentiatur hic stylus; omnes iam norunt, XISTVM .V. ingentium operum Authorem, conspecta uitæ tuæ, in singulis integritate, in Archiepiscopi Consentini munus, ut primùm, te delegasse; in quo absoluendo, quùm assiduè progredereris, sapientia, bonitate, ac uirtutis ubertate, subditum gregem, ad moderationem attraheres, non uiolentia cogeres, sed persuasione, morumq; & uitæ incorruptæ exemplo alliceres, in longè grauius, summa omnium admiratione, tuoq; inexplicabili encomio, elegit administrandum officium; in Datarium inquam, & Dispensatorem, Sacrosanctæ Romanæ Echlesiæ bonorum (quod munus insigne est) constituit. Tuamq; indè Pastor supremus uidens prudentiam, & purpura cohonestauit, & in Illustrissimorum Purpuratorum collocauit senatu. Neq; his contentus, Præsbiteratu Basilicæ D. Petri (quod summum beneuolentiæ extitit argumentum) innumerisq; titulis, honoribus, ac dignitatibus, decorauit: blandimentorumq; omni omisso fuco, tumet (Cardinalis Amplissime) ex perscripta uiuendi tibi formula, Triplici enarrato Philosophiæ genere, & Præsbiteratum, & Illustrissimorum Virorum senatum, Archiepiscopatumq; satis superq; cohonestasti: ita ut, æquè dignissimus ipse uidearis illis, illaq; te uno; Qui minùs unquàm defessus, in his, quæ DEI cultum, hominumq; utilitatem repræsentant, ac sapiunt. Tu inter omnes, is idem es, qui Echlesiæ bonis, pauperum substentatione, hospitum receptione, congregatione uirginum, Præsbiterorum institutione, Templorum magnificentissimi sumptus, & apparatus, erectione, Patriæ decore, & ornamento; necnon alijs, quibus uerè homo Dei, & cum Deo constitutus est, non solùm commissum tibi adiuuas gregem, sed Patriæ, & uniuersi Terrarum Orbis populos erigis, subleuas, tueris, illustras. Quæ sanè omnia, cum meridiana luce, unicuiq; sint clariora: hoc animi in te mei significandi gratia addidero; uel solam tui ipsius philosophiam, qua potes, sapis, & agis, impulisse ad has meas, sub fœlicissimis tuis inchoatas auspicijs excudendas exercitationes. Scribens enim insignis Theologus Gregor. Nazianzenus in oratione post ea, quæ contra Maximum gesta sunt, nihil philosophia inexpugnabilius, nihil quod minùs lædi queat, omnia prius cedunt quàm Philosophus.* οὐδὲν ἀναλωτότερον Φιλοσοφίας, οὐδὲν ἀληπτότερον *(propria dicebat lingua)* ἐνδώσει πρότερὸν, ἢ Φιλοσόφοσ*: optimè facturum me putaui, si sub inexpugnabilis philosophiæ tuæ nomine, philosophicæ huiusmodi ederentur lucubrationes: præmunitæ namq; fulgentissimo sydere, armato bracchio, armata manu, ferreo clauo, ferrea catena triplici, ac ferrea triplici pila, quarum prima inuictam potentiam, inculpatam sapientiam secunda, ac indefessam bonitatem tertia ostendit, & monstrat; haud sum anceps, ab obtrectantium calumnijs, euasuras immunes. Encyclopedia igitur, quæ in te uno, uirtutum omnium fulget (Euangelista Illustrissime) quæq; triplici globulo, ab AEgyptijs significata fuit; & tuis nunc repræsentata insignibus, ea cum sit; quæ literarij ocij mei, ad sese trahit labores, minùs tuam ob animi magnitudinem, præstantiam, atq; candorem, hilari hos dedigneris, suscipere fronte, fouere, illustrare, bracchioq; potenti tuo defendere, ac tutos seruare. Quamobrem ea, qua debeo obseruantia, deuotioneq; libellum sacrans, eum tibi commendo; in manu tua est, an perpetuò lateat, an perpetuò uagetur. Vale, ac qui ualetudinis utriusq; princeps est author, purpuratum te seruet, aureo caput uestiat diademate, me amplitudini tuæ faxit nunc deditum: maioraq; mei in te animi argumenta in philosophica lectione, splendoris, ac ornamenti non exigui expectato, non iniucundam interim rerum uarietatem, hinc accepturus. Camerini Idibus Februarij. M. D. IC.*

## AVTHORIS PRAEFATIO IN EXERCITATIONES *Philosophicas, eiusq; in integra dicendorum serie, consilij ratio.*

ANNVS Iàm agitur septimus, ex quo vilissimam quidèm in re medica, quò ad praxim; non ignobilem, ineruditamq; quò ad theoriam, de hircini adipis abusu in dysentericis curandis deiectionibus, paradoxam scripseram cõclusionem; in qua propositum cum mihi fuisset illius iuxtà Galeni placita 1. de simpl. med. facul. 34. 2. eorundẽ 12. 4. itẽ cap. 6. & 11. cap. de pingued. interdicere vsum; ad quosdã artis medicæ ꝓfessores eam ipsã deferri curaueram: ratus operæpretium fore, tantorum virorum, pro illustranda veritate, expectandam esse sententiam. At quid accidit? seniori defuncto, vbi apud alios expectaueram plurimum gratiæ esse initurum, ab septimo emissionis paradoxæ conclusionis mense, integra aduersùs eam oborta est Apologia, huius quasi mihi Authores lacessere, iniuriaq; afficere fuisset institutum. Oppositum quamobrem cum sors tulerit expectationi meę cõsilium, per literasq; Kal. Maias conscriptas. M D X C I I. sententiæ nostræ impugnator significarit, & paradoxum, & suam ipsius Apologiam se insculpturum (quò omnes intelligant animum nostrum scribendi, & an iure cum assecla coactus ipse fuerit ad responsionem) nec ad hodiernam vsq; diem, vnum fuerit excussum, vel alterum. Tutandi honoris mei animaduertit studium; vt ea contemplationi in præsenti subijciam, & quę aduersùs exaratam conclusionem sunt ibi conscripta, & quæ Aristotelicæ, Hyppocraticę, Galenianæ, Auicennicæq; in eorum scriptis repugnant, doctrinæ. Sic enim illatas mihi calumnias, circa nouitatem doctrinæ, recessumq; à philosophia, medicinaq; propulsare tentabo, (quod licère, licuisseq; grauissimorum hominum placitis, firmaq; authoritate fuit stabilitum) eumq; ipsum, quibus me accusauit, eisdem onerare contendam, quodq; tantoperè facio, susceptæ disputationis veritas, vtilitasq; constabit. Alacritèr igitur, tàm nobile, tamq; ægregium, respondendi capitibus vniuersis aggrediens institutum: integra dicendorum series, huic ordini innitetur. Paradoxa in primis insculpta, ad verbum conclusione, & perillustris, ac excellentissimi Hieronymi Mercurialis, bonorum meorum omnium authoris in re medica, promulgata sententia (quam alibì prosequemur abundè) Exercitationum Philosophicarum liber scaturiet vnus, qui tripartitus in tres principes sectiones, & partes, spectabit prior nudum Aristot: consilium, in de generatione, & corruptione libris, ad quos Apolog. Authorum rediguntur assertiones: quæ rationibus, vniuersæ cum innitantur, atq; exemplis: iactis veritatis fundamentis in prima: Philosophicas aduersarij ratiocinationes, earumq; confutationem animaduertet secunda; & philosophica exempla, logicasq; rationes nonnullas, cum quibusdam, quæ de sermone sunt, repræsentabit tertia. Quamobrem philosophicæ in præsenti incumbentes contemplationi, naturæ in priori sectione sectantes ordinem, de principijs, & affectionibus mixti cuiusq; naturalis corporis, vt mixtum est, in genere dissere-

mus: inde verò, ad placita accedentes pensitanda aduersantium nobis, vniuersa cum philosophię principibus perpendemus, compluriumq; mixtorum, & animatorum, & inanimatorum, tàm perfectorum, quàm imperfectorum in specie, principia paritèr, atq; affectiones nonnullas, indagare tentabimus: ac in singulis veritati intenti, Aristotelicas multas explanabimus propositiones, subiectæ accomodabimus disputationi, nec quicquam adducemus in medium, quod nostrum refugiat institutum: Nec in tertia, conticescet oratio, logicas quasdam, ac medicas aliquas discursui subiectare assertiones, philosophicaq; & medica contemplari exempla: in quibus omnibus eatenùs insistemus, & quatenùs nostra in integrum redigatur conclusio, & cœleberrimorum in re philosophica authorum, illustretur doctrina. Et quamquàm superuacaneam, postremam hanc sectionem, quis esse existimauerit, cum innumera confirmentur in ea, quæ in secunda manent conscripta: haud tamèn inutilem futuram, persuasum est nobis: quandoquidèm, præterquamquòd Galeni Medicorum coriphæi in 2. de decretis erimus sectatores; nullus post hàc dubitationi relinquetur locus, in his, de quibus, non iniucunda orta extat contentio, neq; solutionis inopia accusabit nos aduersarius. Galenus enim pręcipuus ab Hypp. medicinæ parens citato nunc libro, cum rationes omnes Stoicorum probabiliores, in nobilissima illa disputatione de loco facultatum animæ confutasset, eaq; in vniuersum iecisset fundamenta, quibus anilia, eorum conciderent argumenta, statuissetq; ea præterire, tanquàm iam explosa, tertium tamen librum eorum dedicauit confutationi: hanc vel noui sui iudicij, vel amicorum reddens rationem. Si quis rationes eas silentio præterîret, non tàm contemptu, quàm solutionis inopia, videri posset, breuitatem sequutus. Sic itaq; & nos, Galenum præceptorem sequentes, integram tertiam sectionem, exemplorum, & anilium quorundam argumentorum dicabimus confutationi, ad instarq; Galeni (nugas repellentis Crisippi) inanes omnes, ac vanas, confutabimus Aduersarij ratiocinationes; ea tamèn lege, qua necessaria, ac scitu digna patescant, philosophica vt plurimùm, tractentur in ea, & nonnisi, quæ ad nostram confirmandam in paradoxo sententiam, in philosophia præsertìm factitare videntur, insculpantur, ac depromantur: Quæ etenim ad medicinam spectauerint, in medicis, de his quàm primùm (Deo dante) pollicemur facturos satìs, exercitationibus; Interim *γνωμικόν* adnotantes, sciendum ex Georgio Gemisto Plitote, libr. de Virtutibus, quòd quemadmodùm *Πρέποι δ' ἂν εὐπόρῳ μὲν δωρεῖσθαι, ἀποροῦντι δὲ λαμβάνειν, οὗ ἂν ἀπρεῖ.* sic *Σοφωτέρῳ μὲν διδάσκειν, ἀμαθεῖ δὲ διδάκεσθαι, καὶ ἀμείνονι μὲν ἀνδρὶ ἐπανορθοῦν ἐξαμαρτάνοντα, χείρονι δὲ ἐπανορθοῦσθαι.*

ILLVSTRI

MO

# ILLVSTRI ADMODVM ATQ. EXCELLENTISSIMOQ. ITALIAE TOTIVS ΑΡΧΙΑΤΡΩ, EMINENTISSIMOQ. PHIL. D. HIERONYMO MERCVRIALI FOROLIVIENSI;

## IOSEPHVS PHAVORINVS. S. D.

TANTI Apud me semper (excellentissime Hieronyme) tui, & in dicendo, scribendoq. fuit authoritas, vt aliquis dùm sese mihi aut in scripturis, aut consultationibus, soluēdus offerret nodus; minimè dubitarim, & ad ea, quæ publicè lecta, & Typis mandata sunt; tanquàm ad sacratissimam anchoram, in hac, qua rerum philosophicarum, ac medicarum tēpestate, pleriq; nostri seculi obruuntur, recurrere: quandoquidèm semper, ac vbiq; locorum, suasum apud me habui, à veritate omninò eos recedere, qui in philosophicis, ac medicis, in quibus versamur, haud tecum assentiunt. Quod sanè, præclaris quibusdam, tùm in philosophia, tùm medicina, viris, cum accidisse, cognouerim; Te vnum, iudicē, patronumq. mei in his, de quibus dissensio inter eos, ac me orta est, atq; sententia videtur ferenda, eligere existimaui; hìnc plurimùm ratus, dictorum, scriptorumq. meorum tutari, ac illustrari posse veritatem, & quamcumq; inter Iosephum tuum, ac aduersarios, subortam litem, iri sublatum. Huius autem, vt patescat exordium, iàm scias velim, quòd annus agitur tertius, ex quo practicā medicinā cū in Terra Belfortis, factitarem. Studiò factum est (vacuus ne degerem in Vmbris) quod nunc tibi literis committo, de hircini adipis abusu, in dysentericis curandis deiectionibus, scripserim paradoxum: sperans, vel in nostra medicina, occultatum satis huiusmodi detectum esse errorem, vel saltèm, ansam aliquam subministratam; qua literis prudentissimi quidam viri, & frequentiùs mecum agerent, & medica, philosophicaq. tractarent. At cum sors tulerit, summoperè in scribendo, eos esse excandefactos; quippè qui Apologiam construxerint, aduersus quæcumq; (illustrandæ veritatis gratia) à me ibi conscripta sunt (Respondēdi vniuersa seruata modestia) optimè facturum me putaui, si philosophicarum in præsenti exercitationum nomine, ad omnia fabricarem rtsponsum, illudq; (te hortante) Typis mandarem; quò .s. omnes intelligant, Illustrem benè semper, excellentissimumq. sensisse Mercurialem, ab eoq; suum numquam discessisse Phauorinum. Legas igitur interim, paradoxam hanc meam conclusionem (sic iuuenilis modestiæ seruandæ gratia conscriptam) prestò sis mihi, ac pro veritate firmanda defendas, ac protegas. Vale, Camerini Kal. Maij. CIƆ IƆ XCIIII.

# IOSEPHO PHAVORINO MEDICO;

## PRAECLARISSIMO.

*Hieronymus Mercurialis.* S. D.

EX OMNIBVS, Quos omni tempore ingeniosissimos, & doctissimos habui auditoribus, te sempèr à me vnicè dilectum, summopereq; æstimatum fuisse, nisi certò scirem tibi iàm dudùm esse persuasum, libentissimè id compluribus argumentis testatum facere eniterer; Sed quià tecum de rebus manifestis agere non est tempus: ad id, quod à me tua erudita Epistola efflagitasti, conuertor. Nempè me tecum sentire, de hircini adipis in curanda dysenteria, abusu, & ne tibi vllo pacto assentari velle videar; quod publicè Patauij (te audiente) docui, id quoq; æternæ memoriæ commendare non dubitaui: quemadmodùm, in Adnotationibus meis, ad Galeni XII. Cap. Libri II. de Simplic. Med. facile est, vnicuiq; compræhendere: quem locum in V. & VI. operum Galeni, apud Iunctas, Editione extantem, si, & ipse legeris, & qui tibi aduersantur, minimè contemnent, spero omnem inter vos ortam controuersiam, breui diffinitum iri. In reliquis benè vale, meq; ama. Pisis, Die XXIV. Maij. M D XCIIII.

*PERILLVSTRIS, ET EXCELLENTISS. D. HIERONYMI Mercurialis adnotatio, ad Gal. XII. Cap. Lib. II. de simp. med. facul. de abusu adipis hircini in curanda dysenteria.*

Ex Grçci Codicis Exemplari.

Στέαρ, τράγυ, ἢ χόνδρυ χυλὸς .i. *Adeps: tragi, uel condri succus: ità enim, & non hirci, ut hactenùs malè factum est, interpratandum esse multa persuadent, unum est interpratis antiqui auctoritas, quæ sic legit: alterum est quòd infrà lib. 4. cap. 6. scriptum inuenitur, adipem hircinum acrimoniam habere multam, & igneam: Tertium quia, & lib. 1. cap. 34. & in hoc lib. cap. 14. non hirci, sed tragi, & chondri in ijsdem casibus meminit: est uerò tragus apud scriptores factitia, quædam res, & est similis uiribus alicæ, & à Gal. 12. Meth. in dysentericorum deiectionibus commendata.*

# HIRCINI ADIPIS IN DYSENTERICIS CVRANDIS DEIECTIONIBVS, PRAETER Medicorum omnium ſententiam, qui eo aſſolent vti, rationibus, & authoritatibus improbatur vſus.



## IOSEPHI PHAVORINI A CLAVARIIS, PARADOXA CONCLVSIO.

DECREVERAM Superioribus diebus (excellentiſſimi Viri) per Nicolaum Venturinum, familiaritate vobiſcum, affinitateq; mecum coniunctum admodùm, quæ nunc vobis conſcribo, mandare literis; verùm data occaſione, Tolentinum petendi (Illuſtrem, vt equeſtris Ordinis Militem, Ioſephum Barnabeum, inuiſerem) factum eſt, vt, quod in animum induxeram, ad calcem perducere haud valuerim; eoq; magìs, cum, & interna, & externa, tunc premerer viſitatione ægrorum; qua tandèm aliqua ex parte leuatus, Mirandi vobis, vetuſtioribus artis medicæ, practicis, (ni Φιλαυτία me decipit) occaſionem nunc ſcribens prȩſtitero [illegible] enim, vt verum fatear; qua voſmet eſſe non ignoro, in eadem prorſùs, in id, quod proferam, eram ſententia, vulgarem, vulgatamq; magis inſequens praxim. At magis nunc ſolidam, Medicorum ferè omnium demiror ingenium; qui fieri poſſit, vt à Galeni vſq; tempeſtate, in ea cœcutierit adminiſtranda re, atq; hac pharmaceutica, vt in dyſenteriis, ſimilibuſq; inteſtinorum curandis affectibus, adipe vti ſolitum ſit hircino, tanquàm præſentaneum quoddam, nulliq; ſecundum, hoc extet remedium. Cœterùm qua ratione, quo conſilio, quaue commoti experientia, non ſatis equidèm calleo; A vobis igitur (quibuſcum quotidiana mihi conſuetudo eſt) id vnum exquiro. Nàm cum Gal 4. de ſimplic. med facul. cap. 6. animaduerterem, de hircini adipis caliditate, ac acrimonia ſententiam, ſemper is apud me fuit ſuſpectus. Dicens namq; Tauri ſanè, & Hirci pinguedo acrimoniam, & multam, & igneam poſſidet, Bouis autem, Caprȩq; minus; iam verò, & horum adeps, quodamodò acris eſt, & c. nulli dubium, hircini huius adipis facultates, dyſenteriis curandis eſſe aduerſas. Etenim cum in hac ipſa inteſtinorum affectione, vlcus adſit eorundem, non aliundè productum, ac ab erodente, interiorem illorum tunicam, acrimonia; qui fieri poteſt, vt ex huius adipis adminiſtratione, inteſtinorum tollatur exulceratio? Sed potioribus agens rationibus, nàm ad authoritates reuertar. In dyſenteriis curandis, præcipuus ſcopus, & indicatio (vrgente tamen dolore) non ne huius eſt mitigatio? Proculdubio ſic, Gal. paſsìm, ac præcipuè 12. Meth. cap. 1. aſſeuerante, ſcribenteq; ex accidenti ſymptoma quoq; curandi rationem aliquandò mutare, cauſæ, ſ. eo tempore habens, veluti in dyſenteria dolor vnà cum virium imminente ruina. Quòd autèm dolor ſit ſymptoma, ſpectetq; ad læſionem ſenſus tactus, patet. Sed ad rem. In mitigando dolore, triplex cum nobis detur via (iuxtà ternarium eorum numerum, quæ ad illum conſtituendum concurrunt) facultas ſ. ſentiens à neruis in inteſtina deriuata; ipſamet inteſtina, hac ſentiendi vi prædita; atquè obiecti iniucundi præſentia; mordaces nimirùm illhùc per eadem defluentes humores. Prima narcoticis remediis conſtans, quæ facultatem ſentientem minuendo reſpiciat; ſecunda, ex iis conflata, quæ inteſtina ipſamet puncta, & mordicata, ne à mordacibus pungantur humoribus, muniant; ac tertia demùm, ex iis conſtructa, quæ obiectum reſpiciant, acrimoniam ſcilicet fluentium humorum, emendent. Hircinus à vobis plurimùm vſurpatus adeps, cum in nulla contineatur dictarum viarum, nulliq; ſatisfaciat, in qualibet via, indicationi; perperàm remanet, vos ſempèr ad huiuſmodi adminiſtrandum prȩſidium recurrere. Quòd autèm in nulla contineatur via, nulliq; ſatisfaciat, per methodum illam, inuentȩ indicationi, hinc patet apertè, quòd in prima (quȩ narcoticis coſtat) non aſſeruatur, quia nullibi compertum eſt, hircinum adipem, narcoticam habere facultatem: non in ſecunda, quia per eius acrimoniam, tantum eſt, vt poſſint muniri, vel poſſit, muccoſitas inteſtinorum, reſtitui, vel aſſeruari (hoc enim modo inteſtina ipſa poſſunt muniri) quòd longè magìs, muccoſitas ipſa abraditur, inteſtinaq; labefactantur; nec demùm in tertia, proptèr eandem acrimoniam, atq. igneitatem, quia nullam hæc habet vim, humorum acrimoniam, emendandi:

Quamobrem

Quamobrem nulli cum ſatisfacere poſſit indicationi, triplici illa via, repertæ, reſtat, communi ſo-
lummodò vulgarium practicantium vſu, hircinum, à vobis adipem in dyſentericis curandis deie-
ctionibus adhiberi, putantibus ex huiuſmodi malo medendi vſu, & in inteſtinorum reſtituenda
muccoſitate, eorundem munitione, fluentium humorum acrimonia tollenda, ac ſentiente facultate
imminuenda, adipem hunc eſſe pluſquàm præſtantiſſimum. Quòd veſtrum ſi quiſpiam aſſerat, ex-
perientia comprobatum eſſe, hircinum adipem, dyſentericos iuuare: iterum quęro ego, occulta nè,
an manifeſta qualitate? occulta non eſt dicendum, cum iam vobis, adipis hircini, facultas eluceſcat,
& mihi; quarè manifeſta; at per hanc, vt nupèr ſignificaui, non poteſt: quarè remanet, ab omnibus
perperàm, ac à vobis, præfatum adipem, in vſum haberi. Sed ad authoritates reuertens, haud ſuſpi-
candum, hircinum hunc adipem, igneam huiuſmodi facultatem, & acrem, à natura non obtinuiſſe;
nàm prætèr quamquod Gal. citato loco reliquit teſtatum, ratio etiam, propriis authoritatibus muni-
ta, adſtipulatur inſignis; ratio autem hinc pendet aperta, quod cum omnis adipis materia (Philoſo-
pho 3. de Hiſt. animal. cap. 16. teſtante) ſanguis exiſtat, dicente eo loci, quòd Caro vertitur in pingue-
quotiès pabnli copia ſuppetit; quaſi dicat ibi Philoſophus; cum eadem ſit carnis, & adipis materia,
ſi ea fuerit abundantior, quod carnem ſolùm gignebat, in adipem conuertitur, id verò eſt ſanguis,
quo ſanè multo opus eſt, vt ambobus ſufficiat; verùm id vt manifeſtum omittens, cum clarius alibì
habuerit Philoſophus, quod nullum, ex his, quæ ſanguine carent, adipem habent, vel ſeuum: vndè
colligitur adipis vel ſeui, ex neceſſitate, ſanguinem eſſe materiam. Sanguis hic, ex quo adeps, in natu-
ra terreſtrioribus cum (noſtro teſtante Gal.) adeo igneus ſit vt ferè comburat, ac præcipuè hircinus,
talem quoq; hircinum eſſe adipem, manifeſtè ſequetur, cum, ab vno in quantum vnum, non proueni-
at niſi vnum. igneus igitur hircinus cum ſanguis exiſtat, igneum quoq; eſſe adipem, remanebit di-
cendum; Quomodò igitur ad dyſentericos curandos affectus (ſymptomatis, vt dixi vrgentis, habita
ratione) hircinus hic adeps extet idoneus, non ſatis apud me conſtat. At valebit ne forſàn au-
thoritas Galen. 12. Meth. Med. Cap. primo allata, vbi, hircinum adipem commendare, videtur?
Viri excellentiſſimi nequaquàm; propterea quod, propria vt Galeni vtamur lingua, hęc habuit.
Ἀλλ᾽ ὅταν εἰ οὕτως ἔτυχεν ἐπὶ δυσεντερικαῖς ἐκκρίσεσι δακνούσαις σφοδρῶς, ἤτοι
τράγου χυλὸν ἐνίεμεν, ἢ στέαρ αἴγειον, ἢ ῥοδίνην κηρωτήν, ὑφ᾽ ὧν αὐτὴ μὲν ἡ τῶν &c.
Sed cum exempli gratia in dyſentericorum deiectionib⁹, vbi vehementèr rodunt, vel tragi ſuccum, vel
caprinũ ſeuũ, vel roſaceum cerotum per inferius indimus, à quib⁹ ipſa &c. ex qua Galeni ſentẽtia colli-
gitur, non hircinũ aptum eſſe ad dyſentericorum deiectionẽ, ſed caprinũ; quòd ſi Linacer, atq; Galdi-
nus optimi alioquin Galeni noſtri interpætes, dictionem αἴγειον verterũt hircinum, hunc ex Gale-
ni mẽte commendantes in dyſentericorum deiectionibus; ſentimus, doctiſſimos hos viros aberraſſe;
ita vt, vbi vertere debebant caprinum, hircinum dixere; ducti ab anteriori dictione τράγος, quę tàm
hircum caprarum virum, quàm tragum genus quoddam cerealium, potis extat ſignificare; cœterum
quòd vox αἴγειον caprinum ſonet, Homerus primarius Græcæ linguæ author, 3. ſuæ Iliad. declarat, &
exprimit; vbi vtens ea voce ἀσκῷ ἐν αἰγείῳ, in vtre caprino traſtulerunt interpętes. Quanti
verò interſit inter caprinum ſeuum, atq; hircinum, ex in initio dictis poteſt coſtare, in quibus conſti-
tutum à nobis, iuxta Galeni placita, fuit, caprinum ſeuum, ſiue adipem, minorem hircino, obtinere
acrimoniam. Quòd ſi etiam dicere velimus ſimplicitèr eò loci Galenum fuiſſe loquutum, commen-
daſſe videlicet ipſum tragi ſuccum, prout tragus inter cerealia ponitur; haud à veritate ſermonem
hunc noſtrum recedere exiſtimamus; ſi quidèm aliàs à Galeno ſimili in caſu, in dyſenteriis inquã
curandis, vſurpatum videmus; ratio autem, quæ nos, vt ſic ſentiamus, impellit, ex eodemmet pendet
Galeno lib. 3. de alimentorum facultatibus, vbi tragum, cibum eſſe craſſum, mandauit ſcriptis, ob quam
craſſitiem, atq; lentorem, mirum immodum poteſt prodeſſe dyſentericis, atq; his maximè opitulari;
cum ex genere euchimorum per ipſum Gal. 2. de aliment facult. exiſtat. His itaq. nouis authoritati-
bus adductus, hircinum adipem in dyſentericis curandis deiectionibus, perperàm adhiberi exiſtimo.
Quamobrem, finem obortæ vobiſcum liti, imponens, non vt dyſentericam accipiatis oro (ſic enim
propoſitam ignobilem exiſtimarem diſcordiam) ſed vt medicam, & philoſophicam; talem namq;
hinc inter vos, & Ioſephum veſtrum futuram eſſe, firmiſſimè habeo perſuaſum. Valete, me rerum
veſtrarum, ſtudioſiſſimum diligite, ac iuniori ne pigeat, rem aggredi, ni fallor, nouam: ſic enim eluce-
ſcet veritas, ſupremus hic in arte medica, detegetur error, literariaq; inter nos, ſcaturiet pugna. Ex
Terra Belfortis Idibus Octobris. M D XCI.

## IN OPVS EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM EXCELLENTISSIMI D. IOSEPHI PHAVORINI;

## ILLVSTRIS D. PETRI GRATIANI NOB. ANCONITANI EPIGRAMMA.

*QVOD Rerum Causas nosti, Cæliq; fauore,*
*Disseris ò felix Iosephe perpetuò:*
*Extollit Virtus homines, redditq; beatos,*
*Sublimem, quæ te sustulit Astra super:*
*Hanc non tempus edax, non inuidiosa uetustas,*
*Conuellunt, Hæc Vis, Nobilitasq; Decus;*
*Artibus ingenuis Vulgans arcana per orbem,*
*E latebris surgis quam sibi Semideus.*
*Eia opus, ò Lector, Phauorini perlege gratum,*
*Exercere tuum quo potes ingenium;*
*Namq; breui studio acquirendo multa repones,*
*Euades Doctor, Maximus atq; Sophos.*

## IN EXERCITATIONES PHILOSOPHICAS IOSEPHI PHAVORINI FABRIANENSIS;

## LIVII VITALIS OROSII PRAELVDIVM.

*CONDITOR Iliados, rapti Ganimedis honores*
*Dum canit: Illustres morte carere iubet.*
*Namq; Iouem summum, refugi non corporis umbra,*
*Sed mentis castæ blandula forma capit.*
*Castæ uis mentis, Sophiæ florentis amore,*
*Tollitur ad superos: & ratione uiget.*
*Aurea Tithoni coniux, & candida Phœbe*
*Assurgunt Sophiæ, sidereiq; Chori.*
*Curatrix animi sapientia suscipit, æqua*
*Lege, Phauorinum: cedat ut ira grauis.*
*Nil sapiens aliud, quàm, quæ Natura negauit*
*Visibus humanis, abdita nosse cupit.*
*Ceu Sophia, maiora quidem Regnator Olympi*
*Omnipotens, homini munera nulla dedit.*
*Sic tibi Magnanimo, Ioseph dare pignus amoris*
*Non potuit maius: protege, sume, lege.*

OCTAVII

EXCELLENTISSIMI SALVATORIS FRANCI
Medici Siculi, in Exercitationes eiusdem, & Insignia Phauorini.
TETRASTICON.

*CLAVARIVS cum sis, Claui hac donatus honora,*
*Abdita, qua Sophorum sensa aperire potes;*
*Quaq; tibi serues scrutinia sacra Sophorum.*
*Vis dicam paucis, hæc tibi Clauicula est.*

OCTAVII TIPTOSTOMI CAMERTIS
Philosophię studiosi, In Exercitationes Philosophicas Phauorini.
OCTASTICON.

*VERTICE Nata Iouis sapientia, digna Sophorum*
*Ingenio, pandit quicquid in Orbe latet.*
*Hæc rerum causas indagat, perspicit, edit.*
*Hinc, hominem, placidus leniter afflat amor.*
*Ille Phauorinus, Sophiæ studiosior ultro*
*Id tibi, submisso Poplite, tradit opus.*
*Accipe; nam cernes quicquid Natura creatrix*
*Corrumpit, gignit, conficit, atq; refert.*

Index Authorum, quorum sententia, vel affertur, vel allata interpretatur.

AEgydius.
Albertus Magnus.
Alexãder Aphrodiseus.
Aristoteles.
Arcangelus Mercennar.
Atheneus.
Augurellus Poëta.
D. Augustinus.
Auicennas.
Aratus Poëta.
Auerroës.
Antonius Donatus ab Altimari.

Benedictus Pererius.
Buccaferreus.
Brassauola.
Dioscorides.

Esichius.
Epimenides.

Franciscus Toletus Card. Illustriss.
Franciscus Vallesius.

Galenus.
Gaëtanus Cardinalis.
Galdinus.

Hyppocrates.
Homerus.
D. Hieronymus.
Hieronymus Mercurialis.

Io: Pierius Valerianus.
Io: Baptista Montanus.
Iacobus Zabarella.
Ioannes Fernelius.
Iulius Cœsar Scaliger.
Laurentius Ioubertus.
Lactantius Firmianus.

Marsilius Ficinus.

D. Paulus.
Plato.
Plinius.
Plutarcus.

Raphael Volaterranus.

Simplicius.

Themistius.
Thomas Linacer.

Varinus Phauorinus Camers, Episcopus.
Virgilius.

# A EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM

## IOSEPHI PHAVORINI A CLAVARIIS FABRIANEN.

## SECTIO PRIMA.

### ARGVMENTVM.

B CVM Homo rerum omnium, natura constantium, finis, iurè Μικρόκοσμος vocatus, generationi, atq; corruptioni obnoxius; elementis id totum habeat acceptum, vel optimè iuxta animi mei sententiam, de inferioribus philosophatur, cum principia, atq; affectiones sui corporis (vt mixti) ab elementis rimatur. Quamobrem, philosophicas hauspicaturi exercitationes, ab his tanquam sibi congenitis, exordiendum esse, decreuimus. Elementa .n. cum ad certam mixtionem, alterationem, generationem, corruptionem, atq; augumentationem, qualitatum beneficio, ipsius gratia, ac aliorum accedant: & de elementis, & eorum qualitatibus, sicuti principiis; de mixtione, alteratione, ac reliquis, vti affectionibus, operępretium duximus pertractare. & quoniam Aristotelem in, de generatione, atq; corruptione libris habemus ducem, nostrum fuerit institutum, sub breui contractaq; oratione, illius sententias per ἀνακεφαλαιοῦν explicare. Verumenimuerò, quia absq; naturalis philosophię definitione, explicatione, subiecto, diuisione, atq; Arist. Peripatetic: Principis, librorum coordinatione, minùs bellè id licet absoluere. hinc erit, quòd ab his, dicendorum desumpto exordio, ad elementa, horum qualitates, mixtionem, alterationem, generationem, corruptionem, atq; augumentationem, procedet oratio. Cum igitur non pauca istent, accedamus ad primum.

C

*NATVRALIS Philosophiæ, per propriam definitionem, eiusq; enucleationem assignatur essentia, ex qua, & Aristotelis uniuersi, super naturalem Philosophiam patescunt libri, & partes constant eiusdem, & ad quam naturalis Philosophiæ partem, quosuè libros, Authorum reducatur Apologia, definitur.* *Cap. I.*



RGVTA Quamquàm, & acuta admodùm sint, quæcumq; à doctissimis Apologiæ Authoribus, conscripta sunt, ad nostræ Paradoxæ conclusionis destructionem; Attamen quia nihil vnquam veritate solidius; quò minimè illam infringi posse appareat, quouè, quanta in rectè, à nobis constitutis sententijs vis insit, ac robur fiat vnicuiquè notum: paucis operæpretium duxi, iuxtà Aristotelis mentem, philolosophicamq; aliorum veritatem, in, de generatione, & corruptione, libris eas ipsas expendere, atquè tueri. Altius quamobrem nunc captâs exordium, quid Naturalis sit philosophia, ad quam disceptatio reducitur vniuersa, ostendam in primis. Naturalis ergo philosophia,

D

*Nil veritate solidius.*

*Philosophię naturalis definitio.*

philoſophia,cum ſit ſcientia,ſpecierũ naturalium,ſiue corporum, E in primis videndum,quorum corporum ſit ſcientia: id quod cum abſq; definitionis explanatione,tentare non liceat; hinc eſt, cur à particularum omnium, q̃ in definitione aſſeruant, pręſens noſtra exordietur oratio. Dictum itaq; fuit,naturalem philoſophiam eſſe ſcientiam ſpecierum naturalium,ſiue corporum;tùm genus,vt appareret manifeſtum,ꝙ eſt ſcientia:tùm differentia vt conſtaret,nõ occulta,quę continetur ſub ſequentibus,genus,particulis;quarum appellatione, rerum omnium naturalium principia, atq; affectiones,& genericè,& ſpecificè cõſiderata,accedunt. Corporum videlicet ſimplicium,cõpoſitorum,imperfectorum, perfectorum, inanimatorum,& animatorum,ex quorum cognitione Naturalis inſurgit Philoſophia; ea porrò lege, ſcientia nuncupata, qua ad ſcientię nomen,tãquàm ad genus,Phyſica,Methaphyſica,ac Mathematica,vt ſpecies reducuntur:Cur autem non ſit ſapientia,prudẽtia,ars,vel intellectus,patebit impoſterùm. diſcrimen nunc àttẽdentes allati generis;diximus,naturalem Philoſophiam eſſe ſcientiam ſpecierum naturaliũ,ſiue corporum; differẽtia, vt appareret Phificæ,à Methaphiſica,necnon à Mathematica;vbi.n.naturalium accidẽtium,hęc eſt ſcientia,& accidẽtium,& corporum,illa; ſimplicium,vt dictum eſt,cõpoſitorum,imperfectorum,perfectorum, G inanimatorum, & animatorum, de quibus omnib' perfecta,& numeris omnib' abſoluta, ab Ariſtotele in naturali integra philoſophia aſsignatur,doctrina: cuius ſubiectum,cum ſit ipſum naturale corpus,in vniuerſum conſideratum; hinc eſt,cur Naturalis philoſophia, Φυσικὴ nuncupata à Græcis, per naturalis corporis conſiderationem (quicquid alij dicãt) à Mathematica differat,& Methaphyſica. Verùm his,tanquã notis dimiſsis,quõ Naturalis Philoſophia ſit ſcientia,& quot eius partes,& ad quam,aduerſantium reducantur aſſertiones,perpendamus. Ad hęc,& quò ad primum, Naturalem Philoſophiam eſſe ſcientiam,& hanc ſpeculatiuam,indè pateſcit; quòd cum ſit habitus intellectus, & hic cum diſcurſu H acquiſitus,ipſarum concluſionum: nulli dubium eſt,eſſe ſciẽtiam, vnamq; habitus ſpeculatiui intellectus, ſpeciem; quę cum per demonſtrationem ſit acquiſita,ſcientia nuncupatur: Habitus.n. intellectus, cum acquiri poſsit cum diſcurſu,vel ſine diſcurſu, & hic eſſe poſsit de cõcluſionibus tantùm,vel de concluſionibus,& principijs; ſequitur vt ſi ſit de concluſionibus tantùm,ſcientia oriatur, quæ firmus, certus, & euidens concluſionum, per demonſtrationem acquiſitus eſt habitus: ſi verò de cõcluſionibus,& principijs, ſapientia proficiſcatur, quę ſimilitèr habitus exiſtens intellectus, eminentisſima principiorum, quę circa res diuinas verſantur, extat

Definitionis explanatio.

Quę conſideret Philoſophia naturalis.

Naturalis philoſophię diſcrimen ab aliis ſcientiis.

Naturalis philoſophię ſubiectum.

Quomodo philoſophia naturalis ſit ſcientia.

Quid ſit ſcientia.

Sapientia quid ſit.

A extat cognitio. Quòd si habitus intellectus acquiratur sine discursu, altera hinc effluit ipsius species, quę intellectus propriè dicitur, & indemonstrabilium, atq; primorum principiorum est habitus; atq; hæ, intellectualis habitus speculatiui sunt species, Scientia inquam, Sapientia, & Intellectus: inter quas, Naturalis philosophia cum non sit intellectus (non enim insurgit ex indemonstrabilium principiorum cognitione) non sapientia, quia circa res non versatur diuinas; quarè erit (vt dictum est) scientia, specierum scilicet naturalium, siue corporum, eorumq; affectionum, per suas conclusiones, & causas acquisita. quando B vel ipsomet Aristotelis testimonio, primo posteriorum secundo; Επίςαςθε οἰόμεθα ἕκαςον ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιςικὸν τρόπον, τὸν κατὰ συμβεβηκὸς, ὅταν τὴν αἰτίαν οἰόμεθα γινώσκειν, δι' ἣν τὸ πρᾶγμά ἐςιν. *Scire scilicet arbitramur unumquodquè simplicitèr, sed non sophistico modo, qui est secundum accidens, cum causam existimamus cognoscere, propter quam res est.* Naturalis igitur philosophia est scientia, & habitus est intellectus speculatiui, cum & per causas, & circa necessaria, non contingentia acquiratur, atq; versetur. Nàm ea ratione, prudentia, & ars sunt aliæ duæ species habitus intellectus, sed practici; qua, prudentia circa agi- C bilia versatur, & contingentia, quæ homini mala futura sunt, vel bona (vnde recta rerum agibilium à nobis dicitur ratio) & Ars circa factibilia cuncta, non solùm futura (vtì prudentia) sed, & prę sentia reperitur, vnde rerum factibilium ratio nuncupatur. Atq; his, hunc in modum, pro illustranda dicendorum nostrorum veritate, constitutis, cum satis superq; constet, Naturalem philosophiam (quam tantoperè affectamus) esse scientiam; quot eius sint partes, ex subiecti (quod erat naturale corpus) contemplatione, venemur. Naturale igitur corpus, in genere consideratum, tùm iuxta ipsius principia, materiam, formam, atq; pri- D uationem, quadruplex itidèm genus causarum, materiam, formam, efficientem, ac finem in duobus primis physicorum libris, (quos iure meritò, περὶ ἀρχῶν, idest de principijs dictitãt Gręci) tùm iuxta eiusdem affectiones, motum, tempus, vacuum, locum, infinitum, &c. in sex posterioribus (vt discurrenti patebit) cum esse posit simplex, vel compositum, Simplicis habemus cognitionem in libris de Cœlo; in primo, in quo agitur de essentia Cœli; in secundo vbi de proprietatibus; in tertio, & in quarto, in quibus, elementorum mundanam hanc molem, constituentium assignatur tractatio: Compositi verò, in libris de generatione & corruptione, & reliquis sequentibus; in his quidem specificè, in illis autem genericè: Compositum namq; corpus, siue mixtum,

Intellectus quid sit.

Scientię defin. allata ab Arist. 1. post. c. 2.

Prudentia, & Ars sunt species habit⁹ intellectus practici.

Naturalis philosophię partes pendent ex eius Subiecti cõsideratione.

Naturalis simplicis corporis cognitio habetur in libris de Cœlo.

Compositi in libris de generatione, & sequentibus.

tum, cum ſit perfectum, vel imperfectum, vtriuſq; contemplatio E ſub naturalem cadit philoſophiam, imperfecti ſub diſcurſum librorum, qui Metheorologici nuncupantur, perfecti ſub quartum eorundem; quod quidem mixtum, cum eſſe poſſit omogeneum, & inanimatum, in genereq; conſideretur, ac ſpecie. Tractatur de mixto compoſito omogeneo inanimato in eodem, in ſpecie verò, etherogeneo, & animato, & in decem de Hiſtoria animalium, & quatuor de partibus eorundem, & vno de inceſſu; & tribus de anima: quinq; paruorum naturalium, vno de motu animalium, quinq; de generatione animalium; vno de vitę longitudine, ac breuitate, altero de iuuentute, & ſenectute, alio de morte, & reſpiratione, & quinq; demùm de plantis, quos Theophraſtus abſoluit: F In quibus ſanè omnibus libris, à decem ſcilicet de Hiſtoria animalium, vſq; ad libros de plantis principia iactantur materialia, & formalia mixti animati corporis, affectioneſq; perpenduntur eiuſdem in vniuerſis: principia quidem, & primùm materialia, in libris de partibus animalium, & in libro de inceſſu; formalia in tribus de anima; affectiones verò in ſequentibus: adeò vt, cum tota naturalis philoſophia, his omnibus aſſeruetur in libris; eius partes, quæ ſequuntur extiterint. Prima, quę rerum omnium naturalium in genere, quatenus cadunt ſub naturale corpus vniuerſalitèr G conſideratum, principia tractat, & affectiones. Secunda, quæ eadem nobis in gratiam ſimplicis corporis, proponit in ſpecie, quale cœlum, & elementa. Tertia, quæ compoſitorum eadem aſſignat in genere, tàm .ſ. in mixtorum imperfectorum gratiam, quàm perfectorum. Quarta, quæ imperfectorum dumtaxat (vt Metheora omnia) ꝓponit in ſpecie. Quinta, quę perfectorum (vt Methalla) in genere aſſignat, ac ſpecie. Et ſexta, quæ mixtorum omnium animatorum, in genere pariter, ac ſpecie, principia affert, atq; affectiones. Quid autē corpus ſit naturale, quid ſimplex, quid mixtum, imperfectum, perfectum, inanimatum, & animatum, epilogo cum dabitur occaſio, demonſtrare tentabimus. Placuit in præſenti H Ariſt. libr. omnium, & partium naturalis philoſophiæ rimari elenchum, quò omnes intelligant, & ad quam Authorum Apologiæ redigantur aſſertiones, & quomodo in quacumq; noſtra cōſiſtere poſſit, doctrina. Quarè ad inſtitutum vt accedamus, manifeſtum eſt, quòd aſſerentibus ijs. *Poſita aliqua materia ſub una forma exiſtente, ſi hæc corrumpatur, & noua forma introducatur, talis materia amittit omnes qualitates illas, quas prius habebat, & aſciſcit ſibi nouas qualitates, dependentes à noua forma introducta, &c.* quouſq; concludant in vndecima aſſert. formę prioris corruptionem, & generationem nouę fieri in inſtanti; nulli dubium ad, de generatione, & corruptione

De quibus diſſerat Ariſt. in omnibus ſuis libris.

Naturalis philoſophiæ partes, vnde effluant vniuerſæ ac de quib⁹ in ſingulis diſſeratur.

Ratio enumerationis libr. Ariſt. & partiū philoſophiæ naturalis.

Aſſert. quinta. Author. Apologię.

E ptione libros, eiuſmodi aſſertiones omnes attinêre; eoq; magìs, cum de mixtione, differentes in 31.43.44.& infrà, de augmentatione verò 42.& alibi: de his omnib⁹ agendum proponat Philoſophus. inquit.n. in initio dictorum librorum, *De generatione autèm, & corruptione eorum, quæ natura generantur, & corrumpuntur, similitèr de omnibus, & cauſas diuidendum, & rationes eorum determinan-*
„ *dum, amplius autèm de alteratione, & augumentatione, quid utrumq;*
„ *ſit, &c.* Adeo vt, de his, cum differendum proponat Peripateticorum Princeps, in de generatione, & corruptione libris, ac de eiſdem, ſermonem inſtituant Apologię Doctores; noſtrę
F ſint partes, & Ariſt: explanare conſilium, & eorum, in philoſophica trutina librare aſſertiones: qua proptèr, vt eò demùm res deueniat, quò propoſitum eſt, quid Philoſophus ſentiat pręfatis in libris, ad tertiam naturalis philoſophię partem, redactis; quid in Apologia, aduerſarius, aperire tentandum.

Aſſertiones authorum Apologiæ eædem cum ijs quæ à Philoſo. afferuntur in lib. de generat. & corruptione.

*ARISTOTELIS inſtitutum, in libris de generatione, & corruptione ſpectatur; ubì quòd ſit docere principia, & affectiones, mixti naturalis corporis (eorum librorum ſubiecti) oſtenditur; quid mixtum ſit naturale corpus definitur, quæ eius ſint principia, decernitur: elementorumq; aſſignata duplici neceſſitatis cauſa, ipſorum ex Galeni mente, & Ariſtot. affertur definitio.* *Cap. II.*

G SVMMI Pręceptoris, ac peripateticæ ſectæ Principis, Ariſtotelis, ijs in libris, quos de generatione, & corruptione inſcripſit, quoſuè in tertia naturalis philoſophiæ, locauimus ſede, illud sempèr fuiſſe inſtitutum; principia. ſ. atq; affectiones mixti naturalis corporis (eorum librorum ſubiecti) proponere, & indagare; vel hinc ſatìs poteſt patêre; quòd cum eadem, in libris de Cœlo, & Mundo aſsignarit, in gratiam ſimplicis; rationi conſentaneum erat, vt mixti oſtenderet in ſequentibus. Proponens namq; ſibi Philoſophus, ordinem inſectari, qui à genere procedit ad ſpeciē:
H ac tractaturus de ſpeciebus mixti huius naturalis corporis; de ipſomet mixto corpore, vt generabili, & corruptibili, alterabili adhùc (vt ita dicamus) & augumētabili in genere debebat priùs orationem conflare; indè verò eius vniuerſas ſpecies, quæ plures ſunt, rimari, atq; perpendere. Id quod, cum in libris de generatione, & corruptione abſoluat philoſophus: mixtū naturale corpus, eorum librorum eſſe ſubiectum, manifeſtè, & citrà omnium controuerſiam, conſequetur. Verumenimuerò quià minùs bellè id fieri poterat, abſq; tractatione, principiorum ipſius, necnon affectionum eiuſdem: hinc eſt, quod tale eorum librorum fecit exordium.

Philoſoph inſtit. in de generat & corrupt. lib.

Ordo, qui obſeruatur ab Ariſtot. in expl. philoſ. natur.

Corpus mixtum naturale eſt ſubiectum dictorum librorum.

exordium. Περὶ δὲ γενέσεως, καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων, A
καὶ φθειρομένων, ὁμοίως κατὰ πάντων, τάς τε αἰτίας διαιρε-
τέον, καὶ τὰς λόγους αὐτῶν. &c. hoc eſt. De generatione autèm,

Philoſophi verba interpretata.

& corruptione, eorum, quæ naturà generantur, & corrumpuntur,
ſimilitèr de omnibus, & cauſas diuidendum, & rationes eorum
determinandum: Vbi boni quicumq; interprętes, cauſarum no-
mine, intelligentes principia, & nomine generationis, corruptio-

Intellectus verborum Ariſtotelis.

nis, augumentationis, alterationis, &c. affectiones, vt nomine eo-
rum, quæ generantur, & corrumpuntur, corpus ipſum naturale
mixtum, quod generationem, corruptionem, alterationem, & augu-
mentationem aptum eſt pati: nulli dubium, quòd, mixtum natu-

Subiectum librorum de gener. & cor.

rale corpus, eorum librorum, ac tertię, naturalis philoſophię par- B
tis, erit ſubiectum: Hoc igitur quid nunc ſit, philoſophandum.
Nō itaq; recedētes, à verę philoſophiæ præceptis, aſſerimus mix-

Naturalis mixti corporis definitio.

tum naturale corpus illud eſſe, quod plura motus in ſe habet prin-
cipia, & per conſequens, plures mouentes naturas: primum, fuit
dictum, vt coſtaret mixtum corpus, non ſolùm habere motum lo-
calem, ſed alterationis, augumētationis, ac reliquas omnes (quas
inferiùs proponemus) ſpecies; dictum fuit ſecundum, ad diffe-

Simplex corpus, ſimplicē habet motum.

rentiam ſimplicis; cuius ſimplex tantùm eſt motus, & plures non
extant mouentes naturæ: & licèt animal, quod mixtum natura-
le eſt, vnicum tantùm ſui motus habeat principium, id, non vt C
mixtum eſt, obtinet, ſed vt animatum: ratione enim, qua animal,
mixtum eſt, plures habet mouentes naturas, ſuiq; motus ad gene-
rationem, corruptionem, alterationem, & augumentationem,
principia. conflatum namq; ex elementis, & ratione qualitatum
alteratiuarum, calidi, humidi, frigidi, ſicci, & motiuarum, grauis,
& leuis; varias, atq; diuerſas ab igne, aëre, aqua, ac terra, mouen-
tes habet naturas, ex diuerſiſq; conflatum eſt motus ſpeciebus.

*Quumq; ſit ignis aquæ pugnax, uapor humidus omnes*
*Res creat, & diſcors concordia foetibus apta eſt.*

canebat Ouidius. Cæterùm quales, ac quot in mixto naturali D
corpore mouentes exiſtant naturæ, patebit inferiùs: ſubiectum
nunc librorum de generatione, atq; corruptione, quid ſit, & qua-
le ſit, cum innoteſcat; quę eius ſint principia (omni poſthabita
λογομαχία) quæramus. Obitèr igitur vniuerſa tractantes, de-

Elemēta ſunt rerum omniū natural. principia.

cernimus, ne dùm quæcumq; in mundo ſunt, ex elementis (quæ
τὰ ςοιχεῖα à Gręcis dicuntur) eſſe conflata; proindeq; elementa,
mixti cuiuſq; eſſe principia, ſed mundum ipſum: diuerſa licèt ra-
tione: vbi enim Mundus factus eſt integer, ex elementis prout
grauibus, & leuibus; mixtum omne factum eſt, ex elementis, vt
calidis, humidis, frigidis, ſiccis: atq; hanc ipſam veritatem nulli

rectè

E rectè philosophantium ignorantes, cuncta elementarem sapere naturam, fuêre textati: & Aristoteles, videns ex elementis composita omnia proficisci: triplicem in principio, secundi de partibus animalium, rerum omnium assignans compositionem, primā eam constituit, quæ ex elementis, ab antiquioribus vocatis igne, aëre, aqua, terra insurgit, & de hac ipsa loquens Nason,

Prima rerum omnium cōpositio est ex elemen.

*Sanè ubi temperiem sumpsere, humorq;, calorq;,*
*Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.*

fœlicitèr cęcinit, humido .s. adnexo cum frigido, & calido cum
F sicco. Et porrò elementorum vsum volentes perquirere, duplicem ob causam, à Deo optimo maximo (de quo scriptum est

*Vnus ego, ipsa elementa rego, nec mole laboris,*
*Vt miser, infirmusq; aliquis, fragilisq; fatigor)*

elementa, creata esse comperimus; prima causa est, vt Mundus integraretur, per propriam eorum naturam; nàm

Elementorum creationis causa duplex, & quæ.

*Hanc Deus, & litem melior natura diremit.*

cantauit idem: secunda, vt mixta omnia, ex eisdem reportarent originem. Mundus enim quem χοσμὸν, & χαλλωπισμὸν, Illustris, ac Reuerendiss. Varinus Phauorinus, Nucerinus Episcopus, Affinis noster (Auunculus enim extiterat Phauorini parentis) in suo magno totius linguę Gręcę comment. appellauit; non
G alia lege, eiusmodi ornauit nomenclatura, nisì quià Τὸ σύςημα ἐξ ὀρανῦ, καὶ γῆς, καὶ Τῶν ἐν Τῷ μέσῳ existit, structura scilicèt quædam, & consistentia, ex cœlo, & terra, & ijs, quę sunt in medio, igne .s. aëre, & aqua: quia enim vtì Nason dicebat.

Cur Mundus dictus sit χοσμὸς, & χαλλοπίςμος.

*Ignea conuexi uis, & sine pondere Cœli*
*Emicuit, summaq; locum sibi legit in arce,*
*Proximus est aer illi, leuitate, locoq;,*
*Densior his tellus, elementaq; grandia traxit,*
*Et pressa est grauitate sui circumfluus humor,*
*Vltima possedit, solidumq; cœrcuit orbem.*

Mūdus ē cōstitutus. Sed quò nr̄ iàm tēdit hic stylus? Ad philoso-
H phiā itaq; reuocātes. Cōcludendū, ꝙ ex eo quia, duo qualitatū genera indita fuêre elementis, motiuum vnum, alteratiuum alterum, & mundus factus est integer, & mixta vniuersa in eo contenta, suam reportarunt essentiam. Quamobrèm agens Arist. de elementis, iuxtà primum qualitatum genus, in libris de Cœlo, & Mundo; agit de eisdem, in, de generatione, & corruptione libr. iuxtà secundum; quo in loco explanantes doctissimi viri, quid Arist. voluerit in definitione, naturalis mixti corporis, per mouentes naturas; cum decreuerint, intelligenda esse elementa: hęc firmissimè remanet, decernenda esse, mixti cuiusq; naturalis cor-

Duplex qualitatum genus elementorum & quale.

In quibus libris, & quo nomine agatur de elemētis ab Aristotele.

Sola elemẽta ſunt, quę habẽt per ſe plures mouentes naturas.

poris principia : cum re vera, elemẽta ſint, quæ plures, atq; diuerſas, in ſe mouentes habent naturas, & varia inter ſe motionum genera: per ipſa verò, mixtorum genus vniuerſum, quod calidum, frigidum, humidum, & ſiccum, graue itèm, ac leue, &c. ex elementis exiſtit, elementa ergo, mixti cuiuſq; naturalis corporis, cum ſint principia : de his, diſſerẽdum, quòd itaq; ad nomen ; comperimus, ex Gal. com. lib. de natura humana, elementi nomen abuſiuè dici, de alijs, quàm ipſis, à nobis vocatis elementis, ſimplicibuſq; corporibus ; Nàm ipſe etiam Ariſt. definiens elementum in 5. Methaph. 4. per quid diuiſibile ſpecie, in aliã ſpeciem, viſus eſt, elementi nomen, commune feciſſe, tum ipſimet materiei primæ, tum quatuor ſimplicibus corporibus, elementis etiam nuncupatis. Illud .n. cum propriè dicatur elementum, quod maximè primum, & ſimplicisſimum eſt ; cuiuſmodi materia prima, & forma ; his quoq; elementi nomen cõmune videtur : Cœterùm quià prima materia (licèt maximè propriè elemẽtum dicatur) mixti naturalis corporis immediatum non extat principium ; nec plures in ſe mouẽtes, actu habet naturas, ad omnes quamquàm ſit in potentia, illius in præſenti emiſſa tractatione : quid elementum ſit, vt ſub huius nomen cadit, quatuor primorum ſimplicium corporum, ignis nimirùm, aëris, aquæ, & terræ appellatio, inquiramus ; Gal. igitur 1. de element. 1. dicens. Ἐπειδὴ τὸ στοιχεῖον ἐλάχιστόν ἐστι μόριον, ὅπερ ἂν ᾖ στοιχεῖον. manifeſtè inquit. *Elementum, eſt minima rei particula cuiuſcumque fuerit elementum:* Sunt enim elementa, reſpectu rerum compoſitárum, corpora ſimplicia, ex quibus id quod compoſitum eſt, primò conſtituitur : Minima rei portio dicitur elementum, quoniàm cum ad ipſum peruentum eſt, nullam ſectionem admittit. Simplicia corpora, elementa dicuntur, quià ſimplici qualitate ſunt prædita, nec quicquam præter propriam, & ſimplicem formam, habent admixtum : Hæcq; elementi, per Gal. eſt definitio, à qua doctisſimus 3. Cœli 31. non recedens Philoſophus. *Sit* (dixit) *elementum, illud corporum, in quod alia corpora diuiduntur, quod ineſt potentia, aut actu, hoc enim utro modo ambiguum eſt ;* Eccè, vbi Galenus elementum definiuit, per minimam rei portionem, Ariſtot. definiuit per illud corporum, in quod alia diuiduntur ; iam verò, quid hæc ſunt, niſi minima rei, quam conſtituit portio ? Sed alias à Philoſopho allatas explanantes particulas. Magnus Com. 12. Methaph. com. 20. docens, quid ſibi voluerit Ariſt. per ineſſe actu, & per ineſſe potentia, apertè oſtendit, quòd elementa rerum exiſtentium in actu, quædã ſunt in actu, & quædam in potentia, & illa (inquit) eſſe dicuntur in actu, quæ diſſoluto compoſito, remanént in actu, vt diſſoluto

Elementi nomen cõmune aliis quàm elementis vocatis.

Elemẽtũ ꝓpriè quod ſit.

Elementi def. ex Gal.

Elementi def. Ariſt.

Quid ſit elementum ineſſe actu, & quid potentia.

E to mixto, dicuntur remanêre quatuor ſemplicia corpora: illa verò elementa dicuntur in potentia, quę corrupto etiam, & diſſoluto compoſito, non remanent actu, ab inuicèm ſeparata; ſed ſic ſe habent, ſicut ſunt elemēta, ex quibus componuntur corpora ſimplicia, materia videlicet, & forma. Atq; his, hunc in modum conſtitutis; cum eadem ſit definitio noſtri Galeni, cum illa Ariſt. dicamus id tantùm diſcriminis intercedere, quod Gal. elementum, via compoſitionis definiuit, Ariſt. autem via reſolutionis; quo eodem modo, definiens ipſamprimam materiam. Elementum ſanciuit 7. Methap. com. vlt. eſt id, in quod diuiditur inexiſtens, vt F in matetiam. Verùm properemus ad alia. Gal. & Ariſt. def. eadem.

*QVOMODO' elementa principia ſint, mixti naturalis cuiuſq; corporis, per quatuor primarias, ac ſibi oppoſitas qualitates; quarum aſſignata eſſentia: cur primæ dicantur: ſint quatuor numero, aliæ actiuæ (ut caliditas, & frigiditas) aliæ paſſiuæ (ut humiditas, & ſiccitas) quamue ob cauſam, unà cum omnium in mixtione uſu, excutitur. Cap. III.*

QVOD igitur, elementa (vt quatuor prima ſimplicia corpora, ſub his aſſeruantur) mixti cuiuſq; naturalis corporis, extent principia quiduè elementa, apud coripheos philoſophiæ, ac medicinæ ſint; ſuperior iam ſatis monſtrauit oratio: quarè inſtitutum proſequē-
G tes, quomodò id principij munus, elementa abſoluant, philoſophandum. Ab Ariſtotele igitur non diſcedētes: edocens hic ſummus philoſophus 2. de partib' animal. cap. 1. triplicem rerum naturalium, atq; mixtorum, eſſe cōpoſitionem, apertè viſus eſt edocêre, quomodò eorundem elementa per alteratiuas exiſtant principia qualitates. Habens .n. Τριῶν δ' οὐσῶν τῶν συνθέσεων, » πρώτην μὲν ἄν τις θείη τὴν ἐκ τῶν καλουμένων ὑπό τινων στοιχείων, » οἷον γῆς, ἀέρος, ὕδατος, πυρός. ἔτι δὲ βέλτιος ἴσως ἐκ τῶν δυνά- » μεων λέγειν, καί τούτων, οὐκ ἐξ ἁπασῶν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται, καὶ πρότερον. hoc eſt, *Tribus igitur exiſtentibus compoſitio-*
H *nibus, prima ſtatui poteſt ea, quæ ex dictis, à quibuſdam elementis conficitur, uelutì terra, aere, aqua, igne; ſed meliùs fortaſſè eſt dicere, ex horum uirtutibus, & his non omnibus, ſed ut in alijs libris priùs eſt dictum:* clariſsimè oſtendit, per eorum virtutes, ſeu qualitates, ſed non omnes, id principij munus elementa abſoluere: proponens verò paulò infrà, quęnam ſint eiuſmodi qualitates, ita inquit. *Humi-* » *ditas, & ſiccitas, caliditas, & frigiditas, materia ſunt corporum compoſito-* » *rum, ceteræ autèm differentiæ eas ſequuntur, ut grauitas, leuitas, denſitas, raritas, aſperitas, lenitas, & reliquæ id genus prædictorum corporum affectiones.* atq; huc vſq; Philoſophus, qui dicens propria lingua,

Triplex rerũ omnium cōpoſitio.

Virtutes elementorum.

A ὑγρὸν γὰρ, καὶ ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, ὕλη τῶν συνθέτων σωμάτων ἐςίν, apertè decernit, humiditatem, ſiccitatem, caliditatem, & frigiditatem (quæ virtutes, & qualitates ſunt elementorum) ad mixti cuiuſcumq; conſtitutionem, concurrere; quam eandem veritatem, repetens 2. de generatione, & corruptione, exploſis, à tex. 6. infrà, varijs aliorum ſententijs; alteratiuas qualitates, mixti corporis, eſſe principia, apertè prædixit, & Toletus Illuſtrisſimus Author ab Ariſtotele non diſſentiens, inquit. *Elementa ſunt quidèm principia aliorum corporum, ſed tertio loco, nàm materia, & contrarietas ſunt principia priora, at contrarietas eſt inter qualitates, igitùr hæ erunt principia.* Cœterùm animaduertendum, non vt prorſùs accidentia, elementorum primarias, atq; ſibi inuicèm contrarias qualitates, mixtorum corporum eſſe principia (ab accidenti enim ſubſtantia emanare non poteſt, vt ſuo loco dicetur) verùm vt cauſę, & diſpoſitiones neceſſarię, antecedentes, & diſponentes materiam, ex qua, mixtum producendum eſt; nàm cum elementorum verę apud nos deliteſcant formæ, per quas agunt; fit vt harum loco in elementorum explanandis proprietatibus, primas eorum qualitates, vt proprias cauſas, & formas aſſumamus; tanquàm ab his actio pendat, apud nos, elementorum, circa mixtorum productionem. hincuè factum eſt, cur Ariſtoteles, Galenus, cœteriq; philoſophiæ Principes, decreuerint, primas quatuor qualitates conſpirare, vnà cum cœlo, & aſtris, cauſaq; efficienti particulari, ad mixtionem, certamq; generationem; quarè cùm compertum iam ſit, quomodò per qualitates, elementa, mixtorum corporum ſint principia: Sciendum vnà cum qualitatibus, etiam elementorum ſubſtantiam, ad mixti cuiuſq; generationem venire; generatio enim, cum abſq; mixtione fieri nequeat, ea, quæ miſcentur, certum eſt eſſe corpora naturalia, ſiue ſubſtantias, & proindè elementa, locum occupantia; quæ cum in vnum venêre locum, ſi debeant ſimul miſceri, vim habeant agendi & patiendi, eandemq; ſubiectam materiam, neceſſe eſt, quarè contraria inter ſe elementa eſſe, apparet; Vndè per contrarietatem, ad mixtorum generationem, qualitates elementorum accedere dicuntur, non inquam omnes, vt & Ariſtotelis propoſuit, ſed quæcumq; aut voluptate, aut immani dolore, tactum noſtrum afficiunt; huiuſmodi autèm, cum ſint tantùm quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas, harum gratia, elementa mixtorum corporum, cenſentur principia. Sunt autèm elementorum qualitates (vt plenisſimè harum eſſentia habeatur) de primarijs nobis eſt ſermo, ſpecificæ quędam, apud nos eorundem formę, dicimus formas, quoniam

Elementa eſſe principia mixtorum p qual. alteratiuas.

B

Qualitates sũt principia diſponentia mixtorum.

Cœlum conſpirat cũ primis qualitatibus ad mixtorũ productionum.

C

Quæ miſcentur ſunt ſubſtantiæ.

D

Elementa sũt principia mixtorũ per quatuor ſibi oppoſitas qualitates.

E niam hæ elementis condonant esse; sed an de genere accidentium, an substantiarum sint, Arist. passim vno verbo declarat, scribens qualitates omnes, accidentia esse; nec à Philosopho, recedens Gal. sentit, & ipse qualitates accidentales, elementorum inseparabiles, tñ proprias, ac primas existere formas: Primæ dicuntur tum quià, ab alijs sibi prioribus non ducunt originem, tum quià, reliquarum omnium, censentur causę, sicutì etiam, de prima materia, & forma statuerunt Philosophi; quià enim, nec ex alijs, nec alterutris constituuntur, sed omnia fiunt ex eis, proptereà prima rerum omnium naturalium dicuntur, principia; F Nàm si raritatem perpendamus, & leuitatem, à caliditate, vtrasq; productas esse comperiemus; si mollitiem, & lenitatem, ab humiditate: si grauitatem, & duritiem, à frigiditate; si tandèm, his addatur asperitas, à siccitate, ortum traducere comprobabimus: adeò vt, si numerus spectandus sit qualitatum, quarum beneficio elementa statuimus principia mixtorum omnium naturalium, hic quaternarius erit, iuxtà numerum, elementorum satìs abundè à Philosopho comprobatum, & ante hunc ab Hyppocrate, libro de natura humana demonstratum: & ratio est, quod cum vnumquoq; elementum, ad mixti cuiusquè naturalis concurrat constitutionem; per propriam formam concurrere necesse est; ignis siquidèm per caliditatem, quæ igni est propria; aër per humiditatem; aqua per frigiditatem; per siccitatem terra: ad hanc veritatem respiciens Philosophus 2. de gener. & corrup. clarissimis inquit verbis. *Calidum est, quod congregat ea, quæ sunt eiusdem generis, segregare enim, quod inquiunt facere ignem, congregare est ea, quæ eiusdem generis sunt: contingit enim excipere aliena. frigidum autèm, quod coniungit, & congregat similitèr, & ea quæ eiusdem generis, & quæ nō eiusdē generis* hæc habuit Arist. in tex. 8. subdit autèm in 9. *Humidum autèm, quod interminabile proprio termino, facile terminabile existens, siccum autèm facile terminabile proprio termino, difficultèr autèm terminabile.* hęc ibidèm Philosophus, qui proponens, proprias elementorum formas, per primas, & sibi inuicèm contrarias qualitates, nobis designatas; proponit, & numerum, assignatq; in actiuas, H & passiuas diuisionem; numerum quidèm, dicens oportêre actiua, & passiua adinuicèm esse elementa, quam actiuitatem, & passibilitatem, cum habeant per qualitates, has nobis recensens, inquit. *Sunt autèm contrarietates secundùm tactum hæ, calidum, frigidum, siccum, humidum, graue, leue, durum, molle, lubricum, aridum, asperum, lene, crassum, tenue. Horum autèm, graue quidèm, & leue, neq; passiua, neq; actiua, non enim faciendo aliquid alterum, neq; patiendo ab alio dicuntur, &c.* ex quibus omnibus qualitatibus, primas quatuor

Definit. qualitatum elemēt.

Materia prima & forma prima sūt prima rerum naturaliū principia.

Quaternarius qualitatū elementorū numerus vnde.

Vius primarū qualitatum in mixtorum productione qualis.

Cōtrarietates secundum tactum, quæ.

Quodlibet nõ agit in quodlibet nec patitur à quolibet sed à cõtrario.

assumens Philosophus; grauitatem,& leuitatem,dictas ob causas; A
reijcit alias verò, tum ob prędictas,tum quia,'quodlibet non agit
in quodlibet: & patitur à quolibet', sed in contrarium, & à contrario: nequè simile patitur à simili, sed à contrario; huiusmodi
itaq; actio,& passio,& contrarietas, cum inter calidum, & frigidum, humidum tantùm, & siccum reperiatur: restat numero
quatuor, primarias esse elementorum qualitates: & quamquàm
philosophantes omnes vno affirment ore, calidum, & siccum esse ignem; aërem calidum, & humidum; aquam frigidam, & humidam; frigidam, & siccam terram, ità vt per binas qualitates,
vnumquodq; elementum suas exercére videatur actiones: non

Elementorum primas formas esse tantũ quatuor.

Siccitas ẽ quid consequens caliditatem in igne.

propterea suspicandum, octo elementorum esse formas, & sin- B
gulum elementum, binas habere in summo qualitates, quoniàm
siccitas,est quid consequens caliditatem in igne, caliditas humiditatem in aëre,vt humiditas frigiditatem in aqua, frigiditas siccitatem in terra; non enim vnius subiecti, duplex prima esse potest forma: prętérquamquòd, si siccitas in ęquali esset gradu in
igne, vt caliditas; superuacanea siccitas, esset terræ, nec eius exquireretur vsus, & sic de reliquis. verùm de qualitatum numero
sufficiant isthæc. Quò ad diuisionem, depromptam ex eodem
Philosophi textu; diuiduntur hę quatuor qualitates, in actiuas,

Primarũ qualitatum in actiuas,& passiuas diuisio.

& passiuas. *Calidum* ( dicit Philosophus ) *autèm, & frigidum, &* "
*siccum, & humidum, illa quidèm quià actiua sunt, hæc autèm quià passiua* "
*dicuntur*. cur autèm calidum,& frigidum, actiua statuat Philoso- C
phus; humidum, & siccum, passiua: & quomodò actiua inuicèm, & passiua hæc quatuor esse posfint, inquisitione videtur dignum. quò ad primum,actiua calidum,& frigidum statuit,com-

Calidum, & frigidum actiuum.

paratione facta cum sicco,& humido; quoniàm definiens simpli- "
cem generationem 1.& 2. capite 4. Metheorolog. *Hanc, dixit esse* "
*trasmutationem, ab his uirtutibus* ( per virtutes intelligimus qualita- "
tes, vt, & 2. de partibus animal. loco citato ) *cum habent rationem* "
*ex subiecta materia,unicuiq; naturæ, hæ autèm sunt dictæ uirtutes passiuæ*. "
Εςι δ' ἡ ἁπλῆ καὶ φυσικὴ γένεσις μεταβολή, ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον, ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἑκάςῃ φύσει D
αὗται δ' εἰσὶν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις παθητίαι. propria ibi dixit
lingua Philosophus. Quò ad secundum ( ad primum iterùm reuertemur ) Actiuę,& passiuæ, inuicèm quatuor primę qualitates

Primæ quatuor qualit:quomodo sint actiuæ,& passiuæ inuicem.

esse possunt, absq; alia diuisione, si absolutè, absq; collatione
vnius, ad aliam considerentur, quatenùs videlicèt, in mixtorum
productione,omnes inuicèm agunt,& reagunt; calidum pugnans
cum frigido; & siccum cum humido; quæ duæ qualitates si comparentur posteà cum calido, & frigido; ex eo quià patiuntur ab
vtroq;

E vtroq; , hinc est, quod actiuæ istę , passiuæ illæ nuncupantur his verbis . *Calidum , & frigidum , ut actiua dicimus , concretiuum enim , sicut actiuum , aliquid est , humidum autèm , & siccum passiua ; facilè terminabile enim, & difficile terminabile , & quòd patitur aliquid natura ipsorum , dicitur*. Sed adhùc clariùs , actiuas appellat Arist. calidum , & frigidum, quoniàm huiusmodi qualitates, dominantur, humido, & sicco ; & super vtrumq; rationem habent ; vbi interpretes vniuersi, exponentes illam particulam ( cum habent rationem, ex subiecta materia vnicuiq; naturæ ) decreuêre ; habere rationem apud Philosophum , nil aliud significare , quàm agere , vt esse subiectam materiam , pati . quòd autèm actiuæ qualitates , calidi-

Calidum , & frigidum cur actiuum .

Habere rationem per Philos. quid .

F tas , & frigiditas agant , humiditas , & siccitas, patiantur : ex his Arist. verbis innotescit. Φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσι ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι, καὶ συμφύουσαι, καὶ μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ, καὶ
" μὴ ὁμογενῆ καὶ ὑγραίνουσαι, καὶ ξηράνουσαι, καὶ σκληρύνουσαι, καὶ
" μαλάττουσαι . *Videtur enim inquit in omnibus quidèm caliditas , & fri-*
" *giditas terminare , & copulare , & trasmutare , quæ eiusdem generis , & non eiusdem generis sunt, & humectare, & exiccare, & indurare, & emolli-re*. iam verò , hęc facere , nil aliud est, quàm agere, quemadmodū humectari, exiccari, indurari, & emolliri, pati. Τὰ δὲ ξηρὰ subdit, καὶ ὑγρὰ ὁριζόμενα, καὶ τ' ἄλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα. Hoc est, *Sicca autèm , & humida terminata , & aliæ dictæ passiones patiuntur* , ex quibus Arist. verbis , iterùm colligitur , quòd passiuæ

Verba Philos.

G qualitates cum sint siccitas, & humiditas ( & primarię elementorum qualitates sint tãtùm quatuor, iuxtà numerum subiectorum, quibus inhærerent ) actiuæ erunt caliditas , & frigiditas : quòd si causam indagare velimus , dicimus cum Philosopho , actiuas esse qualitates, caliditatem , & frigiditatem ; quoniam hæ dominantur humido , & sicco : *Generant autem* ( inquit ipse ) *calidum, & frigidum , dominantia materiæ* ; hoc est humido , & sicco ; quod dominium non in alio, est collocatum, nisi quòd calor, & frigus, habent vim producendi mixta , ex duabus passiuis humido , & sicco ; ità vt quotiescumq; hæ duę actiuę qualitates, huiusmodi supra passi-

Siccitas, & humiditas sunt qual. passiuę.

Frigidi , & calidi dominiū supra siccum , & humidum vbi sit situm .

H uas, non habent dominium, mixta produci minimè possint ; cum in confesso sit , ad mixti cuiusq; constitutionem , & maximè perfecti , actiuarum qualitatum suprà passiuas requiri dominium , quod mixti formam educat, siue formam mixto condonet , quomodò autèm patebit modò . Gignendum sit mixtum , Natura Dei ministra, ex elementis, qualitatum ope , rudia quædam profert opera , & alia ex his perfectiora reddit , donèc absolutum viderit opus ; in quo calor hæc pręstat ; Mixtum , quod terræ , & aquæ gratia deorsùm omninò peteret, sursùm aliquo pacto sur-

Dominiū qualitatum actiuarum supra passiuas requiri ad mixtorū perfectorum productionē .

Vsus quatuor qualitatum, & primũ caloris.

git; siquidem caloris gratià fit, vt mixtum subtilietur, rarefiat, A leuigetur, sicq; facilius erigatur, sursumq; tendat, iuxtà cuiusq; opportunitatem; cui namq; mixtorum magis sursùm necessum erat ascendere, caloris huic plusculùm fuit concessum, quo mediante, ea omnia cœlebrarentur in mixto; & è contra, cui minus, minimum: Quò ad frigiditatem, hæc præter communem vsum, contemperandi scilicet calorem, hunc alterum habuit particularem, qui ad terrę magìs, quàm aquæ spectare videtur frigiditatem; est autèm constipare, cogereq; si fuerit opus, vt in metallis; at in viuentibus, ex Hyppo. sententia libr. de dieta tùm ignis, tùm aqua, beneficio suarum qualitatum, hominis elementa sunt B conseruantia, ignis quidem per calorem, aqua verò, non dixerim frigiditate, sed humiditate potiùs (calido quandò viuamus, humido nutriamur.) Quod verò ad humiditatem attinet, huius munus, & vsus est, siccum continuare, delineareq; (siccum enim per se delineari non potest, neq; continuam efficere quantitatem) facere pręterea ad diuisibilitatem, & facilem impresſionem; id quod tùm aëreo, tum aqueo competit humido; aëreo, quià constitutum hoc est à natura, tanquàm rude quoddam subiectum, & crassum imaginum, ac ductuum, vt ità dicamus vmbratilium; aqueo verò, vt subiecto apto nato recipere, non solùm primas illas adumbrationes, sed, & iàm exactas figuras, atq; perfectas, id quod per maiórem crasſitiem, humiditatemq; sibi extat conces- C sum: Demùm quòd spectat ad siccum, hunc habuit vsum, figuras nempè iàm adumbratas, & vndiq; perfectas redditas, in vtroq; retinêre humido, atq; diutiùs conseruare, eo prorsùs modo, quo natura delineauit, effinxitq;. vndè mritò statutum videtur subiectum, firmum, fixum, ac solidum figurarum omnium, quas natura humidi, & aquei, & aërei gratia efformauit. hęc igitut præstat in mixtorum productione suarum qualitatum ope, terra, & aqua, de quibus loquens Homerus Iliade, η, dùm significat, hominem ex aqua, & terra constitui, atq; in hæc reuerti, his vsus est verbis. ὕδωρ καὶ γαῖα γένεισϑε. verùm de primarum qualitatum essentia, numeroq;, in actiuas, & pasſiuas diuisione, ac D vtrarumq; vsu, sint isthæc satis.

Cur quibusdã mixtis plus caloris quàm frigoris sit concessum.

Vsus frigidi.

Quid præstet ignis, & aqua in hominis generatione.

Humidi vsus.

Sicci vsus.

Materialia principia hominis ex Homero aqua, & terra.

*MIXTI Naturalis corporis, in genere indagantur affectiones, inter quas cum mixtio se offerat in primis, quid ea sit per definitionem inquiritur, definitio explicatur, discrimen apponitur mixtionis, à reliquis motus speciebus, & modus mixtionis per materias, formas substantiales, & accidentales elementorum apportatur, quidue mixta ex his reportent, inquiritur.*

*Cap. IIII.*

Mixti

E

IXTI naturalis corporis (librorum de generatione, & corruptione subiecti) principijs assignatis, & causis, quæ huius sint affectiones, reliquum est, vt indagare tentemus; sic enim summus Philosophus, in vnaquaq; scientia faciendum suasit, quemadmodùm in prohemio dictorum librorum, quispiam poterit obseruare. Scribens enim, *De generatione autèm, & corruptione eorum, quæ natura generantur, & corruptuntur, similitèr de omnibus, & causas diuidendum, & rationes eorum determinandum, ampliùs autem de alteratione, & augumentatione, quid utrumq; & utrum existimandum sit, eandem esse naturam generationis, & alterationis, an semotam ut distinctum est, & nominibus, &c.* nulli dubium quòd, & subiectũ, & huius principia, & passiones demonstrat; has quidèm, dum dixit, De generatione autèm, & corruptione, ampliùs de alteratione, & augumentatione, quid vtrumq; sit; subiectum verò, dum scripsit, eorum, quæ generantur, & corrumpuntur cuiusmodi mixtum omne est naturale generationi, & corruptioni obnoxium, principia demùm, dùm similitèr de omnibus, quæ scilicet generantur, & corrumpuntur, & causas diuidendum, & rationes determinandum, pronunciauit: quarè Aristotelis ipse hunc insectandum ordinem, cum nobis proponat: de subiectoq; & huius principijs (sub causarum nomine, à Philosopho designatis) absoluta iam fuerit oratio; ad subiecti proprias demonstrandas affectiones, accedamus; oportet intèr has igitur, cum generatio, corruptio, alteratio, augumentatioq; sit à Philosopho assignata, vndenàm exordiendum sit, diù extitimus dubij, quandò naturæ ordinem, nos insectari volentes, ab hoc Aristoteles discessisse videtur: Sed vtcumq; sit, decreuimus à mixtione ipsa, sine qua nulla prædictarum affectionum, celebratur, captare exordium: Omissa igitur in præsenti, dubitabili illa quæstione, an mixtio fit, cum generatio, quæ sine mixtione fieri non potest hanc attestetur. quid mixtio sit per Platonis, Aristotelisquè præcepta, spectabimus. Ad hæc, mixtio quę μίξις nuncupatur à Græcis, Philosophi testimonio, textu vltimo primi de generatione, & corruptione, τῶν μικτηκῶν ἀλλοιωθέντων ἕνοσις ἐςιν. Mixtio scilicet miscibilium alteratorum est vnio, pro cuius definitionis explanatione, sciendum primò: quòd allata mixtionis definitio, finalis causæ in elementis obtinet locum; quandò elementa, vt supèr innuimus, in libris de generatione, & corruptione, non nisi in componendorum mixtorum gratiàm considerantur, vndè quod spectat ad genus, huius sedem gerit dictio illa, vnio; quæ, & mixtionis

F G H (marginal letters)

Quid agendũ in vnaquaq; scientia, vt adipiscatur à nobis. Affectiones mixti corporis, quæ.

Affectiones mixti corporis, quę. Cur à mixtione exordiendũ in explanat. affect. corporis mixti.

Mixtio quid sit.

Mixtio quid sit

Consideratio elementorum in libris de gener. & cor. quænam sit.

Vnio quid sit apud Arist. in elementis.

Alteratio est necessaria pro vnione elementorum.

Alteratio est maximè propria mixtioni.

Quorum corporũ propriè fit augumen.

Mixtio debetur elementis horumq; substantiis.

mixtioni, & generationi est communis, est autèm per hanc vocem (vnionem) intelligenda, forma illa vna, ex quatuor elementis ad inuicèm commixtis, insurgens; dicens namquè Philosophus, mixtionem esse miscibilium vnionem, per miscibilia, intellexit, omnia cum proprijs formis elementa; quę meritò vniri in mixtione dicuntur, & alterari, quoniàm oppositam inter sese, cum habeant elementa naturam, nisi aliquo pacto misceantur, alterenturq; in vnum coire non possunt; ad hoc igitur, vt vnio posit, ex elementis insurgi, necessum est, ea alterari; quibus alteratis, attemperatisq; insimùl, vnio quædam insurgit, vndè forma illius mixti, ad cuius constitutionem elementa venerunt, emanat, & fluit; quarè vnio in definitione locum habebit generis; dictio (alteratorum) differentiæ; mixtioni postquàm alteratio propria est, & nisi alteratio fiat mixtio fieri minimè potest, quemadmodùm ipsius rei natura demonstrat. quid quòd, particula alteratio, adeò mixtioni est propria, vt per aliam, rectiùs exprimi non posit; non quidèm, per generationem, & corruptionem, hanc, vel illam, dicendo esse mixtionem, generatorum, & corruptorum vnionem; quoniàm absq; alteratione in mixtione, minùs elementa morantur (alteratione inquam formarum accidentalium, minimè autèm substantialium vti dicemus) Non per localem motum, dicendo motorum, aut mobilium, cum localis motus, non immutet, sed suum conseruet subiectum: nec demùm per augumentationem, dicendo augumentabilium, quià definita fuit, à nobis mixtio, non in gratiam viuentium tantùm (ad quę augumentatio præcipuè spectat) sed mixtorum omnium corporum naturalium, tàm animatorum, quàm vità carentium; quibus sic determinatis, colligendum est, quòd mixtio, non est mixti, aut mixtorum; sed elementorum, quæ mixtorum omnium extant materia, qua de causa, miscibilia appellat Philosophus, eorum nomine quatuor prima simplicia corpora, qualitatibus ornata suis, intelligens: Etenim cum ea dumtaxàt simùl misceri, & temperari posfint, quæ per se separatìm subsistere possunt; quoniàm nihil in rerum extat natura, quod per se posit subsistere, prætèr substantias, à substando dictas, has remanet, simùl misceri, & temperari simul, vt infrà dicemus, & ideò passiones, per se misceri non possunt, nequè etiàm in se, cùm à subiectis separari non queant: quarè, quę miscentur, elementorum erunt substantiæ, propria, ac sibi determinata, insignitæ forma; & hinc est, quod mixtionem dicimus esse elementorum; non misceri mixtum, sed generari. cum in mixti generandi gratiam, elementa ipsa misceri dicamus, differunt

E runt autem huiusmodi voces, misceri, & generari, tanquàm terminus à quo, & terminus ad quem; misceri .n. & mixtio se habet, vt terminus à quo, generari verò, & generatio, veluti terminus ad quem; verùm equidem est, quod altera, absq; altera, motiones species stare non potest; sicuti postrema illa particula, primi libri de generat. & corrupt. *(Vnio)* declarat; per quam si intelligi debet, (vt existimamus) naturarum elementorum vnio; ita quòd, ex mixtione illa insurgat natura vna, siue forma, hæc absq; dubio fieri non potest, quìn mixtum genéretur ipsum; hoc demùm, quìn elementorum misceantur naturę, tum alterabiles, tum alterationi

Discrimen inter voces misceri, & generari.

F minùs subiectæ. Cœterùm particulam isthanc antequàm attingamus, differre sciendum etiàm mixtionem ab alteratione, & ratio est, quòd alteratio est rerum accidentalium, mixtio verò substantialium; quam porrò veritatem noster cognoscens Gal. de alteratione propriè dicta loquens lib. de naturalibus facultatibus, Alterationem, communem dixit omnibus his, quæ in qualitate mouentur, mixtionem verò substantialium, cum propriè misceri dicantur substantiæ, non alterari; differt autèm mixtio ab augumentatione, quià differens est augumentationis, & mixtionis subiectum, illius namq; corpus est animatum, huiùs verò inanimatum (vt demonstrabitur infrà) differt quin etiam mixtio, à cōpositione, quià in hac nulla prorsùs fit mutatio, eoquòd illæsa in eo collocantur corpora, in mixtione verò alteratione suscipiunt;

Alteratio est rerum accidētalium, Mixtio substantialium.

Quid differat mixtio à reliquis motus speciebus.

G atq; hæc, de discrepantia mixtionis, à reliquis motus speciebus, & compositione; nunc quomodò fiat mixtio, & an elementorum qualitates, in mixto remaneant in eodem gradu, in quo erant in elementis, an verò refractæ, videbimus. Quò ad primùm, quod maximoperè negocium facessere videtur Apologiæ authoribus. Philosophantes omnes scriptis mandarunt, ad perfectam mixtionem pugnantium in primis qualitatum ipsorum elementorum, pares portiones concurrere, hinc actio, & passio, contactus, accomodatus locus, statutum tempus, & causæ vniuersales, efficiens causa vnicuiq; propria, & singularis, de quibus omnibus in sequēti dicetur exercitatione. Nunc, cum elementa rerum omnium

Mixtio quomodò fiat.

H subiecta materia ad mixtionem, certamq; generationem conspirent, per conspicuas elementorum qualitates, has mutua actione, & passione, decenti contactu, & concentu, statoq; tempore sese infringere, & retundere constat, quandò non summè contraria, sed remissa in eodem subiecto (theoremate physico) possint cōsistere. Cœterùm quia ad veram mixtionem, generationemq; veniunt, non solùm conspicuę elementorum qualitates (quę accidentia sunt) sed, & materię, substantialesq; eorundem formę: de

Quę ad veram mixtionē cōcurrant.

de singulis in mixtionis gratiam differendum. Quòd igitur ad A materias (hę.n. in primis miscentur) omni omissa controuersia, impossibile est, totas p totas eas misceri: nàm pręterquamquòd corporum daretur penetratio, multarum pprietatum, quæ à porositatibus proueniunt, causas ignoraremus, ac rationes: dicendum ergo, elementorummaterias, eo modo, in mixtione esse dispositas, quo minimum materiei vnius elementi, plurimum contingat alterius. Simplicia etenim ipsa corpora (oppositarum qualitatum beneficio) cum in mixtione factitanda agant, & reagant, euenit vt ipsorum partes, quædam sint adeò elaboratæ, B atq; detritę, vt quantitatis amittant terminos, ad instàr subtilissimi cuiusdam pollinis, inter duos densissimos lapides detriti: (exemplum est Montani) quædam verò rudiores, ac crassiores, vt propterea quantitatis terminos non amittant. Atq; his elementorum ad inuicèm, admixtis, dispositisq; particulis (qualitatibus mediantibus, suum obeuntibus munus) mixtum porosum, (licèt pori sint insensibiles) continuum tamèn, emergit: porosum quidèm, ratione illarum partium, quæ quantitatis terminos non amiserunt; continuum verò, ratione subtilium, ad vnumquè communem, ob terminorum carentiam, copulantium locum. Cumq; sic misceantur materiæ, pari modo dicendum commiscere, & formas; tum, quas accidentales vocauimus (qualitates ni- C mirum) tùm substantiales, quas occultas asseueramus: quas sanè remanêre in mixtis, pręterquamquòd, ex mixtionis allata definitione patescit; (dictum.n. est, esse miscibilium alteratorũ vnionem) miscibilia etiam ipsa definita, nempè elementa, declarant: fuit namq; definitum elementum, per id, ex quo fit aliquid cum insit. Sed ad rem, elementorum formæ, & accidentales, & substantiales, eo prorsùs miscentur modo, quo eorundem miscentur materiæ: quas propriæ cum insequantur formæ (de naturalibus loquentes) Arist. 6. primæ philosophiæ tex. com. 29. asseuerante: sequitur, quòd quocumq; ierit materia, illhùc ituram, & formam. Nùm verò, alterationem suscipiat, decernendum. Ad hæc, defini- D entes rem breuibus. Accidentales formas, alterationem suscipere, intendi scilicèt (quod dicunt) & remitti, est indubitatum, nàm ex mixtionis definitione, colligitur; & præterea, quemadmodum formæ artificiales, quæ accidentia sunt, ad materię violationem, seu diuisionem, violantur, sic, & naturales, cum ad mixtionem venerint, violari necessum est, magis .s. & minus suscipere, intendi, quòd dicitur, & remitti: formæ verò, quæ non sunt in materia, nec essentialitèr, nec accidentalitèr patiuntur, Auer. nono Metaph. tex. 2. textante; alterantur autèm huiusmodi elementorum

Materię elementorũ qũo misceantur.

Continuitas, & porositas mixtorũ corporum, vndè proueniant.

Formę elemẽtorũ quõ misceantur, & remaneant in mixto.

Formæ accidentales solùm, alterãtur in mixtis.

Formæ quæ non sunt in materia non patiuntur.

E torum formę, non secundùm, quod formæ sunt, sed prout sunt in materia, quandò formæ, vt formæ sunt, mouent, vt sunt in materia mouentur, & alterantur; ex qua alteratione, vna, quæ totius forma dicitur, emanat, ac fluit; apta, idoneaq́; , vt ex ea omnes actiones ad mixtum generandum necessarię emergant: quàm porrò veritatem, cognoscens Philosophus, elementa in eorum excellentijs remitti mandauit scriptis; quæ remissio non aliundè ducit originem, quàm ex illa elementorum ad inuicèm contrarietate, nō patiente, proprium elementum suam in summo obtinere qualitatem: at si de substantialibus formis, nobis sit sermo, adeò est notum, alterationi has minùs esse subiectas, quàm quòd non no-F tum; substantiæ enim cum sint, neq́; magìs neq́; minùs suscipere, fuit sempèr indubitatum: his itaq́; paucis determinatis, cū paulò suprà dixerimus, pares elementorum proportiones ad mixtionem, generationemq́; venire, videndum, in qua quantitate, & materiæ, & formæ vtręq; eorundem accedant: aduertendum igitur primùm, per proportiones, haud nos intelligere, materierum, aut formarum elementorum ęqualitatem quamdam, quò ad pondus, atq; mensuram (quoniàm si spectetur mixtio, ratione materiei, mixtū omne plus terræ, & aquæ, quàm reliquorum est particeps; plusuè adhuc nonnullum terræ, quàm aquę) sed ęqualitatem quādam, quæ spectatur ratione tum formarum substantialium, tum G accidentlium, quarum proportio sic veniat intelligenda, quòd .s. vnius elementi robur, non sit maius, quàm alterius; cuius proportionis necessitas tanta est, vt nisi à natura obseruaretur, mixtū nullum generari contingeret. Si namq́; plus caloris, quàm conueniens sit producendo mixto, in mixtione concuereret, sic, & plus frigiditatis, quàm eiusdem constitutioni conueniret; humiditas verò, & frigiditas in congrua deficerent quantitate; has ab illis vinci contingeret, in earumq́; verti naturam, sicq́; non mixti generationem fieri, sed elementorum. tunc enim fit generatio, H quandò cōtrarium habet modum proportionis maioris inæqualitatis suprà passum; aut quandò contrariorum vires sunt impares admodùm; quodq́; minus, & imbecillius est, à maiori, & potentiori superatur: cōcludendum igitùr elementa secundùm formas eorum, accidentales præcipuè, quæ nobis sunt notæ, in æqualitate quadam ad mixtionem concurrere, quæ faciat ad mixti generationem, formæq́; in eo introductionem; qualis autem hæc esse possit, cum in nostra manu, velutì medicamentorum componendorum proportio non sit, humanum effugit intellectum; quarè ad ea, quæ sub ipsum cadunt, accedentes, ex materierum elementorum admixtione; facta, quo dictum est modo, sciendum remanere,

Quid ex alteratione facta in mixtione emanet.

Cur remittātur elementa in mixtione, & à quo.

In qua proportione, & quātitate elementa accedāt ad mixtionē.

Necessitas proportionis elementorū inter se, in mixto generādo.

Simpliciū generatio quandò fiat.

Quid reportēt mixta, ex mixtione materiei elemētorum.

remanere, foramina, atq; porositates nostris occultas sensibus, A iuxtà quarum discrimen, plures in mixtis sortiuntur effectus, siquidèm alia possunt liquari, alia non, madefactibilia quædam sunt, ruptibilia altera, rursus frangibilia, fissilia, formabilia, conteribilia, elixabilia, congelabilia, flexibilia, compressibilia, cedibilia, dilatabilia, vaporabilia, cremabilia, inflammabilia, suffumigabilia, tenuia, crassa, viscida, friabilia, aspera, lenia, dura, mollia, rara, densa, aut his omnibus opposita. At ex formis, atq; his substantialibus, id reportant mixta vniuersa, quòd velutì elementorum formæ substantiales sunt nobis occultę, sic, & quę mixta consequuntur ex eis, occulta dicuntur, & proindè proprietates reportant omnes, quas occultas nos dicimus, superfluumq; B foret in præsenti venari: nàm sat superq; notum existit, innumera fore, quæ nos alant, alia veneno afficiant, & alia, quæ determinatum in corpore expurgent humorem, variasq; corporis nostri respiciant partes, id quod, cui dandum sit, nisi formis ipsis substantialibus elementorum nobis ignotis, non satis callemus, & sciamus tamèn vnamquamq; rem duplici facultate esse donatam, cœlesti vna, atq; diuina, nobis occulta; naturali altera, manifesta, & clara; hæc autem, vt finem capiti imponamus, non alium habet originem, quàm manifestas elementorum qualitates, & formas, ex quibus mixta quęcumq; temperiem reportant, seu complexionem ab Arabibus dictam; quæ proportio quædam, qualitatum ipsorum elementorum mutuò inter se alteratorum existit, ad hunc vsum, à natiuo calore conflata, vt tanquàm instrumentum adiuuet operationes formarum naturalium, specierum, & corporum: præter quam temperiem, sortita sunt mixta, sapores, colores, odores, &c. de quibus aliàs, si dabitur occasio, differetur à nobis.

Quid reportēt mixta, ex formis elementorum.

Quælibet res duplici facultate donata ē.

Temperies in mixtis vndè profluat.

C

*ACTIONIS, passionis, reactionis, repassionisq; assignatur essentia, ex qua subiectum colligitur ipsius, quod contrarium esse oportet: necessitas spectatur contactus in actione, passioneq; cœlebranda, duplex actionis proponitur species, ubi dictionis, similis tradita definitione, quid dictu sit simile qualitate, gradu, & potentia inquiritur. Cap. V.* D



PHILOSOPHANTIVM, omni omissa contentione, supèr remanentiam qualitatum elementorum in mixtis, earundemq; refractionem, cum hæc patescat per actionem, & pasnonē, quæ intercedit, in mixtione facienda; illam verò attestetur sensus, non solùm tactus, sed præsertim gustus, qui est quidam tactus (vt Arist. 2. de anima lib. tex. 107. nos admonuit) quid actiò sit, & passio, nostrę sunt

Gustus est quidam tactus.

E ſunt partes, vt inquiramus; & quoniàm abſq; contactu, actio cœlebrari non poteſt, nec paſsio, hinc eſt, vt de actione, & paſsione, abſoluta oratione, ad contactum accedat hic ſermo. Lata igitur ſignificatione, actionis vocabulum accipientes, ſeruantur ſub actionis voce, localis motio, generatio, corruptio, alteratio ſecundùm qualitates ſenſibiles, augumentatio: animæ ſenſitiuæ actiones, appetentia videlicet, & præter hanc, altera quæ rationalis eſt, nempè intellectio. quandò intelligere, appetere, ſentire, augere, alterare, corrumpere, generare, mouere, nil aliud videtur, quàm agere, & proindè actiones ex his effluere, vt à propria facultate; F intellectiua, ſ. appetitiua, ſenſitiua, motiua, generatiua, alteratiua, & augumentatiua; quamuìs ſenſitiuæ facultatis reſpectu, intellectiuæq; non inconueniat, & ſentire, & intelligere, paſsiones quaſdam appellare, iuxtà illud Philoſophi: ſi intelligere, eſt ſicut ſentire: cum itaq; hæ omnes actionis ſint ſpecies: cum ad noſtrum inſtitutum faciat ea tantùm, quæ fit, intèr primarias, elementorum qualitates, Ariſt. 1. illo de gener. & corrup. tex. 51. longa, lataq; verborum ſerie, Supponens, quod actio, & paſsio fiat intèr contraria (vt infra patebit) hæc habuit. *Etenim omninò generatio, & corruptio in his, & ex his, ideò rationabile eſt iam ignem calefacere, & frigidum infrigidare, & omninò actiuum aſſimilare ſibi ipſi patiens.*

Nominis actionis ſignificatio quotuplex ſit.

Actionis propria ſignificatio.

G Quaſi dicere voluerit, actio iſthæc, quæ fit inter contrerias qualitates, eſt aſsimilatio ſenſibilis patientis qualitatis in agentem, proueniens à maiori agentis virtute; ſiue vt Illuſtrisſimo placuit Caetano, Victoria alicuius virtutis actiuæ, ſuprà alterius reſiſtentiam; hæcq; propria, & particularis actionis (cui nunc inſimus) eſt definitio; quò ad paſsionem, eodem teſte Philoſopho, ipſius eſt paſsi reſiſtentia, ſiuè ſenſibilis, potiùs patientis qualitatis, ad agentem ſenſibilem qualitatem, aſsimilatio, à victoria alicuius, actiuæ qualitatis proueniens; In qua paſsionis definitione, adnotandum, quòd, etsì proprium paſsionis ſit pati, non tamèn adeò patitur, quìn àliquantulùm reagat; quod videntes Philoſo-H phi, actionem illam reactionem, reſpectiuè appellarunt; velutì paruam illam paſsionem, quæ in actione fit, repaſsionem: eſt autèm reactio, mutua illa agentium, & patientium actio, vel vt Illuſtrisſimo placuit Toleto, actio illa, qua paſſum agit fortiùs in agens, repaſsio verò, paſsio illa, quam patitur, à reactione patientis, agens; qua in re, omnis vt dirimatur diſſenſio: adnotatione hìc dignum occurrit, quòd ſcilicèt duplex datur actio, vna quæ omninò paſſum immutat, & ſimile ſibi reddit; altera, quæ non omninò paſſum immutat, nec ſimile ſibi reddit; prima nuncupatur, à Philoſophis actio cum victoria agentis, ſuprà paſſum: cum

Actio quid ſit.

Paſſio quid ſit.

Reactio quid.

Repaſſio quid.

Actio cum victoria, & sine victoria quæ.

in hac succedat omnimoda patientis corruptio: secunda dicitur A
actio absq; victoria, passi, vel supra passũ, qua nõ omnimoda passi succedit corruptio, Cœterum actio isthæc celebratur, cum actionis, & passionis subiectum (quod contrarium esse oportet) æquales caliditatis, & frigiditatis sortitum, erit gradus: agens .n. caliditas in frigiditatem, nulla caliditatis suprà frigiditatem fit actio cum victoria: at actio quę dicitur cum victoria agentis, tùnc fit, quãdò actionis, & passionis sudiectum, æquales caliditatis, & frigiditatis, nõ fuerit sortitum gradus; si .n. subiectum sit particeps quatuor graduum caliditatis, & trium frigiditatis, quæ duo simul iungantur, tangantur; actio quæ indè insurget, erit cum victoria passi, vel suprà passum. atq; hęc de actione, reactione, passione, repassioneq; sufficiant; Nunc quæ illa sint, quæ ad vtrasq; concurrant, videndum. Ad hæc βραχιλογίαν amplexantes, statuimus, ex philosophorum placitis, & actiuas, & passiuas, primarias elementorum qualitates, ad actionem, reactionemq; celebrandam, concurrere; dicentes namq; actionem esse assimilationem, patiẽtis sensibilis qualitatis, in agentem, cui dubium, tũ actionem, tum passionem, reactionem, repassionemq; intèr actiuas, & passiuas, fieri qualitates? quãdò hæ sensibiles, apud Philosophos, qualitates dicuntur, & extãt: Verumenimuerò, quià nõ quodcumq; natum est pati, & agere, sed ea dumtaxàt, quę contraria sunt, vel cõtrarietatem habent; hinc fit, vt vna qualitatum, ad actionẽ, & passionem, cõcurrentium, insurgat conditio, vt scilicet sint cõtrariæ, quę cõditio, & à nobis fuit tacta, & ab Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 50. demõstrata: tacta quidem à nobis, in definitione, dum diximus; Assimilationes, actionis, & passionis, fieri intèr agens, & patiens: quæ contraria esse, nemo est, qui non intelligat. demostrata verò ab Arist. dum scripsit, *Sed quoniam non quodcumq, natum est pati, & facere; sed quæcumq; aut cõtraria sunt, aut cõtrarietatem habẽt; necesse est, & patiens, & faciens, genere quidem simile esse, & idem, specie autèm dissimile, & contrarium:* Sed .n. quantumcumq; pro actione, & passione celebranda, necessaria sit contrarietas: maximè etiàm necessarius est contactus; (de actione loqui volentes, & passione physica) nisi enìm contactus intèr aquam fiat, & ignem, hic non patietnr ab illa, nec aqua aget in ignem; quam sanè necessitatem videns Philosophus libro, textuq; citatis, actionis, passionisq; subiectum, idem esse, pronunciauit: Sed cur sit, quòd actionis, passionisq; subiectum oportet esse contrarium; nec absq; contactu, tũ hæc, tum illa possit exerceri, restat vt inquiramus, quo ad primũ, huius, vt patescat dilucidatio; contrariũ oportet esse, actionis, passionisq; subiectum: quoniàm simile non agit in sibi simile, nec

Actionis subiectum quale sit oportet.

B

Quatuor elemẽtorum qualitates ad actionem, & reactionem cõcurrunt.

C

Contrarietas maximè necessaria est ad actionem, & passionem.

Contactus est necessarius ad actionem, & passionem.

D

E nec patitur à simili, sed à contrario, Simile.n.Gal. Authore, lib.de officina Medica, com: 4. cum illud sit, quod nulla conditione differt ab altero: vbi conditio æqualis est, nulla discordia, vbi nulla discordia, ibi nulla actio, nullaq; passio. Verùm cōditio hæc, qua, simile non differt ab altero, triplex fit, oportet (ad hoc.s.vt omninò simile dicatur) in qualitate nempè, in gradu, & in potentia: simile in qualitate dicitur, quod eandem speciem, cum altero, habet qualitatem, vel vt Arist.& Auer.5.Methaph.tex: com: 20.arrisit, cuius vna cum altero est qualitas, ignis exempli gratia, & aëris: simile in gradu illud est, ꝙ prçter eādem, quam habet qualitatem, F eundem etiā habet intensionis, & remessionis gradum; simile demùm in potentia, illud extat, quod, ratione æqualitatis graduum, maiorem rationē non habet, cur vnum agat potiùs, quàm patiat, vbi similitudinem gradus, & potentiç adinuicèm concurrere, eādemq; esse apparet. Quibus sic cōstitutis, cur sit quod simile qualitate, gradu, atq; potentia, non possit agere in sibi simile qualitate, gradu, & potentia, vel hinc per Arist. patet.1. de gener. & corrupt.tex: 48.& 49. quòd actio est meritò contrarietatis, & passio meritò similitudinis; si igitur nulla adest contrarietas, in simile qualitate, gradu, atq; potentia, nulla potest adesse, actio, nullaq; passio, quam veritatem contemplans Philosophus, Simile dixit G nō agere, in omninò sibi simile; per omninò sibi simile, intelligēs qualitate, & gradu, atq; potentia: quoniàm sequeretur vt idem in se ipsum possit agere: res quidèm absurda, & Arist. aliorūq; Philosophorum auribus dissona, nihil.n.in se ipsum agit, siue perficiendo, siue corrumpendo: ex eo quià nil sui optat corruptionem: nec quicquam se ipsum perficit, sed ab alio perficitur; atq; de primo satis; Quò ad secundum, Actionem, & passionem absq; contactu fieri non posse, subiectum ipsum (quod materiale sit oportet) declarat: nàm cum contactus naturalis, per corpus tantum fiat (Auerr.3.physic.com: 30.teste) vt ignis agat in aquam: tactū in hæc duo corpora, intercedere necessum est, id quod vniuersa H philosophantium schola cognoscens, decreuit, actionem fieri nō intèr continua, sed contigua, hoc est per contactum, qui applicatio duorum est corporum, positionem, in continuo, secundùm exteriores superficiès suas, sine medio corpore mixto, habentium, ad actionem, & passionem pernecessaria, vt agit ignis, aër proximus patitur, quià scilicet ignis, & aër sunt elementa sibi contigua, inter quæ, passionem pati dicimus aërem, quià etsi, similitudo horum elementorum sit in qualitate, dissimilitudo tamèn est in gradu, quoniàm maior ignis in gradu, quàm aëris est caliditas.

Simile non agit in sibi simile.

Triplex est cōditio propter quā simile nō agit in sibi simile.

Simile qualitate gradu, & potentia, non agit in sibi simile, qualitate gradu, & potentia.

Quid sit omninò sibi simile.

Quale sit oportet subiectum actionis, & passionis.

Contactus quid sit.

*ALTERATIONIS, & quò ad nomen, & quò ad rem, assignatur essentia, qua tradita, per definitionem; huius explicatis particulis, quòd alteratio spectet ad prædicamentum qualitatis, & in hac ad passionem, & passibilem qualitatem reducatur, fit clarum; & quomodò in instanti, & quomodò successiue fiat, gratià mixtorum generandorum, innuitur: Cap. VI.* A



IXTIONEM cum proximè sequatur alteratio, quę ex actione, & passione insurgit; de alteratione (quam ἀλίωσιν dictitant Græci) rationi consonum est, vt ordiamur discursum; qui vt integer habeatur, duo pręstabimus; primùm quid importetur per nomen, apponemus: secundò quid sibi velit res ipsa, explanabimus. Quò B ad nomen, sciendum, alterationem, nomē quoddam esse commune, plures, sub se, continens mutationes, & in substantia, & in accidentibus factas; vt ex Arist. didicimus lib. 1. physic. tex: 63. vbi alterationis proponens acceptiones, harum vna est, vt alteratio sumi possit, pro omni mutatione, ad substantiam, sed maximè propriè, pro ea, quę fit. in qualitate; *Fiunt autem* (inquit) *quæ fiunt* " *simpliciter, alia quidèm trasfiguratione, ut statua ex ære*: ecce genera- " tio, *alia uerò appositione* ecce augumentatio, *alia subtractione*, ecce " diminutio, *compositione alia, ut domus; alia uerò alteratione, ut quæ uersantur secundum materiam*, seu qualitates, quę sunt in materia, ecce alteratio; quam definientes, prout in primis fit qualitatibus, gratià mixti naturalis corporis, cuius est affectio. dicimus cum C eodem Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 26. & 6. physic. 18. quod alteratio est mutatio, siuè progressus à qualitate sensibili ad aliam sensibilem qualitatem contrariam, aut mediam, vt si ex calido fiat frigidum, aut temperatum medium quiddam, ex dulci amarum, (quò ad secundas qualitates, ad quas potest etiam alterationis nomen extendi) vel contra; aut ad medium; cuius mutationis causę efficientes, sunt ipsęmet qualitates omnes, tum primæ, tum secundæ, quę primis mediantibus agunt. Sed vt proprijs Arist. vtamur verbis, & 6. phy. tex. 18. & 1. de gener. & corup. tex. 23. hęc habuit. ἀλιωσις μὲν ἐστιν ὅταν ὑπομένοτος τȣ̃ ὑποκειμένȣ αἰσθητȣ̃ D ὄτος μετάβαλλῃ ἐν τοῖς ἀυτȣ πάθεσιν ἢ ἐναντίοις ἢ ȣ̃σοιν, μεταξύ. *Alteratio quidē est* (vt verbum verbo reddamus) *quandò ma-* " *nente subiecto sensibili existente, trasmutatur in eius passionibus, aut contra-* " *rijs, aut medijs existentibus*, quę definitio quàm optima sit, & numeris omnibus absoluta, vel hinc constat, quòd eandem 1. Cœli 21. expressè retulit. Cœterùm dictum fuit à nobis, alterationem esse trasmutationem, siuè trasmutari (vt Græci loquuntur) quoniàm generis locum huiusmodi vox possidet in definitione, communis

Alteratio quid sit quò ad nomen.

Alterationis definitio.

Alteratio etiā in secūdis qualitatibus.

Philosophi verba.

enim

E enim eſt generationi, augumentationi, reliquis motus localis ſpeciebus, & omnibus mutationibus, quæ fiunt in ſublunaribus: diximus autèm ex Philoſophi mente, mutationem hanc fieri, ſubiecto ſenſibili exiſtente; vt diſtinguatur alteratio à generatione, in hac ſiquidèm, omnimoda totius in totum, nullo ſenſibili remanēte, vt ſubiecto eodem, ſequitur mutatio; in alteratione verò, idem remanet, licèt alteratum: atq; exemplum apportans Philoſophus. hæc habet. διον Τὸ σῶμα ὑγιαίνει, καὶ πάλιν κάμνει, ὑπομένοντι ταὐτο, vt corpus ſanum eſt, & rurſùs ægrotat, manens idem. ſ. ſenſibile: Quid autèm per ſeſiſibile ſubiectum ſit intelligendum, nulli putamus eſſe in abſcondito, quoniàm ſenſibile corpus (vt ex alibi patet) illud eſt, quod ex materia conſtat, & forma. Addita eſt, prætèr particulam illám ſenſibile (exiſtens) vt alterationis ſenſibile hoc ſubiectum, diſtingueretur à ſubiecto generationis, quod minùs exiſtit, ſeu actu habet exiſtentiam: tandē appoſitæ ſunt illę particulę, traſmutatur (hoc eſt ſubiectum) in eius paſsionibus, aut contrarijs, aut medijs exiſtentibus; vt naturalis, ac proprius mutationis huius (quæ in alteratione fit) appareret terminus; quoniàm non omnis mutatio fit in paſsionibus: ſed illa tantùm, quæ alteratio dicitur, quæue ad prædicamentum reducitur qualitatis: cuius quatuor cum ſint ſpecies, vt ex lib prędicamentorum didicimus, cap. nempè de qualitate: videndum, in qua ſpecie qualitatis, ſeruetur alteratio. Ad hæc, cum habitus, & diſpoſitio, naturalis potentia, & impotentia, paſsio, & paſsibilis qualitas, forma, & circa hoc aliquid, contingens figura, qualitatis ſint ſpecies; in paſsione, & paſsibili qualitate, celebratur alteratio, non quidē ad omnes ſe extēdens qualitates, ſed ad eas tātùm, quas ex philoſophorum mente, primas dictitauimus, tum actiuas, tum paſsiuas; quod ſi & ad ſecundas ſe traſferat, primarum beneficio id euenire ſciendum. Id quod reſpiciens Philoſophus. 1. Cœli 21. & 5. phyſic. 28. decernens ad quā ſpeciem qualitatis, ſit magìs alteratio, poſtquàm vidit, eam ordinatam eſſe ad generationē: ad paſsionē, quæ tertia eſt qualitatis ſpecies, pertinēre decreuit, quæ paſsio cum fieri nequeat abſq; primis oppoſitis, actiuis, & paſsiuis qualitatibus, hinc eſt, ꝙ ad hęc primò ſpectat ipſamet alteratio. Sed ad generationē, ordinatā eſſe alterationē, vel hinc patet abūdè, ꝙ nulla fieri poteſt generatio, quìn ꝓcedat alteratio; & Simplic. 8. phyſ. 1. ꝓponēs illius tex: explanationē, vbi Ariſt. ſentit impoſsibile eſſe generationē fieri ſine motu, ꝑ hūc decreuit intelligēdū eſſe motū alterationis, atq; localē; nec q̄dē immeritò, quoniā agens oē naturale, cū ſibi ſimile intēdat, quidpiā ꝓducere, q̄à ſimilitudo hæc nō fit abſq; alteratione, nō iniuria voluit, ꝑ motū,

Cur differat alteratio à generatione.

Senſibile corpus quid ſit.

Diſcrimen inter ſubiectum generationis, & alterationis

Alteratio fit in paſſionibus.

Alteratio vbi fiat.

Alteratio eſt ordinata ad generationem.

Generatio nō poteſt fieri ſine alteratione.

F G H

Simplicius, intelligendum alterationis; quæ an sempèr generationem pręcedat, an sequatur (stante, quod generatio vnius sit corruptio alterius, anuè in instanti fiat, an succesiuè) nostræ sunt partes, vt subiectemus discursui. Quò ad primùm si nobis sermo sit, de alicuius mixti generatione, quod immediatè constituatur, ex elementis, alteratio in huius constitutione generationem sempèr præcedit, quemadmodùm enim mixtio generationem præcedit, ad quam paritèr ipsa est ordinata, sic alteratio, sine qua mixtio fieri non potest, generationem præcedet: at si nobis sermo sit de generatione alicuius mixti, quod non immediatè gignatur ex elementis, generationem sequetur alteratio, geniti ex elementis mixti. eandemq́; pręcedit: sed respectu futurę generationis: Quò ad secundum duplicitèr considerari cum possit alteratio; vno modo respectu termini, secundum quem motus dictus est de genere continuorum, vel ex parte subiecti, iuxtà quod physic. 6. motum esse diuisibilem fuit statutum. Si sermo sit de alteratione facta, respectu qualitatum, siue termini, dicimus alterationem esse continuam, siue in instanti fieri; contraria .n. cum simul, & semèl, & in eodem subiecto, eodemq́; tempore stare non possint, alterationem in instanti fieri est necesse: quandò si succesiuè fieret, sequeretur quod qualitas in fine alterationis esset infinitè intensa, quià si in toto tempore, in quo fit alteratio, semper aliquid qualitatis acquireretur; in tempore autèm cum infinita sint instantia, qualitatis fieret perfecta, & intensa acquisitio, sicq́; non statìm alteratio: si verò loquamur de alteratione ex parte subiecti, ea non tota fit in instanti, sed succesiuè, vna .s. post alteram, alterata subiecti parte: etenìm cum alteratio fiat, mediante actione, & pasfione, & hæc mediante contactu, quià contactus non potest fieri secũdum omnes sui, in instanti, subiecti partes (sic namq́; penetratio daretur, ab cunctis redarguta) igitur alterationem succesiuè fieri, non autèm in instanti, respectu subiecti, instat exrientia; Nunc de generatione, & corruptione agamus.

Quando alteratio præcedat mixtionem, & quãdo è cõtra.

Alteratio an fiat in instanti, & quomodo.

Quandò, & vbi alteratio fiat succesiuè.

A

B

C

*GENERATIONIS, atq́; corruptionis duplex ex Philosophi mente assignatur, definitio, nominalis .s. tradita, per suos terminos, atq́; essentialis, assignata per causas. ubi cum ex nominali, quædam profluant dubietates, omnium assignatur solutio, quæuæ ad generationem ex necessitate concurrant, inquiritur. Cap. VII.* D

NATVRAE, in naturalium mixtorum corporum ꝓductione, insectãtib vestigia, mixtionis, alterationisq́; absoluto discursu, generatio ipsa nobis tractãda se offert; & quoniàm maximè contrarium generationi est corruptio

Ratio continuationis.

E corruptio, de hac quoq; simul, & semèl orationem, instituemus; Arist.itaq; (vt ordiamur à dubitabili illa quęstione, an generatio sit) 2.tex.1.de gener.& corrup.multìs allatis dubietatibus, generationem, asseuerantibus simplicitèr dictam, non dari, per hanc substantiæ sibi volens generationem (eo quòd generatio fieret ex nihilo) ijs tandèm reiectis, ac dissolutis, in illiusmet cõtextus calce, concludens generationem dari, hęc literarum Gręcarum monumentis mandauit. ὅ δε καὶ τούτων διωρισμένων ἔχει θαυμαστὴν ἀπορίαν, πάλιν ἐπαναποδιστέον, πῶς ἐστιν ἁπλῆ γένεσιο εἴτε ἐκ δυνάμει ὄντος, εἴτε καὶ πῶς ἄλλως. *Quod autem, & his deter-*

Quod generatio sit.

F *minatis, habet admirabilem dubitationem, rursùs est diligentèr inquirendum, quomodò est simplex generatio, siue ex potentia ente, & quomodò alitèr.* Quibus in verbis, cum apertè assignet Philosophus, generationem esse, quid sit per definitionẽ spectandum; Verumenimuerò quoniàm duplicem Arist. dedit generationis definitionem, nominalem .s. & essentialem, vtramq; ex ipsius mente afferentes, dicimus, Quòd quandò mutatio fit in his partibus, seu ex corporibus, quę constant ex materia, & forma, ità vt materia formam vnam amittat, & alteram acquirat, hæc generatio non solùm vocatur, sed, & corruptio, velutì, si mutatio fiat in accidentibus, alteratio. ecce generationis, & corruptionis nominalis definitio, ea

Generationis duplex def. nominalis, & essentialis.

G s. quæ definiti nominis, absq; vlla causæ expræssione, declarat essentiam, quam repetens 1. illo de gener. & corrup. tex.23. & 24. *Quandò autèm totum trasmutatur, non manente sensibili aliquo, tanquàm subiecto eodem, sed, ut ex genitura tota sanguis, aut ex aqua, aer, aut ex aere omni aqua*, γένεσις ἤδη τὸ τοιοῦτον, τοῦ δὲ Φθορά, *generatio iam hoc tale, huius autèm corruptio*, conscripsit; quæ definitio licèt nominalis censeatur, data tamèn per suum terminum est, atq; subiectum: ille siquidèm fuit propositus, cum dictum est, generationẽ esse mutationem secundum totum (per totum, formam intelligentes substantialem, quam totum, Arist.physic. 2. placuit appellare, cum totum re vera tribuat esse rei) Subiectum verò fuit ab eodem propositum, cum dixit, non remanente sensibili subiecto

Generationis def. nominalis.

Quid sit totũ apud Arist.

H eodem, hoc est composito eodem, ex materia, & forma, illa specifica, qua priùs componebatur, sed alio: vndè, non immeritò apposita fuit particula illa (eodem.) Cœterùm ex hac definitione quantumcumq; clara, quatuor emanare videntur dubietates, harum autèm prima est; An assignata definitio, communis sit tàm generationi, quàm corruptioni; Secunda, si vtriq; communis est, an conueniat generationi, & corruptioni cuiuslibet substantię, quæ generabilis sit, & corruptibilis; Tertia stante quòd allata definitio ex termino constet, atq; subiecto; dubitatur, quid maximè

Dubietates pfluẽtes ex def. generationis.

intrinsecum sit generationi, terminus .s. aut subiectum. Quarta, & ultima, indè insurgit, quod cum dixerit Arist. nō remanente subiecto sensibili, vt eodē, suspicatur à plurimis, an in corruptione fiat resolutio vsq; ad materiam primam. quib9 explicatis, quæ, & gener. & corrupt. essentialis sit definitio, apparebit. Quod igitur ad primam, Socratis (vt ità dicamus) aut Platonis, relicta amicitia. Sētimus, allatam ab Arist. definitionem, & generationi, & corruptioni esse communem; siquidèm particula illa (καὶ φθορά, & corruptio) copulatiua est, non autē disiunctiua, his accedit, & ratio; nisi.n. esset cōmunis, aliam particularem corruptionis, in prǽsenti loco, attulisset Philosophus definitionem; quam cum non attulerit, vtriq; esse communem, relinquitur. eoq; magìs, cum generatio vnius, alterius extet corruptio, & contra; qua in re, animaduersione dignum occurrit; decernere .s. nos, definitionem esse cōmunem, non quòd idem sit generatio, atq; corruptio (postquàm opposita esse constat) sed quoniam vtriq; id commune est (mutari nempè secundum totum) vni ad esse, alteri ad non esse. Cum itaq; communis sit, decernimus etiam vniuscuiusq; sensibilis substantiæ generationi, atq; corruptioni conuenire. & quamquàm elementis conuenire non videatur, ex eo, quià in mixtis remanēt, & non corrumpuntur; & contrà, corrumpuntur mixta, & remanent elementa, vt propterea non conueniat, & mixtis. id prouenire sciendum, ob peruersam illius particulæ (non remanente subiecto sensibili eodem) intelligentiam; non .n. scribit Arist. in generatione, non remanere aliquod sensibile subiectum: sed inquit illud idem nō remanere, in actu specifico, velutì in alteratione, quæ mutatio quidèm est, secundùm totum, sed remanet in ea subiectū sensibile, in actu specifico, idem; quod sanè in generatione nō accidit; nàm quamuis elementa remaneant, siue in mixti generatione, siue corruptione eiusdem; quià tamèn non sunt subiectum determinatǽ speciei, eo quòd non sint informata, eâdem particulari forma, ob id, vtraq; sub sensibili subiecto eodem non remanere dicuntur. quòd si quis dicat, corruptionem minus esse mutationē secundùm totum, eò .s. quià remaneat aliqua forma (exempli gratia) hominis, per mortis aduentum, corrupta forma, cadaueris, remaneat altera. Ad hanc non minus curiosam, quàm speciosam dubietatē, dicimus attendendam esse in corruptione, nobilioris formǽ corruptionem, non autèm ignobilioris introductionem. vt putà cadaueris. Si.n. corruptio nō esset mutatio totius in totū, quemadmodùm generatio ipsa, sequeretur, quod idem esset corruptio, & alteratio, in qua, totū remanere sensibile subiectum, fuit decretum. Quò ad tertiam dubitationem, vtentes paucis. statuimus

Solutio primǽ dubietatis.

Quid sit commune generationi, & corrup.

Interpretatio verborū Arist. Non remanēte subiecto sensibili eodem.

Quid maximè attendendum sit in corrup.

A B C D

E tuimus vnà cum D.Thoma, terminum ad quem, magìs intimum esse, generationi, quàm ipsum subiectum; quod vidēs Philosophus 3.phys.tex.22.motum dixit specificari à terminis, nō autèm à subiecto; vt propterea generatio, cū sit species motus, à termino magìs specificetur, sicq; magìs intrinsecus terminus sit, subiecto. Tādèm quò ad vltimā dubietatem, in qua dubitatum fuit, an in corruptione fiat resolutio vsq; ad materiam primam. huius solutio cum clarior longè possit haberi, ex essentiali generationis, & corruptionis, definitione, ad hanc accedemus. Memoriæ igitur reuocātes, quę capite 4. fuère proposita, nimirùm quod ad generationem concurrant, materia siue subiectum, terminus à quo, ad quem, motus, tempus, locus, & efficiens: Materia quidèm (vt omnium rationem assignemus) tùm quià ex hac educenda est forma, tùm quià physica generatio, materiam semper supponit, terminus verò, & à quo, & ad quē, hic, vt forma illa, quæ acquiritur sit corporea naturalis, & per consequens corruptibilis non in specie, sed in indiuiduo; ille verò, vt terminus priuationis formæ in materia, vndè motum ad generationē esse necessarium colligitur; & si necessarius est motus, necessarium, & tempus, ꝙ eius est mensura concurrit autèm locus, duplicem ob causam, prima est, quoniàm generatio corporea locum requirit; secunda quia quicquid fit, in loco fieri necesse est; efficiens tandèm, quoniàm cum nihil effectiuè, ex semetipso fiat, sed omnia ab agente dependeant, & vniuersali, & particulari, hinc vtriusq; orta est necessitas, quale autèm vtrumquè sit, in sequenti sectione patebit; his inquam in memoriam reuocatis essentialis, atq; per causas afferenda generationis definitio, hæc extat. Generatio est motus, siue mutatio, trasmutatio, vel progressus, sensibilis subiecti, à non esse, ad esse, facta à causa vniuersali, siue Cœlo, & particulari duplici, primæ nempè materiei natura, & cœterorum simplicium naturalium corporum, primarijs formis. Corruptio autèm, hunc in modum definitur. Mutatio est illi opposita, siue trasmutatio, eiusdē sensibilis subiecti ab esse, ad non esse, ab eisdem facta, causis, perpetuandorum in specie indiuiduorum gratiâ, cuius duplicis definitionis genus, cum satìs constet ex dictis, differentia est conspicua, in verbis cōsectantibus genus: progressus namq; à non esse, ad esse; & ab esse, ad non esse, differens omninò est, atq; diuersus; ex qua diuersitate, discrimen inter generationem profluit, atq; corruptionem; in qua an fiat resolutio, vsq; ad materiam primam, Anuè, materia aliqua posita sub vna forma, si corrumpatur, amittat, qualitates omnes, quæ illam insectantur, vtì Apologiæ Author decreuit, in sequenti exercit. patescet.

Generationi est maxime intrinsecus terminus ad quem.

Necessaria ad generationem & omniū sufficiēs enumeratio.

Gener. def. essential.

Corruptionis definitio.

De

*DE Augumentatione, quid eius nomine ueniat intelligendum, quot modis sumatur, quæ propria eius sit acceptio, cui naturali mixto corpori, ut propria eius passio conueniat, quæ eius sit essentia, & quis augumentationis sit modus; ex quo, quòd non fiat in instanti, sed successiuè, continuè tamen, apparet.* *Cap. VIII.* A

AD Augumentationem, quę postrema est inter affectiones mixti naturalis corporis, genericè in præsenti cōsiderati, trasferentes orationem; iure meritò hunc sibi, post tractationem aliarum affectionum vendicauit locum; quoniàm de generatione, corruptione, alteratione, & augumentatione proponens tractare Philosophus. 1. illo de gener. & corrup. lib. cum de omnibus pertractasset, tanquàm communioribus, & animatis, s. & inanimatis corporibus, naturalibus mixtis, de augumentatione, vt ꝓpria tantùm viuentibus volens differere; *De Augumentatione* (inquit) *dicere reliquum est*. Huius igitur quærentes essentiam, assignantesq́; causam; quò ad primum. æquiuocatio vt omnis tollatur; Sciendum augumētationem, quæ αὔξησις nuncupatur à Græcis, multiplicitèr posse assumi, sumitur itaq́; communitèr vno modo, pro incremento illo, quod in quocumq́; fit motu, vt si augeatur caliditas, vel frigiditas, humiditas, vel siccitas, in qualitate: numerus, & magnitudo, in quantitate; vel aliquid aliud (dummodò extrinsecùs additio fiat nulla) in substantia: nàm de illis, quibus additio fit, cum minùs propriè pṛdicetur augumentatio; quinimmò, nec de augumentatione, quæ fit in qualitate, & quantitate (postquàm passio hæc est propriè, mixti naturalis corporis viuentis) mirùm non erit, si de prædictorum augumentatione, ne verbum quidem faciundum decreuimus: Vndè, in gratiam viuentis corporis, augumentationem definituri, dicimus, augumentationem esse motum, siue mutationem à minori, ad maiorem magnitudinem factam; cuius ꝓxima materia est corpus, actu simile specie, accedens ei, quod augetur; dependens à calore natiuo, siuè insito, qui in vnoquoq́; mixto reperitur animato; vt, suæ naturæ, debitos quantitatis adipiscatur terminos: atq́; hæc perfecta, numerisq́; omnibus absoluta, augumētationis sit definitio, in cuius explicatione, etsi plurimùm ob controuersias, quę circa eam occurrere solent, esset immorandum; veritati tamèn, ac breuitati studentes: ad duo, quæcumq́; dicturi sumus, redigemus capita. Primum, formam, seu modum respiciet augumentationis; Secundum, materiam, efficientem, & finem. Quò ad primum, modus, quo fit augumentatio, tactus fuit à nobis in primis definitionis verbis, quandò s. diximus, augumētationem, esse mutationem à minori ad maiorem factam magnitudinem,

Cur agatur postremò de augumentatione. B

Augumentationis multiplex acceptio. C

Augumētatio propriè sumpta quid sit. D

Augumētationis modus quis sit.

E gnitudinem, ex quibus ſanè colligitur, nedùm ſubiecti inter augumentationem, & reliquas motus ſpecies differentia, eò quòd per ſolam particulam nominis (magnitudinis) declaratur, & id circa quod fit augumentatio, ſiue in quo, augumētatio celebrat̄ prædicamento, atq; ſubiecto, verùm etiam modus, quo ipſamet fit; qui in motu conſiſtit locali: & hic in fluxu, qui ad terminos refertur à quo, & ad quem: nō poteſt.n. viuentis alicuius partis, ſiue animati mixti corporis fieri augumentatio, niſi motus, à termino à quo, ad terminum ad quem concurrat localis, non inquam ſecundùm totum, ſed ſecundùm ampliorem terminorum extenſionem: Vtrùm autèm huiuſmodi termini ſint cōtrarij, & ſpecie diſtincti, & F an motus, qui intèr eos fit, continuus ſit, nunc abſoluemus paucis. Quò ad primum, dicimus intèr hos terminos à quo, & ad quem, reperiri quidèm contrarietatem, ſed non ſpecificam, quandoquidèm terminus à quo, reſpectu termini ad quem, materialitèr ſtat, non formalitèr, vt propterea contrarìetas non ſit ſpecifica: ſed talis, vt ad motus concurrat conſtitutionem; quantitas namq; imperfecta naturalis, in aliquo viuēte, & mixto corpore, quæ ſtat loco termini à quo, nō eſt contraria ſpecificę quātitati perfectæ naturali, quę ſtat loco termini ad quem: propterea quod rerum omniū naturalium terminus datus eſt magnitudinis, & paruitatis: & hic à natura, naturæ Mag.2.de anima tex.41.auth. pręfinitus. Quò ad ſecundum, omnes vt tollantur ambages, tripliciter ſciendū eſt, G poſſe continuitatē dari; vno modo, vt ſic loquamur, perpetuatiuè, quatenus V.G. motus eſt perpetuus: quo equidèm modo Cœli ꝑpetuum, & hunc circularem tradunt eſſe motum: ſecundo modo cōtinuitas prędicat̄ de motu, qui dicitur continuus, quouſq; perdurat totum illud temporis ſpatium, quo debitum ſit viuētis augumentum, & hoc modo pueri dicuntur creſcere, & augerè ad vigeſimumquintum vſq; annum, abſq; vlla tēporis interpellatione: dicit̄, & tertio modo, motus cōtinuus, cum aliqua tantū interpellatione, ità vt, repetitis vicibus, hic fiat motus, & continuetur vſq; ad debitam viuentis mixti magnitudinem; Qua triplici motus H ſtante continuitate, manifeſto aſſerimus ore, motum, qui fit in augumentatione à termino à quo, ad terminum ad quē, nō eſſe cōtinuū primo modo, cum inter generabilia, & corruptibilia nequaquàm motus ſit perpetuus, atq; æternus; ſtāte ea lege naturę, circa inferiora iſthæc, qua oīa generationi, & corruptioni ſubiecta ſunt: quare ſequitur, vt motus hic, qui fit in augumentatione, à minori ad maiorem magnitudinem, fit, dicaturq; cōtinuus, vel ſecundo, vel tertio modo. Qua in re, vt quid ſentimus, dicamus. Cenſemus reſpectu cauſæ efficientis, huius motus, qui fit in augumentatione (quæ

Augumentationi neceſſarius ē motus.

Rebus omnib' datus eſt terminus magnitudinis, & paruitatis.

Continuitas triplex, & quæ ſit in augumentatione.

Inferiora omnia ſubiacent gener. & corr.

(quę quidèm causa, natiuus in vnoquoq; viuente mixto, est calor) A cótinuum vtroq; esse modo, secundo nimirùm, & tertio. Secundo, quoniàm cũ calor iste, Hyppocratis nostri testimonio, author sit omnium bonorum, numquamue otietur, sed sempèr contendat mixtum traducere ad eam perfectionem, in qua actiones sibi necessarias, ex semetipso possit producere; quoniàm producere has dumtaxàt potest, cum debitam suæ naturæ fuerit adeptum magnitudinem (dummodò impedimentum non adsit quidpiam, atq; malum, ad quod expellendum ipse incumbens calor, desinit quandoq; ipsum animatum mixtum ad augumentum perducere) B sequitur, vt sit continuus, quod in plantis potissimum licet cóspicere; his .n. si opportunum suppeditetur alimentum, absq; vlla crescunt interpellatione, quousq; ad suæ naturę peruenerint magnitudinem. Si autèm, vel non opportunum suggeratur alimentum, vel aliquid aliud sibi accidat extrinsecùs, plantas videmus eiusdem ferè sempèr esse magnitudinis, quo remoto extrinsecus accidente, continuatìm augumentum suscipere, necessum est; tertio verò modo putamus augeri, & mixtum, quià animatum genitum mixtum, nó statìm augeri potest: sed oportet, vt in aliquo tẽpore fiat dispositio alimenti appositi, mediãte alteratione, eiusdẽ substantialis formæ corruptione, appositione, agglutinatione, assimilatione, ac demùm augumẽtatione: qua facta, vt ad vlteriorẽ, C animatum mixtum sibi debitam deueniat magnitudinem, eâdem eget dispositione, nó semèl, aut bìs; sed tèr, quatèr, deciès, quotiès extiterit opus, quousq; inquam ad suæ naturæ peruenerit magnitudinem; quandoquidèm ea omnia augumentationem præcedẽtia, in tempore fieri necesse est, si in tẽpore, non in instanti, vnicaq; vice, sed pluribꝰ; ad appositionẽ .n. alimẽti, noua vt ipsius fiat alteratio, corruptio, appositio, agglutinatio, assimilatioq; necesse est; quibus præmissis augumentatio sequitur statìm, totius, vel partis, iuxtà assimilatũ, toti, vel parti, alimentũ. & hęc quò ad augumẽtationis modum, circa quem, hoc adnotandum alterum: ꝙ .s. augumentatio in augumẽtabili fit secundũ formã in materia locatã, D vt ex Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 35. licet colligere. augeẽ nãq; caro, os, & reliqua secundùm formã, quoniàm horum formæ modò sub minori, postea sub maiori sunt materia, quę sola nó augeri dicitur; sed cũ forma, vnde huiusmodi quoq; pro augumẽtatione factitanda, conditiones videñ necessariæ: vt. s. augumẽtabile maneat idem: secunda vt augumẽtatio fiat ab aliquo, extrinsecùs adueniẽte: tertia vt fiat secundùm omnes augumentabilis animantis particulas, iuxtà debitum pro obeundis actionibus magnitudinem. De efficiente, atq; materia, &c. nacta occasione, ex Apolog. asser. infra. *Finis*.

Calor author omniũ bonorum, numquã otiatur.

Cur plãtę quãdoq; non augeantur.

Dispositiones pręcedẽtes augumentationẽ.

Tres alię conditiones ad augument. faciẽdam.

E # EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM

## SECTIO SECVNDA.

### Argumentum.

LITERARIVM omne, eò postquàm deuenit negocium, vt in ipso tractando, siuè ad philosophiam, siuè medicinam attineat; illam quidèm rationalem, naturalem, & diuinam; hanc verò practicam, & speculatiuam (quam Θεωρικὴν Græci dicunt) infinitarum, monstrosarumq; opinionum, miserabile hoc nostrum sæculum, in minima vnius, aut alterius particula, ferax existat. Tempestiuum iam esse videtur, vt iactis, in superiori sectione, fundamentis; quibus, mixti
F naturalis corporis, principes innotescant, affectiones: ad eas dirigamus nunc stilum, de quibus, dissensio orta est, inter preclaros Apologię Authores, ac Aristotelicę, aliorumq; rectè philosophantium doctrinę, professores: Galenum igitur 2. de decretis sectances, sequentem integram assertionem, philosophicarum omnium, Aduersarii, assertionum, dicabimus confutationi: in qua, veritati addicti; quid ipsa sentiat philosophia, de agentis, ac passi dispositione, pro rerum penè omnium naturalium, generatione, deq; innumeris, ad earundem ortum, & interitum concurrentibus causis, & affectionibus, summatim aperire tentabimus.

*OSTENDITVR, nullam de nominibus habendum esse curam, quibus magnarum rerum, proponitur inuestigatio: in qua, de nominibus, quanta habenda sit sollicitudo, quarum rerum proponatur discursus, & quomodò ab uno inquantùm unum non proueniat nisi unum,* βραχιλογία *decernitur.* *Cap. 1.*

G QVAMQVAM scientia, de nominibus, humilis non sit, sed excelsa, vt Plato textatus fuit in Cratylo (vndè excelsa quoq; existimari posset, Authorum Apologia; quippequę, à nominibus auspicetur, dicendi telam:) Attamen quià Gal. Hyppoc. eodemq; Platone authore, nulla de nominibus habenda est cura, quibus plurimarum, atq; magnarum rerum proponitur inuestigatio: hinc est, quòd minùs eorum approbãdum videtur institutum, in quo, suadentes strictissimè loquendum esse in scientia demonstratiua; & ad nominum contemplationem, & vocum perpendendam essentiam, in ipsorum operibus, se totos traducunt. Quarè onoma-
H sticam omnem paucis secum tentantes, exprobare cõtentionem: monens Gal. 2. de differ. feb. 7. & 14. Meth. med. 9. nomina contemnenda esse, ac res fore spectandas: quid causæ fuerit, vt docti viri scripserint. *Apologia Hieronymi Donzellij, & Durantis Scacchi,* Exprobatus titulus Apologiæ Authorum.
» *in qua detegitur, quòd non perperam agunt, in medicina factitanda, non ad-*
» *ministrant remedia indifferentèr, aut nullo consilio, uel ratione moti, non*
» *sunt simplicitèr, uel communitèr practicantes, nec empirici, & demùm quòd numquam cecutierunt, neq; cecutiant in arte medica, &c.* equidèm suspi-

cari

cari non possumus,eoq; magis,cum de rebus,auferendam propo- A
suerimus,discordiam:in qua sanè,quià vt Gal.est author 2. Meth.
med.cap.38.& 5.de simplic.medicam.facul.4. nominum, verbo-
rumq; copia, plerumq; non est indecora; & nominibus vtendum
ijs, quibus quisq; in disputationibus maximè delectatur (dum-
modò propria sint,& consueta) longè magis suspicio nobis ada-
ucta est,cum aiunt. *Incipamus à titulo tui paradoxi, ubi statim in pri-*
*mis uerbis ais. Hircini adipis in dysentericis curandis deiectionibus, præter*
*medicorum omnium sententiam,qui eo assolent uti,rationibus, & authorita-*
*tibus improbatur usus; Nos autèm quid per dysentericas deiectiones insi-*
*nues,haud facilè percipere possumus, &c.* Proh.Iuppiter!, inquit idem B
nostræ medicinæ præceptor 4.de vsu par.9.& 3.de different.pul.1.
non à nominibus,sed à rebus,doctrinam acquiri scientificam. &
paulò infrà repetunt. *Quod sic intelligatur Gal. comparatiuè s. esse lo-*
*quutum de adipis caliditate,& acrimonia, Galdinus doctissimmus, & fidissi-*
*mus eius interpræs, declarat per dictionem, Nàm, quæ causalis est coniun-*
*ctio maximi momenti, abs te tamèn prætermissa, uel neglecta.* Sed quid
plura,admonet Hypp. (cuius meritò, Apologię authores profi-
tentur doctrinam) lib. de articul. tex. 17. nominib' mentem non
adhibuisse antiquos, dummodò res apparerent; & nominum cu-
riositatem, non attendisse, dummodò res intelligerent, eorum
tamèn alter, nominibus totus,intentus exclamans dicit. *Mihiq;*
*præsertìm uideris seorsùm consultò iniuriam facere:nàm prorsùs ignoro,un-* C
*dè expiscatus sis,hanc dictionem primarium,ut in epistola, quam ad disertis-*
*simum Augustinum Angelellum scribis.* Sed quicquid sit,valeat iam
nominum, quorumcumq; disceptatio, tanquàm ad sophistas,
ex 1.de differ.pul.nominum,accentuumq; attineat contemplatio.
Gal. nos insectantes,de nominibus,tantùm pollicemur,esse solli-
citos,quantùm intererit ad rerum explanationem, ad nostramq;
multiplici nomine,labefactatam,defendendam existimationem;
sic enim idem præcepit 1. de differ. feb. 1. comment. 1. physic. 1.
Themist.1.de anima 19.& Platomet diuinus, in Cratylo; vbì do-
cens,nomina esse instrumenta,tùm ad res discendas, tùm ad do-
cendos audientes, accomodata: & nomina distinguens in vera, D
& falsa: veris dicendorum nostrorum seriem innitentes,vera sca-
turiet oratio, cuius partes nomina cum sint. (est etenim nomen
rei ipsius vis quædam,mente primùm concepta, voce deindè ex-
pressa, & demùm literis significata) iuxtà nomiuum naturam,ne-
cessum est futuram esse orationem,quam conflantes ex veris, ve-
ram,& philosophantium omnium auribus consonam,afferemus,
doctrinam. Et propterea consulens ipsemet Gal. lib. de diff. sy-
mp.1. *Id solùm ueritatis studioso esse agèdum, nempè res ipsas quæ inter se*
*natura*

Refellitur exordium Apologiæ.

Nominalis assertio Author. Apolog.

Altera nominalis assertio Auth. Apolog.

Nomina esse instrumenta ad docendos audientes.

E *natura sunt similes, eoq; minus aduertuntur ostendere: dein nomina ijs imponere, potissimùm quidèm si potis est, quæ maximè sunt in usu; sin hæc non* „ *nouit, apta fingere, ante uerò omnia singulis reb⁹, singula nomina; nequa in* „ *sermone, uel obscuritas, ex homonymia nascatur, indeq; sophismata oriátur,* „ *uel res ulla omittatur. Illud uerò rectè ne, an nō rectè, & propriè, an impropriè nomē sit positū, per longius ocium æstimare, cum res ipsas iam intellexerimus, cum in harum cognitione successus operis consistat, non in nominibus.* Totum nostrum consilium, circa rerum intelligentiam, collocabimus. Ab vno in quantum vnum, demonstrantes, non posse prouenire nisi vnum. Materiam, paritèr collocatam sub vna forma, sic hęc corrumpatur, non amittere, qualitates omnes, & accidentia, ad nouæ introductionem. Non esse qualitates nouas, illas, quas F noua adipiscitur forma, sed facultates, & vires. Qualitates, quarum gratia in materiam introducitur forma, easdem semper esse, quę in omnibus reperiuntur elementis. Qualitates non dependêre, à forma, sed hanc ab illis formam, & quidèm substantialem, non dependêre ab accidentibus. Complexionem, siue temperaturam, non esse formam substantialem mixtorum. Generationem vnius, non esse sempèr corruptionem alterius, & è contra. Intentionē agentis in generatione, non esse primò, ac per se aliud corrumpere. Rerum omnium naturalium agentem causam esse duplicem, vniuersalem .s. & particularem. Generationem mixtorum, non fieri in instanti. Formam non generari, sed mixtum. atq; plerasq; cōsimiles, quę in operis ꝓgressu, patescēt. Nūc acce-
G dētes ad primā. Probare nos volentes in paradoxo, hircinū adipè adeptum esse, naturā sanguinis; ex quo, vtì ex materia genitus est: apertè scripsimus, quòd quia ab vno in quantum vnum, non prouenit nisi vnū, ex necesfitate, hircinus adeps reportat naturā sanguinis; aduersùs quā ꝓpositionē, insurgētes aduersarij, nec in philosophia, nec medicina, nec logica voluerunt admittere. An igit̄ philosophia admittat, inquiramus. Scribunt 2. de gen. & corr. tex. com. 56. & 12. Meth. cōm. 44. necnō lib. destruc. in disp. 3. in solut. 21. dub. Philos. & com. Quòd ab vno, in quantū vnū, non ꝓuenit nisi vnum: vbi propositionē animaduertens magnus Albertus, ab
H omnib⁹ inquit philosophis fuisse cōcessam, excepto Auicebrō, qui eā negat in lib. fontis vitæ: & quia nullam esse, etiam adnotarunt, Apologiæ Authores; in illius explanatione, operępręcium duximus, primū insistere; inde verò, in rerum à natura constitutarum, generatione comprobare. Ad hæc recurrentes ad primū. com. libr. destruc. disput. 3. in sol. 1. dubij, monens triplicem, esse modum agentium; Naturalium (quorū sua actio, est vna tātùm per se, vt ignis:) Eligentium (quorū nō semper vna per se actio est,

Studioso veritatis quid sit agendum.

De quibus rebus proponatur agendum in præsenti sectio.

Propositio fūdamētalis, qua probatur hircinum adipē esse calidum, igneua, &c

Agentium triplex modus. Naturaliū, Eligentium, & Diuinorum.

est, sed modò contraria, vt hominis) ac diuinorum, qui nullo dictorum modorum dicuntur agere, sed cuncta procedunt ab eis modo altiori, quàm sit natura, & humana voluntas: apertè docet, propositionem, veritatem habere, in primo naturalium agentium modo, & proindè in naturalibus; à quibus vnum semper prouenire sentimus, à calido calidum, à frigido frigidum, ab humido humidum, & sicco siccum; & hæc omnia consequentia, dumodò tamèn, agentia naturalia sint eodem modo disposita, sit idem finis, & intentio agendi consimilis, & quòd actio eorũdem, sit respectu eiusdem pasli, quod etiàm eodem semper modo, dispositum sit oportet, vt vnum sempér ꝓueniat ab vno. Vndè sol, qui idem est, quià est diuersè dispositus, modò accedit, modò recedit, operatur contraria, ad accessum scilicet generationem, & ad recessum, corruptionem: atq; sic, per Philosoph. 2. physic. tex. com. 30. idem erit causa diuersorum, vel idem non operabitur, quandò aliquod agens se habet, vt instrumentum, non autèm, vt agens principale. Cœterùm, quod agentis actio, sit oporteat, respectu eiusdem pasli; huius declarat diuersitas; sol enim, agens in glaciem, dissoluit, in fimum, condensat. Sed enim his tanquàm notis dimissis; colligentes allatam propositionem habere posse veritatem, in agentibus naturalibus, vno, ac eodem modo dispositis, & patiētibus etiam proprijs, vno ac eodem modo dispositis, dicamus, quòd quià efficiens generationis, pinguedinis cuiusq; (vt suo loco patescet) est calor, vno, & eodem semper modo, in hirco dispositus; & passum, est sanguis, adassatus, atq; concoctus, iuxtà portionem vnctuosiorem, calidiorem, & terrestriorem, nõ nisi calidus existere potest adeps; acris item, & mordax; Ac ne nouitatem vllam, apùd quempiam, nostra sapere videatur doctrina, authoritatibus, ac rationibus iterùm res vniuersa agetur.

Conditiones agentis naturalis vt ab eo vnũ proueniat.

*EX determinato rerum penè omnium naturalium, materiali principio, ostenditur, Aristotelicam propositionem, quæ erat, Ab uno in quantum unum, non prouenit nisi unum; & tanquam Acchillem, pro nobis in paradoxo pugnasse; hircinnmq; adipem, iure calidum, igneum, atq; mordacem, statutum fuisse.* *Cap. 11.*



NATVRALIS efficientis, ac pasli, in rerum omnium naturalium productione, quantì vna, & eadem dispositio semper intersit, ad hoc vt vnum producatur, ex illis; vel hinc per Isaacchum Hebreum, lib. de dietis particularibus cap. 14. innotascit; quòd idèm calor, ratione agentis, secundùm diuersas mensuras, in quibus reperitur, diuersa, ac plura producit; si namq; sit excedens, id in quod agit,

E agit, in salsum conuertit saporem (vtì sunt oceani aquę) si amplior, in amarum, si adhùc intensior, in acutum: idemq; calor, ex eodem. V.G. chilo (qui etsi vni formis apparet, ex natura rei difformis tamèn est) quatuor gignit in animantibus humores, temperatus quidèm sanguinem, remissus pituitam, excedens colerã, adurens melancholiam (atram dictam bilem) non quidèm indifferentèr, ex vnaquaq; chili portione, sed ex determinata, atq; per proprias qualitates, disposita: ex vnctuosa igitur, ac temperata, sanguinem; ex aquosa pituitam; ex subtili, calidioriq; bilem; ex grossa, frigidioriq; melancholiam: vt propterea, cum calor in hirco

Agens secundum diuersas dispositiones sui, & passi, diuersa ꝑducit, & agit.

F excedens sit, & sanguinis portio, ex qua ꝑducendus est adeps, calida quoq; sit (vt, vim comburendi habere in paradoxo, dixerimus) haud ambigendum, calidum etiam, ac igneum, acrem, atq; mordacem existere adipem. Cœterum, omissa in præsenti, naturalis cuiusq; agẽtis, dispositione: quantì materierum, è quibus ꝓpriæ educendæ sunt formæ, ac consequentia formam intersit dispositio, Arist: atq; Auer. 8. phys. tex: com: 46. 4. Cœli com. 37. & 8. Methaph. 11. his verbis, nos docuêre. *Quandò materia fuerit diuersa, diuersabitur, & forma.* quam propositionem, si liceat nobis commentari; nil aliud, philosophos, sibi velle sentimus, nisi quòd, ex propria, atq; determinata, vno eodemq; sempèr modo, disposi-

Conclusio cõtra assert. Authoris.

Propositio fũdamẽtalis, demõstrans necessitatẽ dispo. sit. materiei.

G ta materia: determinata, per vim agentis, eodẽ etiam semper modo, dispositi, educitur forma; non solùm accidentalis, sed, & substantialis; de illa loquendo, quę educitur, de potentia materię. Et ecce, in singulis tàm simplicibus, quàm compositis, imperfectis, perfectis, inanimatis, & animatis, nostra, vt patescat sentẽtia. Generatur ex prima materia (ex Arist. 4. Cœli tex: com. 37.) per caliditatem, & siccitatem, disposita, ignis: per caliditatem, & humiditatem aër: per humiditatem, & frigiditatem, aqua: per frigiditatem, & siccitatem, terra; quarè dicebat ibi Philosoph. *Necesse est, materias esse tot, quot hæc sunt*, s. elementa: in quibus verbis, non de numerica loquitur distinctione (quia omnium vna est cõmunis) sed dispositionis. Verùm ad elementata procedat oratio.

Elementorum gener. ex prima mat.

H Ex elementis diuersimodè dispositis, generantur Metheora omnia in triplici aëris interstitio, supremo, medio, ac infimo; in supremo quidèm, ignitæ omnes impressiones, tàm simplices, quàm mixtæ, ignis videlicet perpendicularis, iaculum ardens, candela accensa, splendor nocturnus, capra saltans, scintilla volans, cometa, stella cadens, ignisq; fatuus, inter simplices: tonitrus, corruscatio, & fulmen, inter compositas. In medio nubes omnes, & ex eis producta, idola, apparentię, pararelli, habones, iris, vaporosa etiã omnia; præterea liquida, vt pluuia imber; concreta adhuc, atq; ex

Eorum quę fiunt in sublimi generatio.

liquidis producta, sicutì nix, & grãdo. In infimo verò, frigidæ omnes, ac humidæ impressiones, vt ros, pruina, caligo; calidæ etiam, & humidæ, velutì mel, & manna; quorum omnium imperfectorũ mixtorum materia, quia nõ vna, & eadem est, sed vario modo disposita, hinc fit, cur non vna, & eadem omnium, tàm substantialis, quàm accidẽtalis sit forma. ex aqua.n. tantùm, & terra (solis vi, per calorem, in vtrumq; elementum, agentis) cum duo eleuentur halitus, naturam referentes elemẽti, ex quo geniti sunt: & propterea ex terra calidus, & siccus; ex aqua calidus, & humidus: iuxtà dispositionem, quam acquirunt in triplici aëris intestitio, horum, atq; illorũ imperfectorum mixtorum materialia fiunt principia: quarè, earum impressionum, quę in sublimi visuntur, in supremo .s. materia extiterit, exalatio calida, & sicca, terrestris, & crassa, pura, aut impura, iuxtà naturam simplicium, aut compositarum impressionum: materia earum, quæ cõspiciuntur in medio, exhalatio frigida erit, & humida: earum verò, quæ in infimo minus frigida, & minus humida; & quarundam calida. Quarè concludendum, iuxtà dispositiones, quas halitus illi duo fuerint ab agente, nacti, hoc vel illud, ex eis produci in sublimi. à quo ad infima reuocantes stilum; nõ solùm mixta omnia imperfecta, ex determinata, ac vno eodemq; modo disposita producuntur, materia. sed, & perfecta quęcumq; inanimata in primis, vt metalla omnia, ac lapidum diuersæ species. Nam licèt sulphur, atq; argentum viuum, materiale sit determinatum principium, metallorum omnium: alitèr tamèn, ac alitèr, dispositum sit vtrumq; oportet. quãdoquidèm, vbi materia auri est sulphur, in maiori, quàm argẽtum viuum cõcurrens, portione, subtile itèm, ac rubeum; argentũ verò viuũ in minori subtile, & album: Ipsius argẽti materia, est sulphur albescens, & clarum in minori cõcurrens portione, argẽtum autẽ viuum in maiori purum, & album: AEris, sulphur crassum, rubeũ, & copiosum, argentum viuum impurum, ac minimũ, cũ sulphure admixtum. Ferri, argentũ viuum, terrestre ponderosum, & magìs adhùc impurum, & copiosum, sulphur verò minimum, immundũ atq; terrestre: Plumbi vtrumq; paritèr, omnium maximè impuritate, fœculẽtia, atq; crasitie affectum. & stamni demùm argẽtum viuum album, in superficie locatum, sulphur rubrum minùs benè cũ argento viuo admixtũ, hoc vt minus copiosum, illud vt magis, ad stamni generationẽ concurrens. Sed, & ipsius viui argenti materia, diuersa est; prout triplex eius est species, vna .s. quæ pẽdet stiriarum more; altera quæ è minio educit; ac tertia, quæ in terræ cauitatibus, spontè decurrit. Quod ad lapidum spectat materiã, hæc quamquã statuta sit terra vnctuosa, & aquosum humidum, in terrę

Varietas dispositionis materiei facit, varietatem formarum.

Halitus duo quomodo sint principia omnium methoororum.

Diuersitas eorum quę fiunt in sublimi, vnde.

Sulphur, & argentum viuũ est metallorum materia.

E terræ cauitatib' inclusum;alia tñ gemmarum, alia marmorũ, alia cotum,alia silicum,& alia saxorum(quæ lapidum quinq; sunt species)censenda materia,siquidèm gẽmarum,vnctuusa est terra purissima,ac subtilissima,cũ humido aqueo admixta, magìs tñ, vel minùs,secundùm maiorẽ,vel minorẽ earundẽ perfectionẽ. Adamantis.n.materia,aliarũq; gemmarũ,quæ splendent,velutì Christalli,Saphiri,Smaragdi,Sardonici, Selenitis, Carbunculi, Carcedonij, Asteritis,Rubini,Topatij,atq; Iacinti,magìs aquea est,quã terrea,purior,aut impurior,& subtilior,& minùs subtilis, ꝓ earũ in puritate,& in impuritate discrimine. Gemmarũ verò,quæ non splẽdent,& magis opacæ sunt,velutì corallium,&c.humiditas viscora,& magis terrena,quàm aquea existit materia. Marmorum, F aliorũq; lapidũ eadẽ,magis viscosa, & crassa, iuxtà tñ diuersitatẽ formarum,quæ variã,atq; diuersam exposcũt materiã. vndè Porphirites, Alabastrum,Ophites,& id genus marmorum,puriorẽ,& defecatiorem habebunt; quã lapides,ferramẽtis acuendis idonei; & ij quib' ad methallorum cõprobationẽ, vtunt̃ Artifices. Sic ẽt diuersa erit materia silicum,à quib' ignis excutitur,aliorumq; saxorum,quę cõstruendis domib' accomodant̃: quo eodẽ nomine, & salis species quælibet,& terrarum (quas metallares appellant) diuersum materiale,sortita fuerit principium,à quo non nisi vna, G vel altera species prędictarum poterit emanâre: à succo quidem aqueo,cum terrestri admixto,decoctoq; sal, metallare vocatum; quòd si alio, atq; alio modo dictus succus afficiat̃, pro affectionis diuersitate, Ammoniacum,petreum,saxeum,gemmęum,& indũ; cui addi ẽt potest,nitrum,naphticum,ex naphta, nobilissimo bituminis genere,candidoq; liquamine,accenso,atq; ignito productum aggeneratur. Sed.n. ipsum quoq; bitumẽ,tùm fluidum,sub quo arabum ambra locatur,tùm cõsistens,sub quo asphaltus, pissasphaltus, atq; electrum seruatur, materiã requirit, proprijs dispositionibus affectam,præter quam, propriam etiã exposcentes, minerales,ac friabiles nuncupatæ terræ alumen.s.sulphur nitrum, H terra lemnia,samia,bolus armenus,ampelites, & si quæ sunt, cùm atramentorum speciebus: firmissimè decernendum,vniuersa naturalia inanimata perfecta mixta, ab vno in quantum vnum prouenire,hoc est propria, atq; determinata materia, determinatam reportare formam; Atq; ad hanc veritatem respiciens Auer.1. de gen.anim.1. *Species*(dixit)*ideo est una, quià eius forma est una,& eius materia quoq; una:* vt ꝑpterea,& adeps vnus sit, quià ab vna sibi, determinata,ꝑ vim agẽtis,disposita efficit̃ materia. At de animatorũ materiali principio satìs. Quòd attinet,ad animata. Vegetabilium in primis generatio, præterquamquod,alia ex semine,alia

Terra vnctuosa, & humidũ aqueum, lapidum est materia.

Gemmarum materia qualis.

Lapidum materia qualis.

Salis speciersũ omniũ materia, qualis.

Bituminis specierum matéria, diuersa.

Propositio fundamentalis.

ex auulſione, alia ſobole, proficiſcitur (Ariſt. Auth. 3. de generat. animal. 2.) accedit, quòd, non omnes ex vno eodemq; gignuntur ſemine, auulſo, ramulo, vel ſobole, ſed determinata, ac ſibi ſimili. Arbores videlicèt frutices, & Herbæ: quarum trium ſpecierum nomine, reliquæ accedentes, indubitatum hoc eſt, ꝙ Deus iuxtà illud Geneſeωs 1. iusſit terræ nè eſſet ſterilis, producere herbam virentem, lignum pomiferum, faciens fructum, & plantas, quæ haberent ſemen in ſemetipſis. ex quo poſtmodùm ſemine, prout varium, atq; diuerſum eſt, plantarum variæ gignuntur ſpecies, omnes tamèn à ſimili: quę propoſitio tacta ab Ariſt. 12. Methaphyſ. tex: com. 24. veritatem potisſimùm habet, in his, quę ex ſemine oriuntur: cuiuſmodi, & plantę, animantiaq; perfecta: illę enim ſimilem ſibi faciunt alteram, vt idem affirmauit 8. de nat. animal. 1. & 2. de anima tex. com. 34. Animalia verò perfecta, hoc eſt, ex ſemine producta, ſimile ſibi, quoq; gignunt. At de imperfectis, loquentes primùm. Apes exempli gratia, vt textatur Themiſtius 12. Methaph. com. 18. & in paraph. ſuper 1. de anima c. 24. *Generantur ex corporibus uaccarum mortuarum, & ueſpæ, ex corporibus equorum mortuorum; ranæ ex putrefactione aquæ; & muſciliones ex uino corrupto, quemadmodùm alia animalia quoq; ſunt, quæ materia genita putri; alia ex rore, qui frondibus inſudat naſcuntur, & alia ex fimo, aut cœno putreſcente oriuntur*, Non quidèm indifferentèr, ex omni fimo, vel cœno, ſed determinato, ac proprijs affectionibus diſpoſito: vndè fit, vt alia in lignis ſtirpium, aut cœſis, alia in animalium pilis, alia in excrementis, aut iam excretis, aut adhùc inter animantem cōtentis (vt quæ tineæ ſiuè lumbrici appellantur) alia adhùc ex virētibus folijs, & præſertìm brasſicę, vt erucæ: alia ex ipſiſmet erucis, vt papiliones, alia ex aridis lignis, vt ſcarabei, & ſic de reliquis generentur, ac producantur: quorum afferens generationē philoſophus 5. de hiſtor. animal. cap. 9. varietati, ac diſpoſitioni tradidit, putreſcentium materierum, à quib⁹ vnum etiam in philoſophia producitur. Sed quid ad genita ex ſemine, aſſeuerādum? idem Ariſt. & Auer. 12. Methaph. tex. com. 18. videntes, è materia, formas educendas eſſe naturales, monuêre. *Quòd cum omne quod fit, fiat ex conuenienti in nomine, homo generatur ex homine, & equus ex equo, & unum ex uno, & particulare, ex particulari, non particulare ex uniuerſali: quod idem ſentiens Themiſtius, ſcripſit ſe benè ſcire, quòd in ſpermate cuiuslibet animalis, & plantæ, ſunt proportiones propriæ, & rationes, quibus ea, quæ generantur, ex eis ſunt animalia propria, & plantæ propriæ, & ſic ex ſpermate hominis, non fieri equum, nec equi, hominem, neq; ex ſemine alicuius plantæ aliam plantam, uerùm illam, quæ deliteſcens potentia in proprio ſemine, ad actum per agentis uim educitur*: quam veritatem attingens

Vegetabilium materia diuerſa.

Propoſitio fūdamentalis.

Animantium ex putri, materia diuerſa.

Propoſitio fūdament.

E tingens Comment. sanciuit. *Quod intentio proportionum, & formarum existentium in generantibus animalia, est, quid extrahunt proportiones, & formas, quæ sunt in materia, ex potentia in actum; & omne extrahens aliquid ex potentia in actum, necesse est, ut in eo sit aliquo modo illud, quod extrahit, non quòd sit ipsum, secundùm omnes modos, &c.* Atq; his, in passi, vno, eodemq; modo, dispositi gratiam, sic constitutis. Suadet ratio, quam pro Acchille habuimus; vt decernamus, ab vno in quãtum vnum, non nisi vnum prouenire; ex sanguine inquam hircino, disposito ad generationem adipis, per caliditatem, igneitatẽ, & acrimoniam, calidum igneum, & acrem prouenire adipem, ea vel saltèm, stante lege, qua decernetur à nobis, materiam positam E sub vna forma, sic hæc corrumpatur, non amittere omnia accidentia, & qualitates, quas prius habebat.

Propositio fũdamentalis.

Ratio habita pro Acchille quomodò pugnet.

*DECERNITVR, materiam positam sub una forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, non amittere, omnes qualitates, & accidentia, quæ illa habebat, sed posse asseruari eadem in aduentu nouæ formæ, absq; migratione, accidentium de subiecto in subiectum.* *Cap. III.*

EFFICIENTIS ergo, & materiei, in rerum naturalium productione, vna, & eadem (vnum vt producat) quantì facienda sit dispositio, iàm satis patescit. reliquum itaq; nunc esse videtur, vt insurgẽtes aduersùs Apologiæ Authorum assertionẽ, in ordine quin G tam, videamus, quomodò. *Posita aliqua materia, sub una forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, talis materia amittat omnes qualitates, quas priùs habebat, & sibi nouas omnes asciscat, à noua introducta dependentes forma.* pro cuius assertionis illustratione, cum plurimùm factitare videat, generationis substãtialis, atq; corruptionis, allata ab Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 23. definitio; in huius persistendum explanatione. Summus igr̃ Philosophus, scribens, quod. *Quandò totum trasmutatur, non manente aliquo sensibili, ut subiecto eodem, sed ut ex genitura tota sanguis, aut ex aqua aer, aut ex aere omni aqua, generatio iam hoc tale, huius autem corruptio.* Nollemus pruden-H tẽ Aduersarium suasum habere, huiusce definitionis vigore; eius assertionem, in philosophia, veritatis coronam reportâre, quandoquidèm, aliud sibi vult Arist: per mutationem totius; ac accidentium, & qualitatum omnium (quæ in materia, aliqua cohonestata forma reperiebantur) corruptionem: & propterea ad explanationem reuertentes allatæ definitionis. Esto per Philosophum 2 physic. tex. 31. per totum, intelligendam esse formã substantialem compositi, formam inquam specificam, atq; perfectã, à qua totum esse proficiscitur, totumq; esse rei impertitur, ad dif-

Quinta assertio Aduersariorũ Apolog.

Propositio fũdamentalis.

Explanatur definitio gener. & corrupt.

ferentiam accidentium, quæ nō dant totum esse rei, totamq; perfectionem, & totam essentiam: non hinc sequitur, ad corruptionē totius, formę .s. alicuius existentis in materia, qualitates, & accidentia omnia corrumpi, quę insequebātur illam; propterea quòd, necessum esset fateri, in quacumq; corruptione, resolutionem fieri vsq; ad materiam primam, quæ nuda remanet, genere quocumq; formarum, & accidentium, in potentia tamèn ad omnia. atq; huic veritati intentus Illustris Iacobus Zabarella, & Arcangelus Mercennarius hic 1. suarum dilucidationum lib. literis commendauit, quòd cum dicit Philosophus. *Quandò autèm totum trasmutatur, &c. non intelligit, quod omnes formæ, quæ in re præerant, in generatione, & corruptione mutentur, sed sola illa, quæ est substantialis, specifica, & perfecta, totum esse dans illi:* & Mercennarium insectatus Zabarella, ægregio suo natural. quæstionum volumine, adnotauit. *Quòd dicitur in generatione mutari totum, etsi mutetur sola forma specifica, quia forma, ex ante dictis, ab Arist. totum significabat; adeò ut, etsi concedamus manere aliquam formam genericam (qua de re aliàs) cum dicimus mutari totum, in totum in generatione substantiali: dicimus recedente una forma specifica, alteram aduenire, ab hac quippequòd compositum, nomen desumit, ac definitionem:* hęc ille, qui edocens, in generatione substantiali (qua tota referta est Apologia) corrumpi, vnum totum; hoc est præcedentem aliquam specificam in materia, existentem formam; docet etiam alteram aduenire. Sed an in corruptione illius, qualitates, & accidentia omnia, quæ illam insequebātur, corrumpantur; & in aduentu alterius, nouæ qualitates, ac accidentia introducanť, satìs vt fiat authori illius, contemplatione dignum se offert. Ad hæc, idem Zabarella, declarans particulas illas, *Non manente aliquo sensibili, ut subiecto eodem,* inquit, *Huiusmodi particulæ sunt quidèm pars definitionis, generationis, & corruptionis, sed etiam sunt uelutì declaratio, antecedentium. & hoc sibi uult Philosophus, quòd quandò mutatur totum, idest corrumpitur unum totum, una .s. forma substantialis specifica, & alterum totum generatur, & altera forma substantialis specifica generatur, nihil sensibile remanet, quod habeat locum subiecti per se, respectu termini acquisiti, quià si compositum est sensibile meritò formæ specificæ, quæ tribuit ipsi existentiam; absq; dubio, compositum sensibile non remanet idem:* ex qua excellentiss. Philosophi explanatione, cum colligamus subiectum remanêre sensibile, licèt non idem (quia quicquid sensibile est, per accidentia est sensibile) quarè minus orbatum remanebit, genere quocumq; accidentium; & sic accidentia omnia, in corruptione formæ illius, non corrumpentur, nouaq; in aduentu alterius introducentur. *Si in generatione, & corruptione* (hæc sunt ipsissima Zabarellæ verba) *substantiali, forma substantialis specifica corrumpitur*

Marginal notes: Archangeli Mercennarii expositio. — Iacobi Zabarellæ expositio. — An in corrup. formæ proprię accidentia omnia illius corrūpantur. — Zabarellæ sententia.

Margin letters: A, B, C, D

E rumpitur, & materia remanet sensibilis, licèt non per illam specificam formam; non est necessum, qualitates omnes iri corruptum; quia non est inconueniens, quòd remaneat in genito de nouo aliquid sensibile, quod fuerit in corrupto, ut accidens aliquod: neuè recedamus ab exemplo, in definitione proposito, inquit Arist. sicuti ex genitura tota sanguis, aut ex aqua aër, aut ex aëre omni, aqua. Ecce ex genitura tota fit sanguis. i. ex tota forma genituræ fit sanguis, qui aliud totum habet, hoc est, aliam formam possidet, à genitura: huius accidentia, quę sunt caliditas, & humiditas nõ corrumpuntur ad formę genituræ, corruptionem, sed insequuntur etiam formam sanguinis, cuius ẽt corrupta forma, accidentia remanent eadem in embrione: ità vt, si sanguis fuerit melanchollicus, talis futura sit, & embrionis F temperies, si pituitosus, pituitosa, &c. & ipsemet Arist. 2. de gener. & cortup. tex. 25. edocens modum, quo symbola elementa generantur, scripsit. *Quæcumq;.n. habent cognationem adinuicèm, uelox horum trasmutatio est, quæcumq; autem non habent, tarda. quid facilius est* " *unum, quàm multa trasmutare. ut ex igne quidem erit aer, altero trasmuta-* " *to, illud .n. erat calidum, & siccum, hoc autem calidum, & humidum, qua* " *proptèr si uincatur siccum, ab humido erit aer. Rursùs autèm ex aere, aqua erit, si uincatur calidum à frigido, illud.n. erat calidum, & humidum; hoc autèm frigidum, & humidum, qua proptèr trasmutato calido, aqua erit. eodem quoq; modo, ex aqua, terra; & ex terra ignis; habent .n. ambo, ad ambo cognationem, aqua enim humidum, & frigidum; terra autem frigidam, & sic-* G *cam: quapropter uicto humido, terra erit: & rursùs quoniàm ignis quidèm siccus, & calidus; terra autèm frigida, & sicca, si corrumpetur frigidum, ignis erit ex terra: quaproptèr manifestum est, quòd circularis erit generatio, in simplicibus corporibus, quia cognatio est in ijs, quæ consequenter.* In quo cõtextu volens Philosop. manifestè ostẽdere facilitatẽ generationis elementorũ, quę symbolã qualitatẽ fuerit sortita, ostẽdit ẽt cõtrà aduersarii assertionẽ, materiã positã sub vna forma, si hęc corrũpat, & noua introducat, nõ amittere oĩa accidentia, quæ illã insequebãtur, sed symbola remanẽre, cõtraria corrũpi: quã veritatẽ, sempiternã prædicat Philosophus, nõ solũ in generatione simpli- H cium, sed, & cõpositorũ: inquit.n. 1. de gener. & corrup. tex. 24. Si aliqua qualitas erit cõmunis rei genitæ, & corruptæ, non oportet corrumpi, & alterã esse. vbi doctiss. Mercenn. qui bonas nobis, in p̃senti contẽplatione subministrauit, merces dicere solebat. *Quòd* " *totum id, quod uult Philosophus in gener. & corrupt. substantiali simplicium* " *corporum, id ipsum intelligi debet de mixtis, quià Arist. sentẽtia nõ perstrin-* " *gitur, ad elementũ solùm, sed quà ratione uerificatur in elemẽtis, quod quali-* " *tas symbola, & cõmunis genito, & corrupto, eadẽ remanet in utroq;, eadem* " *ratione uerificatur in mixtis:* hæc ille qui peripateticam professus

Arist. sentent.

Sententiæ cõfirmatio.

Conclusio cõtra aduersarii sententiam.

Propositio fũdament.

Mercennarii doctrina aduersa Auth. Apol.

doctrinam, apertè docuit, cōtra septuagenarij, placita: materiam in corruptione suæ propriæ formæ, sibi dantis esse, non remanêre orbatam genere quocumq; accidentium, quę illam insequebant, & noua in eam introduci, ad nouæ introductionem, formę: explicauitq; Apologiæ authoribus, easdem qualitates, & accidentia, quę reperiebantur in sanguine (materia à nobis determinata, adipis) in ipsomet adipe posse remanêre. Sed an eadem numero? & si eadem, non ne cogemur fateri, accidentia migrare de subiecto in subiectum, quod est contrà omnem philosophiam? quid ad huiusmodi nodum Gordianum? Hęc igitur, altera aduersantium, vt diluatur assertio, memoriæ reuocandum, septuagenario philosopho, quòd ex eo quia accidentia omnia immediatè herent (cum Buccaferreo) in materia prima, quæ semper eadem est in genito, quę fuit in corrupto: accidentia eadem numero remanêre possunt in genito de nouo, vnà cum illis, quæ erant, in corrupto, absq; ꝙ migrent de subiecto, in subiectum. vtq; exemplo etiā à nobis res illustretur, sit ignis calefaciens aquam, quero ego, de cuius potentia ignis educat calorem, an de potentia materiæ primę, an de potentia materiæ formatæ .s. aquæ? non secundum ergo primum: non inquam de materia, vt formata, quià forma aquæ est inimica calori, igitur de potentia solius materiæ primæ. sicq; sublata cum sit, tāta apud doctos alioquin viros, difficultas, de migratione, volationeq; accidentiū, de subiecto in subiectū, accedamus ad alia.

Vigesimaquinta assertio Author. Apolog.

Opportunum exemplum.

*EX discrimine, nominis qualitatum, & facultatum, declaratur facultates eas esse, quæ nouam in materiam introductam insequuntur formam, non qualitates, quas etiam formam semper præcedere, & eam ipsam ab illis pendere, decernitur.* *Cap. IV.*

STRICTAM, pro viribus in præsenti sectione factitantes, doctrinam; inuitat altera Authorum Apologiæ, assertio, in qua scribunt; *Materiam asciscere sibi nouas qualitates, dependentes à noua forma introducta*: vt duo subijciamus discursui: Primùm, non esse qualitates nouas illas, quę nouam in materia insequuntur, introductam formam, sed facultates, ac vires: Secundum, quòd qualitates, formam introducendam præcedunt, non autèm insectantur. Quod itaq; ad primum, consueuêre sanè pleriq; qualitatum, ac facultatum nomina confundere, in scientia ipsa historica, nec doctrinali, qualitates videl. assumentes ꝑ facultatibus, & has pro illis: at in scientia demonstratiua, in qua strictè loquēdum, suasit aduersarius, qualitates assumpserunt, pro nudis, ac puris simplicium corporum formis, facultates verò, pro compositis compositorum ita, vt nomen facultatis debeat mixtis naturalibus

Sexta Apolog. Auth. assert.

Qualitatum, ac facultatum inter se quo ad nomen discrimen.

E turalibus corporibus, ac idem ſit cum temperamento, ſiue cõplexione; qualitatis verò, ſimplicibus, vocatis elemẽtis. atq; hanc veritatem, animaduertens Gal. 1. de ſimplic. medic. facul. 1. *Nos* (inquit) *tractamus de facultatibus ſimplicium medicamentorum; quæ facultas, quid aliud eſt, præter temperamentum? cum uerò dicimus qualitatem, nudã, & puram, ſimplicium corporum intelligimus formam.* & re vera, aliud eſſe facultatem, à qualitate. idem Gal. 2. de prẹrag. expul. 8. ſatis apertè declarat, aſſerens facultatum eſſentiam, nil aliud eſſe, prẹter hãc vel illam temperaturam; & cum dicimus temperaturam, ſempèr intelligimus facultatẽ illam mixtam, ex primis qualitatibus. Vbi F Ioannes Baptiſta Montanus dicere ſolebat, lib. de componen. medicament. *Quemadmodùm, ex graui, & acuta uoce fit concentus, & ſymphonia, quæ mixtio eſt grauis, & leuis; ſic temperamentum, ſeu facultas, ex calido, frigido, humido, ſicco inſurgit, & conſtat.* & ipſemet quoq; Gal. loquens de nomine facultatis 5. illo de ſimplic. medic. facult. clariſſimè docuit, facultates eſſe illas, à quibus prouenit actio, ex operibuſq; & actionibus, eas ipſas dignoſci. & facultates, illas propriè dici aſſeuerauit, quæ ex formis proueniunt mixtorum, qualitates verò, ipſarum formarum cauſas, nũcupauit. Quamobrèm ex ſtrictiſsima Gal. doctrina, cum habeamus, diuerſum eſſe nomen qualitatis, à facultate; hẹc quippequòd ſit tanquàm effectus; vt cauſa illa: dicamus materiam, aſciſcere ſibi, nõ qualitates nouas, ſed fa- G cultates, à noua dependentes forma, introducta: quandoquidèm (vt ſibimet factus contrarius Apologiæ profeſſor, in tractatu de mixtione inquit) *Mixta agunt per communem formam, nempè per complexionem, & non per particulares qualitates, formæ cuiuſq; miſcibilium.* Et quœſo, de primis loquentes qualitatibus (hæ. n. ad mixtionem concurrunt, hincq; complexionalis mixtorum dependet forma) quî fieri poteſt, vt nouæ dictitentur, in quacumq; informata repe- riantur materia, cum idem ille calor, de quo dicebat Naſon.

*calor humidus omnes*
*Res creat, & concors diſcordia fœtibus apta eſt.*
*Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.*

H (calore videlicet agente cum frigido, & humido cum ſicco) eundẽ ſemper producat effectum, eaſdem tàm in elementis, quàm elementatis habeat calefaciendi vires, & ratione ſui idẽ ſemper operetur? Vtq; ſingulorum pateſcat veritas. Ignis calore, omnium qualitatum præſtantiſsimus, cœleſtis caloris, & ſplendoris æmulus, præcipuum generationis inſtrumentum, formẹ multum, materiẹ obtinens parum; quidnam præſtat, per ſuam caliditatem gignendis frugib', ꝙ non præſtet ſanguini, hinc ſemini, hinc partib' ſeminalibus, & ſic de reliquis? certè apud me idẽ ſempèr prẹſtare dicendum

Propoſitio fũdament.

Io: Bapt: Mõtani ſententia.

Facultas eſt, vt effectus, qualitas vt cauſa.

Ratio prima contra aſſer.

Calor' prẹſtãtiſſima qualitas.

Calidi actio semper eadem sic frigidi, &c.

dicendum; Cum igr̃,calidi sempèr sit calefacere,plurimùm agere, A
minimùm pati,omogenea cõgregare,ætherogenea se iungere,tenuia incrassare,à frigido cõcreta fundere, humiditatẽ exhaurire, desiccare,consumere,poros aperire, & rarefacere : frigidi, insitũ refrigerare calorem,hunc obtundere,crassefacere,durum in concretione cõmittere, omogenea, & ætherogenea cogere, firmare, roborare:Humidi emollire siccitatẽ,calorẽ temperare,maturare, subtiliare,ad delineationem,temperiem, & generationẽ cõferre, & sicci desiccare,indurare,constipare,humiditatẽ in vim cogere. ad retentionẽ,receptionẽ,fictionẽ,impressionẽ,& cõseruationem factitare. Imaginari non possum,quõ huiusmodi qualitates, q̃ ad nouã quotidiè cõcurrunt generationẽ, nouę,à prudẽtib' viris fuerint dictitatæ. eoq; magìs cum ex Arist:decretis,ingenerabiles,& B
incorruptibiles sint(secundùm totũ dixerim,nõ partẽ) & ex philosophorũ placitis, qualitates, q̃ reperiunt̃ in mixtis eædẽ, p̃rsùs sint, quæ erãt in elemẽtis. quarè q̃d huiusmodi philosophãdi genere,sit à philosophia remotius,non satìs calleo;cum tñ sciam,nõ qualitates in mixtis,quæ de nouo generãt̃, dicẽdas esse nouas,sed facultates,temperaturã,ac vires,ex noua qualitatum in mixtione facta;depẽdẽtes vnione. Sed ad aliud iã caput orationis deueniamus. Quòd igr̃,qualitates formã introducẽdã pręcedãt,& forma ea sit,quę à qualitatib' dependet,aduersùs assertionẽ illam,in qua dicunt. *Materia amittit omnes qualitates,quas prius habebat,& asciscit sibi nouas qualitates,dependentes à noua forma introducta*; hinc maximè patet : Cum elementa,naturaliũ omnium rerũ subiecta materia,ad C
earundẽ mixtionẽ,certãq; generationẽ cõspirent,p̃ cõspicuas eorum qualitates;& vnio,q̃ indè,per alterationẽ insurgit,mixtionis sit finis,& proindè effectus;impossibile est,hunc,causam pręcedere:ità vt qualitates,quę sunt causę dispositiuæ,introductionis formarum in mixtis,has formas insectent̃;& formę præcedant : quãdoquidèm,qualitatum,cũ duo sint genera,q̃dã .s. immediatè cõtrariæ q̃ agunt, & patiunt̃, quæq; ad mixtionẽ primò concurrũt; aliæ verò,quę inuicẽ sibi cõtrariæ nõ existunt,vt color sapor,& odor:qualitates primi generis sunt,q̃ tanq̃ dispositiones formã introducendã p̃cedunt. Sed adhùc clarius. Duo cum sint,q̃ ad vniuscuiusq; mixti generationẽ cõcurrunt,forma.s. substantialis(cuius gratià mixtum dicit̃ generari) & pręcedẽs alteratio, cuius gratia, tàm substantialis,quàm accidentalis,eiusdẽ forma,in materia accomodat̃:nulli dubium,q cum alteratio generationem pręcedat, qualitates,quarum beneficio fit alteratio,introducendã formam, præcedent,non insequent̃. Tẽperamentum.n.(q p̃pria forma nũcupat̃ accidentalis mixtorũ)ab actione,& passione, quatuor primarum D

Ratio altera contra assert.

Refellitur secundum caput assert.eiusdem.

Mixtionis finis vnio.

Toleti doctrina ex 1. de gener. & corupt. quæst.p.c.1.

Prima ratio contra assert. alterum caput.

marum

E marũ qualitatum,quę ad mediocritatẽ deuenerint, cũ scaturiat; quis est, vt dubitet, an qualitates, formã introducendã pręcedant, vel insequantẽ? Gignenda est calx, ex frigidissimis lapidibus, eius forma calidissima est; ac qualitates, lapides disponentes, per caliditatem, præibit? valeat huiusmodi philosophia. *Corpora* (dicebat Gal. lib. de temperam. in initio) *animaliũ costare, ex calidi, frigidi, sicci, humidiq; mixtura, nec esse horũ omniũ parẽ in tẽperatura portionẽ, demonstratũ antiquis abundè est, tùm philosophorũ, tũ medicorũ præcipuis*. quarè si tẽperatura, ex dictarũ qualitatũ mixtura emanat; qualitates pcedent, & tẽperatura, pendebit: q eãdẽ veritatẽ cõfirmãs Auer. 3. de anima com. 6. *Virtus* (asserebat) *omnis existẽs in corpore cõposito, attribuitur, aut primis qualitatibus formæ cõplexionalis, aut uirtus est existẽs in forma complexionali.* A primo igr ad vltimũ, qualitates formã introducendam præcedunt; & forma à qualitatib⁹ pendet: his accedit, quod, *Si Agens* (per aduersarij positionẽ) *dũ generare intendit, incipit corrũpere illas qualitates, depẽdẽtes à priori forma, ex quib⁹ illa prior* " *forma substẽtabatur, & paulatim introducere nouas qualitates, dispositiuas* " *ad formã de nouo introducendã:* quî fieri potest, vt qualitates modò à priori forma depẽdeãt; & modò forma substentetẽ ab illis? & qualitates ad huc sint dispositiuæ ad formã de nouo introducendam? Cõtradictio, hęc est manifesta, quia, qualitates vel pcedunt formã (vtì diximus) & forma insequitẽ: vel qualitates dependẽt, & forma G præcedit, quemadmodùm ex pręfata orationis particula colligitẽ, & ob id, ad omnem euitandã contradictionẽ, dicendũ in philosophia erat; qualitates eas esse, quæ formam pręcedunt introducendam: & facultates ac formam ipsam, eam esse, quæ dependet: & quià, vtì diximus, duplex est forma, accidentalis, atq; substantialis: nùm hæc, à qualitatibus dependeat, vt illa, inquirendum.

Propositio fũdamentalis.

Auerrois sententia.

Assertio nona

Contradictio in verbis assertionis.

*DEMONSTRATVR, formam substantialem in mixtis, nullo modo dependere, à qualitatibus elementorum, quæ accidentia sunt. ipsumq; temperamentum, atq; complexionem, formam in eisdem, non esse substantialem.* *Cap. V.*



H QVEMADODVM ex praua nominum impositione, ac falsitate; falsam quoq; fieri doctrinam insequitẽ, sic rationi consentaneum videtẽ, vt ex congrua, decentiq; rerum nomenclatura, congrua, decens, & recta insurgat eadem. Hanc igr in præsenti sectantes, scribentes Apologiæ authores. *Quandò agens intendit generare aliquid, uel edu-* " *cere, de aliqua materia formam substantialem, in primis incipit corrumpere* " *illas qualitates, à quibus illa prior forma substentabatur:* contemplatione haud indignum se offert; An forma substantialis dependeat à qualitatibus, quæ accidentia sunt, an verò aliundè suum traducat originem.

Assertio octaua eiusq; difficultates.

originem. Ad hæc, ratione, & authoritate rem illustrantes. Quòd forma accidentalis siue complexio (de qua lis fuit indicta, in gratiã hircini adipis, geniti ex sanguine, vt ex materia) à qualitatib⁹, & proindè accidentibus fluat, fuit decretum; quod substantialis ab eisdem nõ scaturiat, decernetur. Efficiens alicuius rei, aut vniuocum, aut æquiuocum est, si primum æquè perfectum cũ effectu, si secundum præstãtius, atq; perfectius est suo effectu: primum cõsistere quidèm potest, perfectum.n. perfectum generat; at secundũ nequaquàm, siquidem imperfectum non gignit perfectum; Quarè cum accidens illud sit, quod induit rationem imperfecti, substantia verò perfecti: nullo modo substantia, siue forma substãtialis, ab accidentibus, siue qualitatibus (vt efficiente causa) pendebit; sed accidentalis, temperamentum, & temperatura à latinis; complexio, ab Arabibus nuncupata. De vtraq; forma loquens doctiss. Fernelius 7. suæ Phypolog. cap. 5. *Sciri uelim* (conscripsit) *omnium genitorum primam constitutionem, ex elementis proficisci, omnemq; materiam, omneq; temperamentum, & eas affectiones, quas Arist. secundas qualitates appellauit, molle, durum, rarum, densum, crassum, tenue, & similia, ab his sumptas esse. At propria cuiusq; ratio, & essentia, qua id ipsum est, qua esse dicitur, nequaquàm ab elementis emergit Quemadmodùm.n. hominis essentia, atq; ratio, quæ illius est anima, diuiniorem, quàm, ex elementis ortum habet; sic, & essentia, ratioq; carnis, qua caro est, aut ossis, qua os est: neutiquàm ab elementis his densis, atq; concretis, sed ab elemento stellarum, planè cœlestẽ naturã sumit, & hæc in cœlesti spiritu consistit: hic autẽ spiritus est in semine, per quod genito toti impertitur. Ad eundẽ tum propè modum, tum reliquorum omnium animatorum, tum stirpium propria natura, cœlesti ortu profertur. hìnc facultates quasdam obtinent occultiores, & reconditas, quas etiã cœlestes appellant, nequaquàm ex elementorũ temperie profectas:* hæc ille, à quo cum habeamus, accidẽtalẽ formã mixtorum quorumcumq; à qualitatib⁹ elementorum pendêre; ab elemẽto stellarum, vel cœlesti spiritu, substãtialẽ: habemus etiã Septugenarium Philosophum, in has ambages fuisse prolapsum: vel .s. asseuerasse, formam substantialem, à qualitatib⁹ (quæ accidentia sunt) effluere; vel complexionem, & temperamentum scripsisse, formam esse mixtorũ, substãtialẽ. Cõtra vtrãq; assertionẽ insurgẽs, tàm philosophorũ, quã medicorum schola. Plato, appellãs formã substãtialẽ harmonicã proportionẽ, sanciuit esse quiddã lõgè diuinius, tẽperamẽto, & extrà materiæ conditionem sese attollẽs, quàm quis ineruditus, & in philosophicis misterijs parùm exercitatus, possit imaginari: & Gal. (referẽte Mõtano in paraph. summaria, eorum quę ad medicamentorum doctrinã attinẽt) formã esse aliquid diuinius, q̃ miscibilium contẽperantiã, mandauit scriptis. Quòd si aduersarius

Efficientis diuisio in æquiuocum, & vniuocum.

Vndè dependeat forma substantialis, & accidentalis ex Fernelio.

Duplex conclusio aduersus prædictam assertionem.

Forma substãtialis ex Plat. Gal. & aliis quid.

E aduersarius, insistere velit cum Alexandro Aphrodiseo, asserente. temperamentum esse formam substãtialem, ex eo quia anima (de rationali intendimus) temperamentum esse quandoq; asseuerauit; totum concedimus argumentum; quod tamèn an possit subsistere, in nostra de Hominis excellentia Synopsi, abundè patescet. hoc silentio obuoluendum in præsenti non est; quòd temperamentum ex elementis per totum diffusis, & confusis conflatum, accidens est. Anima verò simplex existens substantia, prior, & præstantior tempore harmonia, diuinaq; forma, & immortalis, nostrarum omnium actionum, opifex censetur, & author. Sed

Quod temperamentum sit accidens.

F enim quod temperamentum sit accidens Auic. Arabicę medicinę princeps fen prima, primi, doc.3.cap.1.his verbis affirmat. *Temperamentum est qualitas, quæ ex actione adinuicèm, & passione primarum qualitatum, in elementis, inuentarum prouenit, quorum partes ad tantam*

Temperamẽti definitio ex Auicenna.

" *paruitatem reductæ sint, ut cuiusuis eorum plurimum, contingat plurimum*
" *alterius, cum enim agunt, & patiuntur suis uirtutibus, accidit ab earum sum-*
" *ma, qualitas in toto earum similis, quæ est complexio:* hæc Auic. ibi. qui exprẹssè declarans temperamẽtum esse qualitatem, declarat esse, & acccidens; & à summis elementorum virtutibus, siue qualitatibus prouenîre. *Et quoniam* (inquit ibidèm) *uirtutes primæ, quæ sunt in elementis sunt quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas;*

Temperamẽtum vel forma complexionalis ab elem.

G *tunc manifestum est, quòd complexiones in corporibus generatis, & corruptis, sunt per eas:* Quarè haud in philosophia, decernendum; substantialem mixtorum quorumcumq; formam, à qualitatibus dependêre; cum accidentalis, hæc illa sit, quæ ab his ipsis emanat: nec prẹterea statuendum, temperamentum, mixtorum substãtialem existere formam: quandoquidèm, vt Gal. etiam affirmauit 1. de temperamentis, manifestum est, complexiones in corporibus quibuscumq; per virtutes esse elementorum, & earundem concẽtum esse, analogiam, atq; permixtionem, & quamquam 6. deplacit. Hypp. & Platon. temperamentum considerauerit, prout insurgit ex proportione substantiarum elementorum, decernens esse habitum naturalem, & fundamentum omnium facultatum; non

H propterea, inferendum, Galenum asseruisse, temperamentum, esse substantiam; quià si habitus, substantia esse non potest: cum inter qualitatis species, quę accidentia sunt, habitus reponatur, & dispositio; quam, temperamentum quoq; posse nuncupari. Franciscus Vallesius 1. suarum contradiction. cap.6. sic nobis, proposuit. *Corpora omnia, quæ penès nos gignuntur, ex calido, frigido, humido,*

Galeni loci interprẹtatio.

" *sicco inuicèm temperatis constare, uera quantùm opinor extat sententia, igne*
" *inquam, aere, aqua, terra. nàm quamquàm elementorum formæ, corrumpantur, manent partes illis, proportione respondentes, ut si quis dicat, pars terrea,*

Francisci Vallesii pulchra sententia.

*terrea, aquea, aerea, ignea; atq; ex horum attemperatione, quemdam substantiæ modum generari per totum, pro ratione proportionis substantiarum elementorum: atq; hanc proportionem esse natiuam temperiem: per quam singula membra suas operationes participant; & præter hanc proportioné, esse secundam aliam, quæ ex hac prima proficiscitur: est uerò ea proportio, ipsarum qualitatum elementarium, caloris inquam, frigidi, humidi, & sicci. atq; hoc temperamentum qualitatum est dispositio quædam, corporum temperatorum, illud uerò prius temperamétum, quod modum substantiæ, esse dicimus, ex substantiarum elementarium proportione factum, habitus naturalis, & fundamentum omnium facultatum.* Atq; hæc omnia sunt Vallesij, qui rem omnem adeò doctè, ac philosophicè discusſit, vt superuacaneum sit, alios, hac ipsa in re, authores consulere. Sed quid ad Gal. dicendum, asserentem, in quodam loco. temperamentum esse formam substãtialem, & vltimum actum mixtionis? Ioannes Baptista Montanus, Authoris Apologiæ pręceptor, *Sciendum* (scripsit in lib. nuper citato) *neq; Galeni mentem esse, temperaturam (huius nomine intelligentis crasim primarum qualitatum, & commixtionem primorum corporum, per qualitates celebratam) formam esse substantialem, ut pleriq; crediderunt; uerùm illum actum, & perfectioné, quæ ex tali temperatura, & mixtione consequitur, aliud quiddam esse, quàm contemperantiam, primarum qualitatum, ab illis tamèn denominatum, quo factum est, ut formam, diuinius aliquid esse, quàm contemperantiam, miscibilium apertè conscripserit.* Sed iam de his satis, colligat si velit aduersarius, formam substantialem, non dependêre ab accidentibus, seu qualitatibus, vt causa effectiua, sed dispositiua; & complexionem, siue temperamentum, quod ab illis re vera emanat, nullo pacto, formam esse substantialem: quid in reliquis dicendum sit, in sequenti aperire, tentabimus.

Galeni locus à Montano interpretatus.

Conclusio ex dictis.

A B C

*EX declaratione, Aristotelicæ propositionis. Generatio unius, est corruptio alterius, & è contra; ostenditur, in quibus propositio habeat ueritatem; & quomodò in adipe, ex sanguine genito, ipsius corrupti sanguinis qualitates complures, & accidentia remaneant, indagatur.* *Cap. VI.* D



HIRCINVM adipē, vt, & qualecūq; alterum mixtū, nullo pacto retinêre posse, qualitates vllas (vt assētiamus in verbis) facultates, vel vires, quę inerant in altero, ex quo tanquàm materia, genitū est, firmitèr vt suasum habent nobis Apologiæ doctores, vnanimitèr conscripserunt. *Cum generatio unius sit corruptio alterius, in primis illud agés incipit corrumpere illas qualitates dependentes à priori forma, ex quib' illa prior forma substentabatur, &c.* quarè, nostrum prosequētes institutum; quid sibi per vulgatam propositioné voluerit Philosophus, quidue,

Assertio septima eiusq; difficultates.

E quidue, illius vigore habeant, cōtra remanētiam facultatum sanguinis in adipe, docti viri, speculandū. Quod igr̃ ad primū, scripsit Arist. 1. de gener. & corr. tex. 17. quòd generatio vnius est corruptio alterius, & è contra, nō alio sanè consilio, nisi ad demonstrādā generationis, & corruptionis perpetuitatē; ità vt ꝓpositio intelligenda sit causalitèr, & secundùm cōplexionē: causalitèr quidèm, quia generatio vnius, est causa corruptionis alterius, & è contra: secundùm cōplexionē verò; quia non potest aliquid generari, nisi aliud corrūpat̃, ad quā veritatē respiciēs Ill. Tolet. lib. 2. de gen. & corr. quæst. 3. scriptis mandauit, allatam ꝓpositionē, nō esse intelligendā in statu formali, vt generatio sit corruptio formalitèr; sed importare sequelā quamdā, & facere velutì sensum causalē: est F .n. dicere, generatio vnius est corruptio alterius, & è contra. i. generatio vnius, secum fert corruptionē alterius: atq; hunc sensum esse logicum propositionis animaduertit; prætèr quem, apportās physicum ait. *Aduerte quod superius diximus, compositum per se generari propriè, & corrumpi, formā uerò comproduci, & corrumpi, nec primò generari, uel corrumpi. & sic propositio ista potest intelligi, aut de eo, quod primò corrumpitur, uel generatur. s. de composito, aut de eo, quod non primò s. de formis: Aristotel. pronunciauit propositionem, iuxtà sensum priorem, loquitur. n. de eo, cuius est primò generatio, atq; corruptio, nimirùm de composito, & hoc in substantijs:* hæc ibi Illustriss. Philosoph. quocum assentiens ipse σόφοσ. *Generatio unius in substantijs* (dixit 1. de gener. & G corrup. tex. 20.) *sempèr alterius est corruptio.* Hocq; ꝓpositionis stāte intellectu; ꝙ cōtēplationis dignum se offert, in gratiā ipsius, est; vt videamus an ad corruptionē cōpositi vnius, ex quo alterum gigni debet, corrumpat̃ in primis, forma omnis substantialis, accidentalis quęcumq; facultates omnes, ac vires, quæ vnam, vel alterā insectabant̃; ità vt, ad noui cōpositi generationē, noua sit nō solùm prædicta forma substantialis, sed accidētalis, ac accidentiū genus vniuersum. Ad hęc, doctiss. Mercēnarius, dilucid. ꝓpria, illius cōtex. ꝓpositionē nos docuit, veritatē habere, in substantijs omnib⁹ generabilib⁹ (dictam ob causam) immediatè cōtra Scotum; semꝑ H verò, & cū Arist. vt cōsentīret (dicente 1. de gener. & corr. tex. 20.) *Generatio unius in substantijs semper alterius est corruptio:* & ad differētiam accidētium, in quib⁹ minùs sempèr ꝓpositio veritatē habere videt̃, qm̄ nō est necessariū, ad generationē alicuius accidentis, in aliquo mixto; ꝙ erat in antecedēti, vt subiecto, atq; materia alterius, corrumpi. Verum. n. uerò specificè magis, de singulis ꝑtractātes, dicamus ꝙ formæ omnes, tàm substantiales quā accidētales, cum in duplici sint differentia, quędā. s. ordinatę ad vlteriorē formā, ac tāq̃ aliæ aliarū dispositiones (cuiusmodi v. g. vegetatiua ad

Propositio fūdamentatis, & eius sensus.

Illustriss. Toleti sententia.

Arist. sentent.

Mercennarij sententia.

Formarum tā substantial. q̃ accidental duplex different.

ad sensitiuam,& hęc ad rationalem,inter substantiales, hæc vel illa temperies,inter accidentales)aliæ verò minùs ad vnam, vel alteram ordinatæ, ac ordinabiles: propositio, veritatem habebit, in omnibus ijs, quæ non fuerint ordinabiles, ad vlteriorem formam:at in his,quę ordinabiles sunt,veritatem non habet. Fit.n. mixtum animatum ex inanimato, mixtionis forma seruatur, velutì in planta, educitur,vel inducitur sensitiua in brutis, vegetatiua seruatur; ac aduenit intellectiua in homine, & sensitiua non corrumpitur: quarè in formis substantialibus subordinatis, propositio vera non extat. Cœterùm,inquit Fernelius 2.suæ physiolog.cap.7. *Dum ex elementorum temperatione innouatur corpus, illorum formæ nihilominùs in hoc remanent: adeò ut, si illis congredientibus, herba nascatur,in ea seruantur illorum substantiæ,dumq; rursùm herba concoctione in sanguinem,tandem uerò,& in carnem mutabitur,licèt tum herbæ forma intercidat,noua nascente,nequaquàm tamèn elemētorum formæ exeunt, sed stabiles permanebunt,quoàd ulla compositi ratio constabit; quamuis non una,& perpetua permixtionis proportione.* Sed quid de forma accidētali dicendum? generatur adeps ex sanguine, remanet ne,forma accidentalis ipsius sanguinis in adipe? & si non remanet; accidentia concomitantia illam, an remanebunt? Omnis vt auferatur dissensio,esto totam formam accidentalem sanguinis, non remanêre in adipe (dicimus totam,quià cum ex Laurentij Iouberti sententia,& Arist.primùm,adeps pars extet sanguinis, vel sanguis magis coctus, solùm secundùm magis, & minus, discrimen versatur inter adipis, ac sanguinis formam accidentalem, seu tēperiem) Accidentia omnia, quæ visuntur in mixtis, in duplici cum sint differentia; quædam .s. à quibus meteria separari potest, quæq; cum forma complexionali mixtorum, necessariam connexionem non habent,velutì odores,colores,sapores,&c. alia verò, à quibus, seiungi, separariq; nequit; quæuè cum forma complexionali,pręcipuam habent,ac necessariam cōnexionem, eiusmodi qualitates sunt primę: dicimus allatam propositionem (quæ erat generatio vnius est corruptio alterius) in primo accidentiū genere,in ipsa mixtorum generatione, ex corruptione aliorum, veritatem non habere, simplicitèr, propterea quod corrumpitur sanguis, generatur adeps (si verè corruptio isthæc dicenda est) mordacitas, & acrimonia, quæ inerat sanguini, seruatur in adipe,in quo ob minorem humiditatem, vtraq; acuitur. At in secundo,distinctionem adhibentes, dicendum, accidentium, quæ cum forma habent necessariam connexionem, vel esse contraria, formæ de nouo introducendæ (vt supra innuimus) vel non, sed potiùs dispositiua. Si primo modo accidentia se habeant, certè quę

Fernelii sententia.

An corrupta forma accidētali,corrumpātur omnia accidentia illam subsequentia.

Propositio fundamentalis,in quibus habeat veritatem.

E quæ insequuntur formam sanguinis, contraria si sint, accidentibus insequentibus formam adipis, corrumpentur: at si sint dispositiua, asseruantur; nàm calidus, & humidus est sanguis, calida,& humida quoq; pinguedo omnis. O, non fluida, nec rubra: quià nec fluiditas, nec rubedo, sunt accidentia dispositiua, ad formam ipsius adipis; ad cuius tamèn formam, cum faciat caliditas, atq; humiditas; hinc fit, vt non solùm vtraq; per accidens remaneat, sed ex necessitate, consistat. ea vel saltèm constituta lege, qua sancitum est, formam non introduci in mixto, nisi, materia sit benè disposita: at sic est, quòd per caliditatem, atq; humiditatem, licèt minorem, disponitur; quarè tùm caliditas, tùm minor humiditas, & has primas qualitates insectantia accidentia, in adipis, ex

Forma nō introducitur nisi materia sit bene disposita

F sanguine generatione, remanebunt. Cæterùm, propositio hęc, generatio vnius est corruptio alterius, &c. licèt hunc in modum accepta, vera sit, tàm in mixtorum generatione, quàm elementorum, in quibus symbolas remanêre qualitates, corrumpi contrarias, supra fuit decretum: diuersimodè tñ verificatur in mixtis, ac in elementis: in his siquidèm, vnius qualitatis generatio, est corruptio vnius qualitatis simplicitèr; nàm generatur ignis ex aëre, simplicitèr corrumpitur humidum, & simplicitèr generatur siccum, calido, vt dispositiuo ad ignis formam, remanente. Verùm in mixtis non ita se habet, quià ad corruptionem vnius qualitatis, non sequitur alterius generatio simplicitèr, sed secundùm

Allata propositio diuersificatur in mixtis,& in elemētis.

G quid: sumendo in præsenti generationem, secundùm quid, ꝓ mutatione facta, à perfecto ad imperfectum: corrumpitur siquidèm corpus animatum, ex qua corruptione, corrumpit̃ calidum, quo viuit, & humidum, quo nutritur; sed vtriusq; corruptio ex toto nō est; ita vt, nihil vtriusq; remaneat, sed iuxtà eam corrumpitur, mensuram; quę necessaria erat, pro conseruatione, propriæ formę, nempè animæ vegetabilis, aut sensibilis, in ipsomet mixto. Sic,& in adipis stantes exemplo (non enim longè recedendum) generatur ex sanguine adeps, qualitates, quæ erant in sanguine, caliditas .s.& humiditas, non ex toto corrumpuntur, in sanguinis, pro

Discursus accomodatus adipis generationi ex sanguine.

H adipis generatione, corruptione, sed in ea quantitate, mensura, & gradu, qui necessarius erat, pro substentanda forma tàm substantiali, quàm accidentali, in eodem: vt propterea dicendum sit, potiùs gradus aliquot, caliditatis, & humiditatis corrumpi, quàm integras qualitates, maximoperè conducturas, ad introductionē formæ in adipe: cuius caliditas maior, quàm in carne est (vtrumq; licèt, sit generatum ex sanguine) quià pinguior, atq; calidior adipis existit materia, quàm carnis, cuius crassior, & terrena magis existit. Quarè haud grauem in philosophia, visum est nobis per-

E petrasse,

petrasse, errorem, asseuerantibus, calidum, & igneum esse adipem, cum ex calido, & igneo productus sit sanguine. A

*DILVITVR difficultas quædam, deprompta ab altera Authorum assertione, circa corruptionem, & generationem rerum omnium naturalium.* *Cap. VII.*



Assertio quinta

TANTIS postquàm referta est dubietatibus philosophica illa assertio, in qua statuerunt eruditi aduersarij. *Materiam positam sub una forma, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, amittere omnes illas qualitates, quas prius habebat, & asciscere sibi nouas qualitates, à noua dependentes forma, &c.* Nostras esse partes animaduertimus, vniuersas dirimere; eiusmodi .n. proferentes orationis typum, facillimè iuniorum ingerere potuissent animis; mixta in corruptione propriæ formæ, resolui ne, dùm in materiam primam (quæ nullas habet qualitates, in potentia tamèn ad omnes) sed ex eâdem, quæcumq; immediatè, produci. Philosophicã igr̃ amplexantes veritatem, quò ad primam difficultatem, millies à philosophiæ professoribus, dilutam: quamquàm concederetur, materiam positam sub vna forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, amittere omnes illas qualitates, quas prius habebat: nõ hinc sequitur, compositi corruptionem (huic .n. primo generatio debetur, ac corruptio) fieri vsq; ad materiam primam; quãdoquidèm, si cum Auerroë persistendum, asseuerante, plures in mixto corpore, subordinatas esse formas; nullo pacto, ad specificæ, corruptionem, cum remaneant alteræ, resolutio fiet vsq; ad materiam primam, & sic ea qualitates omnes non amittet, quas priùs habebat. Vtq; de inanimato mixto fiat prior hic sermo. Corrupta in mixto aliquo inanimato, forma mixtionis, formę remanent elementorum, quorum adinuicèm si fieri debeat generatio, nequaquàm resolutio fit vsq; ad materiam primam. Corrupta in vegetabili, vel sensibili, forma vtriusq; anima .s. vegetatiua, ac sensitiua, forma remanet in vno ac altero mixtionis; qua remanẽte, qualitates etiam, & accidẽtia multa constiterint, quæ priorem illam insectabantur, formam. Quòd autèm, tàm inanimatorum, quàm animatorum mixtorum omnium, plures sint formæ, vna tñ perfectior altera, à nobis ad pręsens relinquet̃ intactũ, nè philosophicas difficultates quascumq; dirimẽdi prouinciam, nos assumpsisse, quis autumet. Hoc tñ subticendum non duximus, ꝙ cum in animatis duplex sit forma, mixtionis vna, vitæ altera: perfectiori corrupta (vtputa vitæ) imperfectior remanet .s. mixtionis: corruptio perfectioris, vocatur mors; & propriè est, cum anima separat̃ à corpore (si de rationali placeat colloquium) corruptio imperfectioris,

Prima difficultas ex allata assertione.

B

Conclusio cõtra difficul. assertionis.

C

Quomodo plures in vno mixto sint formę.

D

E ctioris, dicit putrefactio: vtriusq; aut corruptionis ratio clarissima desumit ab Arist. 2. de gener. animal. 3. lib. de morte, & vita, ac alibi passim, decernente, quod cum duplex in animante reperiat calor, elemẽtaris vnus, vitalis alter (hunc animæ vinculum appellitantes medici cum ipso corpore, illum verò, temperaturę) ad vitalis corruptionẽ, consequit mors, ad elementaris verò, putrefactio. Quarè propria in materia, currupta forma, non solùm resolutio non fit, vsq; ad materiã primã, quià remanet altera; sed qualitates eædem, & accidẽtia asseruant in illa, tanq̃ idonea, & dispositiua, pro introductione nouæ alicuius in eâdem, formæ: & licèt primo aspectu, generatio physica, ita procedere videat, vt ex nihilo, siue non ente, aliquid fiat, & corruptio in nihil, siue non ens F resoleuatur, vt propterea, philosophica aduersarij censeri possit assertio; suadens omnia ex materia prima produci, & omnia in eâdem resolui: attamèn, non ita sese res habet; quandoquidèm, asserens Philosophus, vt in anteriori sectione prędiximus, quòd generatio est mutatio à non esse, ad esse, & corruptio ab esse, ad nõ esse; ab esse. s. actu, ad non esse actu: ex Illustris Zabarellę sententia, status materiei, è qua mixtorum, tàm animatorum, quàm inanimatorum, educenda est forma; respectu eius, in quo reperitur, quandò formæ materia iam est adnexa, adeò imperfectus est, vt non sit dignus nomine esse: vt propterea, remanens materia destituta propria forma in actu imperfecto, nullo pacto dicendum sit, G resolutionem fieri vsq; ad materiam primam; quià, vt benè notauit, idem philosophię præceptor. *Quamuìs dixerit Arist. in mutatione substantiali, in corruptione inquam, fiat mutatio secundum totum, non rema-*
" *nente subiecto sensibili ut eodem; dictio illa (ut) nõ est specificatiua dictionis,*
" *sensibilis, ita quòd non remaneat in corruptione aliquod sensibile subiectum;*
" *sed est specifica dictionis, eodem, ità ut non maneat, in mutatione substantiali*
" *aliquod sensibile subiectum, ut idem, ut unum, ut sub eodem gradu specifico, perfecto, & essentiali, sub utroq; termino mutationis, generationis. s. & corruptionis: quoniam hoc esset subiectum alterationis*. Sed ad alia. mixtum in corruptione suæ formę, non resolui immediatè, vsq; ad materiam primã, decantatum iã est: non ex eâdẽ produci, hinc satis pa- H tescet. Generationẽ vnius esse corruptionẽ alterius, in substantijs, & accidentibus, non subordinatis ad alias formas definitum est satis superq;. At nũ generatio fiat ex materia orbata genere quocumq; accidentium, & proindè prima, definiendum. Natura igitur Dei ministra, ad opus generationis descendens, nullo modo ex materia, destituta qualitatum, & accidẽtiũ genere vniuersa immediatè profert, opera, sed elemẽta in primis, hinc verò rudia quædam, & ex his perfectiora, donec absolutum viderit votum.

Duplex in mixto animato corruptio.

Duplex in animãte calor.

Propositionis fundamẽtalis intellectus.

Iacobi Zabarellæ sententia.

Quòd rerum naturalium generatio, nõ fit immediatè, ex materia prima.

Ad quam veritatem respiciens 1. de elementis Gal. *Fruges*, dixit, *ex elementis produci, per actionem calidi, & frigidi, humidi, & sicci, quæ qualitates etiam in frugibus uisuntur conspicuæ, & ex frugibus, omnium animantium alimentis generatur sanguis, hinc semen, & ex semine, & sanguine, omnes nostri corporis, tum sanguineæ, tum seminales partes*. Non etenim condecēs erat, ex nuda qualitatum omnium, materia, nec ex elementis, mixtorum omnium fundamenta ꝓficisci. Sed iuxtà perfectiorem eorundem formam, ex perfectiori oboriri materia, non inquam prima, sed secunda; & proinde composita, qualitatibus ornata, ac diuersimodè per easdem disposita, elementarem tamen, quæ saperet naturam. Humani ergo nostri corporis partes (quarum varium, atq; diuersum extat temperamentum) ex semine licèt, ac sanguine omnes conflatæ sint, non tamèn indifferentèr, sed ex determinato vno, vel altero, aut vtroq; calidæ .s. ex calidiori, frigidę ex frigidiori, humidę ex humidiori, & siccæ ex ficciori, quemadmodùm fusiùs suo loco dicetur; sat obitèr nunc scire sit, temperamentorum varietatem, non aliundè pendêre, ac ex concursu elementarium qualitatum, quæ in debita, ac proportionata locatæ fuerint, materia; quæ sanè licèt aliqua forma spolietur, & noua exornetur, non amittit omnes qualitates, & accidentia, quæ priùs habebat, nouaq; ascifcit; sed dumtaxàt contraria, ac minus dispositiua, ad introductionem illius: ita vt nullo pacto, mixtorum omnium generatio, ex nuda procedat materia, sed qualitatibus, ac accidentibus circumuestita, velutì in sequenti dicetur.

Humani corporis partes vnde generentur.

A B C

**DE** *duplici, rerum omnium naturalium, agente uniuersali, & particulari: ubi utriusq; assignata essentia, quale sit agens particulare, rerum omnium animatarum, tàm ex semine, quàm ex putri materia, definitur.* *Cap. VIII.*



OMPLVRIBVS Argumentis, Aristotelicarumq; propositionum explanatione, monstratum abundè est complura posse accidentia remanêre, in, de nouo genito, eorum, quæ fuerant in corrupto, absq; quod generentur de nouo; & proindè calidum igneum, acremq;, & mordacem hircinum esse posse, atq; in rei veritati existere adipem, absq; caliditatis, igneitatis, acrimoniæ, ac mordacitatis in sanguine, corruptione. Inuitat nos altera in pręsenti assertio, vt scribentes eruditi viri, quod, *Quando agens intendit generare aliquid, uel educere de aliqua materia formam substantialem, in primis illud agens incipit corrumpere illas qualitates dependentes à priori forma*, &c. duo subijciamus discursui; primum, quodnàm huiusmodi

Assertio septima eiusq; difficultates examinandę.

D

E di sit agens, secundum, qualis eius in generando existat progres-sus. Quòd igitur ad primum. vulgatam sequentes sententiàm, apertè asserimus, quòd sol, & homo generant hominem, quam ꝓpositionem coarctantes, ad duplex agentis genus, duplex decernimus, rerum omnium generatarum esse agens. vniuersale vnum, atq; particulare alterum; hoc sub hominis appellatione significatum; illud vero sub solis nomenclatura monstratum. dictum de primo est, qui verè est solus, ac primus.

*Quem pratèr non est alius, qui cuncta crearit*
*Cuncta fouens, atq; ipse ferens, super omnia sese,*

Primus rerum omniū Agēs, Deus benedictus.

F innutum de secundo fuit.

*calor humidus omnes*
" *Res creat, & concors discordia fœtibus apta est.*
" *Quippè ubi temperiem sumpsere humorq;, calorq;,*
*Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.*

primus ergo, rerum omnium naturalium. vniuersalis opifex, cum sit Deus, à quo omnium procreatio, substantia, vita conseruatio dependet, ac fluit, ab eodem earundem gradus proficiscuntur, cuiusmodi simplicia corpora, Cœlum (quicquid dicat Arist.) lucis, ac motus particeps, sydera. calore æthęreo, & lumine prędita, sol in primìs, & luna, elementa mixtorum omnium, subiecta materia, elementata imperfecta, τὰ μετέωρα nuncupata, perfecta, lapides, & metalla, animantia, stirpes, ac rationis capacia, homo. s. qui ea omnia mente complectitur: Cœterùm quià huiusmodi agens, minus præsentem requirit tractationem, accedentes, ad id; quod tractatio exposcit. Sol, is ille ipse est, qui author perhibetur vniuersalis, indefinitus, atq; indifferens ad productionem huius, aut illius effectus, rerum omnium generatarum, de hoc igitur agente, edisserens Philosophus 1. de gener. animal. cap. 2. solem, cœlum, & reliqua generis eiusdem nomine genitoris, patrisq; appellauit: & solem, & alias stellas, esse principium cuiuslibet viui in natura 12. Methaph. com. 8 definiuit Auer. qui asserens, de prædicto diuino agente, quod si Deus cognosceret hæc mortalia in indiuiduo, sequeretur, quòd eius intellectus vilisceret; haud animaduertit, vir impius, Deum optimum illum esse.

Gradus diuersi rerum naturalium.

G

Sol efficiens vniuersale rerum generatarum.

H

Falsa Auerrois sententia de Diuini Agētis cognitione.

*Qui uitam nobis aperit, donatq; beatam.*
" *Nam quum dispositi quæsissem fœdera mundi,*
" *Præscriptosq; mari fines, anniq; meatus,*
*Et lucis, noctisq; uices, tunc omnia rebar*
*Consilio fermata Dei, qui lege moueri*
*Sydera, &c.*

vt propterea; author ex his, cum colligatur Deus nostræ beatæ

 vitæ;

vitę, ac motionum, omnium ſyderum, quę multò plura ſunt indi- A
uiduis terrę; clarisſimè etiam colligi posſit, non ſolùm ſpecierum,
ſed indiuiduorum omnium, habere cognitionem, quandò in rei
veritate cognitio Dei, non eſt à rebus, ſed res ab ipſo in eſſen-
do, ac cognoſcendo, apud nos omnes, procedunt. Sed reuerten-
tes ad inſtitutum, quemadmodùm agẽs vniuerſale, naturale, in-
difinitum eſt, ac indeterminatum, ad rerum naturalium produ-
ctionem, ſic particulare illud eſt, quod è materia, propriam, atq; de-
terminatam (anima rationali excepta) educit formã. de quo ſa-
nè agẽte, loquẽs Auer. in Paraphr. Methaph. cap. 2. & 7. eorundẽ
tract. 31. hæc habuit. *Agens particulare, & naturale, rerum omnium ge-
neraturum, eſt agens traſmutationis: & agens traſmutationis eſt idem cum
agente ipſius finis traſmutationis, & traſmutans, & generans, aut eſt corpus,* B
*aut uirtus in corpore: Nàm cum omne quod generatur ſit aliquid, ideſt crea-
tura, & forma, & ex aliquo, ideſt ex materia, & ab aliquo, ſiue per aliquod,* „
*ideſt agens, & appareat etiam, quòd in omnibus generatis, ſiue à natura, ſiue* „
*ab arte, ipſum ſit de neceſſitate, aliud numero à paſſo; & quod ipſum, & paſ-* „
*ſum ſint idem quiditatiuè, & definitione, uel proportionata: illud mouẽs, quod* „
*oportet neceſſariò eſſe ipſum, & mobile idem quiditate, aut eſſe proportiona-* „
*tum, & ſimile, erit ultimum agens, erit ultimum mouens, cum ipſum det pro-
pinquo mouenti uirtutem, qua moueat; ultimum uerò mouens ſpermatis eſt
pater, & ipſius oui aues, licèt fuerit iam oſtenſum, quòd non ſufficiunt hæc ſine
principio extrinſeco, ſub quo corpora continentur cœleſtia: quarè generans,
ideſt ultimum agens, particulareq; eſt illud, quod mouet materiam, donec re-
cipiat formam:* hoc eſt illud, quod extrahit ipſam de potentia ad C
actum, vt ex Ariſt. colligitẽ tex. com. 18. Et illud quod mouet ma-
teriam, neceſſariò eſt corpus, habens qualitatem actiuam. dici-
mus eſſe corpus, quià, vt eidem placuit Auerr. 7. Methaph. *Formæ
materiales ſunt generantes formas materiales, & ſemina ſunt illa, quæ dant
formas, rerum generatarum à ſeminibus, per formam, quam dederunt ſemina
generantia:* additum fuit corpus hoc, habere qualitatem actiuam,
quoniàm ex eodem Auer. cap. 14. de generat. animalium. *Agẽtis
perfectio, & uirtus eſt, ut dominetur paſſo, dominio perfecto, abſq; hoc quod
alteretur, à paſſo alteratione ſenſibili.* Atq; ex Auer. hęc omnia, ex qui-
bus cum colligamus, proximum, & vltimum rerum naturalium D
agens eſſe corpus, habens qualitatem actiuam, hæc proximum ef-
ficiens, particulareq; rerum generatarum extiterit, principium.
Sed .n. diſtinctionem adhùc, vt afferamus, agentis earundem, do-
ctrinam. Loquentes inprimis de animatorum particulari agente,
dicebat Ariſt. 2. de gener. animal. 2. *Ineſt in ſemine omnium, quod facit,
ut fœcunda ſint ſemina, uidelicet quod calor uocatur, idq; non ignis, non talis
facultas aliqua eſt, ſed ſpiritus, qui in ſemine, ſpumoſoq; corpore cõtinetur, &
natura,*

Efficiens particul. quid ſit.

Quod mouet naturaliter eſt corpus habẽs qualitatem.

Agentis perfectio, quæ.

Agens particulare rerũ animatarũ quale.

E *natura, quæ in eo spiritu est, proportione respondet elemento stellarum:* hucusq; Philosophus, à quo duo habemus, ab Auerr. citata: primum, quòd agens particulare rerum animatarum, est corpus, est semen: secundum, quòd semen hoc, agit per qualitatem (si qualitas dici potest) actiuam, nempè calorem, non elementarem, sed cœlestem, & cum elemento stellarum, in proportione assimilem; hic igitur, ex communi omnium sententia, ille calor est, qui particulare censetur efficiens, rerum omnium animatarum, atq; introductionis formarum in mixtis. Caro (dicebat Hypp. lib. de carnibus) augescens à spiritu, vnumquodq; abit ad vnumquodq; simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, &c. quam F eamdem veritatem cognoscens Auer. 2. de gener. animal. com. eodem, hæc habuit. *Calor uerò animalium, & calor, qui ad solem relatus est, apertè uidentur constituere corpora animata, eaq; generare; & in corporibus, in quibus apparet huiusmodi calor, fortassè erit semen animali prolifico, aut aliud aliquod excrementum naturale, in animali fœcundo.* Quibus in verbis, agnoscens duplex rerum animatarum agens, solem, vt vniuersale constituit, calorem verò, vt particulare, determinauit; quod idem confirmans Gal. 8. de placitis, calorem bonorum omnium authorem esse, sanciuit; nec quidèm ab re, disponit enim materiam, ad recipiendam formam, facitq; vt forma, quæ erat in materia in potentia, reducatur ad actum; de forma loquentes, quę G ab ipsius potentia, apta est educi, non de rationali, quę deforìs aduenit; quamquàm, & hæc dispositionem corporis, à calore molitam, requirat. Verùm de calore, qui elemento stellarum assimilatur, in semine, qui ue author perhibetur rerum animatarum, ex semine fint isthæc statis. Quod spectat ad efficiens particulare, earundem, quæ non ex semine, sed putri producuntur materia, idèm Auer. lib. & cap. citatis, ita inquit. *In generabilibus uerò, qui non ex se, idest casu, apparebit, quod corpora cœlestia sunt illa, quæ dant istis aliquid loco seminum, & uirtutum, quæ sunt in seminibus, & in eis, quæ generantur ex semine. & quod omnia ista sunt uirtutes naturales, diuinæ generantes sibi similia, secundùm quod artes generant sua artificiata. &* H *ideo dicit Arist. in lib. de animalib. quod hæ sunt similes intellectui, scilicet quia agunt actiones intellectuales, & istæ uirtutes assimilantur intellectui in hoc, quòd non agunt per instrumentum corporale, & in hoc differunt istæ uirtutes generatiuæ, quas Medici uocant formatiuas, à uirtutibus naturalibus, quæ sunt in corporibus: istæ enim agunt non operationem intellectus operatiui, sed agunt per instrumēta determinata, & membra propria. Virtus aūt informatiua, nō agit per membrum proprium, sed uniuersalitèr non agit, nisi per calorem, qui est in semine.* hucusq; Comentator, qui asserens in generabilibus, non ex se, sed casu, cœlestia corpora dare his aliquid

Auerrois sententia.

Galeni sententia de calore.

Efficiens particulare corū quæ ex putri materia quale sit.

Calor particula e efficiens genitorum ex putri.

quid loco seminum,& virtutum,quæ sunt in seminibus, clarè docet, id esse calorem; *Segregata caliditas* (dicebat Philosophus) *naturalis existens non respectu corrupti, sed de nouo gignendi, facit costare segregata.* quarè à primo ad vltimum, calor eorum, quæ non ex semine,sed ex putrescenti materia generantur,non quidèm vi propria,sed corporis cœlestis,viuentem producit substantiam, & sic calor,tàm animatorum ex semine,quàm ex putri materia, particulare extiterit efficiens: hoc tamèn discrimine,quòd ortus animantium,ex semine,debeatur calori ipsius seminis, virtute generantis, à quo decisum est: ortus verò animatorum, ex putri materia, vel calori mixti putrescentis, vel calori ambientis, virtute corporis cœlestis: cuicumq; debeatur, non elementaris est, non igneus (ignis .n. nullum animal generat) sed cœlestis, mitis, ac blandus:& quamquàm,ex capitis initio,colligi posset, elementarem calorem,rerum omnium,tàm animatarum, quàm inanimatarum,particulare asseuerasse nos esse efficiens.attamèn strictè loquentes, alius est calor rerum animatarum, & alius inanimatarum,ille siquidem est cœlestis,vt diximus, hic verò, ab elementis dependet, vti dicemus. A B

Calor,qui generat animata non est igneus.

RERVM *omnium inanimatarum,metallorum .s. & lapidum, particulare ac proprium, determinatur agens, quod cum caliditas, & frigiditas existat, quomodò generatio ab utraq; pendeat, definitur.* *Cap. IX.*



INTEGRA, de proximo, particulariq; rerum omnium naturalium agente, vt habeatur doctrina; decreuimus, antequàm videamus quomodò agens in generando procedat; quale inanimatorum sit idem, vt puta lapidum, metallorum, ac consimilium indagare. Ab Arist.igitur non discedentes,nulli dubium,qualitates actiuas,quæ habuerint dominium suprà pasfiuas,eas esse,quę vim habent generãdi,ac educendi formã,quę delitescebat in materia, determinata,siue disposita de potentia ad actũ. atq; hãc veritatẽ attingẽs Philosoph.4.Metheorol.cap.2. apertè docuit caliditatẽ, & frigiditatem vim hanc habere educendi formam,ab humiditate,& siccitate. *Est autẽ simplex,& naturalis generatio* (inquit ibi) *trasmutatio ab his uirtutibus,cum habeant rationẽ,ex subiecta materia, unicuiq; naturæ. hæ autẽ sunt dictæ uirtutes passiuæ.* vbi interprætes omnes declarantes, habere rationem,spectare ad actiuas; esse subiectã materiam ad pasfiuas:declararunt etiã,generandi vim, pertinêre ad caliditatem, & frigiditatem, & subiectum generationis existere, humiditatem,& siccitatem,siue elementa,propria humiditate,& C D

Caliditas, & frigiditas causa efficientes rerum inanimatorum.

siccitate

E ſiccitate donata. Ignis igr̃,& aqua,ſuarum qualitatum vi, caliditatis, .ſ. & frigiditatis, vniuerſa producunt: calor .n. formæ multum, materiæ obtinens parum, ſi cum cœteris qualitatibus conferatur, omnium miſtorum formator præcipuus, remiſſè ſiccus, rariſsimus, in agendo multùm efficax, & plurimus, in reſiſtendo lãguidus, homogenea congregat, & hetherogenea ſecernit, ad horumq; effectum, generatio ſequitur. Frigiditas autèm, calorem attemperans, craſsiorem reddit ſubſtantiam, durum in cõcretione committit, hetherogenea, & homogenea firmat, denſat, & roborat: & quamquàm humiditas etiam, & ſiccitas ſuas habeant actiones, attamèn vis educendi formam, à ſubiecta materia, calori inprimis, frigiditati ſecundò, conceſſa eſt, atq; ad hanc vim, reF ſpiciẽs Philoſ. citato libro. *Videntur inquit in omnibus caliditas quidèm, & frigiditas, terminantes, & copulantes, & traſmutantes, & ea quæ ſunt* ” *eiuſdem generis, & ea quæ non ſunt eiuſdẽ generis, & humectantes, & exic-* ” *cantes, & indurantes, & mollificantes. Sicca autèm, & humida, terminata,* ” *& alias dictas paſſiones patientia, &c.* quarè calori, atq; frigiditati cũ accepta ſit cauſa particularis mixtorum inanimatorum, metallorum, ac lapidum; concludendum particulare agens ipſorum eſſe, caliditatem, & frigiditatem in terræ cauitatibus incluſas, caliditate quidèm, concurrente ad ſegregationem puri, ab impuro, ad concoctionem viſcoſi terrei ſucci, pinguis ac tenuis perfuſi, ad eductionemq; formæ: frigiditate verò, ad condenſationem, huius G aut illius diſpoſitę materiei, in aurum, argentum, vel ferrum, &c. iuxtà diſpoſitionem, quam ad vnum, vel alterum, nacta fuerit materia. Sed .n. in metallorum particulare efficiens, poſtquàm incidit oratio: adnotatione occurrit dignum, ex Augurello Poëta, Platone, magnoq; Alberto, quòd

*Pullulat interdùm proprij uirtute uigoris,*
” *Auri perpetuum germen.*

” de quo vigore, ediſſerens Marſilius Ficinus, in libro de triplici vita: Spiritus dixit, in lapidibus, & metallis latet, mole materię oppreſſus, qui ſi rectè ſcrutetur, &c. vbi cõcludens Ficinus, Spiritum quemdã metallis ineſſe; aſſerenſq; Albertus Magnus, metalla ſua H quadam morte mori; quadã et̃ propria (ſi ita fas eſt loqui) ſignificarunt, viuere vita; à qua generent̃, atq; conſtituant̃: id quod reſpiciens forſàn diſertiſsimus Plinius: *Vidimus* (inquit) *ulcera montium, ſua ſponte compleri:* argumentum firmiſsimum, prætèr caliditatem, atq; frigiditatẽ, ad metallorum generationem, concurrere ꝓpriã quãdam, ac ſibi familiarẽ potentiã, in materia diſpoſita, collocatam; à qua iuxtà dictam in ſuperioribus capitibus diſpoſitionem, vnum ꝓducat̃, vel alterũ. Cœterùm quænã huiuſmodi ſit potẽtia, &

Calor eſt pręcipuus formator mixtorũ naturalium.

Calor, & frigiditas educũt formam.

Calori, & frigori accepta eſt cauſa particularis mixtorum.

Metallorum efficiens quale.

& qui ſpiritus, vel poetarum coriphæus expresſit, dum cecinit. A

Spiritus author, & efficiẽs rerum omnium, quis.

*Spiritus intus alit, totamq; effuſa per artus,*
*Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.*

vel nullus vnquã cognouit. quãdoquidèm, ex Georg. 4. admonuit.

*Deum namq; ire per omnes*
*Terraſq; tractuſq; maris cœlumq; profundum.*

vt propterea iure merito, Deus opt. max. ſtatui posſit, rerum omnium, atq; bonorum Author: Ab hoc igitur, iuxtà illud Philoſophi, cum omnibus ſit datum eſſe, & viuere, his quidem clarius, his verò obſcurius: concludamus, inter agentia naturalia (Deus .n. diuinisſimus Agens eſt.) calori, atq; frigiditati, rerum omnium inanimatarum particulare efficiens, eſſe acceptum. Verùm quid B de qualitatibus (vt aſſentiamus in verbis) dicendum, quæ viſunt in mixtis? vnde traducunt exordium? ad hæc Auer. 7. Methaph. com. 32. oſtendens, quomodò qualitates, quæ accidentia ſunt, generentur in mixtis, apertè inquit. *Aliqua qualitas generatur, à ſibi ſimili in ſpecie, & alia eſt, cuius generatio ſequitur formam mixtionis; hæc autèm eſt forma complexionalis, primarum qualitatum.* Ex hac igitur Auer. authoritate, deuenientes, ad proprium, definitum, atq; particulare agẽs, qualitatum quę viſuntur in adipe, aſſerimus, redundantem caliditatem, & minorem humiditatem, collocatam in ſanguine, vtì opportuna materia, ex qua: & formam mixtionis eiuſdem, ſiue ipſarum qualitatum in eodem, exiſtentium complexionem, eſſe in cauſa, vt adeps generetur calidus, & humidus. In- C ſita namq; caliditate, & humiditate in ſanguine, hic quotieſcumq; ſuppetit, & ſupra modum aſſatur (Gal. vel authore 2. de different. feb. 9.) pars eius ſubtilior, & pinguior, in bilem flauam conuertit, crasſior verò, & terreſtrior in adipem: Nunc bilis, calidisſima eſt, quià calidum agens, calidum quoq; paſſum; & adeps frigidus erit? ſiccior bilis eſt ſanguine, propter aſſationem, nec minus humidus eodem, extiterit adeps? valeant quicumq; aliam, ac ab ipſo Gal. reiq; natura, in philophando ſectati ſunt viam. In reliquis, haud nos conturbant, quæcumq; obiectiuè proponuntur ab Apologiæ Authoribus, aſſerentibus. *Si adeps eſt calidus, quia ſanguis eſt calidus. A pari poteras in minori dicere, ſed ſanguis eſt fluidus, eſt rubeus, & id genus accidentium inferre; ergo adeps eſt fluidus, eſt rubeus;* quandoquidèm, agens duo intendens, ſanguinem .ſ. pro adipis generatione, diſponere, & proindè huius formam, à ſanguine educere, & conſequentia formam condonare: caliditas, vt diſpoſitiua concurrit, & propterea remanet: fluiditas, & rubedo, non ſolùm, vt qualitates diſpoſitiuæ, non accedunt, ſed nec formam conſequuntur eiuſdem. dans enim formam, accidentia ſolùm dat conſequentia formam:

De agente qualitatum in mixtis.

Bilis, & adipis materia, quæ.

Aſſertio 29. D

Dãs formã dat accedẽtia cõſequẽtia formã.

E mam: quæ ſanè cum ſit albedo, atq; crasſities, ſiue conſiſtentia, hinc eſt, cur adeps ſit albus, & craſſus, minimè autem, fluidus, ac rubeus. his accedit, quòd cum adipis materia ſit crasſior, & terrena magìs ſanguinis portio, eaq; excocta, & adaſſata, fluidus adeps eſſe non poterat. Quòd ſi cum Gal. dicamus lib de ſemine, quòd omne alterans ducit in ſui naturam alteratum: & Membranę ſunt eæ, quæ alterant, & ſanguis, alteratum; ex necesſitate fit, vt adeps alterantis ſequatur colorem, nimirum albedinem. Velutì enim generatur, ex ſanguine in mammis lac, quod album eſt, ſemen ex eodem in teſtibus, & album paritèr eſt, licèt ſanguis ſit rubeus; ſic adeps generatur in membranis, quibus dum ſanguis ſuppetit, inhęret, atq; concreſcit, & albeſcit, vndè ſi concreſcit, non poteſt eſſe fluidus, ſi albeſcit, non poteſt eſſe rubeus: F dans etenim formam, dedit caliditatem, igneitatem, acrimoniam, mordacitatem, albedinem, duritiem, atq; crasſitiem, &c. vt conſequentia ad formam, non autèm fluiditatem, neq; rubedinem. Adeps igitur calidus, igneus, acris, mordax, albus, ac craſſus, ſiue denſus extiterit, tum dictas ob cauſas, tum quià, ex ſancita deſuper lege. Ab vno, in quantum vnum, non prouenit niſi vnum. Sed de his ſatis, de agente adipis determinato infra. Quomodò agens in generando procedat, an ſcilicet corrumpendo, an diſponendo, queuè ad generationem ſint neceſſaria, iam nunc expendamus.

*Pulchra ſimilitudo.*

*Concluſio de adipis facultatibus.*

G

*QVALIS Agentis in generando exiſtat intentio; ubi quod non corrumpendo, ſed diſponendo procedat, tàm in ſimplicium, quàm compoſitorum omnium generatione, decernitur.* Cap. X.



GENTE definitio, vniuerſali, atq; particulari, rerum omnium generabilium, noſtrę ſunt partes, vt aſſerentes Apologiæ Authores. *Quòd dum generare intendit agens, incipit corrumpere illas qualitates, dependentes à priori forma, ex quib' ſubſtentabatur:* videamus an talis agẽtis in generando exiſtat, progreſſus: Philoſophicè igitur rem H pertractantes; dum agens aliquid generare intendit, non ſtatìm aliquid corrumpit, ſed materiam ſibi parat idoneam, ꝓ forma introducẽda in mixto: materiã quidẽ, quià ſat patet, ex dictis, quẽadmodùm generatio phyſica, abſq; ſubiecto celebrari nõ poteſt: idoneã verò, vt forma determinata, ac ꝓpria, nõ ſolùm indè poſſit educi, ſed aſſeruari. Idonea aũt eſt, tum per quantitatem, tum per qualitatem: quanta, vt ſit materia idonea, requiritur, vt poſſit diuidi; diuiſibilis eſt, vt posſit traſmutari: qualis autem eſt, nè

*Aſſertio octaua.*

*Quomodo agens in generando procedat.*

nè indifferens, & communis sit, ad plures formas. Alterius formæ (dicente Philosopho, 2 physic. 26.) alia est materia. Constituta ergo materia quanta, & quali: quam, talem efformat agens, beneficio primarum qualitatum (quibus medijs agit) formam particularem educit; in eaq; eductione, omnia illa remanent accidentia, quib⁹ vsus est agens, ad eiusdem dispositionem: ita vt, cum exẽpli gratia, agens generationis adipis, sit caliditas; hæc sanguinem disponat, per caliditatẽ, minorem humiditatem, acredinem igneitatem, &c. quæ omnia accidentia cum in materia remaneant disposita, nullo pacto dicendum, corrumpendo procedere: Quia .n. multa sunt accidentia dispositiua in sanguine, ad eductionẽ formæ ipsius adipis, nullo modo corrũpunt, sed asseruant; vtì millies decantauimus. Sed specificè rem magìs tractemus. Vulgatissima propositio est. Quòd idem est agens inducens formam, & disponens materiam. Verùm an huiusmodi dispositio fiat ꝑ omnimodã corruptionem, formarum omnium, ac accidentium, quæ erant in materia, è cuius gremio forma educenda est, non dùm vulgatum satis. Quamobrèm, altiorem ex dictis requirẽs indaginem: repetamus obitèr, quod si agens talem adinuenerit materiam, exornatam .s. ijs, qualitatibus, vel accidentibus, quæ aut sint dispositiua, ad formam de nouo introducendam, vel non positiuè contraria, nullo pacto isthæc corrumpit, sed asseruat; per eorumq; asseruationem, disponit materiam. Vtq; veritas elucescat in cunctis, simplicibus, compositis, inanimatis, ac animatis. Iàm patet, quòd per primarum qualitatum aduentum in prima materia, quatuor numero procreantur elementa ignis videlicet, aër, aqua, & terra. in hac igr̃ generatione, si quęramus, quomodò procedat agẽs, cõperiemus, nõ corrumpendo, sed disponendo, procedere: ita vt, disposita prima materia per caliditatem, generet̃ ignis; per humiditatem, aër; per frigiditatem, aqua; per siccitatem, terra. Quòd si vlteriùs ꝓcedere velimus, ac q̃rere, vnde qualitates, quę viscũt in elementis, scaturiant; respondendum, è sinu ipsius primę materię, orbatæ genere quocumq; accidentium, in potentia tñ ad oĩa: delitescunt siquidẽ in ea, nõ solùm formæ, tàm substantiales, q̃ accidentales, sed, & accidentia omnia, ex quorum dispositione forma educitur, & introducitur. Generãtur inuicèm elementa; symbolum generatur ex altero, symbola remanente qualitate, corrupta cõtraria 2. de gener. & corr. tex. 25. asserebat Philosophus. quarè non corrumpendo semper in simplicium generatione, agẽs procedit, sed disponẽdo: & quia dispositio quandoq; nõ põt fieri, absq; corruptione cõtrarij; hinc fit, vt corruptionẽ aliqñ, sed secũdario, nõ autẽ in primis, intendat. Sed hac de re, disputatũ iã est. quod

Accidentia, q̃ remaneant in genito.

Propositio fũdamentalis.

Agentis progressus in simplicium generatione.

Materia prima quomodo subiectum omniũ accidentium.

A B C D

E quod attinet ad elementata, siue composita, ac genita ex elementis. Philosophantes omnes, in hanc deuenêre sententiam, elementorum etiam qualitates, non corrumpi, sed in compositis remanêre. *Illud autem* ( dicebat Fernelius 2. suæ physiolog. cap. 7. ) « *quod aiunt, elementorum formas euanescere, cum in compositionem ea con-* « *uenerint, quantùm obscurat, & inquinat omnem philosophiæ splendorem?* « *idem enim fieri putant, in elementorum permixtione, quod in simplici rerum* « *trasmutatione ubi recens aliqua forma in subiectam materiam commigrat, pollitur uetus, atq; decidit, &c.* & re vera, cum elementorum substantiæ, à primis qualitatibus, diuelli non possint, quià ad mixtionem, tàm substantię, quàm qualitates accedunt, meritò remanebunt in mixtis: quod ipsum experientia attextatur; in quolibet F siquidem mixto, primariæ illæ persentiuntur, à tactu qualitates; & in quibusdam adeò intensæ, vt visæ sint insectari eandemet naturam, quam sortitę sunt in elementis: in quibus sanè veluti in esse intenso reperiuntur qualitates præfatæ; sic in compositis in remisso, consistunt eædem: quarè non corrumpendo dicendum, agens in mixtorum generatione, ex elementis procedere ( stante quod mixtio, sit vnio, alteratorum, non corruptorum ) sed disponendo: summum videlicet calidum, cum summo, attemperando, frigido; summumq; cum sicco humidum; omnesq; insimùl qualitates, ad temperiem illam reducendo, quæ mixto gignendo sit G accomodata. Si enim caliditas V.G. frigiditatem corrumperet, & humiditas siccitatem, non mixtorum, vel compositorum, sed simplicium fieret generatio. *Si caliditas* ( dicebat Illustriss. Toletus ) *ad suum perfectum terminum peruenire sinatur, rem corrumpit, & aliam generat*. Cœterùm quià, non corrumpendo procedit agens, sed disponendo; qualitates nimirum, quæ sibi inuicem existunt contrariæ, eas inuicem attẽperando; hinc fit, vt Agens nullo pacto qualitates in primis corrumpat, sed disponat; dispositasq; asseruet, pro nouę in materia formę introductione: Nisi enim dispositiones, ab agente in materiam introductæ, remanêrent, materia ipsa indifferẽs, communisq; esset, ad plures formas; quià nõ H magis huic, quàm illi esset determinata. Atq; hoc est, quod vniuersa Philosophorum prædicat schola; Agens non agit, nisi materia sit bene disposita; hoc est, non educit formam, ab ea, nisi per proprias, ac determinatas qualitates, quę etiam remaneant. & sit qualis, & quãta, vel qualitate ꝑpria, ac quantitate affecta. hincq; fit, vt qualitates quæ insunt in seminibus ( vt ad animata deuenia- » mus ) quę habent in genitis animatis locum materiei, ex qua: vt » omnes in iam genitis asseruentur, quemadmodùm in medicis patescet exercitationibus: colligatur nunc paucis, quòd cum elementa

Agentis progressus in generatione cõpositorum.

Fernelii sententia.

Illustriss. Toleti sententia.

Vulgata Philosophorum propositio.

menta in mundo illud idem ſint, ac humores in humano corpore. A
ὅπερ (aſſeuerante Gal. lib. de humoribus ἐν κόσμῳ ςιχεῖον, τ8το ἐν ζώοις χυμός. neceſſum omninò fateri eſt: humorum omnium in animato corpore, qualitates remanêre, eiuſdemq; partes ſingulas, naturam ſapere, principiorum, ex quibus productæ ab agente ſunt, ex ſemine inquam, & ſanguine; iuxtà vtriuſq; temperiem, & conſtitutionem: ita vt, ſi ſemen, & ſanguis, temperaturę ſint calidæ, hanc ipſam nactæ ſint corporis partes; ſi frigidæ, frigidam, & ſic de reliquis. Hacq; ſtante doctrina, reuertentes ad generationem adipis ex ſanguine; Agens, dicendum particulare non qualitates, quæ ſunt in ſanguine in primis corrumpere incipere, ſed diſponere, ad adipis introducendam, in ſanguine formam; caliditatem ſcilicet augendo, humiditatem, minorando, fluiditatem incraſſando, & rubedinem albificando; quę omnia, cum à maiori ſanguinis ex coctione procedāt; cum excoctio, potius alteratio ſit, quàm corruptio; concludamus, potius per alterationem quamdam, quàm corruptionem, adipem ex ſanguine eſſe productum. Siq; per corruptionem formarum, & accidentium, quæ pręerant in materia, à qua noua educenda eſt forma, agens dicere velimus procedere; ex eo quia generatio vnius eſt corruptio alterius (eo tamèn modo quo explanatum eſt.) Adnotatione occurrit dignum, quòd agentis intentio, nullo pacto eſt in primis corrumpere qualitates dependētes à priori forma, &c. (Corruptio enim non habet rationem bonis) ſed generare; in quo bono conſilio, quia nequit perſiſtere, niſi aliquid deſtruat, & corrumpat; hinc fit, vt ad generationem vnius, alterius ſequatur corruptio, quæ non per ſe primò intenditur, ſed ex accidenti: eo ſcilicet inquam modo, quo inter politicoteros viros, alter morti ſe tradens, hic primò mortem non intendit, quoniàm malum, ſed commune bonum, patriæq; ſalutem, quę quià conſequi minus poteſt, niſi ſe morti exponat; idcirco ex accidenti mortem reſpicit, quod idem, de naturali dicentes agente: quid ſit, id quod verè generatur, & an in inſtanti generetur, opportunum iàm eſt, vt expendamus.

Agentis progreſſus in generatione animatorum.

B

Adipis generatio ex ſang. per alterationem.

Agentis verus progreſſus in generando qualis.

C

D

*QVOD compoſitum illud ſit, quod proprie generatur, non forma, uel qualitas, quodq; generatio non fiat in inſtanti, ſed ſucceſſiuè.* *Cap. XI.*



OMNE Apologiæ Authoribus, nobiſcum altercandi vt auferatur confugiū, diſcuſſis ijs, quæ non leue ſibi negotium faceſſere videbantur, circa aſſertiones omnes, ſpectantes, ad integram penè tractationem, de generatione, atq; corruptione mixtorū omnium naturalium in genere: ſuadet nunc aſſertio illa, in qua exaratum eſt.

Et

E *Et sic tunc sequitur corruptio prioris formæ, & generatio nouæ formæ, ambarum tamèn in instanti:* vt discursui subijciamus, an forma, illa sit, quæ generetur, an qualitas, an accidens; vel compositum, forma aliqua, qualitate, vel accidente, exornatum. Recurrentes igitur ad Principem Peripateticorum, eiusq; magnum commentatorem, Auer. scribentes hi, 7. Methaph. com. 26. quod *Agens non facit* " *in alio aliud, sed ex alio aliud; non enim facit in materia formam, sed facit in* " *materia formatum; propterea quod non est dicendum, generatum esse unum simpliciter, idest formam tantùm, sed compositum, ex materia, & forma, priuatione præcedente:* Strictè vt in scientia demonstratiua conuenit, loqui volentes, nullo modo, est forma, illa; quam agens generat;

F aut, quæ ab agente generatur, sed compositum: ad huiusq; generationem, vel productionem comproducitur etiam forma. atq; hanc veritatem animaduertens AEgidius, quæst. 12. citati Methaph. lib. scriptis mandauit, formam, non produci, nec fieri; sed compositum, ad cuius productionem, comproducitur forma, & consit forma. vbi Auer. quoq; tex. 32. eiusdem libri memorię cõmendauit. *Et hoc, quod dicimus, quod forma non generatur, neq; corrumpitur, non est proprium substantiæ, sed est commune prædicamento substantiæ, & alijs etiam prædicamentis.* quod ipsum spectari potest apertè, & 12. Methaph. tex. com. 17. & 5. Physic. com. 5. quibus in locis scribens Philosophus. Non generatur qualitas, quæ est tan-

G quàm forma, sed generatur corpus habens qualitatem aliquam, V. G. hoc lignum demonstratum, in quo est aliqua albedo; & similitèr in substantia non generatur forma, V. G. animal, sed corpus: omninò asseuerandum, nimìs largam Authorum Apologiæ fuisse doctrinam, asserentem passìm, modò qualitates generari nouas; modò, corrumpi; modò sequi corruptionem prioris formæ, & modo sequi, generationem nouæ, &c. cum re vera non forma illa sit, vel qualitas, quæ generatur, sed corpus habens formam, vel qualitatem, dicamus nos rectiùs facultates, vel vires; & proindè compositum: elementum videlicet, quod licet corpus sit simplex,

H ex materia tamèn, & forma existit compositum; elementatum, imperfectum, perfectum, inanimatum, & animatum, præditum duplici facultate, manifesta vna, à manifesta dependente, qualitatum in composito, temperatura: occulta alia, ab occulto, elementorum, proficente formarum substantialium, concursu. At de re vili satis, reliquum Assertionis spectantes caput; Quòd in instanti, corruptio, prioris fiat formæ, & generatio nouæ assertio 11. reliquit textatum. verùm nùm, ità sentiat Philosophorum Princeps, non constat. id igitur inquirentes, meminisse oportet in primis; quòd cum duplex, formatum sit genus, substantialium vnum, accidentalium

Assertio vndecima.

Auer. pulchra sententia cõtra dictam assert.

AEgidii sententia contra eandem assertionem.

Conclusio aduersus dictam assertionem.

Refellitur alterum caput assertionis allatæ.

cidentalium alterum; etsi generatio, & corruptio sit vna species motus, nullo pacto vnius, aut alterius formarum generis, introductio in materia disposita, fit in instanti (sic enim propriè loquendum est) siquidèm Philosoph.4.physic.tex.129. cōmendans monumentis literarum, mutationem omnem fieri in tempore: quia generatio,& corruptio, ex ante à nobis dictis, mutatio est: non facilè patet, quomodo fiat in instanti: his accedit, quòd, decernens idem Philosophus 7.physic. tex. 34. quòd vna generatio, comparata alteri, est magìs, aut minùs, vel æquè velox, vel tarda, quàm altera. haud patescit, quomodò id, quod tempore mensuratur, fiat in instanti: Cum enim iam aliquid dicatur genitum, cum introducta est forma, quià hæc successiuè introducitur; nullo modo, quod genitum est, dicitur genitum in instanti. In quo tamèn, si quidpiam generari posset, sequeretur hoc vnum, quòd generari, & genitum esset idem, & sic fieri, & factum, quod 6. physic. naturæ magister maximoperè duxit absurdum, aliud decernens esse mutari, & mutatum esse. His altera ex nupèr allatis accedit ratio, quę talis est. Cum nulla generatio tàm substantialis, quàm accidentalis, fieri posit, absq; alteratione, quis non videt, quod cum alteratio fiat in tempore, in hoc etiam generatio fiet? eoq; magìs cum compositum propriè dicatur generari, non forma. Sed quò noster tendit hic sermo? Scribentes Apologię authores, *Quòd non potest fieri generatio, nisi præcedat corruptio, neq; noua potest generari forma, nisi prior corrumpatur*: vbi prius adest, atq; posterius, quî fieri potest, vt instans posit adesse? Contradictio itaq; manifesta in verbis; siquidèm, vbi paulò supra, decreuêre generationē præcedere corruptionem; in pręsenti, in vno, & eodem instanti, asserunt, corruptionē fieri prioris formæ, & generationem nouæ, (ambarum, dicentes in instanti) & re vera, si ad generationem alicuius nouæ in materia formæ, necessum est priorem in eâdem corrumpi, quomodò, generatio, & corruptio, quę contrarię mutationes sunt, vtraq; fiet in instanti? Quòd si velint eruditi viri instare, dicentes eos loqui, de generatione solùm noua, quę in vno fiat instanti, & corruptione prioris formæ, quæ in altero fiat instanti, equidèm, ad instantiam, nullum valet confugium: propterea quod Auer. 1. physic. com. 62. loquens de hominis generatione, apertissimè docuit, In ea successiuè deperdi partes seminis, hoc est corrumpi, & acquiri partes humanę formę, hoc est generari. quarè si successiuè dependuntur partes corrumpendi, & successiuè acquiruntur partes generandi; nullo modo in instanti, generatio nouæ fiet formæ, & prioris corruptio; sed in tempore, iuxtà vulgatum illud adagium, omnia fiunt in tempore: quam lippis

Omnis mutatio fit in tempore.

Ratio altera contra secundum caput assertionis.

Assertio nona.

Auerrois sententia contra assertionem Aduersariorū.

A B C D

E lippis,atq; tonsoribus notissimam propositionem,promulgatam à vulgaribus,in gratiam artifitialium; haud veremur,naturalibus omnibus gignendis,ex aliorum corruptione,compositis posse accomodari:non solùm in eductione formæ substantialis,sed,& accidentalis, vt ex dictis satis apertè colligitur, imposterumq; dicendis,spectatur. Generatio,apud philosophantes,cum sumatur p introductione propriæ formæ in materia, ac præuia huius dispositione: quià dispositio hæc fit in tempore, generatio impossibile est,vt fiat in instanti: quod ipsum,habens veritatem in generatione substantiali; multò magis in accidentali (cuius gratia omnis à nobis in paradoxo,atq; præsentibus exercitationibus,est instituta oratio) veritatem habebit. Accidentalis enim forma,
F introducenda in materiam, cum suscipiat magis, & minùs,educatur, è contrarijs, & gtadus habeat, secundùm quos intenditur, & remittitur; succesiuè acquiritur, & introducitur: nec solùm, ratione sui, sed ratione subiecti (quod quià non totum simul, & semèl euadit dispositum, ad suscipiendam formam) hinc fit, cur succesiuè, non in instanti, ea introducatur. Neuè alienum quæramus exemplum. Supponamus cum Apologiæ Authoribus, ligna viridia,quæ donèc sunt sub forma ligni, citrà controuersiam sunt frigida, & humida, adueniat ignis, & agat in huiusmodi ligna, quovsq; corrumpatur forma ligni, & generentur carbones; clarum est,quod corruptio ligni, & generatio carbonum non fit,
G in instanti,sed in tempore, & proinde succesiuè: quod idem, & in calcis,cum colligatur exemplo (calx enim,non nisi longo temporis spatio, ex lapidibus, qui per alueos fluuiorum reperiuntur, generatur) quam peripatetica aduersariorum, hæc extet doctrina, iam satis superq; notum. id dumtaxàt restat, quod cum exemplorum attigerimus cateruam; quantì hęc facienda sit, (ad nostræ allatæ sententię destructionem, de remanentia accidentium,quæ visuntur in, de nouo,genito,ex corrupto) expendamus, & inquiramus: Verùm quià exercitatio tripartita est, rationibus allatis in præsenti, exempla in sequenti spectemus.

Vulgatissima sententia.

Ratio altera contra asser.

Exemplorum aduersarii vi, decernitur cōtra suam assertionem.

Refellitur assert. aduersarii per suum exemplum.

H

F I N I S.

# EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM

## SECTIO TERTIA.

### Argumentum.

VARIIS, Atq; diuersis (ad eumdem tamèn properantibus finem) explosis, excellentium Apologiæ Authorum, in præcedenti sectione, ratiocinationibus, & argumentis. Assumpta scribendi, nos inuitat prouincia, ad exemplorum contemplationem, logicaliaq; nonnulla, vt conuertamus hunc stilum. Nàm pręterquamquòd sic ponderibus cuncta, librata erunt, suis, philosophica nempè philosophicis, ac logica, logicis; vnico apparebit intuitu, quanta in rectè à nobis hactenùs, constitutis sententiis, vis insit, ac robur. Nostrum igitur id fuerit in pręsenti institutum; philosophica omnia, aduersarii exempla, dialecticas, logicasq; rationes, adamussim expendere, veritatem inquirere, ac nonnulla, quæ de sermone sunt, minimè iniocunda indagare: ea tamèn lege, qua philosophiæ splendor, in his, de quibus in anteriori sectione pertractatum est, ac in his, de quibus differetur imposterum, tàm in philosoph. quàm in medicina elucescat, ac fulgeat. Et quià in hircini adipis gratiam scribendi omnis suscepta est prouincia: quę eiusdem ex sanguine, materiali illius causa, sint vires, ac facultates, quomodoq; nostrum corpus ab alimentis alteretur. obitèr ex rei natura inquiritur, & indagatur.

*EX falsitate suppositionis exemplorum, ac dissimilitudine eorundem, quæ fuere allata, ab Apologiæ Authoribus, de ignis, carbonum, ac calcis generatione; ostenditur, nil posse concludi, aduersùs nostram sententiam, de remanentia qualitatum (quæ erant in adipis materia) in ipsomet adipe: qui cur calidus, igneus, acris, mordaxq; existat, confirmatur.* *Cap. I.*



AD Exempla tandèm, venientes Apologię Authores, quò nobis suasum haberent, hircinum adipem, vt, & qualecumq; mixtum, de nouo, ex alterius corruptione productum, nullas reportare qualitates, earum quæ fuerint, in corrupto, vt puta in sanguine, ratione adipis; vel in altero, ratione aliorum mixtorum: hæc asseruêrunt; *Exemplis tota res magis elucescat. Supponamus ligna uiridia, quæ donèc sunt sub forma ligni, citrà controuersiam sunt frigida, & humida; Adueniat ignis, & agat in huiusmodi ligna, quousq; corrumpatur forma ligni, & generentur carbones; Clarum est, quod causa materialis, carbonum erant ligna illa uiridia; ergo inferendum esset, per doctrinam tuam, carbones sunt frigidi, & humidi, quià eorum causa materialis erat frigida, & humida, quod est falsissimum: Sunt enim ipsimet carbones calidi, & sicci.* atq; his, primum philosophicum, clauditur exemplum: pro eius igitur illustratione, necnon aliorum, meminisse oportet in primis, quòd quamquam in scientia demonstratiua superuacaneus

Assertio 12.

Decimatertia

Decimaquarta.

E sit exemplorum vsus; exempla tamèn, si danda sunt, eius esse debent conditionis, vt sint vera, per eaq; ignota particularia, per similia nota demonstrentur, particularia; Hac ergo veritate firmata: allatum, ab Apologiæ Authoribus, exemplum, quam obsecro habet naturam, vt per eam, possit monstrari; hircinum adipem, vt, & qualecumq; mixtum, nullas reportare facultates, ac vires, earum, ex quibus, vt materia, extant conflata? ecce, exemplum est falsum, quià suppositio est falsa; non est à simili, quià, vbi generatio adipis, ex sanguine est opus naturæ; generatio ignis, ex viridibus lignis existit artis: & falsa quoq; conclusio est, genitorum, ex lignis carbonum; quia nullo pacto, carbones sunt calidi, & sicci, sed frigidi potiùs, vt suo loco patebit. Nunc reuertentes ad primum. Exempli manifesta falsitas, vel indè vnicuiq; patet q nullus vnquam in philosophicis misterijs eruditus, vel saltèm, in demonstratiuis scientijs versatus, asseuerabit; ligna viridia, ignis, aut carbonum, esse materiam: quandoquidèm, considerata ligna, vt frigida, & humida, ob idq; in eorum propria natura: non minùs, esse possunt materia, arcę, domus, statuæ, nauis, aut similium, quàm ignis, atq; carbonum. Vtq; de igne loquamur in primis: huius forma, cum non possit in materiam introduci, nisi hæc sit bene disposita, disponaturq; per caliditatem, & siccitatem; quî fieri potest, vt ligna quousq; frigida sunt, & humida, ignis censeantur materia? quarè decœptos esse concludendum, Apologię Authores (qui strictam alioquìn professi sunt doctrinam) in assignanda ignis materia. quandoquidèm si per frigiditatem, & humiditatem, ea esset disposita; ex eo, quia dispositionem remanêre, decreuimus; inferendum per nostram doctrinam, frigidum, & humidum existere ignem. Atq; hanc veritatem cognoscēs Benedictus Pererius lib. de prima materia, & priuatione cap. 3. loquēs, de varijs eius significationibus, inter eas, quæ ad rem nostram faciunt, hæc esse videntur. *Postremò alia est materia proxima, alia remota, ut ex 9. Methaph. tex. 12. habetur: proxima est, ex qua immediatè, & sine alia mutatione sui potest fieri id, cuius dicitur materia; ueluti lignum, & æs sunt materia proxima statuæ; quoniam ex illis immediatè fieri potest statua; terra uerò, & aqua, non sunt materia proxima statuæ, sed remota, quoniam necesse est, priùs terram commutari in lignum, uel æs, quàm ut, ex ipsa confici possit statua: quamobrèm, cum quid dicitur esse in potentia tale, propriè id conuenit materiei proximæ, non remotæ; non enim dicimus, terram esse potentia, hominem, sed semen, uel mestrua, &c.* hęc ille, è cuius doctrina elicimus, doctum alioquin aduersarium, toto cœlo aberrasse, in decernenda ignis materia; siquidèm vbi hanc decernere debebat, ligna

Exemplorum conditiones quæ.

Refellitur aduersarii exemplum plures ob causas.

Deceptio authorum Apologię, vndè.

Benedicti Pererii doctrina, de materia proxima, & remota generabilium.

Ignis proxima materia, & error aduersarii in ea afferenda.

per caliditatem, & siccitatem dispofita, & proinde accensos carbones; ligna suppofuit; vt frigida, & humida: quæ sanè numquã, quis dixerit, esse in potentia ad ignis generationem nisi remota: ex falsitate ergo, suppositionis exempli, ignis geniti, ex frigidis, & humidis lignis; nil causæ est, ob quam, concludi posfit, adipem nõ reportare facultates aliquas, ac vires, quæ inerant sanguini, vel aliud quoduis mixtum easdem, quæ inerant, in ipsius materia. Cœterùm, quod idem exemplum, sit minus à simili, illud demonstrat; quòd vbi nobis sermo erat in paradoxo, de proxima adipis materia, nimirùm de sanguine calido, acri, mordaci, & igneo, immediatè dispofito, ad generationem adipis; de materia omninò remota ignis, atq; carbonum, cœperunt aduersarij habere discursum: ex quo non mirum, si neq; ignis, neq; carbones, qualitates reportent, quę constabant in lignis. Nàm quemadmodùm, sanguis si sumatur, vt calidus, & humidus (ac qualis definitus absolutè fuit ab ipsis) carnis potiùs, quæ calida, & humida est existit materia: sic si sumatur, vt magis calidus, & minus humidus, dicatur igneus, cum alijs dispositionibus necessarijs adipis extiterit subiectum; ex quo, absq; vlla prorsùs, facultatum, quæ reperiebantur in eo, mutatione, adeps producitur: Præterea, à simili non extat exemplum: quia nullam seruat similitudinem, ignis, aut carbonum generatio, ex lignis viridibus, frigidis, & humidis, cum generatione, adipis ex sanguine; ꝓpterea quòd, adipis generatio, est opus naturę, ignis vero, aut carbonum vtì diximus artis. ex quo fit, vt non solùm, nil aduersùs nostram sententiam, de remanentia facultatum ipsius sanguinis, in adipe; posfit, per allatum exemplum, concludi: sed quod magis est, eorundem conclusio de caliditate, & siccitate carbonum, omninò sit falsa. Strictè enim loqui volentes, cum magnì, intersit inter materiam carbonum, & ignis; hinc fit; cur nullo pacto carbones statuendi sint calidi, & sicci; sed eius potius facultatis, quã proxima adepta fuerit eorum materia: iuxtà cuius diuersitatem, quoniam diuersificatur, & forma, non mirum si carbones, frigidi potiùs existant, quàm calidi; ignis verò supremè calidus. Et re vera, cum carbones, sint ipsæmet extinctæ prunę, ac velutì homo mortuus; ignis verò, vtì viuus, aliam carbonũ, & aliam ignis, decernendam videtur esse materiam; iuxtà cuius dispositionem calidus, & siccus sit ignis, frigidi, & sicci existant carbones: quòd si calidi (saltèm actu) essent; eamdemq; reportarent naturam, à propria, ac determinata materia, vt ignis; certè haud scripsisset, Poëta Persius.

Erroris aduersarii causa.

Refellitur idẽ exemplum, vt non à simili.

Carbones nõ esse calidos, & quid propriè sint.

*Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.*

quià igitur carbo, vox videtur ęquiuoca, ad carbonem accensum,

qui

E quieſt ipſimet ignis; & ad carbonem mortuum, qui pruna exiſtit, extincta: non animaduerterũt eruditi viri; carbonem propriè ſonare, ignem extinctum, & proindè prunas minùs ignitas (quæ frigidæ ſunt, & ſiccę) ignem verò, ipſoſmet accẽſos, & ignitos carbones, ſummoperè ſiccos, & calidos. Sed quænã erit ignis, & quæ carbonum materia, à qua non niſi vnum poſſit prouenire? ignis .ſ. à ſibi conuenti, & propria, atq; carbones ab eâdem, proprijs, ac determinatis qualitatibus affecta? Ad hæc breuitati ſtudentes, *Ignis elementaris, & noſtri materia.* quemadmodum ignis elementaris, generatur ex prima materia, diſpoſita per caliditatem, & ſiccitatem, quæ duo accidentia in ipſo igne poſtmodùm remanent: ſic ignis hic noſter (non elementaris, quia non ſimplex, referens tamen naturam illius) ex lignis F producitur, per caliditatem, & ſiccitatem diſpoſitis, ad eumq; caliditatis, ac ſiccitatis, deductis, gradum; vt nullo modo ſtare ampliùs poſſint, ſub forma ligni, ſed accenſorum carbonum. quos ſanè proximam ignis eſſe materiam, cum vnuſquiſq; cognoſcat, quid vetat in philoſophia aſſerere, calidum, & ſiccum eſſe ignem; quià eius cauſa materialis, caliditate, atq; ſiccitate exiſtit affecta? pari etiam pacto, cum extinctæ prunę, carbonum extent *Materia carbonum ſunt prunæ extinctę.* materia, eaq; frigiditate, & ſiccitate affecta; vt quid aſſerunt aduerſarij. *Materialis cauſa carbonum, ligna erant uiridia, ergo inferendum eſſet per doctrinam tuam, carbones ſunt frigidi, & humidi, quod eſt falſiſſimum: ſunt enim carbones calidi, & ſicci?* Error non peior hic G exiſtit priori, ligna viridia ibi decernens eſſe materiam ignis; hic verò carbonum. Sed properemus ad alia. Scribunt ijdem docti viri. *Sumantur lapides, qui per fluuiorum alueos reperiuntur, qui* *Aſſert. 15.* *citrà controuerſiam ſunt frigidi temperamenti. Non nè ex hiſce lapidibus generatur calx, quæ calida eſt?* Hoc altero ergo exemplo, volentes oſtendere, adipem hircinum, nullo modo eſſe igneum (vtì eſt ſanguis) nec acrem, mordacemq; literis mandârunt; ex lapidibus frigidi temperamenti, generari calcem, quæ eſt calida, admittatur exemplum. Calor ille eſt, qui è lapidibus, formam educit calcis; dicat nunc aduerſarius; ân quouſq; lapides ſub tẽperamento ſtant frigido; an vero, quandò caliditatem ſunt a- H depti? primum, nullo modo, quià vtì dicebamus de lignis, non magìs ſtatuæ, domus, aut ſepulcri, lapides tunc exiſtunt, materia, quarè ſecundum: Sed ſic eſt, quod tunc lapides temperamenti, ſunt calidi, quamobrèm calida quoq; calx, quià ab vno *Quandò lapides ſint materia calcis.* in quantum vnum, non prouenit niſi vnum, a lapidibus ſcilicet, per caliditatem, diſpoſitis, calx calida: A calido ſanguine, atq; *Concl. aduerſa Apolog. Authoribus.* igneo (vndè mordacitas, & acrimonia procedit) igneus quoq; adeps, acris, & mordax.

*INNVITVR superuacaneum esse in scientia demonstratiua, exemplorum usum; qui tamen si condecens sit, quales eorum esse debeant conditiones, inquiritur. Vbi plerq; in præsenti reprobatis. Adipem calidum, & humidum esse, quia ex consimili genitus est sanguine, confirmatur.* *Cap. 11.* A



EX Philosophicis exemplis; dissimilibus admodùm, & nulli veritati consonis, deuenientes tandem, eruditi viri ad medica, hæc habent. *Sanguis noster, nonne calidus, & humidus est per te? hoc profectò non negabis, nisi Hyppocrati adhereas: Nonne ex sanguine nutrimur, & augemur, neq; hoc quisquàm inficiabitur; Sed cum ex sanguine nutriantur, & augeantur omnia membra nostri corporis, uelutì ossa, nerui, cartilagines, tendones, panniculi, caro, adeps, & deniq; cætera similaria membra; Qui fieri potest, ut hæc diuersi sint temperamenti, uidelicet, nonnulla frigida, & humida, ut cærebrum, nonnulla frigida, & sicca, ut ossa; aliqua calida, & humida, ut caro: & sic de reliquis; Cum omnium istarum partium sit una tantùm causa materialis, nempè sanguis calidus, & humidus? Insuper adeps generatur ex sanguine, qui quidem est humidus, & adeps est siccus, quomodò igitur subsistit in medicina hæc tua noua doctrina?* Cœterùm, quicquid de nouitate doctrinæ, dicendum sit; Videamus quantì exempla facienda sint, in doctrina (vt aiunt) demonstratiua. Ad hæc. Lucidissimus Themistius primo de anima cap. 74. & Arist. secundo priorum, cum illorum admirati sint prudentiam, qui arbitrabantur, exempla vim probationum habere; in eam deueniendum sententiam, exemplorum copiam, atq; varietatem, minùs in scientijs ijs conuenire, in quibus magnarum, ac plurimarum rerum proponitur inuestigatio: Siquidèm miseram esse dicebat, maior ille Cato senectutem, quæ dumtaxàt sese oratione defendit: cum nil aliud, quàm pura oratio, omni probationum carens efficacia, exempla existant. Quòd si pro Aduersario facere videatur Auerr. primo physic. com. 81. 3. de anima 14. & 4. physic. 8. decernens, quod licèt in scientia demonstratiua non vtitentur exempla, in rebus tamèn, quæ non intelliguntur, nisi per comparationem ad aliud possunt vsurpari; Quid obsecro difficultatis, habuère, quæ ingeniosissimis viris, fuère in paradoxo proposita? Sed vtcumq; sit. nostrum est, ad singula assertionum capita, respondêre. Meminisse igitur oportet in primis quòd exempla, si danda sint, primò esse debent à simili; secundò fabricata ex veris; tertio, omni carere debent æquiuocatione; ac quartò, nulla in eis intendenda fallacia. Sit inquam, oportet in primis exemplum à simili; quoniam si hac careat condi-

Assertio 16. Assert. 17. Assert. 18. Assert. 19. Assert. 20.

Arist. sententia de exemplorum vsu.

Exemplorum vsus quandò admittatur in scientiis.

E tione, illius ferè, frustratur; cognitione scilicet, alicuius particularis ignonti, per simile particulare notum: quæ conditio, quàm fuerit diligentèr obseruata ab aduersarijs, inde patescit, q loquẽtes nos in paradoxo de generatione adipis ex sanguine, asserentes ex eo tanquàm calido, igneo, atq; mordaci adipem generari in hirco calidum, igneum, atq; mordacem. De nutritione, & auctione cœperunt ijdem in eorum Apologia factitare discursum. Ex veris necessarium est vt existat exemplum, quoniam sicuti ex veritate propositionum, veritas colligitur conclusionis, & ex falsitate, falsitas: sic ex particularis exempli veritate, vel falsitate, particulare alterum cognoscitur, verum, vel falsum: quę etiam conditio quomodò fuerit exculta à doctis viris, illud demonstrat; quod literis commendarunt, ex sanguine calido, & humido, nutriri, & augeri membra omnia nostri corporis. & quòd magìs est, ex eodem generari, vtì inferiùs explodemus. Æquiuocatione, tàm nominum, quàm rerum carere debet exemplum, ne allatum, in gratiam cognitionis, vnius, (in quo verificatur exemplum) alterum, in quo non verificatur, cognoscatur: an verò id obseruatum fuerit ab aduersarijs, ex carbonum generatione, ex frigidis, & humidis lignis, patfâcit exemplum; quid, in hoc ipso constat in quo dixêrunt, ex sanguine nutriri, & augeri, vniuersas corporis partes. Fallacia tandèm, non est intendenda, in eodem, quià eius finis, cum sit nos manuducere, in cognitionem alicuius rei ignotæ, per fallaciam numquàm res ignota cognoscitur: qualis autem fuerit in exemplo fallacia, imposterùm proponemus: dissimilitudo, falsitas, & æquiuocatio manifesta, cum fuerit obseruata in præcedenti; illius contemplationem reponentes in medicarum prima exercitationum, sectione, proponemus ad alia: alterum igitur exemplum, erat tale. *Adeps generatur ex sanguine, qui quidem sanguis est humidus, & adeps est siccus: quomodò ergo subsistit in medicina hæc tua noua doctrina?* Nouũ quidẽ exemplum atq; à simili, verùm ex falsis constructum; & doctrina nostra non noua. Nouum existit exemplum, quià non solùm, apud rei medicæ professores, sed, & philosophicæ, nouum est, adipem generari ex sanguine, vtì humido: ex falsis identidèm constat, quia falsum est, tum adipem generari ex sanguine humido, tum ipsum adipem esse siccum: His accedit, & alterum, quòd non minorem sapit falsitatem, ac contradictionem: est autèm, quòd si ex allatis in decima septima assertione; Auth. Apologiæ ossa, nerui, cartilagines, tendones panniculi, ossa, caro, & adeps, & cœtera similaria membra, nutriunt, augentur, & generantur, (et

Exemplum idem omninò falsum, & cur.

Exemplum idem quomodò æquiuocũ.

Exemplum alterum à simili sed ex falsis cõstitutum.

Contradictio in verbis aduersarii.

(ex alibi, ab eisdem dictis) ex sanguine vtì calido, & humido, A dicentibus ijs. *Sanguinem calidum, & humidum, esse causam materialem partium omnium nostri corporis:* quî fieri potest, vt in prȩsenti sectione, ijdem conscribant, adipem generari dumtaxàt ex sanguine humido? Quarè, à simili licèt extet exemplum; per ipsumq; posit, nos manuducere aduersarius, in cognitionem accidentium, quæ consistunt in adipe, non esse .s. illa, quæ inerant sanguini: attamèn, quià nouum, & falsum, ex sanguine, vtì humido tantùm, adipem generari; hinc fit, vt non admittat philosophia, nec substineat medicina, siccum existere adipem; quin immò, potiùs humidum, iuxtà naturam tamèn sanguinis, ex quo, genitus est: Cœterùm quòd calidus, & humidus existat adeps, proxima, atq; B determinata declarat materia (cuius munus est, vt ex ea immediatè, & sine aliqua sui mutatione fiat, id, cuius dicitur materia) & natura animantis, in quo reperitur, patefâcit: & quia medicam potiùs, quàm philosophicam, hæc sapere videntur exercitationem, dicamus cum Laurentio Iouberto, in Adnotationibus primi lib. Gal. de facul. natural. cap. 5. quòd, *Quia non alia carnis productio esse uidetur, quàm adipis; cum utrumq; fiat, sanguine, per inanes* „ *capacitates fuso, ac disseminato, illicq; dêsato (hoc tamèn discrimine, quod pin-* „ *guior, calidiorq; sit adipis materia, carnis uerò crassior, & terrena magis)* calida, „ & humida est caro, magìs calidus, & magìs humidus adeps: ea vel stante lege, qua sancitum est, ab vna materia, vno, & eodem C modo disposita, non posse prouenire nisi vnum, hoc est, formam vnam emanâre, & accidentia propria, illam consectantia. Quamobrem, minimè falsum erit in medicina, quod causa materialis, seruet qualitates suas, easdem, sub diuersis formis reperta. *Quoniam, si neminem latet, quòd qualitates quæ insequuntur formam, corrumpuntur ad suæ formæ corruptionem, & introducuntur nouæ qualitates, insequentes nouam introductam formam; quià quod dat formam, dat consequentia ad formam.* Multò magìs, nullum latebit; quòd dator formarum, vel agens, dans formam adipi, cum sit calor (& hic iuxtà mensuram operetur) calidum, & humidum, ex sanguine, per proprias qualitates disposito, producet adipem. *Neq; uerò* D *aliud est caro* (dicebat ibidem Ioubertus) *quàm concretus sanguis, uel potiùs densatus, ui caloris: non enim consentaneum rationi uidetur,* „ *quod scribit Fernelius in lib. 2. physiologiæ cap. 2. adipem, à carne hoc dif-* „ *ferre, quia caro ex conuerso, mutatoq; sanguine gignatur, adeps uerò ex* „ *concreto, ui frigoris: quippe frigidum in uiuentibus, nullius actionis est author, & tantum abest, ut adeò præstantem edat, quantum est adipis generatio:* Hæc ille, qui tradens calori hoc generationis adipis in animantibus opus, & docens generationis modum, prædicansq; opportunam

Medicina, & philosophia non admittunt adipem esse siccum.

Adipis generatio ex Iouberto.

Contra 21 assertionem.

Assertio 20.

Ioubertus contra Fernelium.

E opportunam materiam; in hanc firmitèr deueniendum putamus sententiam, calidum, & humidum existere adipem: *Quandò sanguinis portiones aereæ* ( ex eodem Iouberto cap. 13. citati lib.) *dulces, ac pingues, dùm halitus modo errant, facilè penetratis inferioribus partibus, supernè ad cutim sistuntur, & in adipem concrescunt.* Forma igitur, eaq; complexionalis, atq; accidentalis adipis ( genericè nunc loquimur ) in caliditate, & humiditate erit locata; & dans formam hanc, adipi: dedit, & consequentia formam, acrimoniam scilicet, mordacitatem, atq; igneitatem, & alia quęcumq; accidentia illam met, insectantia: quę sanè de necessitate, non noua sunt omnia, sed ea dumtaxàt, quæ formæ introducendæ erant contraria; quam ipsam veritatem confirmans doctissimus Zabarella, lib. de communi rerum natural: generatione, & interitu, cap. 10. scriptis mandauit. *Quòd quandò accidens absq; sua causa existere potest, & formæ generandæ non repugnat, tum, ut absolutè considerataæ, tum ut relatæ ad formam præcedentem, quæ interijt, potest idem numero accidens, in re genita remanere, quod fuit etiam in re corrupta.* Huiusmodi autèm accidentia, cum sint præfata, facillimo, vel negocio, in medicina, philosophia, ac logica, nostra consistit doctrina, decernens, hircinum adipem calidum, humidum, igneum, acrem, atq; mordacem existere.

Adipis materia ex Iouberto, quæ.

F Accidentia in adipe nō omnia esse noua, sed aliqua tātum, & quæ.

Zabarellę sententia aduersa assertioni aduersariorum.

G *EX pensitatione, exempli generationis carnis, ab ipso sanguine, decernitur quòd ueluti accidentia multa, quæ reperiebantur in sanguine, consistunt in carne, sic, & in adipe: obiectiones nonnullæ, ab Apologiæ authoribus propositæ discutiuntur, & solutiones, reijciuntur.* Cap. III.



*ET Si fortè, ex accidenti aliquandò uideantur esse eædem qualitates, etiam sub noua forma introducta, sicuti prius erant sub priori forma, antequàm corrumperetur; ut quandò, ex sanguine fit caro, quia materia illa, donec erat sub forma sanguinis erat calida, & humida, & etiam quandò postea reperitur sub forma carnis, paritèr est calida, & humida; Caue ne decipiaris, dicens illas esse easdem numero sed solum specie, & hoc est per accidens, quià accidit, ut à forma carnis consequatur hoc temperamentum calidum & humidum.* In assertione 24. dixerunt Apologiæ Authores: qui, vidētes sibi negotium facessere, remanentiam qualitatum ferè omnium sanguinis, in ipsa carne: & sic in alijs mixtis, genitis, ex aliorum corruptione; duo animaduersione, & commentatione digna duxêrunt; primum, quòd per accidens est, vt qualitates, siuè accidentia, quæ reperiuntur sub priori aliqua forma, in materia collocata, videantur sub altera noua forma, in eândem, introducta: secundum,

Assertio 23.

H Assertio 24.

Scopus duplex dictorum assertionum.

ſecundum, quòd qualitates, quę reperiuntur in de nouo genito, A
eædem ſunt ſpecie, cum ijs, quæ conſtabant in corrupto (& hæ
quoq; per accidens) non autem numero, vt ex ſancitis decreuimus. At nùm animaduerſio, & commentatio iſthæc philoſophicę veritati ſit conſona, cum pateſcat ex dictis, obiter, exempli naturam inquiramus. Exemplum ergo, in rei veritate, eſt à ſimili; ſiquidèm per ipſum, tanquàm notum, demonſtratur, ignotum; adipem ſcilicet, retinere qualitates, & accidentia multa, quę viſuntur in ſanguine; ad inſtar carnis, ex eodem productę: & exemplum tale eſt: Quemadmodùm caro, calida eſt, & humida, quia ex calido, & humido genita eſt ſanguine, ſic, & adeps: vel ſicuti qualitates, & accidentia, quæ conſtabant in ſanguine, viſuntur in carne; ſic, & quæ in eodem, pateſcunt in adipe: ratio autem eſt, quia dans vtriq; formam, dat conſequentia ad formam: propoſitio ſanè peripatetica, at minùs peripateticè intellecta: quia, vbi illius vigore, rati ſunt Apologiæ Authores; datorem formarum, ſiue agentem, in productione adipis, ex ſanguine, vel carnis ex eodem, corrumpere omnia accidentia, ac qualitates, quæ inerant ſanguini, & noua omnia introducere: idem agens ea dumtaxàt corrumpit, quæ introducendæ formæ adipis, vel carnis extant contraria, non autèm, quę conducunt, vel introductam inſequuntur: quamobrèm quià introducendæ formæ in carne, conferunt caliditas, & humiditas, rubedo, dulcedoq; &c. quæ ęquè formam conſequuntur ſanguinis, C
ac carnis; hinc fit, vt calida, humida, rubea, & dulcis, vtì ſanguis, exiſtat caro. Cœterum an ex accidenti ſit, vt caro reportet accidentia quæ ſunt in ſanguine, Auicennas prima, primi doc. 5. cap. 1. βραχιλογία decernit. inquit enim. *Caro quidem, ex ſanguinę generatur ſpiſſo, quem caliditas, & ſiccitas coagulant, Adeps uerò, ex eius aquoſitate, & unctuoſitate generatur, quam frigiditas cougulat, ideoq; ipſam caliditas reſoluit.* Eccè, quomodò abſq; vlla ferè accidentium mutatione, quæ ſanguini diſpoſito, ad generationem carnis, & adipis, inerant, tum caro producitur, tum adeps. quarè non per accidens videtur dicendum, calidam, & humidam eſſe carnem, ſed per ſe, & ex diſpoſitione materiei, paratæ ad ſuſcipiendam D
formam carnis, & accidentia hanc inſectantia. His accedit, & alterum, quòd decernens Auic. doctrina 4. citati loci cap. primo quòd, *Si ſolus ſanguis eſſet humor, qui membra nutrit, omnia ſuis complexionibus, & eſſentijs ſimilia forent*: ex ſolo ſanguine, carnis cum fiat nutritio (ſolo inquam, quatenus, præter alias qualitates, quæ reperiuntur in eo, ob miſcelam aliorum humorum, non enim purus, & ſimplex eſt ſanguis caliditas, & humiditas pręſertìm

Exemplũ omninò à ſimili.

Propoſitio peripatetica.

Auicennę pulchra ſententia contra aſſerit. 24.

E tìm excedunt in illo) ex necesſitate, non ſolùm generationis, ſed & nutritionis, caro reportat accidentia penè omnia, quæ conſiſtunt in ſanguine. *Omnis enim complexio membri naturalis, dicebat doc. 3. cap. 2. ſimilis eſt ei, quo nutritur, & ſecundum ſuam accidentalem complexionem ſimilatur ei, quod in ipſo ſuperfluit)* vt propterea caliditas, & humiditas, cum ſuperfluat in ſanguine, vtraq; etiam ſuperfluat in carne, & adipe. Ex ſimilitudine ergo, generationis, atq; nutritionis, per exemplum, allatum, carnis ab ipſo ſanguine firmisſimè concludendum; quòd velutì caro reportat temperamentum ſanguinis, ſic, & adeps, eiuſdem: cur verò ſit, quòd alia ſimilaria membra, illud non reportent, vt paucis in præſenti defi-

Quod caro reportet qualitates ſanguinis ex neceſſitate.

F niamus; ſtatuimus, quià non ſolùm non generantur, ex ſanguine, vt calido, & humido, ſed nec nutriuntur, quemadmodùm in prima medicarũ exercitat. ſect: cũ, de gener. & nutrit. partiũ corporis differem' pateſcet. Nũc, an eadẽ numero ſit caliditas, & humiditas, &c. quæ reperitur in ſanguine, ac in carne, & adipe, eſſet definiendum; quia tamèn, ex dictis colligitur, non eſſe contrà omnem philoſophiam, idem numero accidens remanêre in de nouo genito, quod fuerat in corrupto; admiſſa exempli ſimilitudine, & confirmata veritate (ſola enim caro, & adeps inter ſimilaria omnia membra, generantur, ex ſanguine) de diuerſitate temperamentorum, quæ viſuntur in alijs differendum eſſet; Verum-

Cur omnia membra corporis nõ reportent temperamentum ſanguinis.

Sola caro, & adeps generatur ex ſanguine.

G enimuerò, quoniam medicam potiùs, quàm philoſophicam hæc ſapiunt exercitationem hanc in præſenti ſequamur. Nè igitur condonetur nobis hoc inconueniens, quin immò impoſſibile, quòd ſcilicet qualitates, quę reperiebantur ſub priori forma, remaneant eędem numero ſub noua forma; diſcutiamus obiectiones, atq; ſolutiones perpendamus, quæ contra hanc remanentiam accidentium, in de nouo genito, eorum quæ fuerant in corrupto, viſuntur. Ad hæc, Medico quodam exemplo, tentantes aduerſarij, noſtram, de facultatibus ſanguinis, quę viſuntur in adipe, deuaſtare ſententiam: obiectionem proponentes, ac diſſoluentes dixêrunt. *Si quis comedat lactucas, aut cucurbitas, uel*

Verba aſſertionis 26.

Verba aſſertionis 30.

H *id genus aliorum cibariorum frigidorum, ijſq; utatur per plures dies, uniuerſa ſanguinis maſſa redditur frigidior, & habitus totius corporis refrigeratur, & tamèn forma lactucæ, uel cucurbitæ, corrumpitur, ad ſanguinis generationem; & nihilominùs qualitas illa frigida remanet etiam, ſub forma ſanguinis, & totius corporis habitu: hæcq; exiſtit obiectio. Solutio autem talis. Verum quidèm eſt, ex uſu lactucæ, aut cucurbitæ, uel aliorum frigidorum eduliorum, corpus noſtrum refrigerari: Sed talis refrigeratio imprimitur in nobis, antequã generetur forma ſubſtantialis alicuius noſtrarũ partium: uidelicet antequam ſiat ultimum inſtans aſſimilationis nutrimenti*

*in*

*in substantiam nutriti. hoc est dum fit mixtio, dùm fiunt prauiæ illæ dispositiones, actiones, & reactiones, & alterationes; quià, ut dixi, miscibilia non corrumpuntur, sed alterantur, & in tali actione, necessum est nostrum corpus alterari, secundum prædominantis qualitatis uirtutem: & qualitates, quæ reperiuntur postea in aliquo nostrorum membrorum, uel in totius habitu, sunt de nouo genitæ, ex natura suæ formæ, de nouo introductæ; nec ullo modo possunt esse eædem numero cum prioribus.* Hæc ille, qui malum, ad instàr turdi sibi cacans, ab eodem postea depræhenditur. Sed ad rem, exemplum generationis sanguinis, ab alimentorum vsu, est simile, existitq; verum. simile quidem, quià loquentes nos de generatione adipis ex sanguine; loquitur Apologię Author, de sanguinis generatione, ex alimentis. est autèm verum, quià alimentorum vires, in sanguine imprimuntur; ità vt, verissimum etiam sit, sanguinis facultates, ac vires in ipso adipe, easdem etiam numero, remanêre: Sed enim, quià hac ipsa de re, fusiori oratione disseremus imposterum; deueniamus ad solutionem, & quamquam medica sit, philosophię præceptis accomodemus. Solutio ergo omninò falsa; quandoquidèm nullus vnquàm, qui medicinæ vix attigerit libros, decernet, substantialem, alicuius nostrarum partium, formam, ab vsu lactucæ cucurbitæ, vel aliorum eduliorum pendêre; ac qualitates (vt assentiamus in verbis) quæ visuntur in eisdem esse de nouo genitas, ex natura suę formæ, de nouo introductæ: quasi noua in dies magìs in partibus nostri corporis, ex alimentis introducatur forma, ad huiusq; introductionem, nouę etiam qualitates. Sed valeat philosophia est hæc, eiusq; quis fuerit Author. Secunda obiectio erat talis. *Quandò in febribus biliosis utimur nos syruppis ipsis refrigerantibus, ad calorem febrilem contemperandum, refrigerandumq; nisi remaneret qualitas illa frigida, in corpore nostro, post corruptam syrupporum formam: frustra hæc serapia, exhiberentur. Solutio uerò huiusmodi. Idem dicendum est ad secundum obiectum, de syruppis refrigerantibus, quià donec eiusmdi serapia alterantur, & rediguntur ad minima, à calore nostro, tunc imprimunt suas qualitates in nobis, & non post ipsorum syrupporum formam corruptam:* Obiectio quidèm, non prorsùs à simili (hìc enim sita esse debet vis exemplorum demonstratiua) sed solutio Medici indigna: Obiectio non à simili, quià loquentes nos de remanentia (vt ita dicamus) qualitatum, ac accidentium quorundam, sanguinis in ipso adipe; de remanentia qualitatum in corpore, ipsorum medicamentorum, ac syrupporum (cuius munus est, ad differentiá alimentorum in idè agere) per obiectionem de syruppis, & medicamentis cœperunt illi, aduersùs nostra placita, habere discursum. Medici verò videt indigna, tùm

Marginal notes: Assertio 31. — Assert. 32. — Exemplum præsentis assertionis simile existit, & verum. — Solutio allata ab aduersariis omninò falsa. — Assertio 36. — Obiectio non à simili.

Margin letters: A — B — C — D

E tùm quia non idem dicendum eſt, ad obiectum de ſyrup. refrigerantibus in feb. bilioſis) aliud enim eſt medicamentum, & aliud alimentum, hoc quidem patitur, illud verò agit) tum quià alteratio, quę à ſyruppis dependet, fit in nobis, poſt ipſorum corruptam formam; poſt actuationem dicimus nos medici; ità vt niſi ſyruppi, vel alia medicamenta redigantur ad actuationem, quę fit per actionem caloris natiui, corrumpentis formam medicamenti, aut ſyruppi: nullo pacto alteratio, vel actio imprimatur in nobis: ſed, quod magis indignum, tàm philoſopho, quàm medico videt; eſt, ſub vna, eademq; oratione aſſerere: Serapia redigi ad minima à calore noſtro, & eorundem non corrumpi formam: contradictio F hæc manifeſta; verùm condonetur, & ſibi. Obiectio altera, erat; *Ad quid prohiberemus nos in febribus bilioſis, cibaria calefacientia, & exiccantia, ſi poſt ipſorum cibariorum corruptam formam, non remanerent eædē qualitates, calefacientes noſtrum corpus, & exiccantes? fruſtra etiam nos docuiſſet Hyppoc. uictum humidum febricitantibus omnibus conuenire: quoniam quæ aſſumuntur in cibum, dùm generatur chilus corrumpuntur, & ſic perit talis qualitas humida. Et rurſùs quandò corrumpitur forma chili, pro ſanguinis generatione, pereūt qualitates chili; ergo nihil intereritſi nos uteremur pro nutritione febricitantium, cibis, uel humidis, uel ſiccis, uel calidis, uel frigidis, &c.* ſolutio ſimillima eſt priori, prioris exemplii; id ſolùm nouitatis habet, quòd membra inquit quæ receperunt formā G ſubſtantialem, ſaltèm ex cibo, & potu, non eſt neceſſum, vt habeat temperamentum humidum, vt de membris ſicci coſtat temperamenti, quaſi hæc augeantur ex victu humido: & formam ſubſtantialem ex eodem reportent, verùm quia longioris hęc eſſe videntur diſcusſionis; de ſingulis in ſequenti.

Solutio indigna Philoſ.

Contradictio in dictis aduerſarii.

Aſſertio 38.

Ridicula reſpōſio ad obiectionem.

EX *ſolutione, allata ab Apolog. Authoribus, ad obiectionem de uictu humido, humectante humanum corpus; tum plura colliguntur abſurda; tum quomodò, ab alimentorum uirib⁹, ſubſtantialis, accidentaliſq; eiuſdem partium forma, alteretur, innoteſcit. Cap. IV.*

H INVITA, poſtquàm cogimur Minerua, medica philoſophicis commiſcere; haud ab re ſit, in gratiam formæ ſubſtantialis, atq; accidentalis, ſiue complexionalis, partium corporis noſtri, allatam ſolutionē, ad obiectionem, de victu humido, in febricitantibus bilioſis, perpendere. Videntes ergo Apologiæ Authòres, calefacientia, & exiccantia cibaria, poſt eorum corruptam formam, imprimere in nobis ſuas actiones, meritò dixerunt, Hyppocratē perſcripſiſſe victum humidum: & quia etiam hic ſuas imprimit vires; ſic obiectionem, ab eis commota, dirimere tentauerunt.

*Victus*

Assertio 38. *Victus humidus humectat quàm diu alteratur à nostro calore, & diffunditur per uniuersum talis humiditas, & non post formam substantialem introductam in nobis, ex cibo, & potu: Quoniam membra, quæ receperunt* A
Assertio 39. *formam, saltèm per augumentum, ex cibo, & potu, non est necessum, ut habeant temperamentum humidum, ut cuilibet etiam rudi in arte medica, constat de membris sicci temperamenti. Ideo qualitas, quæ reperitur in materia, sub noua forma priori existente, non est necessum ut remaneat, sub*
Assertio 40. *noua forma. Et idem dici potest de chilo, & sanguine, quia quandò quæ assumuntur in cibis permanent in nobis, sub forma liquida, uel humorali, semper debent appellari miscibilia, & chilus, & deniq; sanguis; qui ex eis generatur, dicitur mixtum, & non habet, re uera aliam communem formam, quàm complexionalem.*
Assertio 41. *Seruatis tamèn formis substantialibus uniuscuiusq; miscibilium, non corruptis; sed tantumodò refractis: Sed quandò postea generatur forma substantialis ultimata, tunc talis materia, tandem sub forma substantiali reperta, habet suas qualitates, dependentes, à tali forma substantiali, de nouo acquisita, & non à priori forma, iam corrupta.* B Hucusq; glosando, & commentando obiectionem vltimam, processère aduersarij: qui reuocantes nos, è causa materiali, mixtorum naturalium, ad formę contemplationem; huic tanquam philosophicæ, insistendum. Omittentes igitur, nunc, quamnam habeant alimenta, facultatem, nostrum corpus alterandi (nàm obitèr veritatem proponemus) quî fieri potest, vt viri in medicina versati, decernant in eorum scriptis, substantialem partium corporis formam, introductam esse in nobis ex cibo, & potu: Membra, formam recipere substantialem, per augumentum ex cibo, & potu: Quæ permanent in nobis sub forma liquida, & humorali, dici miscibilia; Sanguinem (qui verè est, mixtum) non habere aliam communem formam, præter complexionalem: Formas substantiales miscibilium refrangi. similiaq; tum in philosophia, tum medicina absurda? Sed singula perpendamus. quod itaq; spectat ad primum. Gal. 8. de Placitis Hypp. & Platon. scribens nostro idiomate. C

Refelluntur omnes commentationes obiectionum, & absurda earum demonstrantur.

*Ex elementis itaq; mutuo inter se, atq; sæpius mutatis, tum Plato, tum Hypp. aiunt, nostra corpora conflari: etenim ex quatuor elementis, & stirpium generatio est, & ex ipsis tum fructus, tum semina. Alimenta uerò hæc omnia ouibus, suibus, capris, bubus, alijsq; animantibus, quæ herbas, aut arborum fructus, aut surculos, aut radices comedunt: hominibus hæc eadem animalia alimento sunt, atq; hinc ipsis generatur, sanguis, pituita, & bilis utraq; quorum humorum facultates, in semine paterno, maternoq; ac sanguine, humanæ generationis materiali principio delitescunt.* D hæc inquam conscribens Gal. imaginari non possum, quomodò defendi possit Philosophus aduersarius, decernens, substantialem formam

Galeni sententia de origine partium humani corporis.

partium

E partium corporis, introductam esse in nobis, ex cibo, & potu; Verùm hac eâdem de re, in prima medicarum exercitat. sectione differetur. Quò ad secundum absurdum. Fieri augumentationem in nobis, ex cibo, & potu, non immediatè, sed mediatè, (vtì supposuit atq; ille) certè inficias non eundum. *Quandò ex lacte nos primum nutriri, à sanguine, qui est in uenis generationem ducente; deinde solidioribus alimentis, undè rursus, sanguis, pituita, bilis flaua, & atra proueniunt*, ibidē animaduertit Gal. at membra recipere formam substantialem per augumentationem, ex cibo, & potu; neq; Gal. neq; Arist. nos docuit. quomodò autem fiat, patescet imposterum. Quarè pergentes ad alia, non minorem habet difficultatem assertio illa, in qua scriptum est, quòd, *quæ permanent in nobis, sub forma liquida, & humorali, dicuntur miscibilia, sanguis uerò mixtum*. Propterea quòd, & sanguis sub forma stat liquida, & humorali (qua ratione, miscibile etiam, non mixtum posset nuncupari) vndè, esse miscibile, & esse mixtum, non stat in forma humorali, vel liquida: sed in vnione, in fieri, vel in facto esse, rerum miscibilium: ita vt, cum facta est vnio, factum dicitur mixtum, cum verò est in fieri, dicitur miscibile, vel in potentia mixtum: cuius perfectam naturam, cum induat sanguis (non chilus, qui potiùs miscibilitatis sapit odorem) habet prẹter communem formam, siue complexionem, formam substantialem:

Materia nutritionis, & auctionis partis corporis ex Gal quæ.

Essentia mixti & miscibilis vbi sit collocata.

G In reliquis, quamquàm forma substantialis vltimata, habeat alias qualitates, dependentes à tali forma, non ab alimentis. V. G. chilo, vel sanguine; attamèn mirumimodùm vtraq; ab alimentorum vsu alteratur, ac labefactatur, & licèt easdem non habeat numero, fieri tamèn potest, vt possideat, specie: & ecce, ad exemplum, vt descendamus, & nos. Fertur ægregiam, atq; pulcherrimam puellam, ab Indorum Regina, ad Magnum Alexandrum (Aristotelis tempestate) fuisse trasmissam; quò scilicet, vt Regina in optatis habebat, vitẹ discrimen, Alexandro indè impenderet. Puella etenim illa, cum solo spiritu, homines inficeret, osculoq; necaret; suasum Reginæ erat, facili vel negocio, Alexandrum occumbere, quotiescumq; puellam deoscularetur: Enutrita namq; venenis, atq; serpentibus, quibus perindè alebatur, ac consuetis alimentis quicumq; eius natura in serpentes abierat; ita vt coitu, morsu, vel osculo, solos homines interficeret. Quòd sanè magno contigisset Alexandro, nisi, à maiori Aristotele, puellẹ faciem, oculosq; contemplante, fuisset admonitus: quandò quidèm, ex facta in militibus, qui pœna aliqua erant plectendi, periclitatione; id èvestigio contigit. Quòd si causam, sciscitari velit à nobis Aduersarius; non aliam habemus

Assertio 41.

Pulchrum exemplum à simili de puella inficiente, per habitum.

Arist. maior Alexandro.

H

Venenatorum alimentorum vis communicat spirit.b.humoribus,& solidis.

in promptu,nisi venenatorum alimentorum vires quę fuêre communicatæ,non solùm spiritibus,humoribus,atq; solidis, sed substantiali,accidentaliq; eorundem formæ. Et re vera,nostram liberè,vt proferamus,in præsenti, sententiam. Quoniam naturalis temperies, & totius,& partium,censet in causa, actionum omnium nostri corporis, cum omnis immodica intemperies (Gal. authore) deijciat actum propriæ virtutis: immodica hęc in toto, vel parte intemperies,non aliunde suum trahit originem, nisi ab importuno alimentorum,necnon medicamētorum vsu,cuiusmodi cucurbitarum lactucæ,& consimilium eduliorum: ex quorum conditione,vitiata priori, quæ fit in ventriculo coctione, hinc secunda, ac tertia firmissimè in medicina, decerni posse existimamus, alimentorum qualitates, ac vires trasfundi,in sanguine, in humoribus, in solidis, & in spiritibus: & stantes in subiecta materia (ità nos Deus amet) ab alimentis pendêre, recessum quemcumq; à naturali statu, in intemperie partium corporis; Miserrima illius anni nonagesimi primi, declarat constitutio: in ea etenim, enutriti homines, pessimis alimētorum generibus, vel quià terra non subministrauit, vel quià mare non dabat; vel (quod verisimilius est) quià habentium omnium aberat compassio. in pessima etiam morborum inciderunt genera; ac quicumq; salui fiebant,per scabiem,psoram,aut elephansiasim euadebant: ita vt, purificata vniuersa sanguinea massa,optima victus ratione,in pristinum sanitatis gradum restituerentur: atq; in hæc,postquam ꝓlapsa fuit oratio,haud ambigendum,alimentorum vim facere,nè dum ad corporis tutandam salutem, vel ægritudinem inferendā, Sed ad morum compositionem,ad doctrinam, ad cultum, ad relligionem, quemadmodùm suo loco, non iniocunda discursione patescet. Concludamus nunc, in gratiam alterius assertionis.

Anni nonagesimi primi cōstitutio eiusq; morbi.

assert.42.& ei⁹ confut.

Quòd si nerui,cartilagines,tendones,ossa, & id genus, ex sanguine generarentur,vt calido, & humido, nutrirentur item, & augerentur: quæ partes frigidæ sunt; sanguinis reportarent temperiē; calidę .s. omnes essent,& humidę;verùm quià generatio,nutritio, & auctio aliunde dependet,idq; frigiditate, & siccitate scatet, frigidæ,& siccæ existunt eædem,sed de his infra. Victum humidum, febricitantibus omnibus (non biliosis tantùm) conuenire, nos docuit Hypp.& Gal.comment.illius aphoris. 16.primæ partic.afferens rationem inquit:Hyppoc.institutum,existere. *Tradere indicationes uictus salubris, in ijs quæ sunt præter naturam contrarias, in ijs uerò; quæ secundum naturam habent, similes.* Si ergo huiusmodi antiquissimi senis extat intentio; ex eo quià (per eundem) contraria,contrarijs curantur,& similia similibus conseruantur; quî fieri

Alterius asser. responsio.

Hyppoc. consilium ex Gal. in Aphoris. 16. 1. sectionis.

E ri poteſt, vt ex contraria victus ratione, in febricitantibus omnibus, & proindè humida, huius vires, in ſpiritibus, humoribus, ac ſolidis, non communicentur? Si igitur communicantur, an poſt corruptam alimentorum formam, ac quandò nutririo facta eſt; an verò, quouſq; extat in fieri? Ad hæc, breuibus rem dirimentes, cum præfata humani corporis principia, ſpiritus, humores, ac ſolida, conſeruentur in eorum natura, per ſimilia, & per reſtaurationem eius, quod euacuatum, aut deperditum eſt: huiuſmodi autem reſtauratio fiat, poſt factam nutritionem (quæ asſimilatio eſt nutrimenti in ſubſtantiam nutriti) certè disſimilatio, vt ita dicamus, vel remotio eorundem à præternaturali ſtatu ad naturalem; fiet poſt corruptam alimentorum formam, ac poſtquam F facta erit nutritio; & ob id poſtquam factum eſt vltimum inſtans asſimilationis nutrimenti, in ſubſtantiam nutriti; verùm de hac ipſa de re, aliàs.

Nutritio quid.

Cõfutatio aſſert. 32.

*EX quibuſdam alijs, ad eamdem obiectionem, de uictu humectáte, ac alimentorum uſu, alterante humanum corpus, ſolutionibus; exemploq; de Theriaca, conſiderata, tum in fieri, tum in facto eſſe, & alia demonſtrantur abſurda, & ueritas in aliorum mixtorum generatione affertur.* Cap. V.

QVAMQVAM ſcriptores, qui pauca cognoſcentes, in omnibus eorum ſcriptis, eadem ſemper repetunt, G imitandi non ſint: quùm Gal. auth. 8. de ingenijs ſanitatis cap. 3. Eadem ſemper tractare, non ſit multùm docere, ſed multas cartas cõſumere, cum poſſent paucas. (Vnde D. Auguſtinus dicebat, nil miſerius eſſe, quàm eiſdem ſemper vtì inuentis.) Nos tamèn, quibus veritatem in ſingulis inquìrere, propoſitum eſt; haud à pręſenti inſtituto, duximus alienum ad exemplum alterum de Theriaca tùm in fieri, tùm in facto eſſe, orationem conuertere: Videntes igit̃ Apologiæ Authores, alimentorum, tàm frigidorum vſum, in febribus bilioſis, quàm humidorum, in febricitantibus omnibus, non leues habe- H re facultates, ac vires, in alterandis corporibus: Vbi in aſſertione 33. 34. & 35. & infrà; eadem, quæ in ſuperiori capite adnotauimus, de generatione partium corporis, ab alimentis, asſignârunt, abſurda. diſtinctionem adhibentes, de generatione, & mixtione in fieri, atq; in facto eſſe; aſſerentes, *Miſcibilia in fieri agere, per proprias miſcibilium formas, In facto uerò eſſe, hæc adeo refracta exiſtere, ut deuenerint ad unam formam communem, quæ complexio nuncupa-*
" *tur, Non corruptis tamen miſcibilium formis, ſed refractis, &c. In utraq;*
" *mixtione (aiunt) ſit ſatis nobis pro exemplo Theriaces. Hæc dum eſt*

Nil miſerius quàm eiſdem ſemper vti inuentis.

Aſſer. 44. 45 46.

Aſſer 47.

*in fieri, agit per particulares, miscibilium formas, & qualitates, & quia in-* A
*greditur opium in magna dosi; ob summam refrigerationis uim, soporifera*
Asser. 48. *est: Quandò uerò facta est, & fermentata, tunc agit per formam complexio-*
*nalem, & frigidis qualitatibus refractis, ob ingredientium calidorum uicto-*
*riam, non amplius frigida, & soporifera est, sed calefacit. At quoniam ista*
Asser. 49. *forma in Theriaca est accidentalis, non substātials sequitur quod formæ sub-*
*stantiales miscibilium non sunt corruptæ. Sed solumodò adeò remissæ, &*
*refractæ, ut per eas non possit agere totum mixtum; & propterea agit secun-*
*dùm prædominium uincentis qualitatis in miscibilibus. Et hinc resultat in*
Asser. 50. *ipsa complexione, quædam alia forma, uel conditio, uel proprietas, uel uirtus,*
*quæ cœlestis causa potest nuncupari, occulta, uel abdita, specifica, uel inno-*
*minabilis, per quam auxiliatur uenenis, tùm calidis, tùm frigidis. A simili* B
Asser. 51. *modò dicendum, de forma uerè substantiali, uel dicas de generatione substan-*
*tiali, quoniam, quandò est in fieri, fit actio, & reactio in materia, & secundum*
Asser. 52. *prædominium agentis, qualitates agunt in nostrum corpus. Quandò uerò est*
*in facto esse, talis materia habet suas qualitates, dependentes à forma noua*
*substantiali, de nouo acquisita.* Atq; hæc, per exemplum de Theria-
ca, aduersùs nostram sententiam, de remanentia qualitatum, ac
accidentium, quæ, ex corrupto, in de nouo visuntur genito, attulê-
re in medium. Cœterùm quantì facienda sint, hinc depromatur.
Exemplum de Theriaca refellitur à Gal. Gal. 1. de temperamentis cap. 9. docens, mixtionem, non esse opus
artis, sed Dei, atq; naturę, asserensq;. *Quòd licet nos multa misceamus,*
*quæ corpus unum similare uideantur conflare, uelutì prædicta magna anthi-* C
*dotus, appellata Theriaca: cōsimiliaq; medicamenta, neq; ex his nec in his ue-*
*ra consurgit mixtio, sed singulorum ad singula, quædam appositio; quò fit ut*
*uerius compositio nominanda sit, quàm mixtio.* Equidem quid similitu-
dinis intercedat, inter mixtionem, & multò magis generationem
substantialem, in fieri, & in facto esse, consideratā; ac ipsā, vtroq;
modo acceptam Theriacam, non satis calleo: ità vt, cum exēplum
nullam seruet similitudinem; nullam etiam habeat vim, demon-
strandi, generationem substantialem, vel formā substantialē, acci-
dentalemq; retinêre non posse, aliquas facultates, & vires, earum,
quæ inerant, in vtriusq; generationis, anteriori subiecto. Quan-
Theriaca vnde habeat suas vires. do, quidèm vbi Theriaca reportat suam cōplexionem, siue formā, D
acciu'entalem, substantialemq; ab ipsis simplicibus; humani cor-
poris pa'rtes, vtramq; adipiscuntur, non ab alimētorum calidorū,
frigidorum, humidorum, aut siccorū, vsu, sed paterno, maternoq;
semine, ac sang'uine mestruo: Exemplum ergo, omninò vanum; vt
tamen sit, reprobat.. in generatione substātiali partium corporis;
eiusdem veritatē spectemus in gratiā aliorū mixtorū. Ad hæc, tā-
tùm est, vt per illud, possit demonstrare aduersarius, miscibilium
qualitates, ac vires, non remanêre in mixto, formamq; accidenta-
lem,

E lem, seu temperiem, aliam esse, ac quę in miscibilibus dominabat; vt oppositum potiùs facillimo, vel negocio, per idē, possit ostēdi. Ex eo etenim, quià mistio est miscibilium alteratorum vnio, non solùm, quò ad accidentia, sed quò ad substantias eorundē, vtì superiùs fuit definitum, ex necessitate fit, vt vnio isthæc naturam sapiat miscibilium; tùm in fieri, tùm in facto esse, ità vt si miscibilia, (quæ quatuor diximus elementa) æqualia, non quò ad pōdus, sed ad iustitiam, ac vires non sint; mixtum, sit intemperatum oportet, eiusq; inter miscibilia referat naturam, quod in mixtione, alia vicerit miscibilia. Assentientes ergo, & nos cum doctis viris, in his, quæ per exemplum Theriacæ dicta sunt de accidentali mixtorū forma; quam, ex dominio qualitatum vincentum, in miscibilibus,

F emanâre cōtendunt, minimè de eductione, atq; eductionis modo, formę substantialis eorundem, nostra cum eisdē stare potest, sententia. Nàm vbi, decreuimus in anteriori sectione, nuperq; prædiximus, mixtum ex mixtione, reportare vnionem factā inter miscibilia, hoc est formam resultantem, ex vnione miscibilium, tàm substantialem, quàm accidentalem, hanc quidèm effluentem ab accidentibus, vel qualitatibus refractis in earum excellentijs, ac alteratis; illā verò, ex substātijs asseruatis: ij, toto cœlo discrepantes à nobis, scripserūt in assert. 49. & 50. ex forma cōplexionali, vel accidentali, prætèr leges, in 2. sect. decretas (ex Theriacæ exēplo) formā emanâre substantialē; per quā Theriaca auxiliat venenis,

G tàm calidis, q̄ frigidis, & alias habet ægregias virrutes ab Andromado narratas: In hac itaq; eductione formæ substantialis ab accidentali (vt efficiente) consentire nō possumus; cum à substantijs, miscibilium fluat, non accidentib⁹. Cæterùm multò minùs assentientes in modo eductionis: vbi nos, ex Fernelij placitis, aliorūq; philosophantium sanciuimus; elementorum formas substātiales, & sic aliorū miscibilium, dùm ad mixtionē accedunt nō remitti, vel refrangi, sed asseruari illesas; illi in assertione 49. asseruêre, miscibilium formas substantiales non corrumpi, sed solumodò adeò remitti, & refrangi, vt per eas, non possit agere totum mixtum: &

H confirmātes hanc eorum doctrinam, alia assertione 43. dixerunt. *Alitèr determinandum est de mixtione, quæ est alteratorum unio, & non corruptorum, &c.* quasi mixtio quędam detur, in qua miscibilia alterentur, & alia, in qua corrumpantur: quarè dicentes in assertione 49. *Sequitur quòd formæ substantiales miscibilium, non sunt corruptæ,* " *sed solumodò adeò refractæ, & remissæ, ut per eas non possit agere totum* " *mixtum, &c.* in grauiora prioribus incidêrunt absurda: à quib⁹, vt tandem euadamus, alterū reijciendum occurrit exēplū, de modo alterationis, factæ à syruppis, in humano corpore. exemplum

Per exemplū de Theriaca cōfirmatur sententia authoris paradoxi.

Quid reportet mixtio ex miscibilibus.

Assert. 49 aduersa legib⁹ philosophantium.

Assert. 49 omninò falsa.

autem est huiusmodi. *Per aliquod tempus qualitas ista accidentalis remanet in nobis impressa; ut patet in parietibus fornacis prius ardentis, remoto igne quæ postea sensim, & sensim euanescit, quia non habet undè perdurare possit.* Exemplum sanè omninò, præter institutum, dissimile, ac falsum. prætèr institutum inquam, quia loquentes ipsimet Apologiæ doctores, de alteratione, quę fit ab alimentis; immediatè se conferunt, ad alterationem, quæ pendet ex syruppis: dissimile verò, quoniam alimentorum cum sit pati, in eaq; passione reagere; vnde alteratio resultat in corporis partibus: syrupporũ (quatenùs medicaměta sunt) est agere, in qua actione licèt repatiantur, suas tamèn vires multò meliùs imprimunt in nostrum corpus, quàm alimenta; ea vel stante lege, qua decretum fuit ab Auer. 2 colliget, & Gal. lib. de alimentorum facult. alimentum esse illud, quod patitur, à corpore, medicamentum verò, quod agit in corpus. In reliquis, exemplum est falsum, quia, nullo pacto, qualitas accidentalis syrupporum remanet in nobis impressa, per aliquod tempus, vt calor parietum fornacis, à qua postea remoueatur ignis: quandoquidèm, remoto igne; calor à parietibus remouetur; at remota syrupporum exhibitione, nihilominus eorum accidẽtalis qualitas in nobis remanet, vel impressa, persistit: ità vt, si syruppi sint temperamenti caliditas imprimatur in nobis, in spiritibus, in humoribus, in solidis. si frigidi, frigiditas impertiatur eisdem, non per aliquod tempus, ac quousq; syruppi cõmorantur V.G. in ventriculo, sed post eorum corruptam formam; vt in medicis monstrabimus exercitationibus.

Refellitur exẽplum fornacis ardentis.

Alimenti, & medicamenti discrimen.

A B C

**LOGICAE** *Allata definitione, diuisione, atq; in proprias partes subdiuisione, redactisq; ad propriam sedem, Authorum Apologiæ assertionibus; decernitur, rationem, in paradoxo allatã, demonstrantẽ hircinum adipẽ calidum, igneum, &c. optimã esse.* Cap. VI.

Asser. 26.



*ED reuertamur ad nostrum institutum, impossibile est, ut qualitates, quæ reperiuntur sub priori forma, remaneant eædem numero, sub noua forma. & ista tua ratio peccat in logica, quia deceptus fuisti, à fallacia accidentis. Quoniàm, quandò* D
Asser. 27. *dicimus, quòd sanguis est materia adipis, sumitur sanguis, prout*
Asser. 28. *stat sub prædicamento substantiæ. Quandò subdis in minori, sanguis est calidus, tunc accipis sanguinem, prout stat sub hoc accidenti; & sic non ualet*
Asser. 29. *sequela, quemadmodum infers. ergo adeps est calidus. Quià à pari poteras in minori dicere, sed sanguis est fluidus, est rubeus, & id genus accidentium inferre, ergo adeps est fluidus, est rubeus.* Et hæ quatuor sunt in præsenti, assertiones logicę, aduersùs nostram paradoxam conclusionem, de remanentia caliditatis, igneitatis, &c. ipsius sanguinis,

(vt

E (vt materiei dispositæ) in adipe; quamobrem vt omnes facili diluantur negocio à nomine auspicantes hanc telam; Esto, bonæ logicæ nomine, ac disciplinarum rationabilium, intelligendā esse, doctrinam instrumentalē, ex philosophiæ habitu genitam, à philosophis inuentam; quæ secundas notiones, in conceptibus rerum fingit, & fabricat; vt sint instrumēta, quibus in omni re, verum cognoscatur à falso. Cum duæ sint logicę partes, communis vna, vniuersalis dicta; propria altera, atq; particularis, sub eaq; seruentur (Auer. authore, super præfatione, primi posteriorum) libri de interpretatione, siue perihermenías; libri priorum analyticorum; in quibus ars demonstrandi habetur, dialectica propriè dicta; quę in topicis collocata, problema docet ꝓbabilitèr quodcumq; cō-
F firmare: ac sophistica nuncupata, quæ in libris elenchorum sophisticorum contenta, captiosa, & fallacia aliorum argumenta, nos docet, discernere: nulli dubium, illatum nobis in logica peccatum, & ad libros prædicamentorum, in quibus substantiæ, & accidentis habetur cognitio; & ad lib. elenchorum, in quibus fallaciarum perhibetur notitia, esse redactum; & quià, de maioris, ac minoris propositionis natura, in allata in paradoxo argumentatione, visi sunt aduersarij nos accusare, tanquàm vnum, nobis fuerit in animo, probare in maiori; alterum verò, inferre in minori: de vtriusq; propositionis conditione, probabilis itèm, ac demōstratiui sylogismi, forma, atq; materia; vno intuitu, in gratiam
G nostrę ratiocinationis pro Acchillæ assumptæ, sub particularis logicæ nomine differetur, vtq; veritas in promptu patescat, hinc inchoandum. Calidum, & igneum probare nos volentes in paradoxo hircinum existere adipem; hac ipsa dicendi formula, fuimus vti. *Cum omnis adipis materia* (philosopho 3. de Hist. animal. cap. 16. textante) *sanguis existat, &c. sanguis hic, ex quo adeps, in natura terrestriorib'* (cum nostro Gal. auth.) *adeò igneus sit, ut ferè comburat, & præ-*
" *cipuè hircinus; talem quoq; hircinum esse adipem manifestè sequetur; cum ab*
" *uno in quantum unum, non proueniat nisi unum:* aduersùs quam argumentationem, insurgens vir logicoteros, in logica, eam peccare, &
H semel, & bis, asseuerauit. à primo ergo exordientes peccato. Cum quadruplex sit disputatio vniuersa, ꝑ ꝓprios, adepta sylogismos. Doctrinalis videlicet Dialectica, Tētatiua, atq; Sophistica: demōstratiuo prima; dialectico secunda; tentatiuo tertia; atq; sophistico, quarta innixa, sylogismo: quis non videt, quòd doctrinali intenti nos disputationi, demonstratiuo fuimus vsi, non sophistico, tentatiuo, aut probabili? Neuè, à rei veritate, recedere nos voluisse, quis autumet; redigatur informis nostra isthæc argumentatio, ad modum, & formam, propriamq; figuram, dicaturq;. Omne genitum

Logicę nomine quid sit intelligendum.

Logicæ partes duæ, & quæ ac omnium proprii libri.

Ratio dicendorum in logica vndè desumpta.

Verba Paradoxi.

Quadruplex est omnis disputat & quę.

Demonstratio ex verbis paradoxi.

nitum ex sanguine, est calidum (& hæc maior sit propositio.) Omnis adeps genitus est ex sanguine, (& hæc sit minor:) Quis negabit, in conclusione; ergo omnis adeps est calidus? certè hunc in modum argumentari, nō est à fallacijs decipi, fallaciasuè ignorare, aut adducere, sed Demonstratiuum (ni φιλαυτία nos decipit) ex veris, primis, immediatis, notiorib' prioribus, & causis, conclusionis, afferre sylogismum, ac demonstrationem. Atq; anathomen, præsentis nostrę argumentationis, vt faciamus. In memoriā aduersarijs reuocandum; quòd cum quælibet argumentatio, ex duabus constet propositionibus, quæ illius dicuntur materia: & conclusione, quę propositionibus superueniens, earundem est forma: & quęlibet propositio, ex tribus componatur terminis (quorum duo in conclusione colliguntur, tertius autèm nunquam ingreditur) maiori. s. nuncupato extremo, minori, & medio termino: maiusq; extremum sit, terminus ille, qui prędicatur, minus, qui subijcitur; & maior adhuc ꝓpositio sit, quandò medius terminus est cum maiori extremo; minor verò, quandò idem est cum minori: allata nupèr argumentatio, quò ad formam, dialectici sylogismi sapit naturam: & quia prætèr formam, requiritur etiam materia, quæ triplex, est, Naturalis siue necessaria, quæ prædicatum naturalitèr, siue ex necessitate iungit cum subiecto; vel in qua prędicatum est de essentia subiecti, aut proprium eius. Contingens, atq; remota, sanè quò ad materiam, quæ necessaria est, allata argumētatio, demonstratio extat: vt propterea cum in forma optima sit, atq; materia; nullum ei insit peccatum nec in logica, vel dialectica propriè dicta, nec in libris posteriorum analyticorum, in quibus ars demonstrandi habetur. Non quidèm in forma, proprioq; modo, & hoc, inter omnes, perfectiori. quia præfata argumentatio, ex duabus constat propositionibus, tanquàm materia, conclusione, vt forma; quælibet propositio, ex tribus constat terminis, quorum, duo conclusionem ingrediuntur; tertius autem non: tàm maior, quàm minor propositio insectatur naturam, vniuscuiusq; vocalis, trisillabę illius dictionis apud puellos, vulgatę, primi modi: propositio quælibet, ex subiecto constat, & prædicato; medius terminus ille est, qui ingreditur maiorem, atq; minorem, iuxtà leges primæ figurę, nec quicquam deest, quod primę illi figuræ, primoq; modo, in forma conueniat: nàm medius terminus, qui erat, (omne genitum ex sanguine) stat in maiori ꝓpositione loco subiecti, de eo prędicatur prædicatum, esse calidum: in minori, stat loco prędicati, & prædicatur de suo subiecto, quod erat omnis adeps, cui iunctum in conclusione prædicatum, fit, omnis adeps est calidus: quæ conclusio verissima est, quià verissimæ, & propositiones;

Propositionū materia, & forma quę sit.

Quæ sint necessaria pro sylogismo demōstratiuo.

Comprobatio dicti sylogismi demonstratiui.

A B C D

E ſitiones;& maius dumtaxàt extremũ (ꝙ eſt prædicatum in maiori propoſitione)& minus (quod in minori ſubijcitur) eam ipſam efformant; adeò vt, quò ad formã argumentatio conſtantisſima eſt & firma, omni expurgata labe, ac libera menda. Maior etenim ꝓpoſitio (omne genitum ex ſanguine eſt calidum) vniuerſalis, & affirmatiua exiſtit, vigore prioris vocalis. A. collocata inter B. & R. minor (omnis adeps genitus eſt ex ſanguine) vniuerſalis paritèr, & affirmatiua eſt, gratia eiuſdem vocalis. A. ingredientis ſecundam ſyllabam. BA. & concluſio, omnis adeps eſt calidus, ex maiori, & minori conflata extremo, ſecluſo medio termino, vniuerſalis paritèr, & affirmatiua eſt, ob vim eiuſdem vocalis. A. inſectantis tertiam ſyllabam RA. collocatæ poſt R. Cœterùm, optima ar-

Propoſitiones dicti ſylogiſmi inſequuntur naturam vocaliũ primi modi, & primę figuræ.

F gumentatio exiſtit in materia, quia hæc cum fuerit neceſſaria, vel naturalis, dicentes nos in maiori propoſitione, omne genitum ex ſanguine eſt calidum; omnes norunt, prędicatum, quod eſt calidũ, eſſe de eſſentia ſubiecti, nimirùm eius, ꝙ genitum eſt ex ſanguine, quandoquidèm, & caro, & ſpiritus, & ſi quæ ſunt, ex ſanguine in animantibus genita, calida ſunt. Et addentes in minori, omnis adeps genitus eſt ex ſanguine, vnuſquiſq; dignoſcit, prædicatum ꝙ eſt, eſſe genitum ex ſanguine, prędicari de omni adipe, cum ex neceſsitate, hic generetur ex ſanguine: qui quidèm ni animantibus inſit; adeps ineſſe non poteſt. Quarè, verisſima extante, argumentatione noſtra, in paradoxo, digito quaſi, monſtrata; in forma ea

Omnia genita ex ſanguine eſſe calida.

G non peccet, nec in materia: quis illam de peccato posſit in logicæ allatis partibus arguere, non ſatìs apud nos cõſtat. Quòd ſi logicoteri aduerſatij, verbis nobiſcum velint contendere, aſſeuareq; allatum argumentationis genus nõ eſſe illud, quod Paradoxũ inſculpſit; Aſſerimus idem prorſùs exiſtere, cum idem in vtroq; concludat, calidum. ſ. atq; igneum, animantium, quorum calidus, & igneus eſt ſanguis (ex Gal. 12. de ſimplicib.) exiſtere adipem, at minùs ad formam ſylogiſticam redactum, putantes apùd conſumatos philoſophos, clarisſimam concluſionem, eductam è medio termino, ſatìs in perbreui illa diſputatione fuiſſe.

H *EX loco argumentationis factæ ab Paradoxi Auth. à cauſa materiali ad effectum, oſtenditur, quomodò ſanguis ſit ſemper ſubſtantia; curue à pari dicendum non ſit, ſanguis eſt rubeus, & fluidus, ergo adeps quoq; fluidus, & rubeus.* *Cap. VII.*

D*IALECTICVS*, præſens omninò, vt fiat diſcurſus, noſtrę ſunt partes modò reſponſiones afferre vniuerſas, quę ab aduerſarijs, contra allatam argumentationem, vident adductæ. Prima ergo reſponſio his clauditur particulis. *Quandò dicimus, quòd ſanguis eſt materia adipis, ſumitur ſanguis prout ſtat ſub prædicamento ſubſtantiæ.* Aſſer. 28.

Asser. 28.

*Quandò verò subdis in minori, sanguis est calidus, tunc accipis sanguinem pro ut stat sub hoc accidenti, & sic non ualet sequela, ergo adeps est calidus.* Responsio quidem indigna, tum philosophi tum medici. Propterea quod, decernens philosophia, duplicem esse substantiam, primam s. quæ maximè omnium substat, nec de subiecto prædicatur, nec in subiecto est (veluti indiuiduum) atq; secundã, quæ de subiecto dicitur & in subiecto non est, vt species, & genus: quæ duo prædicantur de prima substantia (vndè maximè proprium vnicuiq; substãtiæ est, in subiecto non esse, intelligentes per non esse in subiecto, secundùm quod accidens est in subiecto.) Sanguis, qui est materia adipis in maiori ꝑpositione, cum sit substãtia, & maximè substet; non satis apùd me patet, quomodò in ea, stet sub prædicamẽto substantiæ; in minori verò, accidentis. Quandoquidem ipsa et medicina, vel teste Auic. tract. de humoribus. *Sanguis est substantia fluida, &c.* Sed reuertentes ad logicam. Cum nobis in animo fuerit probare in nostro paradoxo, hoc prędicatum, calidum, quod est accidens (quia in sanguine stat, vt in subiecto) prædicari de adipe: sumentes pro medio termino sanguinem; dicentes quòd sanguis est materia adipis; vbi prædicatam est, esse materia; subiectum est, sanguis, qui re vera existit substantia; dicentes in minori, sanguis est calidus; in qua propositione, prędicatum, esse calidum, prædicatur de eodem subiecto, qui paritèr est sanguis: (bis. n. in hac figura argumentandi medius terminus subijcitur) quî fieri potest, vt in maiori propositione, sanguis stet sub prędicamento substantiæ, in minori verò sub accidenti? Argumentantes ergo nos, à loco causæ materialis, ad ipsius effectum, scribentes. *Sanguis cum sit materia adipis, & sanguis sit calidus, ex necessitate sequitur adipem esse calidum:* non est fallacias adducere, vel à fallacijs decipi; sanguinemuè considerare in maiori, prout stat sub prædicamento substantię, in minori verò, sub accidente, nempè sub caliditate: sed probabilẽ, afferre sylogismum, ad demonstrationem, & quò ad formam, & quò ad materiam, in superiori capite, à nobis, redactum. Quandoquidèm sanguis, quomodocumq; sumatur, tàm in maiori propositione, in qua stat, vt materia adipis, quã in minori; in qua, stat sub caliditate, semper est substãtia, nulloq; pacto vox existit æquiuoca ad accidens, & substantiam; propterea quod, sicuti esse materiam adipis, secundùm nomen, & secundum definitionem, in maiori prædicatur propositione, in qua est substantia; sic esse calidum, prędicatur de eodem, vt substãtia qualificata. quæ duo prędicata cum verificentur de sanguine, in maiori, & in minori propositione; non video quomodò decepti fuerimus à fallacia accidentis: quid, nec in vlla alia fallaciarum specie. Diuidens enim

Substantia duplex, & quæ.

Sanguis ex Auicenna est substantia.

Argumentatio facta in paradoxo.

A B C D

Petrus

E Petrus Hispanus, fallacias omnes, & in eas, quæ committuntur in dictione (quæ. s. causam habent apparentię, ex parte vocis, cuiusmodi, ęquiuocatio, amphibologia, compositio, diuisio, accentus, & dictionis figura) & in eas, quæ extra dictionem fiunt, quæ scilicet causam habent apparentiæ, & deceptionem inducunt ex parte rerum, veluti accidentis nuncupata fallacia: secundùm quid, dicta ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa, vt causa: & secundùm plures interrogationes ad vnam: non satis callemus, quomodò ex ea orationis particula, in paradoxo citata, ausi sint Apologiæ professores nos accusare de ignorantia accidentis: quatenus scilicet, ab vna eademq; voce, quæ erat sanguis, nos fuerimus decœpti. Verumenimuerò, quantò F magis, quàm nos ipsi fuerint lapsi, hinc deprehendatur. Iàm in superiori sectione sanciuimus, ad generationem, duo in primis, agentem causam sibi parare, materiam scilicet quantam, & qualem: & quia, quantam considerauimus in maiori propositione: non solùm vt quantitate affectam, sed, & qualitate, considerauimus in minori; ea vel stante necessitate, non posse in materiam induci formam, vel è materia educi eamdem, nisi sit benè disposita: at sic est, quod dispositionem acquirit, per qualitates, per accidentia; quarè ad demonstrandam adipis generationem ex sanguine, hunc meritò, accidente, caliditatis, in minori cohonestauimus; G supponentes in maiori, eumdem sanguinem, ac in minori, esse substantiam. Quòd, si sanguis, vox esset æquiuoca modò ad accidens, modò ad substantiam (vt ex Aduersariorum conscriptis posset decerni) quàm vana nostra esset philosophia, quæ passiones docet discernere, & accidentia de suo proprio subiecto? substantia omnis, naturalis inquam, in his inferioribus, accidentibus est cohonestata; & qualitati adnexa, actio, & passio, inter predicamenta scaturiunt; numquid dicendum, qualificatam substantiam (sanguinem dicamus calidum) stare sub accidenti? vana hęc nimis existit, doctrina; nec magis solida, ea esse videtur, in qua dicentes nos in paradoxo, sub enthymematis forma (*Igneus* H *igitur hircinus cum sanguis existat; igneum quoq; esse adipem remanebit dicendum*) dixêrunt ipsi, ” *Non ualet sequela, quia à pari poteras dicere,* ” *sed sanguis est fluidus, est rubeus;* Quandoquidèm, argumentantes nos, in vtraq; ratiocinatione, à causa materiali ad effectum; illa duplex cum sit, permanens nimirùm, atq; transiens, quæ distinctio coincidere videtur, cum distinctione, allata desuper, de materia propinqua, atq; remota, rerum generabilium; causam nos adduximus in paradoxo, permanentem, atq; propinquam, à qua ad effectum argumentari, cum semper licuerit, nec vnquàm mos inoleuerit;

Fallaciarum diuisio, ac subdiuisio.

Aduersariorũ grauissimus error.

Munus philosophiæ naturalis, quale sit.

Verba paradoxi [illegible] ent[illegible]matis formã prolata.

inoleuerit; hinc factum, cur dixerimus, igneum esse adipem; non tamèn, à pari dicendum sit fluidum, & rubeum esse eumdem: quousq; enim, sanguis sub fluiditate, & rubedine manet locatus, non permanens, aut propinqua, sed transiens, atq; remota adipis censetur materia: ita vt, si re vera sanguis, quatenùs fluidus, & rubeus permanens adipis esset materia, à pari dicendum, cum aduersario esset, ergo adeps est fluidus, est rubeus, & id genus accidentium, quę reperiuntur in sanguine, inferre. Sed valeat iam logica isthæc disceptatio; quæ porrò si in sapientes cadent, vniuersos, nil nostra medicina, atq; philosophia confusius, ad quam veritatem respiciens Auerr. 8. physic. eos maximoperè damnauit, qui sophisticis demonstrationibus, medicinæ dogmata tentant inuertere, physicorumq; omnem negant perfectionem, philosophiam, & leges: Quamobrem properantes ad alia, vbì nos in paradoxa conclusione, ex vocis τȣ̃ αἴγειȣ interpretatione declarauimus, Galenum in dysentericis curandis deiectionibus, caprinum adipem commendare, non autèm hircinum, hæc aduersarij monumentis literarum mandarunt.

Cur à pari dicendum non sic sanguis est rubeus, ergo, & adeps.

Auerrois pulchra sententia.

Asser. 53. *Nos ità didicimus, comperimusq; apud bonos Authores, hunc esse legitimum loquendi modum, ut quandò legimus, medullas ceruinas, uitulinas, &c. uel adeps gallinaceus, equinus, ursinus, &c. quòd omnia hæc nomina* ,,
Asser. 54. *generica sunt, ex generibus subalternis. Vndè quandò legitur medulla ceruina, æquè intelligitur de maris, ac fœminæ medulla, sic paritèr uitulina, intelligitur de utroq; sexu: & sic anatis, & hedi medulla tàm de mare, quàm de fœmina intelligitur, &c. quousq; iterùm concludant.* Sed rursùs
Assert. 60. *ego percontor, intelligis ne (ut re uera intelligi debet) illam dictionem caprinum, genericè, quatenùs marem, & fœminam comprahendit in illo genere subalterno, uel potiùs pro fœmina tantùm.* Credo equidèm te respon-
Assert. 61. *sursum genericè, & sic ego quoq; credo intelligendum, quarè nihil habes contra ipsos, cum possimus ad libitum intelligere, tùm adipem maris, nempè hirci, tùm fœminæ, uidelicet capræ.* Verùm hæ in præsenti discutiendæ sint satis assertiones, pro quibus diluendis, quid ea logicę pars, generis, ac speciei destinata intellectioni, decernat; in sequenti patebit.

REFELLVNTVR *Assertiones illæ, in quibus decreuit Aduersarius, nomen caprinum, esse genus subalternum, contineriq; sub eo tùm capram, tùm hircum: ubi demonstrata ueritate, esse nomen denominatiuum, à capra, & capro, hircus ab eodem, multiplici nomine secluditur.* Cap. VIII.

E INSTITVTVM Sectantes; superest nunc, vt cum decreuerimus, eorum, quæ ad logicam attinent consi- derationem, seiunctum à philosophicis factitare, di- scursum; quid ea logicæ pars (in qua generis, ac spe- ciei habetur cognitio) sentiat circa præfatas assertio- nes, aperire tentemus. Altius igitur quoddam captantes exor- dium; in memoriam reuocandum prudenti Aduersario: quòd cum genus subalternum (authore Porphirio in sua introductio- ne) sit illud, quod genus existit, & species: genus quidèm infe- riorum specierum, species verò generis superioris; veluti V. G. Animal, quod species est viuentis, & genus animalis rationalis, F &c. citata vox τὸ αἴγειον, quæ caprinum significat, non videm quomodò genus existat subalternum, nàm prȩterquamquòd nul- las alias sub se continet species, genus etiam esse non potest: Nec præterea subalterna est species, quandoquidèm, hæc cum sit ge- nus, & species; genus scilicet specierum inferiorum, species verò generis superioris, veluti eadem prȩfata vox: remanet, vel nomen esse generalissimum, vel specialissimam speciem. primum esse nõ potest, quià non sibi competunt, proprietates generis generalis- simi, hoc est, non ità est genus, vt non possit esse species; quarè erit secundum, species nimirum specialissima, cuius essentia, e- narrata à Porphirio, per esse ità speciem, vt non possit esse genus, G eo quòd, non habeat sub se alias species, sed sola contineat indiui- dua, vt homo, & capra; quomodò ausus sit Apologiȩ Author af- firmare nomen caprinum, equinum, vrsinum, &c. esse nomina ge- nerica, ex generibus subalternis, vnà cum sua bona logica intelli- gere, haud valemus; Quandò aliud sentiat bona logica, & aliud prudens Aduersarius, qui ratus suis rationabilibus disciplinis rẽ omnem in logica illustrare, eam ipsam longè, lateq; obscuriorem reddidit, & implicauit. Sed enim omnis, vt quã primùm puerilis hæc auferatur discordia, cum quæcumq; vox siue nomen, esse pos- sit, vniuocum, æquiuocum, aut denominatiuum, & propterea cõ- mune cum alijs, secundùm nomen, & definitionem; secundùm H nomen tantùm, & partìm adhùc cum vtroq; partim conueniat, ac partìm discrepet. Vniuocumq; illud sit, quod, & secundùm nomen, & definitionem cum alijs existit commune, AEquiuo- cum, secundùm nomen tantùm. & Denominatiuum, secundùm nomen, & definitionem, partim cum re denominata conueniat, & partìm differat in rei veritate illud, nomen τὸ αἴγειον apud Grȩc. caprinũ apud latinos, denominatiuũ existit: hoc.n. cũ sit q̃cũq; ab aliquo, solo casu est differens, & secundùm illud nomen habet ap- pellationem, vt à grammatica grãmaticus, medicina medicus, & capra,

Generis subalterni definit.

Speciei subalternæ definit.

Generis generalissimi, & speciei specialiss. defin.

Vocis cuiusq; ac nominis diuisio.

Vniuocum, ęquiuocum, & denominatiuum quid.

capra, caprinus; nulli dubium, præfatũ nomen eſſe, denominatiuũ. A
de cuius natura loquẽs Simplicius, & Auguſtinus thomo 1. cap. 4. ſuarum cathegoriarum, ſcripſerunt, Denominatiua nomina, eſſe media inter æquiuoca, & vniuoca, & rationem afferentes, dixêre: Cum vniuoca, nomẽ, ac rem habeant eumdem (quorum nomen & ratio ſubſtantię eſt eadem lib. 3. ſuarum ſummularum dicebat Hiſpanus) æquiuoca verò, ſolùm nomen, non rationem. Denominatiua, non habent rationem prorſùs eamdem, ſicut vniuoca; nec prorſùs diuerſam, ſicut æquiuoca; & nomen adhùc cum ęquiuocis, non prorſùs idem, nec prorſùs diuerſum; ſicut albedo, & album: quo porrò modo, cum caprinum ſe habeat nomen, denominatiuum remanet eſſe dicendum, non autèm genus ſubalternum, vt aperto ore promulgauit aſſertionum 54. vſq; ad 61. Apologeticus author, qui tamẽ ſi animaduertiſſet, Denominatiuorum B
nominum conditiones, ab Ammonio citatas, minimè, in has inanes incidiſſet difficultates. In reliquis, quòd ſub hoc denominatiuo, Caprinum, fœmina tantùm contineatur, non mas vocatus hircus pratèr placita aſſertionum, 54. 56. &c. hinc deſumat. Illuſtriſſimus Toletus, qui vniuerſam, ſua doctrina, quęſt. 1. cap. de vniuocis, & æquiuocis tollit controuerſiam. dicens duo in denominatiuis concurrere; vnum ex parte rerum, & alterum, ex parte vocũ; docenſq; id, quod concurrit, ex parte rerum. ſ. denominandarum, eſſe formã, & id quod talem formã participat, nempè ſubiectum. quod autèm concurrit ex parte vocum, eſſe nomen, illius formæ, C
quod dicitur abſtractum; vndè fit, vt nomina denominatiua, conſiderata ex parte rerum, ſeu formæ, & participãtium formam, dicantur denominatiua denominata; ex parte verò nominum, denominantia: Eiuſmodi vox caprinum, denominatiuum à capra, & capro, qui mas dicitur caſtratus, nomen extat (ratione formę, quę eadem eſt, caprę, & capro) denominatum; quicquid. n. cõpetit formæ nomini, competit denominato: ac ratione vocis, dicitur, eſſeq; poteſt, denominatiuum denominans: ita quod, tàm à capra, quàm capro, per mutationem ſolius cadentiæ poſſit deduci, ac deriuari; non autèm ab hirco: quocum, quia nullam in principio vocis habet ſimilitudinem, cum denominatio fiat à nomine conuenienti, ac ſimili in principio, diſſimili verò in fine; nullo pacto, caprinum, aſſeuerandum, repræſentare quicquid hirci exiſtit. A quo. n. fieri non poteſt denominatio, ſub nomen denominatiuum, tàm denominans, quàm denominatum, cadere nõ poteſt. D
Quocirca luce meridiana clarius cũ cõſtet, nomẽ iſthoc caprinũ, eſſe vnius ſpeciei ſpecificũ, nõ genus ſubalternũ, Denominatiuũ à capra, & capro, nõ hirco: dicam⁹, aduerſas bonæ logicę legib⁹ eſſe, aſſertiones

Denominatiui nominis natura.

Nomen τὸ αἴγειον, eſſe denominatiuum.

Toleti Illuſtriſſimi doctrina controuerſiam dirimens.

Cur nomen hircinum ſecludatur à caprino.

Concluſio aduerſa aſſertionibus aduerſariorum.

E tiones aduerſariorum, in quib' decreuêrunt, nomina denomina-
tiua, repræſentantia, in rei natura ſpeciem genera exiſtere ſubal-
terna: quam eamdem veritatem animaduertentes ijdem, in aſ-
ſertione 62. optimè dixerunt. *Si uerò dictionem illam genericam, quæ* — Aſſer. 63.
» *ſpeciem, repræſentat, abſq; ſexus diſtinctione, tu coarctando reſtringis ſigni-*
» *ficatum, ad ſexum fœmininum, uideris longè maiorem committere errorem* — Aſſer. 64.
» *tu, quàm illi, qui traduxerunt ad marem. Denominatio enim, cum ex Phi-*
*loſopho, fieri debeat à nobiliori, & præſtantiori, & mas fœminam præcedat,*
*proculdubio illi uidentur minus inculpãdi, quàm tu, qui ad ignobiliorem par-*
*tem declinas.* Et ecce contrarius ſibimet factus Apologiæ Author,
in hac 63. aſſertione; vbi in præcedentibus, apertiſſimè ſcripſit, — Contradict. in verbis aduerſarii.
F prefatum nomen, caprinum, genus eſſe ſubalternum; nunc benè
dicit, eſſe ſpeciem, abſq; ſexus diſtinctione, & ob id ſpeciem ſpe-
cialiſſimam, in qua nulla ſexus habetur diſtinctio. Cœterùm, quã
præſtans, ac nobilis, tanti aduerſarij in ſequenti aſſertione, exiſtat
doctrina vnuſquiſq; prӕhendit. Contendit, ratione faciendarum
denominationum, à nobiliori, ac præſtãtiori, Septuagenarius vir,
longè magìs nos aberraſſe, qui nomen τὸ αἴγειον, interpræꝛtati ſu-
mus caprinum (intelligentes dumtaxàt, quicquid capræ fœminæ,
vel maris exiſtit caſtrati, qui caper vocatur) quàm Galdinum, &
Linacrum, qui hircinum traduxêre; at quanti eius ſit facienda cõ-
tentio, tum ex dictis, tum infrà dicendis, compræhendatur. Cum,
G ex Simplicio, indè facienda ſit denominatio, quòd magìs vniuo- — Simplicii doctrina docens vnde ſit faciẽda denominatio.
cum eſt, cum denominato (non autem ab eo, quod eſt nobilius,
vndè hircus, proptèr ſuam nobilitatem, à nomine denominato
caprino, ſecluditur) quia denominatiuum caprinum, maximè
vniuocum eſt, cum capra, & capro; hinc ſequitur denominationẽ
eſſe faciendam, non autèm ab hirco; cuius tamèn denominatiuũ,
cum ſit hircinum, repræſentans tantum quicquid hirci, & maris
non caſtrati exiſtit; firmiſſimè dicendum, quòd ſicutì voces, ac
nomina, à quibus fiunt denominatiua, ſunt diuerſa, ſic ipſamet de-
nominatiua, tàm denominata, quàm denominantia; ita quòd, cũ
aliud ſonet caper, & capra, & aliud hircus, aliud etiam ſonet de-
H nominatiuum caprinum, & aliud hircinum. Atq; hac ſtante do-
ctrina, nullo pacto Linacer, & Galdinus potuerunt vertere dictio-
nem, τὸ αἴγειον, hircinum, tum quià nomen, à quo fit denomi-
natiuum αἴγειον, capram ſonat, non hircum; tùm quia, magìs
vniuocum eſt, cum nomine, à quo fit denominatiuum αἴγειον, ca-
præ, & capri nomen, quàm hirci. Depoſita itaq; hirci nobilitate, — Lex faciendarum denominationum ab vniuocis pendet.
cuius tamèn quanta ſit, in ſequenti pateſcet, amplexata lege, fa-
ciendarum denominationum, à nominibus magìs vniuocis: quid
ſibi velit, nomen, à quo factum eſt, denominatiuum caprinum,
inquiramus

inquiramus; sic.n. quid, & sibi velit denominatum caprinum intelligemus. Ad hęc, dictio illa ἡ ἀιξ apud Græcos, capra apud Latinos, nomen existit æquiuocum, plura sub se cõtinens, conueniẽtia in nomine, & discrepantia in definitione, nàm significat in primis caprã, & caprum, inter quadrupeda bisulcum animal; capreã, agrestemq; caprum, teste Dioscoride, & vt author est Arist. 8. de Hist. animal. cap. 3. Auium speciem quamdã versantem in aquis, vtq; Atheneus lib. 13. fuit textatus, famosam meretricem, Caprã appellatam, qualem fuisse Poliagri vxorem, à marito prostitutã, prodiderunt historię; atq; fabarum quoddam genus, cuius vsus, (Auth. Esichio) erat in ferendis suffragijs; Quib' omnib' significationibus, aliam addens Plutarchus, per caprã, significari etiam voluit stellam quamdam, ὠρανίαν dictam, sinistro Aurigæ humero insidentem. Verumenimuerò, omnibus dimissis, amplexantes significationem, quadrupedis bisulci animalis. Varinus Phauorinus, Illustr. ac Reuerendiss. Episcopus Nucerinus, cui vniuersa debet Phauorinorum Familia, vt quę clarissimũ, atq; doctissimũ, in Græcis literis habuerit Authorem, vniuersum excultum per orbẽ perpendens, in suo comment: dictionem ἡ ἀιξ, & loquens de differentijs, quæ visuntur in hac specie per ætatem, ac sexum; vbi nos docuit, commune omnibus esse, nomen ἡ αἴξ, καὶ ἐστιν ἀυτοῖς κοινὸν ὄνομα τὸ ἄιξ, proprio dicens idiomate. de maribus, ac fœminis magis strictam proferẽs orationẽ: Mares ἔριφους appellauit καὶ τράγους; vndè denominatiuum τραγεῖον; fœminas verò & χίμαρας & ἄγας: vndè ἄιγειον: ac referens denominatiui vtriusq; significationẽ, τραγεῖον dixit significare quicquid hirci est, ἄγειον verò, capræ, & capri: Atq; ab hac eâdem significatione, non recedentes cœleberrimi Authores, qui dictionarium Græcolatinum Basileæ impressum, ex officina Enricopetrina edidêrunt, quã Illustr. Phauorinus adduxit, apportauit sententiam: & specificã magis adhùc afferentes doctrinã, apertè scripserunt vocem ἡ ἀιξ solam caprã, vel caprum, secluso hirco significare. vbì Arist. quoq; 4. de gener. animal. 4. volens exprimere, indiuiduum, vtroq; sexu, hac eâdẽ in specie, donatũ, capras. s. quæ maris, ac fœminę genitales obtinuerunt à natura, partes, τραγαίνας has dixit, cõposita existẽte voce, ex τράγος, vel τράγυ & ἄιγος. ex qua Arist. nomenclatura, clarissimè colligi potest, ꝙ si vox ἄιξ, tàm caprã, quàm hircũ repręsentâret, nõ vsus fuisset cõpositione nominis repręsentantis marẽ, & fœminã: quarè distinctũ, cum existat vtriusq; nomẽ, distinctũ, atq; denominatiuum: id ꝙ videns nr̃ Dioscorides lib. 2. cap 94. distinctissimam, ad maris, & fœminę significandum adipem, apportauit, orationem; loquens enim de caprino, hęc habet, τὸ δὲ ἄγειον

Vocis contemplatio vnde factum est denominatiuũ apud Græcos, & Latinos.

Reuerendiss. ac Illustris Varini Phauorini Camertis Gloria.

Nomina distinguentia per ætatẽ, & sexũ indiuidua speciei prędictę.

Discrimẽ inter τραγεῖον & αἴγειον.

Τράγαιναι apud Aristot. quid significẽt.

A B C D

E στυπτικώτερον, ὅθεν δυσεντερικοῖς δίδοται. videl. Caprinus verò adeps, adstringentior est; qua de causa dysentericis datur; ὁ δὲ τράγειον διαλυτικώτατον ὂν βοηθεῖ ποδαγρικοῖς hircinus verò maximè discussiuus, vel resolotiuus, qui podagricis auxiliatur. Iã verò, si nullum agnouisset discrimẽ Dioscorides, inter caprinũ, hircinumq; adipem, discrimine haud vsus fuisset nominum: quarè concludendum, vocem τὸ αἴγειον, significare apud Græcę linguę peritos, solũ quicquid fœminę est, & capri, castrati maris, qui eãdem, ob castrationem, cum fœmina habet tẽperiem: & τράγειον, dumtaxàt quicquid hirci, maris videlicet non castrati: quò fit, vt meritò Reuerendissimus Phauorinus, αἴγειν nomine, capræ pel-
F lem significari docuerit, & τράγειν, hirci corium, significarit. hinc τράγειχος, inde αἰγίοχος, AEgiocus fuit nuncupatus Iuppitèr, qui capræ pellem perpetuò gestauit, Capræuè lacte in pueritia fuit nutritus: Tragicus fuit appellatus, Poëta ille, siue Seneca princeps, vel alter, à trago, in cuius honorem tragœdia agebatur. Sed, & Gal. 11. de simplic. med facul. videns magni interesse in factitanda medicina, inter capræ, hirciq; seuum, adipem, carnem, sanguinem, &c. diuersis semper vsus fuit nominibus: argumentum quod sanè firmissimum, aliud sibi per αἴγειον, ac aliud per τράγειον voluisse significare. Quamobrem, quam vana sit assertio illa 53. & 54. in quibus scripsit aduersarius. *Nos autèm ita didicimus, comperi-*
G *musq; apud bonos authores, ut cum legimus adipem caprinum, ursinum, uel medullam, &c. quòd omnia sunt nomina subalterna, & æquè intelliguntur de maris, & fœminæ adipe*, licèt satis ex dictis patescat, in medicis tamèn patentiora vniuersa fiant exercitationibus.

Discrimen earundem vocũ ex Dioscoride.

Cur Iuppiter dictus αἰγίοχος & Poeta aliquis τράγικος.

Refellitur assert 53. 54.

*Decernitur Apologiæ Authorem longè magis in uersione uocis τοῦ αἰγείου aberrasse, quam Linacrum, & Galdinum, qui tamèn, quomodò, propter æquiuocationem, traduxerint hircinum, inquiritur.* *Cap. IX.*

STANTE *hac doctrina firma, & uera (* inquit in Apologia aduersarius) *reuertamur ad Galdinum, & Linacrum, si illi uertissent στέαρ αἴγειον adipem caprinum, tu profectò eos minimè damnasses, sed condemnasses potiùs, approbassesq; eo-*
H *rum uersionem, ut tuam commendas, & approbas & rectè quidèm iudicio meo )* Ecce contrarius sibimet factus, Author Apologię;
,, vbi hic, nostram approbat versionem, in assertione 63. inquit.
,, *proculdubio uidentur illi minus inculpandi, quàm tu, qui ad ignobiliorem*
,, *partem declinas, &c.* In qua assertione inuitans, vt obitèr de Hirci nobilitate tractemus; videamusq; quis, magis inter nos, Galdinum scilicet atq; Linacrum, Aduersarium, & Phauorinum sit inculpãdus; à primo exordiẽdum. Ad hæc, Capræ, & hirci si spectetur

Verba assertionis 59.

Assert 63.

Brassauolus de nobilitate hirci

tetur nobilitas, Brassauolus Ferrariensis, in examine simplicium. A
*Hircus, inquit, est caprarum maritus, quem uulgo Becho nuncupamus, & per similitudinem eos homines bechos appellare consueuimus, qui sponte eorum uxores, ab alijs uitiari sinunt: quippè omnia animalia ægrè ferunt, si compares suæ, alijs iungantur, & pro hoc actu dimicant, præter hircum;*

Ferrariensis institutio.

*Quamobrem inter Ferrarienses institutiones sancitum est. si quis patiatur sciens, & uolens uxorem eius, ab alijs uitari, per totam urbem ducatur, ut hoc probro uilescat, suprà currum ligatus, caput hircinis cornibus redimitum habens.* hæc ibi Brassauolus, qui videns præter ea, quæ scripta sunt in assertione 54.55.56.57.58. & 59. faciendam esse distinctionem inter maris, & fœminæ pinguedines, atq; adipes, vario medicinæ vsui accomodatos. Senem monet Seplasiarium, pinguedines marium (cap. de pinguedine) seorsùm seruandas esse, à pinguedinib⁹ B
fœminarum, cum marium pinguedo, sit calidior pinguedine fœminarum. Sed quicquid sit de nobilitate, vel ignobilitate maris, vel fœminæ; accedamus ad alterum. Porrò, contendens Aduer-

Verba, & sententiæ diuersę assertionum aduersarii.

sarius ostendere apud bonos Authores, hunc esse legitimum loquendi modum: nullam, scilicet fieri distinctionem inter maris, ac fœminæ particulas; Medicum perscribentem adipem, indifferentèr, illum maris, vel fœminæ, intelligere; Seplasiarium, non teneri seiunctìm asseruare in sua apoteca, fœminæ adipem, ab illo maris, vt in assertionibus pręfatis asseuerauit, longe magis inculpandus videtur, quam Linacer, Galdinus, ac Phauorinus: quandoquidèm, hi omnes, apud bonos Authores, Galenum, Hyppocratē, Auicennam, Paulum, Aetium, Trallianum, Auerroëm aliosq; C
Arabicæ, ac Gręcæ medicinę principes, comperêre oppositam, quam ipse habuit in assertionibus, sententiam; nec vllus vnquam extit, qui discrimen non agnouerit inter caprinum, hircinumq; adipem, inter capram, & hircum. ac vtriusq; partes; De adipe.n.

Refelluntur assertiones præfatæ.

hircino loquens Gal. 4. de symplic. medic. facul. 6. summoperè ob summam eius acrimoniam, atq; mordacitatem, in vlcerib⁹ damnauit; De caprino loquēs idem 12. Meth 1. per vocem τὸ ἄγειον, commendauit; De capra, & hirco scribens Pollux lib. eius 2. caprarum ductorem, hircum nuncupauit. ὁ δὲ τῶν αἰγῶν ἡγεμὼν

Hircus qui.

τράγος, propria dixit lingua. hircum intelligens, qui ἐνόρχυς dicitur, quiq; promtior, vt fiat ad libidinem (Arist. testimonio. 1. de gener. & corrupt. cap. 18.) extenuatur per aliquot dies, per alimenti subtractionem: pinguescens etenim hircus, minus ob pin- D

Veruex.

guedinem, obtinet seminis; Veruex (vniuersa inquit latinorum schola) ab inuersis testiculis dicitur, est enim mas inter oues, cui

Aries.

inuersi, siue adempti sunt testes: Aries vocatur, qui ad gignendam sobolem integer asseruatur. hocq; differt veruex ab ariete, quod

Cantherius

E Cantherius ab equo. Maialis à Verre. Capus à Gallo. Caper ab hirco, est namq; propriè caper, mas inter capras castratus, vndè Martialis. Cantetius. Equus. Maialis. Ver. Capus. Gallus. Caper.

*Dum Iugulas hircum factus es ipse caper.*

De discrimine partium maris, & fœminæ, in prefata specie, loquens Gal 1. de simplic. medic. facul. & vbi vbì de vtriusq; pinguedine adipe carne, &c. disseruit, diuersa semper vsus fuit in significanda fœmina, ab ipso mare, nomenclatura. Quòd si Virgilius scripserit in Buccholicis. Vir gregis ipse caper: ex omnium placitis, impropriè fuit loquutus, & caprum posuit pro hirco: quarè videtur multiplici nomine, magìs hucvsq; inculpandus Aduersa-

F rius, quàm Linacer, atq; Gal. qui (tamèn eorum dixerimus pace) magis etiam quàm nos, sunt inculpandi, quià haud rectè videntes, vocem τράγος, esse equiuocam, ad libidinem, lasciuiam, caprificum, illam partē caui, sub extremitate temporū, cui ἀντίτραγος opponitur; libicas quasdam naues; pubescentem iuuenem (quem hirquitillum dicimus) piscis speciem quamdam; herbam dictam à nobis scorpion, spongiæ genus quoddam, pultim, & pretèr hæc omnia, tragum cereale semen, ac marem inter capras, qui ἐνόρχυς est dictus: minùs inquam, doctissimi alioquin interpretes, animaduertentes, vocis τοῦ τράγου æquiuocationem; quæ vox sub citata 12. Meth. med. cap. 1. asseruatur orationis particula (in qua τοῦ τράγου χυλὸν, commendat ibi Gal. tragi videlicet cerealis semi-

G nis succum, vel aliorum, quę huiusmodi donata nomine, dysentericis prosint:) hircinum, per caprinum, traduxêre: & vox isthęc τράγος, eisdem in memoriam, reuocauit hircum; vndè denominatiuum hircinum: cum tamèn caprinum, ab αἴγειῳ vertere debuissent. Quòd autem tragos, dysentericis opituletur (quatenùs videlicet, eius appellatione accedit, alimentum frumentacei generis, cum ex tritici semine tragum fieri lib. 19. cap. 7. commonefecerit Plinius) Gal. libr. de euchimia proponit, dum inquit eiusdem esse naturæ cum alica; & primo de alimentis vbì de Zea, Tipha, & Olira pertractat, his verbis confirmat. *Ex nobilissima au-*

H *tèm olira, ut decet excorticata sunt, qui nominatum tragum conficiant, quo plerią; utuntur, primùm in aqua coquentes, deinde ea effusa, infundentes sapam, & uinum dulce, aut mulsam, quibus postea superijciunt, & pineas nuces, aqua præmaceratas, donèc plurimùm intumuerint.* hæc ibi Gal. ex cuius mente, quià prefata omnia cerealia semina, de quibus copiosè disserit Plinius lib. 18. cap. 10. vim habent attemperandi acrimoniam humorum; hinc factum esse putamus, cur tragi succum proposuerit. est verò tragus, Plinio Authore, veluti χόνδρος, & ἄλιξ. *Tragum* (dixit Dioscor. lib. 2. cap. 8.) *habere quamdam halicæ*

Vox Τράγος equiuoca ad multa.

Τράγος alimentum generis frumentacei prodest dysentericis.

Τράγος ex Plinio quid sit.

*frugis figuram, multò minus, quam Zeam nutrire, quòd multum aceris habeat; & propterea ægrius confici, aluumq; magis emollire. Cæterum, & Τράγον, scorpion, nuncupatam herbam, dysentericis prodesse. Diosc. lib.4. cap 41. proponit. Est etiam inquit tragos, quam alij scorpion, alij traganon vocant, maximè in maritimis nascens, palmum alta, aut amplior, fruticosa, humilis, oblonga, sine folijs, pusillis circa ramos acinis, rufis, multis, magnitudine tritici, acuto acumine gustu multum adstringente. Racemorum acini decem, ex vino poti, cœli acis, & fœminis fluxione uuluæ tẽtatis, auxiliantur, traduntur, à plerisq; & in pastillos digesti asseruantur, quibus utuntur cum opus est.* quam eamdem sententiam, repetens Plinius; dysentericis, & sanguinem excernentibus opitulari confirmat. qui differẽs de Trago spongia. Tragos appellauit lib. 31. cap. 2. durioribus è maribus spongias, tenuissimis fistulis, atq; densissimis, adq; humida, & senilia vlcera valère, conscripsit, valentèr adhùc siccare, sanguinis profluuiũ sistere, mollire, abstergere, mitigare, atq; cõglutinare. Sed.n. quià de neutro Trago visus est Gal. habuisse memoriam: reuertamur ad institutum; dicamusq; quod cum laudauerit in 11. Meth. med. succum tragi, vt pultis est, allatas ob causas; caprinum proposuit, non hircinum, propter easdem; quandò millies hircinus in vlcerib⁹ fuerit detestatus; & cõmẽdatus caprinus. Vndè doctiss. etia tempestate nostra Antonius Donatus Altimarus lib. de morbis particul. cap. de dysenteria, inquit. *Quòd si dolor uehementèr urgeat, caprillum seuum, ut quod inter alia sit dysentericis utilissimum, quià, & facilius concrescit, & intestinis iungitur, plurimoq; tẽpore inhæret, nec habet acrimoniam, ut hircinum, Gal. auth. 1.4. & 2. de simplic. medic. facul.* vbì Illustris quoq; Hieronymus Mercurialis in adnotationibus ad citat Gal. lib. dicere solebat. *Caueant, qui hircino adipe in dysenterijs utuntur.* ex quorum clarissimorum Auth. sententia, cum habeamus, caprinum in dysenterijs prodesse, hircinum obesse, vel saltèm esse suspectum, cõcludamus, omnib⁹ magìs aberrasse Apologiæ Authorem; errorisq; fuisse causam, tùm grecarum literarum contemptum (cuius gratia dicebat Alexander AEgius.

*Si Græcè nescis, corrumpis nomina rerum,*
*Si Græcè nescis, malè scribis nomina rerum;*
*Si Græcè nescis, malè profers nomina rerum.*)

tùm neglectam grauissimorum authorum lectionem, ac de respõsione ad inanes illas assertiones hæcsunctò satis. obitèr tamèn adnotandum, quòd herba reperitur quędam, tragium à nonnullis, & tragoceros à plerisq; appellata. quę folia habens suclopendrij, & & radicem raphani siluestris, tenuem, ac candidam; hæc tàm cruda, quàm cocta dysentericis commesta prodest, quam forsàn licèt cognouerit Gal. quià aliud tragium, ac tragoceros existit à trago. hinc est vt per tragi succum, aliud quam tragij sibi velit Gal.

Τράγος herba à Dioscoride citata.

Τράγος spongię genus ex Plinio.

Τράγος à Gal commẽdatus in dysenter.

Adeps Hircinus reprobatus ob suam acrimoniam ab Altimaro, & Mercuriali.

Tragion herba tragoceros dicta dysentericis prodest.

E *HOMERI Authoritas, ex Iliadum 3. pro nobis ad noſtram tutandam uerſionem, citatæ uocis, αἴγεισ ad caprinum defenditur: Vbi proprijſſimè Homerum fuiſſe loquutum, in nominum ſignificandis differentijs, quæ per ætatem; & ſexum ſpectantur, in caprina ſpecie, definitur; atq; ludibrij quoddam genus, quod per utres exercebatur apud antiquos, ex Virgilij placitis aſſignatur.* Cap. X.

INVITAT Aduerſarij nunc nos, in ſua Apologia lectio; vt vbi veritate duce, magnorumq; virorũ authoritate, illatas omnes, & in philoſophia, & dictis logicę partibus (in quib⁹ eiuſdem nos accuſauit author) expurgare abſoluimus; eò ſermonem dirigamus hunc F noſtrum, quò ſuum traducit, & ipſe. Dicens igitur. *Nec nobis uidetur mirandum, cum adducas Homeri teſtimonium de ἄσκῳ ἐν αἴγειῳ nempè de utre caprino, & confugis ad Poetas, ad probandam uocabulorum proprietatem, non .n. eſt hoc poetarum munus, uidelicet propriè loqui, ſed potiùs methaphoricè, deſcriptiuè, & per ſimilitudinem, &c.* Noſtræ ſunt partes, Homeri præcipuè, hac in accuſatione defendere cauſas. Altius ergo deſumentes exordium, cum Poëtica ipſa, atq; rethorica è rationabilium doctrinarũ ſint numero, fieri minimè poteſt, vt abſq; ſumma ratione ꝓcedant; & quamquàm Poëtarum munus ſit methaphoricè loqui (cum Bacchum pro vino, & Cererem pro pane accipiant:) non tamèn inferendum, Poëtis amicam non eſſe verborum proprietatem, quandoquidèm aliud eſt methaphoricè lo- G qui, & aliud vocum attendere proprietatem; cui tamèn quantùm Homerus fuerit addictus, hinc deſumatur. Antiquiores Græci (à ſubiecta non diſcedentes, caprarum, hircorumq; cõtemplatione) vbì in præfata animantiũ ſpecie tres, ab ætate, ac ſexus diſtinctione adnotarunt dari, differentias; has longè ſtrictius, & magìs ꝓpriè, nomenclatura donauit Homerus, quàm illi: hi.n. appellantes, capras recentèr natas ἐρίφυς, intelligẽtes huius nomine, hœdum, & capræ fœtum μέχρι τριῶν, ἢ τετταρων μηνῶν, trium .ſ. vel quatuor menſium. Homerus maiorem inſectatus proprietatem, & ratione ætatis, & gratiâ conſtitutionis corporis, recens natas, H ἕρσας, hoc eſt vernas nuncupauit, quasì verè naſcantur, & tunc temporis, caprarum fœtus roſcidi ſint, ac teneri, quemadmodùm nomen illud ἕρσεα; vndè, ἕρσαι, declarat, ac patefacit. Sicq; quò ad primam differentiam Homerus ſenſit, atq; ſequaces. Quò ad ſecundam, ſub qua anniculę aſſeruantur, nec non media in ætate conſtiturę, vbi ijdem Græci χίμαρας, has appellarunt (cuius nomine Varinus Phauorinus, illuſtris Gręcarum literarũ author in ſuo magno comment. maiores natu viſus eſt intelligere, vndè, & Chimeræ deductũ nomẽ, ꝗ ſimilitudinẽ habet capræ. idẽ Homer.

Aſſer. 64.

Poetica, & rethorica è numero doctrinarum rationabilium.

Homer⁹ magis propriè loquitur quam alii Græci.

Chimera vnde vocata.

à maiori ductus ꝓprietate μετάσας, καὶ μεσσάσσας, hoc est medias inter recens natas, & anniculas nuncupauit, à voce μέσος nomenclatura deducta. Tandèm quò ad vltimam differentiam, respicientem sexus distinctionem, vbi reliqua Grecorum schola, mares τοὺς τράγους, & ἴξαλους appellitauit. Homerus πρόγονους, hoc est progenitores, authores, & aliorum indiuiduorum parentes, (quos hircos nos dicimus) vocitauit. Quarè maiorem, alijs omnibus cum insequutus fuerit Homerus vocum ꝓprietatem, haùd vitio dandum est nobis, qui Homerum pro testimonio, ad nostrā tutandam versionem, adduxerimus: Nàm, & in Odissea, vt videre est, τὰ μὲν τελεῖα πρόγονους appellauit, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, μέτασσας, τὰ δὲ ἔτι νεώτερα, ἕρσας; cum tamèn alij (vt dictum est) sub vna contentas differentia τράγους, & ἴξαλους nuncuparint, sub secunda χίμαρας, atq; sub prima ἐρίφους. Ex quibus cum satis superq; constet, nostrum Poëtarum Coripheum, maiorem cœteris insequutum esse proprietatem, hanc haud dicendum neglexisse Homerum, methaphoricè item fuisse loquutum, ac largè (vt quandoq; inquit vir doctus) sed strictè, & propriè, quemadmodum, ex anteacta colligitur doctrina, & in scientia decet demonstratiua. Omni etenim commune orationi cum sit, vt audientem sciere faciat, aut rem, vel loquentis animum, quî fieri potest, vt per improprias voces poëta doceat? Volunt docere, & delectare poëte, canebat Horatius. Poëtarum itaq; est, non solùm methaphoricè loqui, sed proprijs vocibus reddere res ipsas, non solùm quæ sunt, verùm etiam, quæ non sunt, quasi sint, & quomodò esse vel possent, vel deberent. Vndè in rerum, & nominum imitatione, poëtam versari maximè decet. quam veritatem animaduertens doctissimus Iulius Cœsar Scaligier 1. suę Poëtices libro, Poëtæ dixit nomen, non à fingendo, sed παρὰ τὸ ποιεῖν, hoc est à faciendo esse impositum, videtur enim veluti alter Deus res condere, & fabricare. Hac igitur lege, qua impropriè loquutus sit Homerus, minimè accusandus est, tanquàm illius adduxerit testimonium, Phauorinus: cum, & ipsimet Iurisperiti, in suis digestorum libris, poëticos versus frequentissimè adduxerint, & in titulo de gradibus, verborum significatione, ad legem Aquiliam, & de rerum significatione, sexcensis in locis, poëtarum accersiti fuerint testimonia: vndè, & in decretis, Virgilianum carmen, ex Georgicis manet, insculptū Augustinus, Hieronymus, atq; Lactantius, tria Christiani Orbis lumina, innumeris poëtarum authoritatib⁹, suos referserunt libros. Paulus ad Titum scribēs, Epimenidis carmen vsurpauit. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.*

& in Areopago apud Athenienses disputans, Aratum poëtā adduxit

Triplex differentia speciei caprinæ.

Omni orationi quid sit commune.

Poetæ nomen vnde dictum.

Poetarum testimonia ab antiquis approbata.

E duxit testem. Et an non adducendus à nobis Homerus?

*Septem Vrbes certant, de stirpe insignis Homeri,*
*Smyrnia, Rodos, Colophon, Salmin, Ios, Argon, Athenæ.*

Homeri patria.

nec pro Homero à quo tanta in Græcarum literarum cognitione recepimus, nos certabimus? benè igitur adnotauit citato nunc libro doctiss. Scaliger. agrestis hominis esse, & aspero supercilio donati, qui poëtarum ausi sunt lectionē damnare, lectaq; ad sententiarum comprobationem minùs afferre, & allata negligere. Sed quicquid de poëtarum sit lectione, hoc firmum, ratumq; est. Homerum, nullius disciplinæ, quantumlibet remotę (vt Author est Valerianus lib. 34. suorum Hieroglyphic.) fuisse nescium: vtq; addit Volaterranus lib. 17. suæ Antropologiæ. *Quemadmodùm ex Oceano fluminum uis, fontiumq; cursus capit; sic Homerus omnibus eloquentiæ partibus, ortum, & exordium dedit; quem nemo in magnis sublimitate, neq; in paruis, proprietate superauit.* hæc de Homero, Volaterranus. Verùm properemus ad alia: Eruditus ergo Aduersarius, vbì nos accusauit, quòd Homerum pro testimonio adduxerimus, eiusdem Homeri defendens partes, circa versionem citatæ vocis τȣ̃ ἀίγειȣ: ad hircinum contendit esse vertendum, & inquit. *Homerus per utrē caprinum intellexit utrem confectum, ex corio indifferentèr, uel capræ, uel hirci, uel potius, & hoc fortasse est uerisimiliùs, intellexit utrem illum confectum esse ex corio hircino, quandoquidèm hirci corium est densius, habet poros magìs adstrictos, est siccius, est durius, & magìs resistit penetrationi rei humidæ, quàm corium capræ fœminæ:* Atq; hæc est vna ratio à duritie, siccitate, atq; pororum adstrictione desumpta: aduersus q̃ erubescentes responsionē afferre; epilogo concludamus (absq; quod Homerus hùc ad nos reuertatˉ, è campis Elisijs) pellem illam, vel corium aptius esse ad vtres conficiendos, quòd densius, durius, ac siccius existit; Sed sic est, quod capri, vel capræ corium est huiusmodi; quarè hoc ad conficiendos vtres prestantius. Maior cum sit Authorum Apologiæ: minor authoritate, ac ratione firmatur. hac quidèm, quia, & caper, & capra, cum diutiùs hirco viuant, abstineantq; magìs à venere (castratus. n. non appetit, & fœmina minus libidinosa est, quàm hircus) hinc sequitur, quòd ob vitæ longitudinem, abstinentiamq; à venere, & capri, & capræ corium, siccius, durius, & densius existat, quàm hirci. exiccatum etenim, ob ætatis longitudinem, ad quam hircus minimè deuenit ob suam salacitatem, & densius, & durius euadit, sicq; magìs idoneum, ad vtres conficiendos. Cœterùm quantùm ad laxitatem faciat cutis, mollitiem item, ac raritatem, vitæ breuitas, atq; lasciuia, cum satis patescat, & pudeat nos, in caprina hac lite, de hircino corio diutiùs immorari. Concludamus ex Varini Phauorini sententia,

F G H

Homeri laudes à quibus narratę.

Asser. 65. Rationes Aduers. contra allatam versionem vocis τȣ̃ ἀίγειȣ.

Reprobatio dictæ rationis.

τράγειν & αἴγειν, qui apud Phauorinum.

quòd velutì, huiusmodi vox Τράγειν apud Græcos, pellem significat hircinam, sic caprinam denotat αἴγειν. ità vt Homerus, ex rei veritate per ἄσχον τὸν αἴγειον, intellexerit caprinum vtrem; eoq; magìs cũ Ioannes Pierius Valerianus X. suorum Hieroglyphicorum, scriptis mandarit, quod cum Capra Baccho mactaretur (quòd bestia, quæ morsu pestilenti, vitibus maximè nocet, immolata Deum vitibus conculcaret) vtres ex capræ corio conficiebantur, tùm ad vinum deferendum, tùm ad Ascolia, quæ erant in vtres ludibriũ quoddã, quo saltatores super tumefactos vtres, per humum Baccho imolantes dispositos, saltationib' lasciuirẽt, & absq; vllo incommodo præcipites fallerẽtur, atq; in terram cõciderent, vbi effusum omnium excitarent risum, de quò forsàn ludibrij genere loquens 2. Georg. Virg. A B

*Mollibus in pratis, unctos saliere per utres.*

Iuculentèr conscripsit: & licèt tàm ex hirci corio, quàm capræ, vtres confici possent; attamen quià ad id genus ludibrij, & ad vinum deferendum, prestantius videt̃ caprinum, quippequod hircinum sit asperum, & glabrum, vndè παρὰ τὸ τράχυ δέρμα ἔχειν, quòd. s. pellem habeat duram, dictus est τράγος. & ratione, & authoritate decretum sit, non solùm optimè versam esse dictionem αἴγειον, caprinum; sed summum Homerum, pèr vtrem factum ad deferendum vinum (quò pax inter Græcos, & Troadas stabiliret, per Menelaum, & Paridem ad monomachiam, singulareq; certamen descendentes, vt quis eorum victor extiterit, in pace Helena potiretur, rotaq; Lacedemonia) vtrẽ intellexisse caprinum. Quocircà falsa omninò videtur illa Aduersarij sententia, in qua concludens inquit. *Attestantur hoc coriarij omnes, artifices, & præsertim cerdones qui coturnos suunt, & dicunt quòd coturni cõfecti ex corio hircino, non penetrantur, aut imbibuntur ab aquis ita facile, ut ij qui ex caprarum fœminarum corijs conficiuntur, &c.* De quorum præclarissimorum virorum authoritate, quid nobis, qui Homerum pro testimonio adduximus, esset dicendũ, quià omnes intelligunt, dicamus longè magìs à ratione alienum esse, cerdones consulere, aut artifices, q̃ poëtarum minimum, describtiuè etiam methaphoricè, & per similitudinem alloquentem. sicq; omnis cum sit euacuata calumnia, circa allatum pro nobis Homeri testimonium, deueniamus ad alia. C D

Hirci corium cur ineptum ad conficiendos vtres.

Assert. 66. & Aduersarii Authores.

*QVID per κρόμμυα τὰ καρδὰ καλούμενα, apud Galenum sit intelligendum in 12. Meth. Med. tùm ex aliorum, tùm propria explanatur sententia, sumpta occasione ab asperrimo medendi modo, ab Apologiæ Authoribus approbato. Cap. XI.*

NOMINALEM

E NOMINALEM, at minùs iniucundam sectantes in præsenti, doctrinam; nostræ sunt partes modò; ex subministrata occasione, reprobati cuiusdã medẽdi modi ab ipso Gal. approbatiq; ab Aduersarijs, sub his ipsis verbis: in assert. 73. *Nonnè legisti apud Gal. 12. Meth. Med. cap. 1. qui non damnat, in robustioribus tamèn uiribus, medendi modum illius, quem refert inquiens. Quidam autèm ut sibi est uisus generosè dysentericos uehementissimo medicamento curans, multos uno sanauit die, quosdam uerò iugulauit; Erat autèm eius medendi ratio huiusmodi, cæpas id genus, quòd Græci carton uocant, uno die comedendas cum pane dabat, tùm potum parcum. postridie uerò mane muriam acerrimam, per inferiora* F *infundebat, secundùm hanc etiam pharmacum ualidum, his igitur tolerandis, quicumq; sufficere potuerunt, sunt prorsùs sanati.* Vt videamus primùm quomodò allata sententia omninò sit manca: nec ex Galeni consilio, præfatus medendi modus approbetur: Quod igitur ad primum: certè scribens immediatè Galenus. Aliqui verò conuulsione, aut animæ ex dolore defectu, seu syncopa ex dolore, vnà cum madore cutis oborto, interiere. allata, pro aduersario sententia, manca est; id quod authores, minùs decet, committere, vt Galeniana eorum videatur doctrina: Quò ad secundum, Galenum, minùs approbare, relatum medendi modum, inde patescit; quòd intentus, tùm dolori, tùm virium ruinæ (vti in paradoxo dicebamus) inquit, oborto cutis ma- G dore, ex syncopa, atq; animæ ex dolore defectu, eos interire, qui eiusmodi medendi genere vtebantur: ità vt, pro rei veritate Galenus non eos commendet, qui præfatum cœparum genus in dysenterijs curandis administrabant, sed eorum potius damnando referat sententiam. Sed quicquid, de re medica, in præsenti sit; videamus, quid sibi voluerit Galenus, per τὰ καρτὰ κρόμμυα, à Græcis vocata. Nostram igitur afferentes sententiam, non (Deum testamur) Hieronymo Mercuriali, viro vndequaq; eruditissimo, ac in Græcis literis consumatissimo, aduersandi ergo. Sed vt vbì Linacro, atq; Galdino, datum H à nobis est vitio, quòd minùs bellè interpraetati sint dictionem, τὸ στέαρ ἄγειον, constet in præsentia, vtriq; dandum esse laudi, qui τὰ καρτὰ, κρόμμυα καλούμενα, optimè traduxerint. Illustris Hieronymus Mercurialis, qui fœliciter semper in suorum discipulorũ grã nodos quoscumq; dissoluere, fuit aggressus; videns in rei veritate, vulgarium medicorum scholam, haud intelligere, quid sibi voluerit Galenus per vocem καρτὸν, sic lib. 1. variarum lect. cap. 4. fuit textatus. *Galenus ipse in medicos nonnullos inuectus* (& hinc colligat, quantum pro Apolog. Auth. Gal. adduc-

Assert. 17.

Allata ab Aduers. sententia manca est.

Gal. in allata sententia quid faciat.

κρόμμυα τὰ καρτὰ apud Græcos q sit.

Illustris Mercurialis interpraetatio.

ta faciat authoritas ) *qui generosa remedia importunè adhibentes, ægrotos iugulabant: quemdam narrat, dysentericos ualido quodam præsidio interdùm curasse, interdùm necasse; modum uerò illius curationis, ità fuisse tradit.* κρόμμια τὰ καρτὰ καλέμενα, μετά ἄρτε ἔδιδε ἐσθίειν, καὶ πίνειν ὀλιγὸν ἡμέρα μιᾷ, *quo in loco interpætes, Græcos codices uulgatos sequuti, cæpas cartas uocatas trastulerunt;* siue, vt propria interpætum referamus verba, cœpas id genus, ꝙ Græci carton vocant, vertêrunt: Hanc igitur versionem, emendans vir excellentissimus, quià apud nullos authores, genus vllum cœparum ita vocatum inuenit, textum esse corruptum, & pro καρτὰ, vel κνίδια, vel κρητικά, legi debere asseuerauit. Afferensq́; suæ lectionis sententiam, inquit eiusmodi sic vocatas cœpas, antiquos habuisse, quemadmodũ Theophrastus textatus fuit, ac Plinius: Atq́; his claudit Ill. viri sententia; à qua tñ discedens in sequenti, alteram vtì meliorem afferẽs, inquit: quòd quià Plinius scripsit lib. 20. cap. 5. cœpas coctas, dysentericis medicos dare consueuisse, κρόμμια τὰ κοκτὰ καλέμενα, legendum esse, & nouæ huiusce sententiæ asserẽs rationem, ait. Galenum vulgatum Romę nomen literis exarare voluisse, quod alibi identidem fecisse, nemini ignotum esse, fatetur. Cœterùm, an veritati consona, vna vel altera, Ill. viri, existat lectio, hinc depræhendat. Cum inter cœparum genera, vel ipsomet Plinio, ac Theophrasto authoribus, sint quædam, quę capita obtinent magna (velutì Strabo lib. 16. visus etiam fuit sentire, scribens, quòd Ascalonensium regio, præcipuè fert cœpas, quæ optimæ sunt, magnæ, & rotundissimæ, & capita habent magna) sentimus nos, Galenum, nomine καρτὸν, intellexisse, id genus cœparum quod magnum, & rotundissimum est; quodq́; capita habet magna: καρτὸν .n. capitatum (à voce καρή nomenclatura deducta) significat; vt propterea cum apud eundẽ Plinium lib. 19. cap. 6. cœparum alię sint, quæ capite crassescunt, aliæ verò, quæ minus, quas Getias appellant ijdem, Gal. per κρόμμια τὰ καρτὰ καλέμενα, ex sententia illius carnificis, qui plurimos vno die necabat, sanabat paucos, capitatas cœpas intellexerit; Hancq́; veram putamus Galeni, loci interpætationem, depromptam, tùm ex rei natura, tùm grauissimorum hominum lectione; è qua hoc alterum, licuit adinuenire, quòd cum ex Theophrasti, ac Plinij authoritate, lib. capitib. q́; cit: cœparum alia dentur genera, quorum folia singulo vere, crebertime tonduntur, vt scilicet eorum capita incrassescant; (sic etenim vegetabilium omnium crassescunt partes inferiores, cum superiores abraduntur) ex eò quia nomẽ illud καρτὸν apud Grecos, tõsum significat, rati eramus, ꝑ κρόμμια τὰ καρτὰ illud cœparum genus significare voluisse Galenum, cui Romæ, & folia, & comæ,

*[Marginal notes:]* Mercurialis legit per καρτὰ, κνίδια, vel κρητικὰ. — Propria auth. sententia. — καρτὸν apud Græcos capitatum apud latinos.

*[Section letters in right margin:]* A, B, C, D

E comę (vt capita incrassescant) tonduntur, quandò ea vox χαρτὸν apud Græcos tonsum significat. Cœterùm quià Plinius idem, ac Theophrastus Schiston hoc appellãt, recedentes, & nos ab hac posteriori sententia, priorem insectandam putamus.

χαρτὸν, tonsum significat.

*EADEM ratione, qua Aduersarius decreuit taurinum, hircinumq; adipem comparatiuè statutum fuisse à Gal. 4. de simplic. calidum, igneum, & acrem, absolutè hunc talem esse monstratur. Galeniq; interpretatur sententia, de pinguedine, frigiditatem attestante in corpore.*

Cap. XII.

F COLLIGENTES, quæ sparsìm hinc indè in sermocinali scientia, dicta sunt ab Apologiæ Authorib9, aduersùs nostram paradoxã conclusionem, duæ occurrunt assertiones, in præsenti enucleandæ. quarum prima spectat, ad naturam comparatiuorum; secunda, ad coniunctionem Nàm: vtraq; tamèn contemplatione indigna, ac in philosophicis his exercitationibus, vt existat appicta: quæliscumq; tamèn sit, Galenum sectantes, perpendamus. scribunt igitur. *Vndè quod Gal. comparatiuè fuerit loquutus de adipe hircino, asserens hunc esse acrem, & igneum, respectu emplasticorum medicamentorum, quæ omni carere debent acrimonia, Galdinus fidissimus Gal. interpræs in 4. illo de simplic. 6. declarat per illam dictionem nàm, quæ causalis est coniũctio,* Assert. 97.

G *quæ licèt sit maximi momenti, tamèn à te prætermissa est, uel neglecta. Non enim adeps hirci, aut tauri, calidus, acris, & igneus est simplicitèr quoniam, & à Gal. & Auic. & ab omnibus medicis creditur, quòd pinguedo attestetur, super totius corporis frigiditatem.* Contra primam igitur assertionem insurgens veritas, substinet hæc, quod cum Galeni consilium citato nunc loco, sit rimari essentiam emplasticorum medicamentorum; quę cuiuscumq; sint generis, siuè, s. exactè terrea, & sicca, siuè viscosa, & lenta, aqua, terra, aëreq; permixta, omni carere debent acrimonia, atq; mordacitate. hinc fit, quòd hircinus adeps, vtraq; cum non careat, inter emplastica medicamenta enumera- Assert. 98.

H ri non posit: ea enim, Galeno Authore 14. Meth. Med. cum sint quæ corporis meatus obstruunt, oppilant, obturant, constipantq; ab ἐμπλάττω (quòd est obstruo, oppilo, infarcio, oppleo, impleo, locum vlceratum in integrum restituo, quod inducere nos appellamus) deducto nomine: hircinus adeps, quia ob suam acrimoniam, atq; mordacitatem præfata non potest præstare; propterea concludens ibi Galenus, inquit. *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo acrimoniam, multam, & igneam possedit, &c.* quasi dicat, secluditur ab emplasticorum medicamentorum natura, hircinus adeps, quia acrimonia, & mordacitate non caret, quibus tamèn

Emplastica medicamenta quæ sint.

men τὰ φάρμακα ἐμπλαστικὰ debent carere. sed in sylogisticam formã Galeni verba reducamus. habet cap. 6. citati lib. preceptor. Quęcumq; pinguedines, non dum vllam nactæ sunt acrimoniam emplasticam, & illinendi poros obtinent facultatem, eamq; tantò efficaciorem, quantò ficciores, magisq; terrenę fuerint: hæc sit maior, quæ sequitur minor. Nàm tauri, sanè, & hirci pinguedo, acrimoniam, & multam, & igneam possidet, bouis autèm capręq; minus, &c. ergo tauri, hirciq; pinguedo, emplasticam non obtinet facultatem. Hocq; Galeni stante consilio, quis dicere ausus erit, comparatiuè, non absolutè, de hircini adipis acrimonia, atq; igneitate loquutum esse Galenum? Verùm rem diligentius spectemus. sentit, qui rationalibus disciplinis diù operam nauauit, Galenum fuisse loquutum comparatiuè, de adipibus quibusdam, tauri scilicet, & hirci, in comparatione emplasticorum medicamentorum; quę quià omni debent carêre acrimonia, adipesq; pręfati non carent, hinc infert, vigore illius coniunctionis, Nàm, taurinum, hircinumq; adipem, acrem, & igneum, comparatiuè fuisse statutum. At Guarinus ille Veronensis, grammaticorum coripæus; & nos, qui eiusdem sectati sumus vestigia, oppositam tutantes sententiam, decernimus illiusmet coniunctionis vi, absolutè Galenum loquutum esse, de natura emplasticorum medicamentorum (scribentem, hæc omni carere debere acrimonia) & de natura taurini, hirciniq; adipis, (igneum, acremq; atq; mordacem, statuentem vtrumq; :) nostræ verò sententiæ ratio, hinc pendet. Coniunctio Nàm, à Galdino conuersa, cum semper non stet sub determinata specie, hoc est, non semper sit causalis (vt aduersarius intendit) sed aduersatiua, quatenus videlicet habet vim aduersandi (veluti in Galeni citata oratione, dicente. *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo, acrimoniam multam, & igneam possidet, Bouis, autem capræq; minus, &c.* non constat, quomodò positiua isthæc loquutio, ponens nobis prę oculis, caliditatem, igneitatem, & acrimoniam vtriusq; præfati adipis, comparatiuam faciat Galeni sententiam, cum re vera aduersatiua sit, antecedenti orationi, ac propositioni: in qua decernens Galenus emplasticorum medicamentorum naturam; quatenùs huic aduersatur, taurini, hirciniq; adipis eadem, immediatè subdit. *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo, &c.* quasi dicat. Sed sic est, vel atqui, tauri, & hirci pinguedo, acrimoniam, multam, & igneam possidet, bouis autèm, capræq; minus; ergo emplasticorum medicamentorum naturam non sapiunt. His accedit, quòd cum post dictionem Nàm, altera adsit, ab aduersario omissa, quæ est, sanè (habet enim Gręcus contextus. ταύρε μὲν

Gal. verba in silogisticam formam redacta.

*Quòd Gal. absolutè loquutus sit de acrimonia, & caliditate adipis.

Vera interpretatio dictionis Nàm.

A B C D

E μὲν γὰρ, καὶ τράγου πιμελὴ, δριμύτητα πολλὴν ἔχει, καὶ πυρώδη, hoc est, Nàm tauri, sanè, & hirci pinguedo, &c.) cum peritissimi quiq; Græcarum literarum professores, decreuerint vocem, μὲν, seu quidèm, & sanè diuidendæ orationis gratia, positam esse, post coniunctionem, Nàm, vt scilicet sententia à sententia, & membrum, ab orationis præcedentis membro, discindatur: nullo pacto, comparatiuam, dicendum est esse, Galeni orationem de præfatis adipibus, sed aduersatiuam cum priori loquutione. quemadmodùm non solùm ex orthographia licet addiscere; sed ex legibus sancitis ad bonam faciendam comparationem: ad quam tria cum concurrant res comparata, res cui F comparatur, & qualitas quam communē vtriq; esse oportet, hæc si pensitare velimus, tantùm est, vt comparatiuè loquutus sit Galenus de natura emplasticorum medicamentorum, ac adipum; vt absolutam potiùs, de vtrisq; proposuerit orationem, sancientem emplastica medicamenta, siue calida, siue frigida, siue sicca, vel viscida sint, omni carêre debere acrimonia: Taurinum verò, hircinumq; adipem, acrimoniam multam, & igneam possidêre, bouis autem, capræq; minorem. Sed grammaticalibus his nugis neglectis; nullaq; habita ratione exemplorum, ciati pleni aqua tepida, & alterius pleni frigida; cum indigna sint huberiori tractatione: veniamus ad caput alterum, assertionis nonagesimæ octauæ, dicamusq; & Gal. & Auic. scribentes, pinguedi- G nem attestari super totius corporis frigiditatem, tūc loquutos esse comparatiuè, non absolutè: verùm differentiā assertionis spectemus in primis: Scripsit Apologiæ author, in antecedenti assertione, de adipe tùm hirci, tùm tauri; infert in præsenti, de pinguedine, dicitq; quòd à Gal. & Auic. creditur, quòd pinguedo attestatur super totius corporis frigiditatem: quasi idem possit inferri de adipe, quod de pinguedine ipse inferendum decernit. Sed enim, quod pinguedo, non frigiditatem & hanc absolutè, vel primò, sed humiditatem, attestetur, adeps verò siccitatem, Galenus 11. de simplic. exemplo suis, & bouis declarat. *Sus enim benè habitus, pastusq; multam habet pinguedinem, ob naturalem tem-* H *peramenti humiditatem. At boues, & capræ, & quæcumq; id genus cornigera ob siccitatem, adipem plurimum generant.* Hæc ibi Galenus qui clarissimam afferens doctrinam, in quibus animalibus proueniat pinguedo, & in quibus adeps, apertè ostendit, quam, vnum, ac alterum oleosum corpus ostendat temperiem: & proindè ridiculum esse putamus, à bonæq; logicę remotum præceptis, nō solùm asserere, pinguedinem primò attestari frigiditatem (cū humiditatem, ex Gal. demonstret) sed inferre, adeps hirci, & tauri non

Leges in facienda bona cōparatione.

Sententia assert. 98.

Falsa illatio ab adipe ad pinguedinem.

In quibus redundet pinguedo, & in quibus adeps.

Verba assert

non calidus,& acris, est simplicitèr; quia creditur, quod pinguedo attestetur super totius corporis frigiditatem: quandòquidèm in alijs redundat adeps,& in alijs pinguedo: quę tamèn, quomodò caliditatem vnà cum adnexa humiditate, non frigiditatem, demonstret, idem Galenus aphorismo. Ventres hieme, & vere, natura calidissimi sunt, &c. ostendit. ac in sequenti orationis particula libri 2. de simplic. patefacit. *Quæcumq; benè nutriuntur, ea omnia, aut pinguedinem, aut adipem obtinent, quæ uerò macilenta sunt, malèq; nutriuntur, sæpè omninò ne habere quidem, sæpè uerò paululum, idq; siccum, ut ægrè uti possis, apparet:* Iàm verò, optima fiet nutritio, in corpore frigidiori? vel in quo frigiditas primò consistit? Nutritio, & coctio, cum à calore procedant, non video, quomodò frigiditatem, pinguedo ab vtraq; procedens, attestetur: cum omnis pinguedo excalfactoriam, & humectatoriam habeat facultatem, vt ob id nonnisi, in calidioribus, & humidioribus posfit produci. Sed quid ad Galeni dicendum authoritatem? habens igitur Galenus citato capite. *Frigidioris autèm temperaturæ inditia, sunt pilorum carentia, pinguedo, & frigiditas, quæ tangentibus obuiat.* quî fieri potest vt loquens hic comparatiuè Galenus, absolutè frigiditatem, per ea inditia, demostrari sentiat aduersarius? præterea cum non sola pinguedo frigidiorem arguat temperaturam, quomodò ex medicorum omnium placitis, ausus fuit asseuerare, solam pinguedinem absq; alijs, attestari super corporis frigiditatem? præterea decernens Aristoteles 8. de natura animal. 6. pinguescere animalia omnia, quibus venter calidus est, quiete, & immotione: quomodò in rei veritate, pinguedo absolutam ostendit in corpore frigiditatem,& non minorem calorem? Si etenim calidus venter, & hic incalescit ex contactu cordis, hepatisq; præcipuè (ex quorum trium concursu, totius temperamentum insurgit) quî fieri potest, vt corpus, in quo pinguedo redundat, decernendum sit frigidum, quod ne insanus quidem producet? Ac si stare velimus cum ratione, quam pro Acchille habuimus: quomodò pinguedo, quę calida est, & humida, à frigido pendet? quæcumq; enim calida sunt, à calido fluunt, non frigido; atq; hanc veritatem animaduertens Galenus 2. de temperamentis, apertè scripsit. *Natura calidioribus, otiosam, & delicatam uitam expertis, temperiem ad humidius conuerti, undè fit, adeps, & pinguedo:* Hæc ille, qui in ea particula maximè obseruandus, in qua dixit, temperiem conuerti ad humidius quasi calida, humidaq; temperies (quę temperata à nobis dr̃) ea fit, quam ipsa attestatur pinguedo, vt in suibus omnium animaliũ calidissimis, humidissimisq; licet intueri. quamobrem, cōcludendum

Quod humiditas,& caliditas à pingued. attestetur.

Declaratio verborum Gal. ex lib. artis Medicinalis.

Totius temperamentum vndè fluat.

Galeni sententia aduersa verbis libr. artis medicinalis.

E dum, moderatam pinguedinẽ, corporis absolutè frigidi, quodq́; medij temperamenti præterijt terminos, nota non est, sed temperati, vel vt aduersario fiat satis, minus calidi, non absolutè frigidi. ita vt Gal. comparatiuè in rei veritate sit ibi loquutus: inquit .n. propria lingua ψυχροτέρας κράσεως σημεῖα τὸ ἄτριχον, τὸ πιμελῶδες, τὸ ψυχρὸν ἁπτομένοις; moderatę nãq́; tẽperaturæ proijciẽs signa in cap. 51. deueniens ad signa intẽperatæ, statìm ac in c. 52. retulit calidioris, signa frigidioris in sequenti proponit. Cœterùm quòd in calidioribus pinguedo proueniat, audiatur Gal. 2. de temperam. 4. *Quicquid* (inquit) *in sanguine pingue leue, & tenue est, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit, in frigidioribus*

Comparatiua Gal. loquutio.

F *seruatur; cũq́; id uenæ extra se trasmiserint, ubi in frigidas particulas incidit, quod genus membranæ sunt, in ijs concrescit, in adipemq́; uertitur, aut pinguedinem iuxtà animantium naturam*. ex qua Gal. sententia, cum colligatur, non absolutam frigiditatem, sed minorem caliditatem, oleosum corpus ostendere. scribatq́; Auic. lib. 1. fen. 2. doc. 3. cap. 3. *Pinguedinis autèm, & adipis congelatio super corpus minuitur, & augetur, secundùm minorationẽ caloris, & augumentum ipsius*, decernamus pinguedinis copiam, minorem arguere caliditatem in corpore, defectum verò, maiorem; sicq́; sublata Galeniana cum sit difficultas, quid de adipis, ac pinguedinis temperatura simplicitèr, & absolutè idem tradat Gal. spectemus.

Auicennæ pulchra sententia

G *EX grauissimorum authorum sententijs decernitur, pinguedinem omnem in genere calidam esse, & humidam; differreq́; ratione sexus, ætatis, & temperamenti. Cap. XIII.*



*ET si uolumus, ueram dicti adipis, & aliorum simplicium medicamentorum, temperaturam cognoscere, debemus confugere ad ea, quæ de ipsis traduntur, ab Authoribus approbatis, dum simplicitèr, & absolutè loquuntur, non comparatiuè*. Nonagesimæ octauæ assertionis existit particula. Huic igiẽ satisfacere in præsenti tentantes: Gal. 2. illo de simplic. medic. facul. author approbatus, simplicitèr, & absolutè loquẽs, tùm in genere, tùm in specie, de oleosi cuiusq́; corporis temperie. *Omnis igi-*

Particula assertionis 98.

H *tur* (habet) *pinguedinis facultas, ẽ humectatoria, & ex calefactoria humanorum corporum: At differentiæ, quæ sunt cuiusq́; sigillatìm in maioris, minorisq́; ratione sunt. Nàm pinguedo suis, ut ad nos quidèm largiùs hume-*
" *ctare potest, sed non æquè excalfacere, sicutì neq́; oleum: uerùm pinguedinis*
" *suum talis est caliditas, qualis spectatur in nobis. Torrò Taurorum adeps,*
" *suillo multò calidior est, & siccior, rursùm id memoria repetentibus nobis, marem fœmina esse tùm calidiorem, tùm picciorem; marem autèm castratum assimilari fœminæ, uelut quidquid iuuenilis est ætatis, & inter iuuenilia,*

Mas castratus assimilatur fœminæ in temperatura.

*fœmina*

*fœmina mare humidior est, & minus sicca: Sic, & adeps uitulinus, taurino minùs tùm calidus est, tùm siccus, & hædorum, quàm caprarum, sed, & caprarũ, minùs quàm hircorum, & rursus taurorum, minus, quàm leonum. Nàm horum adeps, omnium propè quadrupedum adipe potentiùs digerit, nàm, & caliditate exuperat, & partium tenuitate: Itaq; si ipsum medicamentis ad ulcera, & phlegmnas conuenientib° immisceas, non modò nihil adiuucris, uerum etiam læseris, nimirùm addita maiori, quàm conueniat acrimonia.* Hæc ibì ꝓbatissimus author qui proferens, adipem omnem, siue pinguedinem excalfactoriam, & humectatoriam habere facultatem, differentiam dumtaxàt ponit, in maiori, vel minori excalfactione, & & humectatione, desumpta, tùm ex temperatura animalium, diuersę speciei, tùm sexus, tùm ætatis, & ratione animaliũ, & ratione adipis: ità vt, animalia diuersæ speciei, quę calidum adepta sint temperamentum, pinguedinem producãt calidam, quę magìs calidum, calidiorem, quę calidissimum maximè calidam; exemplo desumpto animalium speciei suillæ, Caprinæ, & Bouinæ, necnon leoninę. in quibus speciebus, decernens mares calidiores esse fœminis, decernit etiam eorum adipem, atq; pinguedinem calidiorem, & magis siccam, pinguedine, & adipe existere fœminarum; vtrorumq; tamèn, iuniores, senioribus, tàm adipem, quàm pinguedinem calidiorem, humidioremq; obtinêre: & ipsum quoq; adipem, atq; pinguedinem recẽtiorem, minùs tùm calidam, tùm humidam, antiquiori existere. ità vt cõparatio fiat à Gal. in præsenti, inter ipsam pinguedinem, maris, & fœminæ, speciei vnius cũ altera, ætatis senilis, & iuuenilis, & adhùc recẽtis, atq; vetustæ pinguedinis: quàm tamèn absolutè considerans, calidam, & humidã esse decernit, ob acrimoniamq; in vlceribus, leoninam speciem reprobat: quã eamdẽ acrimoniam, cum hircinus quoq; (licèt minorem sit adeptus) hinc fit, cur in dysenteria minùs conueniat. Cœterùm ꝙ calida, & humida absolutè pinguedo res sit, Arist. audiatur, 3. de part. animal. cap. 2. & 4. de partibus animal. 5. vbì apertè scripsit. quòd pingue inter humida, cõmune ignis, & aëris est. Sed idem Gal. 4. de vsu, par. 9. duas afferens rationes, ad probandum pinguedinem esse calidam, primam ex sensu, quià vtimur illa pro oleo, adducit: secundam verò affert, quià citò inflammat: Auicenn. tract. 1. cantic. parte 1. *Omne* (inquit) *habens dominium pinguedinis calidum est, & humidum;* ex quibus Auic. verbis clarè spectatur, quòd si habens prædominium pinguedinis calidum est, & humidum, ipsum quoq; corpus pingue. his accedit, quòd quia pinguedo, nec non adeps, in partibus redundat calore præditis, in ventre nimirùm inferiori, quem ἐπιγάστριον vocant, vbi plurimus est calor, pro absoluenda ciborum coctione; in hepate, quod post

cor

Galeni sentẽtia de adipis temperatura.

Adeps maris calidior adipe fœminarum.

Arist. sententia de temperatura pinguedinis.

Auicennę sent. de pingued. tẽperatura.

E cor,calidiſsimum eſt; in corde caloris fonte,in renibus,quæ ex vi-
ſceribus maximè pingueſcunt, calida non niſi abſolutè eſſe poteſt
pinguedo. Calidum.n.appellantes philoſophi,non quod calorem
habet, ſed in quo calidum præualet frigido,& quanto gradu prę-
ualet,tanto gradu tale eſt(vndè qualitas præualens contrariæ ſub-
iecto corpori tribuit denominationẽ; & ſi neutra alteri præualet,
neutra tribuit,& corpus fit,æqualitèr participans calorem,& fri-
gus; quod non calidum,nec frigidum,ſed medium eſt) ex eo quià
in adipe,atq; pinguedine,ac oleoſo quocumq; corpore(cuius ſpe-
cies in exercitationibus medicis afferemus)calidum pręualet fri-
gido, & humidum adhuc inter paſsiuas qualitates, ſicco: corpus
F calidum,& humidum nuncupatũ. Et quamquàm huiuſmodi vox,
calidum, frigidum quoq; ſiccum,& humidum,duobus dicatũ mo-
dis,abſolutè,& nõ abſolutè; abſolutè quidèm, cum ſolùm ad vni-
uerſam naturam ſuam collatum eſt;vt homo calidus nuncupatur,
quòd in eo calidi portio,exuperet. Non abſolutè verò, cum alteri
comparatur,eiuſdem, aut diuerſæ ſpeciei; eiuſdem quidèm, vt ſi
homo comparetur ad hominem,hircinus adeps ad caprinum,di-
uerſę autèm,vt ſi homo comparetur ad leonem, hircinuſq; adeps
ad leoninum,&c.quià tamèn Gal.2.de ſimplic. cap.de pinguid. &
adipe. abſq; vlla comparatione inquit. *Omnis*(ergo)*pinguedo excal-*
*factoriam,& humectatoriam habet facultatem*, *&c.* hinc eſt, ꝙ ea nobis
G ſemper fuit ſententia,quam adhùc detinendam putamus,& 4.illo
de ſimplic.med.facul.& vbi vbi,de hircino,caprinoq; loquutus eſt
adipe,calidum,& humidum per ſe conſideratũ,hunc abſolutè de-
creuiſſe;in reſpectu verò ſexus,ętatiſq; comparatiuè,quemadmo-
dùm ſuo loco decreuimus, & quià nulla cõparatio fieri poteſt in-
ter emplaſtica medicamenta, quæ tùm calida, tùm ſicca eſſe poſ-
ſunt; & ipſum hircinum adipem qui propter acrimoniam exclu-
dit,non caliditatem(omni.n.emplaſtica pharmaca carere debent
acrimonia)hinc fit,vt velit,nolit aduerſarius,vt abſolutè,calidus,
igneus, acris, & mordax hircinus ſtatutus fuerit adeps, ob quam
H acrimoniam, iure dixit Gal. Itaq; ſi ipſum medicamentis ad vl-
cera,& phlegmonas conuenientibus immiſceas, non modò nihil
adiuueris,verùm etiã læſeris, nimirùm maiori addita, quàm cõ-
ueniat acrimonia:vbi,licèt de Leonino Gal.loquatur,quià tamèn
hircinus acrimoniæ expers non eſt; hinc fit,vt ſiuè comparatiuè,
ſiuè abſolutè ſit Galenus loquutus in vlceribus, in dyſenterijs mi-
nùs conueniat. Sed quomodò hircinus adeps calidus, ſit, & hu-
midus, non abſolutè ſiccus, præter Aduerſarij placita, clarius
in ſequenti pateſcet.

Calidum quod dicatur à philoſophis.

Calidum abſolutè, & reſpectiuè quod dicatur.

Gal. ſententia de adipis abſoluta temperie.

*EX propria, atq; determinata animantis temperie, decernitur, nullo pacto hircinum adipem esse absolutè siccum; ex discrimineq; temperiei maris, & fœminæ, discrimen commostratur in adipe utriusq;.* *Cap. XIIII.* A



IRCINVM adipem (cuius gratiâ omnis in philosophia, ac medicina, orta est, inter nos, atq; Apologiæ Authores discordia) calidum, & siccum absolutè esse his verbis asseruit aduersarius. *Verumenimuerò, quæ exiccant, quià ut plurimum habent adiunctam alteram qualitatum actiuarum, nempè aut calefacientem, aut refrigerantem (undè in ulceribus necessum est administrare aut calida, & sicca; aut frigida, & sicca) frigida non competunt, quoniàm frigidum ulceribus mordax, ergo calida, & sicca: cuiusmodi temperamenti est adeps hircinus.* Cœterùm, huiuscè viri assertio, nùm veritati consona, Animantis, cuius est adeps, temperies demonstrabit: sic .n. decreuit Gal. 7. illo de simplic. medic. facult. asserens iuxtà animalis temperamentum, hoc ipsum sortitum esse, & adipem. Esto igitur hirci nomine, intelligendum esse, caprarum maritum, vt alibi explicauimus. Animantis huius tẽperiem afferens idem 8. Meth. Med. cap. 8. vbi eorum docuit temperamentum, in quib⁹ calidum pręualet frigido, & humidum sicco hęc habet. *Maximè omnium putredinis morbis, hæc intemperies (calida .s. & humida) exposita est, quòd per ipsam sanitatem proximè ad putredinem accedit, ueluti tùm ex sudoribus conijcere est, qui grauitèr his olent, tùm etiam ex urinis, deiectione, atq; etiam ipsa respiratione, siuè potiùs expiratione (nàm ἐκπνοῆς Græcus habet contextus) etenim, qualis est hircorum, talis est, & talium naturarum temperies.* atq; hucvsq; Gal. ex cuius doctrina, cum colligatur, calidam, & humidam temperiẽ, putredinis morbis esse subiectam, hancq; ipsam, reperiri in hirco; quomodò eius adeps, absolutè decernendus sit siccus, non facilè patet. eoq; magìs, cum Plinio Authore, Ioanne Pierio Valenano, ac alijs, qui de re rustica scripsérunt; tàm hircus, quàm capra, continuè videatur subijci febri, quæ nonnisi putredinis alicuius existit inditium, proindeq; calidi, & humidi temperamenti: quod sanè, tùm cœtera demonstrant, tum seminis in mare, ac lactis in fœmina redundantia, sanguinis conditio, pilorum copia, ac longitudo, vitæ diuturnitas, mores, & pleraq; innumera. Ac omnium, vt patescat ratio, seminis redundantia (vndè prõptitudo ad venerem, quam innoxiè, tàm mas, quàm fœmina exercent) calidam, & humidam, ostendunt naturam; quoniam cum ex sanguine generet semen, & sanguis copiosissimus sit (sufficit enim seminis lactis, ac adipis generationi) nonnisi calida, & humida vtriusq; esse potest temperies; quandoquidèm, hæc etiam ea est, quæ ab immodico veneris

Verba assertionis 78. & 79.

Assert. 79.

Galeni positio de adipis cuiusq; temperie.

Hirci temperies ex Gal. qualis.

Signa calidi, & humidi temperamenti in hirco.

Qui Venerem innoxiè ferãt.

B C D

E veneris vſu,minùs labefactatur. Verùm in ſanguine perſiſtentes, ac lacte, indubitatum hoc eſt, vtriuſq; dulcedinem, atq; iucunditatem,calidam, & humidam animantis huius ſignificare naturã. Nàm de ſanguine, loquens Gal. 3. de aliment. facult. ex Homeri ſententia, iucundum eſſe in cibo aſſeuerauit. De lacte, haud ambigendum,calidum eſſe, & humidum. *Dulce lac, recenterq; mulſum (dicebat Iſaacchus AEbræus lib. de dietis particul. cap. 54.) calidum eſt, quasì à medio primi gradus, uſq; ad initium ſecundi, quod monſtrat eius ſapiditas, quæ ſapori ſanguinis eſt propinqua, faciliſq; eius mutabilitas, qua in ſanguinem mutatur, undè non minùs humidum eſt.* Calidam igitur, & humidam, huiuſmodi animantium ſpecies,cum ſit adepta tem-

Hircinus ſãguis iucundus in cibo.

F peraturã,quò ad ſemen,ſanguinem, atq; lac: talem quoq; adeptũ eſſe totum animal,minus verendum: & ſanè, quò ad lac,niſi calidum, hoc eſſet,& humidum,haud fœlicitèr,in totius ſiccitatibus, ac præſertim ventriculi,ex Gal.pręcepto 7.Meth.cap.7.vteremur. Pilorum copia, ac multitudo (qua mas, & fœmina ſcatet) quomodò calidam, & humidam vtriuſq; oſtendat naturam, Gal. lib. artis medicinalis,& 2.de vſu partium,manifeſtè proponit: caliditatem etenim,pilorum atteſtatur copia, humiditatem verò,longitudo,mollities,atq; craſsities,vt ex Auic.quoq; colligitur lib. 1. fen.2.doc.3.cap.3. Vitę longitudo,quam arguat temperaturam, ex Ariſt.petatur lib.de long.& breuit.vitæ,necnon à rei natura,ac veritate,quæ cum paſsìm decernat, calido animal, viuere, & hu-

Caprinum lac ſiccitatibus vẽtriculi opitulatur.

G mido nutriri: porrò ni calidum,& humidum huiuſmodi animantis eſſet temperamentum,nullo pacto eiuſdem vita eſſet, in tanta ſeminis effuſione, lactiſq; redundantia, ab huberibus deducta, diuturna. Nàm ad octonos annos,& in AEthiopia,ad decimum tertium viuere, lib. 8. commonefecit Plinius. Quod ſpectat ad mores (quos à ſubſtantiæ temperatura, dependêre 2. de ſemine cap.2.& lib. quòd animi mores, corporis inſequantur temperamentum, adnotauit Gal.) profectò, cum eiuſmodi animantis ſpeciei,ducem paſtores non conſtituerint,ob lubricam,mobileq; naturam laſciuum, vagumq; ingenium, ob vorandi auiditatem hac illac tàm capra,quàm hircus curſitet,loco ſtare neſciat,è gre-

Animal,calido viuit, humido nutritur.

AEtas caprarum,& hircorum.

Animalium ſpecies nõ habens cuſtodẽ, & cauſa.

H ge prima omnium prodeat, per aures perinde,atq; per nares ſpiritum emittat,& viciſsìm recipiat,oculis noctu ſplendeat,lucem eiaculet, arroſa omnia comburat dentibus, vno anno coeat,ſemper febriat (vt ſi febris aliquandò deficiat, animal intereat,quod dictu eſt, adeò intenſum, in eo eſſe calorem, vt ad eius defectum intereat) frigidis paſcatur alimentis,alaterno ſcilicet,agreſti cytiſo, iligneis, querniſq; fructibus.

*(Poſthinc digreſſus iubeo frondentia capris*

Alimenta capriniq; speciei.

*Arbuta sufficere.* dicebat Virgil. A
*Pascuntur uerò siluas, & summa Licæi*
*Horrentesq; rubos, & amantes ardua dumos.*
canebat Lucretius, qui minus etiam subticuit,
*Quippe uidere licet, pinguescere sæpè cicuta,*
*Barbigeras pecudes homini, quæ est acre uenenum.*)

ac præter hęc omnia, speciei eiusdē acutus, olidusq; sit odor. Firmissimè decernendum, calidum in primis illam adeptam esse tēperamentum, nùm verò absolutè siccum, vel absolutè humidum, Gal. his verbis assignat. *Capra* (habet 3. de aliment. facult. 2.) *sui, & homini comparata est multùm sicca, bobus uerò humida.* quod idem repetens 2. de simplic. *Capram* (dixit) *respectu ouium, esse siccam, respectu bouum, humidam: sicciorem sue, ouem habere carnem, hac capram, qua bouem, quo deniq; leonem.* Ità vt facta comparatione ad diuersa animantia, caprina species, nō sempèr, & absolutè sit in passiuis qualitatibus sicca, sed etiam humida: quarè si tale eiusdem est temperamentum, nullo modo asseuerandum ipsius adipem esse absolutè siccum, sed facta comparatione cum sue, homine, & oue: humidum verò, cum boue, atq; leone. Sed. n. de caprino adipe tàm maris, quàm fœminæ, priusquam temperiem assignemus, repetamus ex Gal. genericè, adipis temperaturam. Gal. ergo proponēs 11. illo de simplic. *Adipem sequi animantis temperiem*, scribit 1. de elemētis 6. & 1. de temperamentis cap eodem. *Hoc genere sanguis, pituita, adeps, uinum, oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur.* & 2. de tēper. 3. concludens ait. *Commodè igitur dictum ueteribus est, humidissimā esse adipem*: & 1. de temper. vlt. textatum reliquit. *Cærebro autem ipso adeps est humidior, cui concretio contingit, propterea quòd membranis adiacet, crasso namq; oleo est similis, eoq; congelatur, ubì cum frigidis, & & exanguibus particulis coniungitur.* Sed de adipis temperie, alibi quoq; ad satietatem allata, satìs; colligat (si libet) vir doctus, falsissimum esse in medicina, afferere, adipem omnem genericè esse absolutè siccum; Quòd si ad præfatę speciei sexum deuenire velimus, equidem firmissimum, in eâdem medicina est, adipem maris calidiorem esse, & minùs humidum, adipe fœminę. *Porrò calidior semper, ac siccior est, masculorum animalium adeps, & horum ipsorum exectorum, minus tum calidus, tum siccus, quippè mas castratus, eiusdem sempèr generis fœminæ assimilatur: hoc autèm sermonis caput commune est,* (11. de simplic. dixit) *cuius meminisse oportet, pro animalium temperatura, semper existere differentias eius, quæ in illis est pinguedinis, aut adipis, aut quocumq; modo libet appellare totum hoc genus corporis, in animantibus oleosi, & pinguis.* hæc ibi Galenus, à quo, cum duo sempiternę veritatis habeamus præcepta, ad dignoscendam, adipis cuiusq; animantis

Capræ temperamentum.

Galeni pulchra doctrina ad significandam adipis temperiem.

Assertionis aduersarii falsitas de adipis temperat.
Gal. doctrina.

B C D

E animantis pinguedinem: concludamus, hircinum adipem calidiorem, & minùs humidum, caprino, tùm proptèr caloris copiã, tum laborem, ac vitæ genus existere: sic enim decreuit idem Gal. 3. de causis pul. 2. 2. de semine; 5. aphoris. 42. & 3. eorundem 62. vt propterea caprinus seu fœminæ adeps, minus calidus, & magis humidus sit. Verùm quid de acrimonia, mordacitate, ac igneitate dicendum? Ad hæc breuitati studentes. Secundarias has qualitates, insequi primas, vel vt dixit Apologiæ author, propriã formam, est indubitatum; vt propterea cum forma complexionalis hircini adipis, collocata sit in maiori caliditate, & maiori siccitate, quàm fœminę: complexionem maris insequatur, minùs F autem fœminæ: Minori etenim iuncta humiditati hircini adipis caliditas, maiori verò caprini: igneitas, acrimonia, & mordacitas, in hircino acuit; ex quo postmodum fit; vt acrimoniæ, igneitatis, atq; mordacitatis, cum magis sit particeps, in dysenteria haud cõueniat; cõuenientissimus verò caprinus sit, quia, & ocyssimè cõcrescit, & intestinorũ morsus magìs obtũdit. vt 1. de simpl. cap. 34. refert Gal. qui eandem referens sententiam, quam 12. Meth. 1. apportauit. chondri, tragiq; succum commendat, ceratum, adipemq; caprinum. Tantam verò sequi in hirco caliditatem, præfatas secundarias qualitates; indè colligitur quod Archelaus, & Alcmeon, ardentissimã per aures, ac nares spirare animam, tàm hircum, quàm capram prodidère: indigens namq; G suprema hęc in vtroq; caliditas (sed maior in mare, quàm in fœmina, allatas ob causas) continua euentilatione refrigerationeq; per inspirationem, & expirationem celebrata; prouida natura, non solùm nares, & os excogitauit, sed aures, quarum beneficio, mitigaretur, ac euentilaretur, sed properemus ad calcem.

Adeps hircinus qualis.

Hircinus adeps cur reprobatus in dysenteria.

Hircus cur spiret per aures ac nares.

*DEFENDITVR titulus nostri Paradoxi; explicatur quid illud sit, quod in librorum uel operum initijs insculptum uisitur: ubi quàm absoluta nostra fuerit inscriptio, quàm manca Authorum Apologiæ, ex Tituli, Periochæ, Argumenti, Indicis, atq; Rubricæ usu, & explicata essentia, innotescit. Cap. XV.*

H RETROGRADO procedentes ordine, superest nũc; vt explosis in philosophia, bonaq; logica, atq; sciẽtia, quę de sermone est, aduersariorum rationib', exẽplis, & authoritatibus; ad ea traducamus hunc stilum, quæ ab assertione 93. vsq; ad 99. ab eisdẽ sunt scripta, tùm aduersùs nostrę paradoxæ cõclusionis titulũ tũ verborũ in eiusdẽ corpore, assertionẽ. Grãmatici igr, Rethoris, Dialecti, Philosophi, ac Medici fungens Apologiæ author officio. Exordiens à pen-

Asser. 93. sitatione insculpti à nobis tituli. Incipiamus (dixit) à titulo tui paradoxi, vbì statìm in primis verbis ais. *Hircini adipis in dysentericis curandis deiectionibus, prætèr medicorum omnium sententiam, qui* A

Asser. 94. *eo assolent uti, rationibus, & authoritatibus improbatur usus. Nos autèm quid per dysentericas deiectiones insinues, haud facilè percipere possumus, scimus tamèn dysenteriam esse ulcus, & morbum in intestinis, deiectiones uerò in dysēteria esse symptomata, &c.* quousq; cōcludat, *undè manifestè apparet, te commmuniter, & largo modo accepisse, & insculpsisse titulum tui paradoxi, & non strictè, & propriè, quemadmodum conuenit in scientia demonstratiua, in qua ne synonimorum quidem uerborum admittitur usus.* Hæc ibi septuagenarius, cui in his quoq; vt fiat satis. Sciendum occurrit in primis, quòd cum in librorum initijs titulus apponatur, siue inscriptio, periocha, siue summa, vel argumentum, quò B omnia in eis contenta, primò innotescant aspectu. Titulus nostri paradoxi adeò absolutus est, vt vel maximè allato satisfaciat fini. Siquidèm illicò ad eius inspectionem, innotescit legenti, nostrum fuisse institutum, hircini adipis vsum, in dysentericis curandis deiectionibus, interdicere: quo sanè adipe, cum omnium penè medicorum vtatur schola; hinc est, vt paradoxam dixerimus cōclusionem, & hanc prætèr medicorum omnium sententiam. Titulus ergo optimè hucusq; sonat: Et quoniam, dysentericarum deiectionum nomine, accedit morbus in soluta vnitate, symptoma cōsequens morbum, nimirum dolor, atq; deiectio huic annexa; non minùs bellè sonare videtur, quicquid in paradoxi cor- C pore scriptum est, ac in ipsiusmet titulo: vt ꝓpterea cum nostrum institutum sit, hircinum damnare adipem, in morbo, atq; præfatis symptomatis: haud est, vt scribat aduersarius in 96. assertione, communitèr, & largo modo nos insculpsisse titulum nostri paradoxi. Cœterùm, satius adhùc vt fiat ægregio seni; videamus quid verè sit, tota illa oratio, à nobis appicta, in principio paradoxi. an scilicet titulus, inscriptio, periocha, vel argumentum. Ab inscriptione igitur sumentes exordium, cum inscriptio, vel titulus ἐπιγραφή à Græcis vocata, ab ἐπιγράφω deducto nomine, vel τίτλος, (vt diuo placuit Ioanni Euangelistæ cap. 19.) sit vno, aut non multo pluribus verbis, compræhensio, eius partis operis, cu- D ius gratià, cæteræ omnes veniunt, ad constitutionem totius; summa verò, περιοχὴ dictitata, compræhensio paritèr, copiosioribus quidèm verbis, sed non multis, eius operis partis, cuius gratia cæteræ omnes innotescunt. Argumentum autèm (ὑποκείμενον vocatum à Græcis, subiectum à latinis) materia illa, quæ indicatur ab inscriptione, ac titulo, ita vt, compræhensio, vel indicatio sit, potiorum capitum, atq; librorum, de quibus pertractat author:

Ratio eorum quæ apponi consueuerunt in libr. initiis.

Dysentericæ deiectionis nomine quid intelligendum.

Inscriptionis definitio.

Summæ defin.

Argum. defin.

porrò

E porrò breuitati intenti, id totum quod in nostrorum scriptorum initio, positum est, inscriptionis, siue Tituli, ac Periochæ, siuè summæ sapit naturam: inscriptionis quidem, quoniam gaudens hæc vno, aut non multò pluribus nominibus, redactis omnibus quæ à nobis ibi conscripta sunt, sub Paradoxę conclusionis nomine; nulli dubium, tituli conditiones illud repræsentare: Periochæ verò, quia copiosioribus hæc contenta nominibus: ea omnia titulum insequuntur, quę Periocham complent. erant autem. *Hircini adipis, in dysentericis curandis deiectionibus, præter medicorum omnium sentẽtiam, qui eo assolent uti, rationibus, & authoritatibus improbatur usus:* & licèt Titulum, Periochæ in nostris scriptis postposuerimus, addentes in fine. Paradoxa Conclusio. Iosephi, &c. dandum id incuriæ F est, tum mei scribentis, tum legentis authoris diligẽtiæ: iuxta cuius leges, dicendum forsàn erat. Paradoxa conclusio. in qua hircini adips, &c. Sed valeat, vana hęc contemplatio, dicamusq; obitèr, quod quia titulus breuis esse solet, hinc argumenti orta fuit necessitas, inde verò Periochæ (quemadmodum in omnibus licet intueri Galeni operibus, recognitis nuper ab Ill. admodum, & excellẽtiss. Hieronymo Mercuriali:) Videndum nunc, in dictorum aduersarij gratiam, quo nomine cohonestanda sint, quæcumq; in initio ipsius scriptorum, inspiciuntur appicta: Vt igitur plenissimè res habeat. Scribẽte eo. *Apologia, &c. in qua detegitur, quòd non perperàm agunt in medicina factitanda, non administrant remedia indifferentèr, aut nullo consilio, uel ratione moti. Non sunt simplicitèr, uel commu-* G *nitèr practicantes, non empirici; Et demùm quod numquam cæcutierunt, neq; cæcutiant in arte medica, &c.* In hanc firmitèr deueniendam putamus sententiam. Titulum quidèm, esse; quo cohonestata est, aduersariorum lucubratio. Nàm Apologia, vna complexa verbo, siue nomine, compræhensionem totius operis; cuius gratià cœteræ omnes veniunt, demonstrat (venit autem defensio, vel defensiua oratio, siue potiùs offensiua, si rectè animaduertãtur, in ea omnia, quæ à nobis scripta sunt in paradoxo:) cœterùm quæ sequuntur, Apologię nomen, indicem potiùs, dicendorum, aut elenchum repræsentare videntur, quàm Periochæ naturam, vel argumenti. Si H .n. singula perpendantur, sub multis, diuersisq; titulis (quod indicis proprium esse videtur) conscripta esse comperiemus; siquidẽ scriptum ibi sub vno titulo est; cum cum assecla, non perperàm agere, in medicina: in altero, non administrare remedia indifferentèr, nullo consilio, vel ratione: in alio, non esse simplicitèr practicantem, non empiricum, &c. & demùm numquàm cœcutire, vel cœcutijsse, &c. vt propterea in indicis naturam, cum tota dictorum scriptorumq; Authoris Apologiæ series vergat: meritò

Argumẽti necessitas vndè orta.

Exordium scriptorum Aduersarii.

Index eorum quæ in Apologia asseruãtur.

index vocari posſit,atq; hic maledicētiarum.Sed.n.clarior adhuc A
vt res ipſa reddatˉ,quid index, quidue Barbarorum Rubrica, hac
occaſione ſint,explicandum:Sic enim,quæ præponi conſueuerint
antiqui,in librorum initijs;quæue neotherici, ante ſingula librorum
capita, queuæ poſtponere, comperire tentabimus. Quod
itaq; ad indicem,eiuſq; vſum, apponi hic conſueuit in lib.initijs,
immediatè poſt titulum, atq; argumentum, licèt non raro quoq;
in fine; vt vniuerſa diſtinctè,atq; ſummatim innoteſcant legenti;

Indicis vſus, & definitio.

vndè meritò definitus eſt index (ἔλεγχος nuncupatus à Græcis)
comprehenſio quædā diſtincta,atq; ſummatim facta, eorum omnium,quę
in opere fuſiori oratione tractantur: quę definitio,cum
ſatis per ſe pateſcat (comprænhenſio .n. eſt genus ad Titulum,Periocham,&
Argumentam; differentia collocata eſt, in genus inſectantibus B
particulis) dicamus obitèr, aberraſſe Ambroſium
Calepinum,& Authorem illum Cornucopiam appellatum; vt qui
videntes indicem vocatum à Græcis eſſe elenchum, vnanimitèr
mandarunt ſcriptis,indicem appellari,cuiuſq; operis titulum,qui
tamèn quātum ab indice propriè differat, inde patet, quòd index
(vt adnotauit Scaliger)ſunt multi,diuerſarum rerum Tituli,cuius
proprium eſt,nuda dumtaxàt rerum variarum vocabula (quibus
copioſisſimis gaudet)afferre in medium:titulus verò(ἀπὸ τῆς τιμῆς,

Titulus vndè dictus ſit.

hoc eſt ab honore, qui per eum operibus impertitur,ab eodem
vocatus)vnitate gaudet rerum,in operibus collocata,& ſita.
& re vera,index nil aliud eſt,quàm tabula,nuncupata à vulgo medicorum;
cum tanquam in tabula rerum varietates exiſtant appictæ. C

Index Medicorum eſt tabula.

Verùm quidèm eſt,quod vbì multi tituli,indicis tituli ſententias
comprænhendunt,ad argumenti naturam reducuntur; quæ
adhuc ſententiæ, ſi breuioribus ſunt conſcriptæ verbis, periochæ
ſapiunt naturam. prioris generis eſt,Tabula ad Gal. libros fabricata,ab
Illuſt.Braſſauola Ferrarienſi: ſecundi verò tùm Plinianus
index factus ab admodùm Reu.Fratre Ioanne Camerte,Theologo,ac
Philoſopho,Franciſcanorum conſumatisſimo: tùm Tabula
illa,ad Ariſt.opera,Antonij Zimaræ.Cœterùm de Rubrica id cōmentatione

Rubricę vſus & inuentum.

dignum occurrit,fuiſſe in primis Barbarorum inuentum,vocatamq;
eſſe Rubricam ſecūdò à rubro, quo adnotare ſoliti D
illi erāt colore. quemadmodū tùm ab alijs, tùm potisſimùm
à Iuriſperitis, & ab vno Andrea Lacuna inter medicos excellentisſimo
obſeruatum comperimus, in ſua quadam epithome: quæ
comprænhenſio paritèr eſt diſtincta eorum, quæ in capitè deprehenduntur,
ſed breuiori oratione, atq; paucitate verborum. De
oratiuncula illa, capitib' quibuſcūq; librorū ꝓpoſita, id ſciēdum
occurrit,ꝙ velutì,ad legentium cōprænhenſionem, facit librorum
titulus,

E titulus, aut inſcriptio, ſic breuis illa oratio, periochæ naturam ſapiens, vel argumenti: Nàm quemadmodum in vniuerſali libri alicuius argumento, vniuerſalis ſubſternit̃ materia, qua vniuerſum opus extat refertum; ſic, & in particulari, in quo tanquam ad primum, omnia in eodem contenta referuntur. Atq; his hunc in modum conſtitutis, redactiſq; ad tituli, & indicis naturam, ijs omnibus, quæ in initio ſcriptorum ſuorum appoſuit aduerſarius; nihil in primis eſt, cur Apologiæ nomine ſua decorare debuiſſet ſcripta: ſiquidèm literariam, cum ei dirimendam propoſuerimus litẽ, litigioſam hanc præſtitit, & calumnijs inculpantiumq; nominum elencho exornauit: neq; etiam eſt, vt immediatè, ab Apologię no-
F mine, totam illam lamentationum ſeriem conſcribat, quandò Auth. Gal. nomina omnia quibus nos fuimus vſi, ſunt approbata, nec in diſputatione ſunt indecora. neue à Gal. videamur recesſiſſe per vnguem, videamus quomodò vniuerſa eius opera, ſingulis exiſtant referta.

*EXPVRGATVR Integrum Paradoxum, ab omnibus nominalibus calumnijs, de quibus, tùm in maledicentiarum elencho, tùm uniuerſa Apologia, conqueſti ſunt authores ipſius. decernitur ex ambitioſo, litigioſoq; eorundem ſermone, datam nobis fuiſſe anſam reſpondendi: ac quomodò corrigendus ſit aliquis, declaratur.* Cap. XVI.

G QVO' Nulli vnquàm hominum, vniq; in primis Apologię Authori, ſeorſùm conſultò iniuriam facere, fuiſſe in animo nobis; ſuaſum quis posſit habere; ſupereſt, pro philoſophica hac abſoluenda tela, onomaſticam omnem, de qua idem conqueſtus eſt, dirimere contẽtionem; Eſto igitur, ſcripſiſſe nos in paradoxo, vt in aſſertione 90. aſſeruit aduerſarius, eos allucinari, cœcutire, vel perperàm agere, ſoli innixos eſſe praxi, nulliq; rationi, vel conſilio; qui indifferentèr in dyſentericis deiectionibus (dolore vegente, ac virium ſtante ruina) adipe vtuntur hircino; nil cauſæ eſt, cur conquerãtur, in aſſert. 113. nos vltrò eum nimis carpere, laceſſereq; eoq; Verba aſſer. 113.
H tendere, vt illius exiſtimationem minuamus, denigremus, ac proſternamus: quandoquidèm, proferentes nos eiuſmodi orationis typum. *Medicorum omnium demiror ingenium, qui fieri potuerit, ut à Galeni uſq; tempeſtate in ea cœcutierit adminiſtranda re, &c. & in fine Paradoxi.* Verba Paradoxi. *His itaquè nouis authoritatibus adductus, hircinum adipem in dyſentericis curandis deiectionibus, perperàm adhiberi exiſtimo.* Nullum ſpecificè, viſum eſt nobis Apologiæ Authorum laceſſere, iniuriaquè afficere: proptereaquod, Galenum ſectantes, verba conati fuimus accommodare, non indecora diſputationi,

quam ſumus exorſi: vtq; omnium rationem afferamus, ac cauſam: A
Verba aſſert. 174. vſi fuimus in epiſtola ad doctisſimum Auguſtinum Angelellum conſcripta, ea voce, primarium; quam ſanè nō aliundè fuimus expiſcati, ac ab ipſa rei veritate, ac Iuriſconſultorum placitis. qm̄ decernentes hi, ex prioritate ſedis, & loci c. ex ore. de priuil. c. 1. & cap. ſtatuimus de maiori, & obedientia, prioritatem dignitatis declarari, quia optimus ille ſenex Liuius Anechinus, & ante hunc amantisſimus mihi parens, Phauorinus Clauarius, priorem potiti ſunt ſedem, ac locum, tùm in conſultationib⁹, tùm alijs quibuſcumq; publicis functionibus, hinc dictionem primarium fuimus
Aſſertio 115. expiſcati. *Sed quòd collegas meos meq; unà ſimul tangit ægreferimus, ſcribis .n. admirans medicorum omnium ingenium quomodò cœcutierimus, & in* B *dies magis cœcutiamus, in adminiſtrando adipe hircino, nimis mordax, & ſatiricū uerbū illud cœcutire. ſat fuiſſet rationales nos medicos debebas appellare, &c.* Porrò, abſtinendum erat, ab eiuſmodi orationis particula, & præſertim à verbo cœcutire: Verùm quia Gal. 3. Meth. cap. 7. eos allucinari dixit, qui confundunt remedia, quòd nulli corporis naturæ deeſſe videantur, quid ſit ex vſu, abſq; vlla animi malignitate, venit nobis in mentem verbum cœcutire, ita vt allucinari cum Gal. dicendum erat, vel ſaltèm, aberrare. *Præterea ſubdis, qua*
Aſſertio 116. *ratione, quouè recto conſilio, quauè commoti experientia, uos hoc ſempèr indifferentèr ſectemini inſtitutum &c.* Ad hæc omnia, pro defenſione illius vocis indifferenter quæ ἀδιαφορῶς eſt apud Græcos .i. ſine diſcrimine, vel in diſcriminatim apud latinos, certè, vtens Gal. ea voce 1. & 2. Meth. per vniuerſum, ac dicens, fortuitò, & temerè C eos agere, qui methodo non inueniunt (quandò methodo inuenire, ex aduerſo opponitur ei, quod eſt fortuitò, & temerè agere.) Nos vbi fortuitò dicere debebamus, polilogia cōtenſi, indifferētèr, ſine conſilio, ac ratione eos agere diximus, qui ſine methodo inueſtigant remedia; è quo ſanè genere, quis fuerit; expreſſum à nobis, quià non eſt, aſſertio reddit̄ nulla. *Scribis enim ut hinc uobiſcum*
Aſſertio 117. *exordiar litem, poſtquàm mihi uobiſcum res eſt; ægreferimus ſanè, litigioſos abs te exiſtimari.* Bone Deus, ſcripſimus æquo animo in paradoxi calce. (*Sic enim Literaria inter nos ſcaturiet pugna*) & conquerūt Apolog. authores, quòd litigioſos eos exiſtimauerimus: neq; ſub- D ticuimus alibi præfatam orationis particulam; quid inde? ſi nobis cum philoſophis, ac medicis proponitur auferēda diſcordia; quid ſolliciti eſſe debebant aduerſarij, de litis nomenclatura? libera animi voluntate, apertaq; libertate philoſophandi, diſcordiam propoſuimus philoſophicam, & medicam, & cōqueruntur, quòd litigioſos exiſtimauerimus? Sed valeat iam lamentatio va-
Aſſertio 118. na, & futilis. *Taceo quod aſſeris nos perperam utì in dyſenterijs curandis, adipe*

E *adipe hircino*, Ecce Galenus pasśim, libr. de placitis Platonis, & Hyppoc. Illustris quin etiam Mercurialis, ac quicumq; politioribus sunt delectati literis, vbi malè, ac peruersè medicamenta adhiberi à medicis animaduertêrunt, indifferentèr itèm, ac absq; consilio, vel sine methodo (quemadmodum in dysenteria vrgente dolore, ac viridum stante ruina, est hircinum adhibere adipē) perperam, vsi sunt dictione (à verbo forsàn perpetro nomenclatura deducta) Nunc si accusandus Paradoxi author satirici scriptoris vitio, carpendusuè, quòd satiriacè agat, prudentiorum virorum commendamus iudicio, Adnotetur hoc interim cum Gal. 7. de decretis Hyp. & Plat. cap. 2. ad instar Crisippi eos esse, qui vocabulorum, non rerum differentias aduertunt, studentq; proprie-
F tati. Sed reliquas iam diluamus quœrelas, ac lamentationes. Quœrimonia adest insignis in corpore Apologiæ, quòd diximus in initio Paradoxi, Vetustiorib' artis medicæ practicis, scribentes nos, occasionem præstare: conqueruntur inquam, quòd practicos, atq; vetustos eos nuncupauerimus: Pro vana hac diluenda lamentatione; Adnotatione occurrit dignum, ex Gal. 3. Meth. cap. cit. quòd cum duo remediorum sint instrumenta experientia nimirum, & ratio. rationabiles hinc appellati medici, empirici inde: non eos practicos nuncupauimus, quià experientiæ sunt addicti, sed ab actu practico, in quo praxim exercentes, reperiuntur. quo etiam nomine, minimè indignatus excellentisśimus Mercurialis, primariū Medicinæ practicæ interpretem, Pa-
G tauij primùm, Bononiæ postea, nunc Pisis, nuncupari congaudet; & ego practicam, sexto ab hinc anno, medicinam Camerini exerceo; & illi Fabriani, fortasse abhinc vigesimo. Empiricos quidē genericè dictitauimus eos, qui sola experientia vtentes, cum videant (ex Gal.) cui Aristolochia vlcus carne non impleuit, huic thus conferre, cui autem thus non contulit, ei irim admotam esse vtilem iudicant, & proindè quamplura eiusdem speciei medicamenta sarcotica in vnum confundunt, quò nulli corporis naturæ desit, quod sit ex vsu (rationabile enim est inquit Gal. non omnes ab omnibus medicamentis similitèr affici:) Quamobrèm, à pri-
H mo ad vltimum, cum satis superq; patefcat, qualis in paradoxo, scribendi nobis fuerit animus, restat, vt paucis perpēdamus apertam ansam respondendi, subministratam nobis ab Apologiæ authoribus, tū per vniuersam eorum Apologiam, tum repetitas epistolas; Esto igitur, in assertione quinta, aduersarios conscripsisse. *Sed uideamus, an tua ratio subsistat in philosophia, medicina, uel fortasśis in bona logica;* (in his enim proposita discordia, tanquàm in trutina libranda erat) quid causę erat eisdem, asseuerare, nos pro Achille

Sunt verba assertionis 90.

Galeni sentētia ex lib. Methodi.

Vnde subministrata fuerit ansa respondendi ad omnes assert.

Achille, allatam à nobis rationem habere, vt in asser. 4. nostram doctrinam in medicina labi, vt in asser. 16. non subsistere vt in 20. rationem nostram peccare in logica, & deceptos esse à fallacia accidentis, vt in 27. nouam nostram esse medendi doctrinam, vt in 103. nouos nostros in medicina esse scopos, vt in 107. esto inquam totam Apologiam refertam esse huiusmodi, contra Authorem Paradoxi, calumnijs; quas consultò prætermittentes non afferimus, ne satirici scriptoris, aduersarij subeant nomen. Quid in calce Apologiæ dicendum erat, iure vocandam esse Apologiam, hanc eorum lucubrationem. Sperareq; sic facilè, ad veram medendi Methodum, & in optimorum tot nostrorum patrum doctrinam me reuersurum? Quibus adhùc minus (quisquis fuerit) author contentus, suspectum perscripsit, nos habemus ingenium tuum, aliaq; innumera, quę coëgerunt, impulêruntq; vt ad arenam, in his nostris philosophicis exercitationibus descenderemus. quibus vt tandem finem imponamus, hæc adnotasse cum Diuo Gregorio Nazianzeno in oratione de modestia in disceptationibus obseruanda, non sit ab re. Inquit Sanctissimus Vir, circa finem orationis. A B

Gregorii Nazianzeni lex in disceptationibus obseruanda.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκεῖνον διόρθωσαι, καὶ τοῦτο πράως, καὶ φιλανθρώπως, μὴ ὡς ἐχθρὸς, μηδ' ὡς ἀπότομος ἰατρὸς, μή ὡς ἓν τοῦτο μόνον, εἰδὼς τὴν καῦσιν, καὶ τὴν τομὴν, τὸ δὲ σεαυτοῦ κατάγνωθι, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς σῆς. *Cæterum* (hoc est) *corrigendus est aliquis facias igitur hoc modestè, & humanitèr, & nequaquàm ut inimicus, nec ut Medicus incidens; ac non solùm agnoscito, quemadmodùm ille iniuri, aut incidi debeat, sed & te ipsum, ac propriam agnoscito infirmitatem:* & alia multa enarrat ibi Insignis Theologus, cuius C aliam afferentes effatu dignam sententiam, scribit paulò suprà. *Sapientia est, ut quis se ipsum cognoscat, & haud quaquam extollat, ne illi idem, quod uocibus eueniat, quæ pœnitus deficiunt, quum nimis immodestè proferuntur, Melius est sapientem cedere ob modestiam, quàm imperitum ob temeritatem intumescere.* Σοφία (inquit propria lingua) καὶ τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ ὑπεραίρεσθαι, μηδὲ ταυτὸν ταῖς φωναῖς πάσχειν,

Eiusdem Theologi sententia.

αἳ παντελῶς ἐκλείπουσιν, ἐὰν ὑπερφωνῶνται δι' ἀμετρίαν, κρεῖττον ὄντα σοφὸν, ὑφίεσθαι δι' ἐπιείκειαν, ἢ ἀμαθῶς ἔχοντα διὰ θράσον ὑπερεκτείνεσθαι. Quarè vt cum eodem concludamus εἰ ἔστί σοι D λόγος συνέσεως, ἀποκρίθητι φησι, καὶ οὐδεὶς ὁ κωλύσεν. εἰ δέ μὴ, δεσμὸς κείσθω σοῖς χείλεσι.

F I N I S.

# PERORATIO AVTHORIS.

PHILOSOPHICARVM exercitationum meus hic liber, eccè iam (ſola Philoſophia duce) ad innumeros philoſophię principes, paruus, verecundus, & blæſus, vix dùm conſiſtens prolabitur: reliquum itaq; modò eſt, vt pro ea, quæ in omnibus reperitur φιλανθρωπίᾳ firmus, elegans, promptiorq; in inceſſu reddatur: Sed heu hominum, quò nunc deuenit conditio? critici, & μαςιγοφόροι forſàn longè plures erunt, quàm βιβλιόφιλοι: Vt vt tamen ſit, inſtitutum libuit magis, ab prauis obtrectantium opinionibus liberare, ac vendicare, quàm obmuteſcere. Scripſimus igitur primam, ſecundam, ac tertiam Philoſophicarum Exercitationum noſtrarum ſectionem, tùm ad firmas, ac ſtabiles Ariſtotelis, aliorumq; Peripateticorum confirmandas ſententias, tùm noſtram in ſingulis paradoxam, defendendam concluſionem. Conſulo nunc tibi ò Amice, ne inutilia, incongruaq; ſcribas, in quibus nihil habetur amplius (vt Nazianzenus in Eccleſiaſt. cap. 12. affirmat) quàm labor inanis; λόγων γὰρ πολλῶν, οὐδὲν ὄφελος.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΑΡΧΗΓΟΝ.

Ταῦτα Φαβωρῖνε λάβε γράμματα μικρὰ, σοφίας
  Γυμνασίας πρῶτας, πρήγματα τῶν τε Σόφων.
Νῦν σαυτὸν γυμνάζε σοφῶς μὲ φίλτατ' Ιητὴρ,
  Νῦν Σοφὲ γυμνασίαν συγγράφε, μηδὲ λόγους.

EGO Frater Andreas de Peruzzinis ab Vrciano Ordinis Minorum de Obseruantia sacræ Theologiæ Professor, de mandato Admodum Illustris, ac Reuerendiss. D. Gentilis Delfinij Camerineñ. Episcopi, fidem publicam facio hunc Philosophicarum Exercitationum Librum, nil prorsùs habere quod Christianæ Religioni repugnet, sed omnia in eo contenta philosophica esse, ac omnibus philosophiæ studiosis summè vtilia, necnon necessaria fore. In quorum fidem, &c. Dat. Camerini sub die 25. Maij. 1597.

*Ego Fr. Andreas qui supra manu propria.*

*NOS Io: Paulus Pongellus V. I. D. Protonotarius Apostolicus, Archidiaconus Ecclesiæ Camerinen. Vic. Generalis Perillustris, & Reuerendissimi D. Gentilis Delfinij Episcopi Camerinen. Attent. fida relatione, & attestatione præfati R. P. F. Andreæ de Peruzzinis sacræ Theologiæ Professoris, in cuius doctrina, diligentia, & integritate plurimum consideramus, licentiam, & facultatem concedimus ut præfatum opus ad utilitatem publicam in lucem prodeat, & imprimatur. In quorum fidem, &c. Dat. ex AEdibus nostris, Die 4. Septembris. 1597.*

Io: P. Vic. Generalis manu propria.



# INDEX



Agens

Auicennæ

Facultas

F



G

Lex

I N D I C I S F I N I S.

## *E R R A T A S I C C O R R I G I T O.*

Numerus Paginam, Litera Versum significat.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 14 h Intellectus. | 36 d ὄντος. | 51 f Viscosa. | 90 c Coagulat. |
| 17 f Tertiam. | 46 d Nominum. | 12 c Dispositio. | 94 d Bobus. |
| 18 d λογομαχία. | 46 d Symptom. | 55 h Rei. | 99 g Andromaco. |
| 27 f Aristotelis. | 47 h Primùm. | 55 h Fuerint. | 100 c Calidi, hoc. |
| 24 d παθητικαι. | 45 c Habendam. | 69 h Vilesceret. | 101 g Vsi. |
| 26 c Meritò. | 47 h Igneum. | 60 d Constitutionem. | 104 b Prædicatum. |
| 29 c Motionis. | 48 a Eis. | 62 d Haberent. | 110 d ἄγειον. |
| 32 d Repassionis. | 48 d Idem. | 80 d Formæ. | 118 a Conciliaret. |
| 34 a subiectum. | 48 d Innotescit. | 80 d Deperduntur. | 118 b Asperam. |
| 38 d Quæuè. | 49 h Halones. | 87 c Fine. | 118 a Caper. |

Alia si forsàn occurrerint, facilè quiuis emendabit.

